สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครกับการดูแลของภาครัฐและเอกชน

THE ELDERLY IN BANGKOK AND LONG-TERM CARE BY GOVERNMENT AND PRIVATE SECTOR

นางสาวชูติวรรณ ฟองสุวรรณ

MISS CHUTIWAN FONGSUWAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2539

ISBN 974-621-782-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 27276
วัน, เดือน, ปี 18 ต.ค. 2540

เอกสารนี้สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE ELDERLY IN BANGKOK AND LONG-TERM CARE BY GOVERNMENT AND PRIVATE SECTOR

CHUTIWAN FONGSUWAN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN
AND ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
1996

ISBN 974-621-782-8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครกับการดูแลของภาครัฐและเอกชน
นักศึกษา	นางสาวชูติวรรณ ฟองสุวรรณ
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	รศ. ดร. โสภาคย์ ผาสุขนิรันต์
ระดับการศึกษา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
ภาควิชา	การวางแผนภาคและเมือง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2539

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ หนึ่งศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา สองศึกษาปัจจัยที่สงผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สามสภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงเรื่องที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ภายใต้การดูแลของภาครัฐและเอกชน อันประกอบด้วยสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นบ้านพักคนชราของรัฐบาล บริหารงานโดยกรมประชาสงเคราะห์ ตั้งขึ้นมาเพื่อบริการประชาชนที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง สถานพักฟื้นคนชราบ้านบางเขนเป็นบ้านพักคนชราของเอกชน บริหารงานโดยมูลนิธิธารานุเคราะห์ การพักอาศัยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นบ้านพักคนชราของเอกชนบริหารงานโดยแผนกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลหัวเฉียว ซึ่งมีบริการด้านการแพทย์ครบวงจร ทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง

วิธีดำเนินการศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept) ตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ล่วงหน้า กับผู้บริหารบ้านพักคนชรา พี่เลี้ยง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนั้นได้ใช้วิธีสังเกตการณ์ เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวกับ ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ตลอดจนการดูแลด้านร่างกาย ด้านจิตใจ การทำกิจกรรม การแยกตัว-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เองและการทำงานของผู้สูงอายุ ข้อมูลที่ได้มาตามกรอบแนวความคิดที่วางไว้ ได้นำมาทำการวิเคราะห์แล้วจึงนำเสนอผลงานในรูปของการพรรณนา

การศึกษาพบว่าบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เป็นเหตุให้ได้รับสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบครันและมีการคมนาคมสะดวก เพราะสถานที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลักและถนนสายรอง สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพัก-ฟื้นคนชราบ้านบางเขนเป็นบ้านพักคนชราที่ตั้งมานานอยู่ในพื้นที่ชานเมือง จึงมีพื้นที่ใช้สอยค่อนข้างมาก ส่วนบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง อยู่ในย่านใจกลางเมือง ประกอบกับเป็นพื้นที่ของโรงพยาบาลหัวเฉียว ทำให้มีพื้นที่ใช้สอยน้อย ในส่วนของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้าพักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคและสถานพักฟื้นคนชราบ้านบางเขน เป็นเพราะการขาดผู้ดูแลสุขภาพร่างกาย การไม่เข้าใจกันระหว่างบุคคลในครอบครัว และความยากจน ส่วนบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง การเข้าพักอาศัยมีสาเหตุจากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอไม่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้ รวมถึงความกลัวต่ออุบัติเหตุจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนั้น ผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ การทำกิจกรรมและการทำงาน กล่าวได้ว่าผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างสุขสบาย

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าปัจจุบันนี้บ้านพักคนชราในลักษณะดังกล่าว ซึ่งให้บริการแก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ได้เข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุแทนสถาบันครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	The Elderly in Bangkok and Long-term Care by Government and Private sector
Student	Miss Chutiwan Fongsuwan
Thesis Advisor	Assoc. Dr. Sopark Pasuknirunt
Level of Study	Master of Urban and Regional Planning in Urban and Environmental Planning
Department	Urban and Regional Planning King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Year	1996

ABSTRACT

The objectives of this study were : 1) to study the physical characteristics of homes for the elderly, 2) to study the factors affecting their decision to live in the homes for the elderly, and 3) to study their living conditions at the homes for the elderly. In this study, 3 homes for the elderly administered by both the government and the private sector were studied - namely Ban Bang-Kae, Ban Bang-Khen, and Ban Wai-Thong.

Ban Bang-Kae is government owned and administered by the Department of Public Welfare. It has been set up to serve the elderly with low or middle incomes. Ban Bang-Khen is a private home of recuperation for the elderly administered by a public welfare philanthropic foundation. Therefore, there are no charges for the elderly living there. Like Ban Bang-Khen, Ban Wai-Thong is private owned. It is administered by the Elderly Division of Hua-Cheaw Hospital that provides full services for the elderly, charging high monthly fees.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Qualitative research approaches were applied to this study. The data was collected from indepth interview and questionnaires given to people involved such as administrators, trainers and attendants. The data on physical characteristics of homes for the elderly, the care taking of the elderly's physical and mental health, their activities, working styles, and ways of withdrawal from the group were collected through full observation. The data was analyzed according to the conceptual frame-work set up. The results were presented in a descriptive report.

It was found out that the three homes are located in developed areas, and are served with suitable infrastructure. Ban Bang-Kae and Ban Bang-Khen are located in suburban areas with ample space to serve the elderly. Ban Wai-Thong is in Hua-Cheaw hospital which is located in the heart of the town. Therefore, there is limited space to serve the elderly. The factors affecting their decision to live in these places were : the lack of health attendants, family issues, and poverty. The reasons to live in Ban Wai-Thong, in particular, were that the elderly had such poor health that they could not take-care of themselves and they had feared having accidents when living alone.

As for their living condition, it was found out that they had been physically and mentally well taken care of. It can be concluded that they had rather good living conditions.

From this study, it can be concluded that homes for the elderly of these kinds play a major role, superseding the family institution : particular in the urban area society.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ. ดร. โสภาคย์ ผาสุขนิรันต์ หัวหน้าภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ นอกจากนั้น อาจารย์ ดร. นพดล สหชัยเสรี และ ผศ. ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ ได้ช่วยกรุณาสละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทำให้ผู้ศึกษาได้รับข้อชี้แนะที่ช่วยให้ผลงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รศ.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ที่ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้ง คุณรัชนี ปิยารมณ์ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และคุณคณิสา เพ็ญศิริกุล หัวหน้าแผนกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลหัวเฉียว และรองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ที่ได้ให้ข้อมูล คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการศึกษาภาคสนาม ตั้งแต่เริ่มแรกทุกขั้นตอนจนการวิจัยเสร็จสิ้นลง นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ คุณมาลี เสียงไทย คุณอัจฉรา นรานันทน์ ตลอดจนเพื่อนๆ ที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล ทั้งยังตรวจแก้ไขสำนวนการใช้ถ้อยคำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่ได้อนุมัติเงินสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์

ความสำเร็จและประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลมาจากทุกท่านที่ได้กล่าวนามมานี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอย่างสูง

ชูติวรรรณ ฟองสุวรรณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....I

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....III

กิตติกรรมประกาศ.....V

สารบัญ.....VI

สารบัญตาราง.....VIII

สารบัญภาพ.....XI

บทที่

1. บทนำ.....1

สภาพปัญหา.....1

วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....3

ขอบเขตของการศึกษา.....3

วิธีการศึกษา.....5

ขั้นตอนของการศึกษา.....6

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา.....7

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....7

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....8

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....8

ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ.....14

ความต้องการและปัญหา.....17

การดูแลผู้สูงอายุ.....21

ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา.....23

กรอบแนวความคิดที่ใช้วิเคราะห์.....24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

3. วิธีดำเนินการวิจัย.....30
วิธีที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....30
การเลือกข้อมูล.....31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....32
ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล.....39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....44
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา.....45
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค.....47
บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง.....85
สถานพักฟื้นคนชราบ้านบางเขน.....107
5. บทวิเคราะห์.....130
การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง.....131
การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในการเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรารระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง.....148
การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง.....157
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....185
บรรณานุกรม.....203
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์.....206
ภาคผนวก ข. แผนผังการปกครองในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค.....210
ประวัติผู้เขียน.....211

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1. แสดงวิธีการรวบรวมข้อมูล....36
2. แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญ ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....69
3. แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการ ประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชราบ้าน บางแค....69
4. แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทสามัญ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล....72
5. แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับ บริการประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....73
6. แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทเสียค่าบริการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล....74
7. แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัคร เข้ารับบริการประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....75
8. แสดงจำนวนครั้งที่ตรวจรักษาต่อปี ของโรคที่พบได้บ่อยของผู้สูงอายุ ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....79
9. แสดงจำนวนผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล....98
10. แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล....124
11. แสดงบริการขั้นพื้นฐานที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้รับ....135
12. แสดงการใช้บริการชุมชนของผู้สูงอายุทั้งสามบ้านพักคนชรา....137
13. แสดงมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา....138
14. แสดงการเปรียบเทียบสภาพภายนอกบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....139
15. แสดงความหนาแน่นประชากรสูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค... 141
16. แสดงการเปรียบเทียบลักษณะที่พักอาศัยระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....143

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

17. แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุที่ชมรายการโทรทัศน์ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....145
18. แสดงการเปรียบเทียบสถานที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....146
19. แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนจำนวนผู้สูงอายุ กับจำนวนอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัดระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....147
20. แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....150
21. แสดงการเปรียบเทียบอัตราค่าบริการต่อเดือนและสถานภาพครอบครัว ทางเศรษฐกิจระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....153
22. แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาการรอคิวเพื่อเข้าพักอาศัยระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....154
23. แสดงการเปรียบเทียบลักษณะปัญหาด้านจิตใจระหว่างบ้านพักคนชรา ทั้งสามแห่ง....156
24. แสดงการเปรียบเทียบช่วงอายุที่มาสมัครเข้ารับบริการมากครั้งที่สุดระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....159
25. แสดงการเปรียบเทียบจำนวนเพศของผู้สูงอายุระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....160
26. แสดงการเปรียบเทียบสถานภาพครอบครัวทางสังคมโดยส่วนมากระหว่าง ผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....162
27. แสดงการเปรียบเทียบตัวแปรเชื้อชาติและศาสนาระหว่างผู้สูงอายุ ของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....163
28. แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่พักอาศัยใน บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง.... 164
29. แสดงการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและการดูแลผู้สูงอายุ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง....167

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

30. แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติภาระกิจประจำวันได้ และการพักอาศัยระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง.....169
31. แสดงการเปรียบเทียบโรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุใช้บริการ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง.....170
32. แสดงการเปรียบเทียบการดูแลจิตใจโดยใช้ศาสนาระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง.....173
33. แสดงการเปรียบเทียบการสนทนาระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง..... 174
34. แสดงการเปรียบเทียบของการมาเยี่ยมของญาติระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง.....175
35. แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสองแห่ง.....179
36. แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของผู้สูงอายุที่ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน.....184

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

หน้า

1. แสดงการคาดประมาณประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร....4
2. แสดงกรอบแนวความคิดที่ใช้วิเคราะห์....29
3. แสดงแผนที่สถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....49
4. แสดงแผนผังของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค....52
5. แสดงที่พักอาศัยประเภทพิเศษ....56
6. แสดงที่พักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ....56
7. แสดงอาคารที่พักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ....57
8. แสดงที่พักอาศัยประเภทสามัญ....58
9. แสดงห้องรับประทานอาหารของบ้านสุขสันต์....58
10. แสดงสภาพภายในห้องพักของผู้สูงอายุ ประเภทสามัญ บ้านพิบูลสุข....59
11. แสดงระเบียงหน้าห้องพัก บ้านพิบูลสุข....59
12. แสดงสภาพภายในอาคารพยาบาล....62
13. แสดงสถานที่ซักล้างและตากเครื่องนุ่งห่ม....63
14. แสดงระเบียงที่ใช้เป็นทางเดินติดต่อของบ้านพิบูลสุข....64
15. แสดงทางลาดสำหรับรถเข็น....64
16. แสดงทางเดินระหว่างอาคาร....65
17. แสดงสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชรา....65
18. แสดงสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชราและศาลากลางน้ำ....66
19. แสดงแผนที่สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง....88
20. แสดงแผนผังของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง....89
21. แสดงการใช้พื้นที่ของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง....90
22. แสดงห้องพักของผู้สูงอายุ....91
23. แสดงสภาพภายในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง....92
24. แสดงห้องพระ....92
25. แสดงที่ว่างสำหรับจัดกิจกรรม....93

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

26. แสดงมุมพักผ่อน....94
27. แสดงห้องสุขา....94
28. แสดงแผนที่สถานที่ตั้งของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน....108
29. แสดงสภาพแวดล้อมด้านหน้าบ้านพักคนชรา....109
30. แสดงการจัดภูมิทัศน์....113
31. แสดงการสภาพภายในห้องพักของผู้สูงอายุ....115
32. แสดงสภาพส่วนหน้าของอาคาร....117
33. แสดงระเบียงทางเดินหน้าห้องพัก....118
34. แสดงมุมพักผ่อน....119
35. แสดงห้องชมรายการโทรทัศน์....119
36. แสดงห้องรับประทานอาหาร....120
37. แสดงห้องน้ำ....120

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1
บทนำ

<u>สภาพปัญหา</u>

จากนโยบายเร่งรัดพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร ในบริเวณต่างๆ ที่เป็นพื้นที่เขตเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานครได้กลายเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย คือ 5,584,226 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักนายกรัฐมนตรี 2537:18) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการเพิ่มจำนวนประชากรของรัฐบาลในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ปี พ.ศ. 2488) ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของทารกแรกเกิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว (baby boom) และประชากรที่เกิดเพิ่มขึ้นในช่วงนั้นได้เจริญวัยกลายเป็นประชากรสูงอายุในระยะต่อมา ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการพัฒนาทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น กอปรกับผลสำเร็จจากนโยบายลดอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วงทศวรรษที่แล้วยังผลให้มีจำนวนประชากรในวัยเด็กลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2528 อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรไทยเป็น 63.3 ปี ช่วงปี พ.ศ. 2533-2538 เพิ่มขึ้นเป็น 66.15 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2543 จะเพิ่มขึ้นเป็น 67.55 ปี และคาดประมาณว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2548 จะเพิ่มขึ้นเป็น 68.8 ปี (วุฒิสาร ตันไชย 2533:8) จากภาพที่ 1 แสดงการคาดประมาณประชากรสูงอายุในกรุงเทพมหานคร จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538:25-26) จะเห็นว่าประชากรผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดตามมา

ผลจากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. 2533 พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของประชากรสูงอายุในกรุงเทพมหานครต้องออกจากงานในเชิงเศรษฐกิจ หรือกระบวนการผลิต เมื่อถึงวัยที่กำหนดเพื่อเกษียณอายุการทำงาน แสดงให้เห็นถึงการถูกลดบทบาททางเศรษฐกิจ ลดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม และลดความเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอกครอบครัวลง และเป็นเรื่องลำบากสำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้สูงอายุในการที่จะต้องหางานทำเมื่ออายุมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งแวดล้อมที่มีเศรษฐกิจของสังคมเมือง (Urban Economy) ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่แบ่งงานกันทำ (Social Division of Labour) ในกระบวนการทำงานลักษณะนี้ ทำให้หนุ่มสาวในวัยแรงงานได้เปรียบเรื่องการทำงานมากกว่าผู้สูงอายุ อีกทั้งการใช้เครื่องจักรเครื่องมือที่มีความทันสมัยทางเทคโนโลยี ยิ่งส่งผลให้ระดับความต้องการผู้สูงอายุเข้ามาทำงานลดลง ทั้งนี้มิได้หมายรวมถึงผู้สูงอายุที่ได้รับบำเหน็จบำนาญหรือรายได้จากการหยุดประกอบอาชีพ

สำหรับสภาพครอบครัวของสังคมเมือง ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย (Extended Family) มาเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มากยิ่งขึ้น สามีภรรยาต้องทำงานนอกบ้าน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจบังคับ เมื่อมีบุตรหลานก็นิยมส่งเข้าโรงเรียนตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้ผู้สูงอายุมีเวลาว่างอยู่กับบ้านมากขึ้นและในขณะเดียวกันก็ไม่มีผู้ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ จากปัญหานี้ทำให้บุตรหลานหรือตัวผู้สูงอายุเองเลือกที่จะใช้ชีวิตในบ้านพักคนชรา ซึ่งมีทั้งของภาครัฐและเอกชน

สถาบันครอบครัวที่อบอุ่น คือ แหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา · ยาย ช่วยอบรมเลี้ยงดูหลาน จะทำให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนั้นทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ยังมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นจุดหมายหลักและส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งผู้สูงอายุก็คือส่วนหนึ่งของสถาบันครอบครัว แต่ในยุคสมัยนี้เมื่อถึงวัยสุดท้ายของชีวิตกลับไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวของตนเองได้ ทำให้เป็นประเด็นปัญหาที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องการศึกษาให้เกิดความกระจ่างชัด ว่ามีปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องไปใช้ชีวิตในบั้นปลายในบ้านพักคนชราเหล่านั้น รวมทั้งบ้านพักคนชราได้มามีบทบาทแทนสถาบันครอบครัวได้อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้ามาอาศัยในบ้านพักคนชรา
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาท การดูแลผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา และสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมของบ้านพักคนชรา ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราของกรุงเทพมหานคร และตรวจดูบทบาทของภาครัฐและเอกชนในการให้การดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษานี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะบ้านพักคนชราซึ่งเป็นของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรานั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1

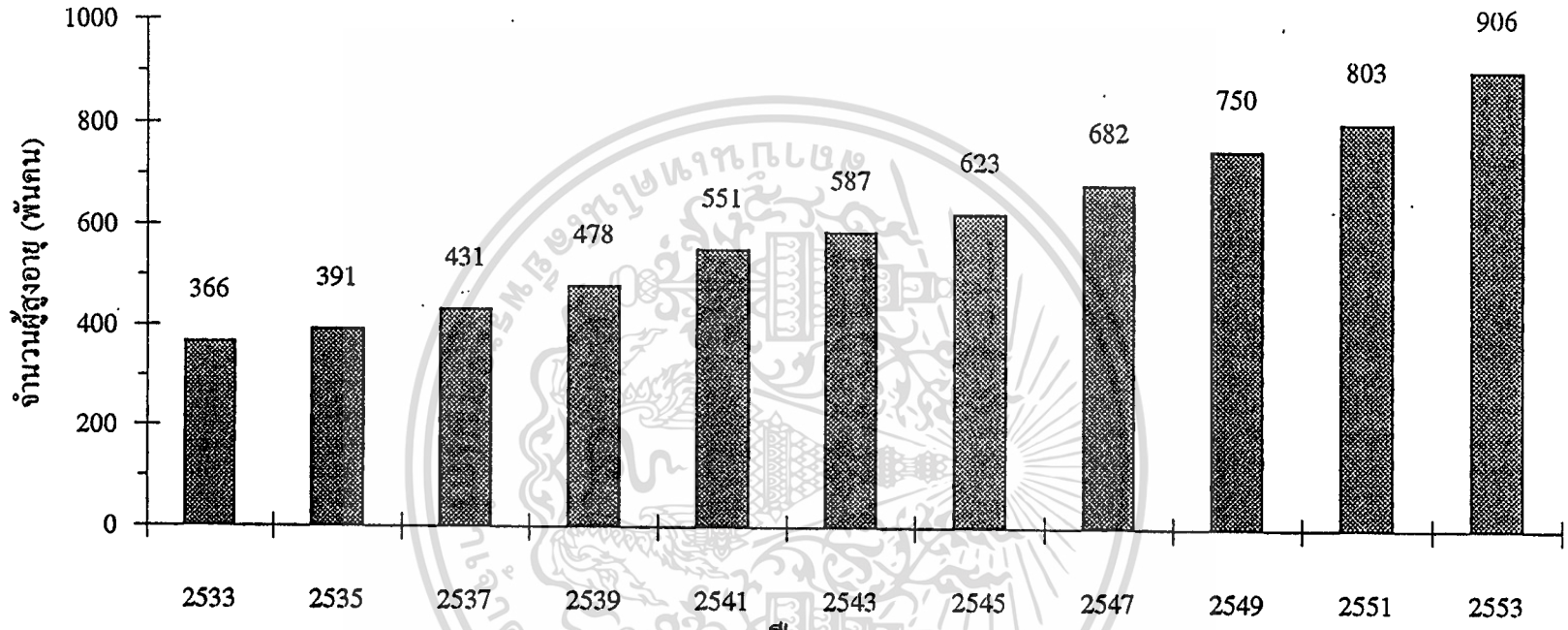

แสดงการคาดประมาณประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ของกรุงเทพมหานคร จำแนกรายปี

ที่มา: กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาประกอบด้วย 3 วิธี คือ ศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัย และศึกษาตัวแปรสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ประกอบด้วยการศึกษา สภาพแวดล้อมของชุมชนที่บ้านพักคนชรานั้นตั้งอยู่ ทำเลที่ตั้ง บริการสาธารณะ มลพิษ เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา กฎเกณฑ์การรับสมัคร การจัดสภาพแวดล้อมภายใน สถานที่พักผ่อน สถานพยาบาลและทางเดินติดต่อภายใน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย เป็นการศึกษาถึงคุณสมบัติด้านสุขภาพร่างกาย และความสามารถในการดูแลตัวเองของผู้สูงอายุ ที่ทำให้ผู้สูงอายุเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานั้นๆ

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จะทำการศึกษาถึงระดับรายได้ในปัจจุบัน และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้สูงอายุก่อนที่จะเข้าอยู่อาศัยในบ้านพักคนชรา

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นการศึกษาปัญหาด้านจิตใจที่เกิดกับผู้สูงอายุ ที่ส่งผลต่อการเข้าอยู่อาศัยในบ้านพักคนชรา

3. ตัวแปรด้านสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา โดยตัวแปรที่จะทำการศึกษามีดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล ในการศึกษานี้ประกอบด้วย จำนวนผู้สูงอายุแยกตามเพศ อายุ สถานภาพครอบครัวทางสังคม เชื้อชาติ และศาสนา

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย จะทำการศึกษาถึงจำนวนผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้ การปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ วิธีการสอนให้ผู้สูงอายุปฏิบัติภารกิจประจำวัน การส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ การตรวจรักษาของแพทย์ อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบได้บ่อย

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ เป็นการศึกษาวิธีการที่ใช้ดูแลจิตใจผู้สูงอายุ อาทิเช่น การพูดคุยกันระหว่างพี่เลี้ยงกับผู้สูงอายุ หรือระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุด้วยกัน การใช้ศาสนาและการมาเยี่ยมของญาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม โดยทำการศึกษาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมแต่ละประเภทและความร่วมมือของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรม

3.5 ตัวแปรการแยกตัวเอง ศึกษาถึงการแสดงพฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุและจำนวนผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมนี้

ขั้นตอนของการศึกษา

สำหรับขั้นตอนในการศึกษาประกอบด้วย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากแหล่งข้อมูลที่เป็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
3. สร้างแบบสัมภาษณ์ (ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก.)
4. สำรวจพื้นที่ ทดสอบแบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และติดต่อขอดำเนินงานวิจัย
5. ทำการศึกษาวิจัยโดยการออกภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกรอบแนวความคิดที่วางไว้
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. เสนอผลการศึกษาในลักษณะของการพรรณนา ตาราง แผนภาพ และแผนที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึง ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของบ้านพักคนชรา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดสร้างบ้านพักคนชราที่รองรับผู้สูงอายุของสังคมเมืองต่อไป

2. ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุ ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชรา

3. ทำให้ทราบถึง สภาพการดำรงชีวิต ของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา

4. เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ และผู้ที่สนใจทั่วไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงเกี่ยวกับวิธีการดูแลผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราของกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1. ผู้สูงอายุหรือคนชรา (Elderly or Aged) หมายถึง บุคคลในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต กำหนดให้มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

2. ภาครัฐ (Government) หมายถึง สถาบันที่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจน มีคณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศ มีอำนาจชอบธรรมในการปกครอง ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในที่นี้มีอำนาจในด้านการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ประชากรสูงอายุ คือ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

3. ภาคเอกชน (Private Sector) หมายถึง บุคคลหนึ่งๆ ที่ดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ

4. การดูแล หมายถึง ความเอาใจใส่ ปกปักรักษา ปกครอง ในด้านที่อยู่อาศัยในที่ๆ องค์กรหรือสถาบันนั้นๆ จัดตั้งขึ้นมา

5. กิจกรรม หมายถึง งานที่กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุดำเนินการจัดขึ้นมาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกระทำ โดยกลุ่มบุคคลนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชราหรือเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมและมีผู้สูงอายุมาปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวความคิดที่ใช้วิเคราะห์ สำหรับการทบทวนวรรณกรรมเป็นการรวบรวมแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ รวมทั้งทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ในส่วนของทฤษฎีเกี่ยวกับความชราภาพนั้นมีนักคิดได้หาเหตุผลและพิสูจน์ จนเป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายให้เข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่วัยสูงอายุ เมื่อร่างกายเข้าสู่วัยสูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้เกิดเป็นความต้องการและปัญหาตามมา ผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุจึงต้องการความช่วยเหลือดูแล ทางเลือกหนึ่งของผู้สูงอายุคือ การเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สำหรับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มีดังนี้

<u>ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ</u>

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุถูกใช้เป็นแนวทางในการอธิบายถึงสภาพที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุอย่างมีหลักเกณฑ์ มีเหตุผล เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการค้นหาคำตอบทำความเข้าใจ มีการอธิบาย กระบวนการมีวัยสูงอายุ ซึ่งมีทฤษฎีว่าด้วยผู้สูงอายุ กล่าวไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราด้านชีววิทยา

เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุแห่งความชราซึ่งเขมิกา ยามะรัต (2527:6) ได้สรุปออกเป็น 3 แนวคิดคือ

1.1 **ทฤษฎีภูมิคุ้มกันอัตโนมัติ** (Autoimmunity) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความชราเกิดจากร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันปกติน้อยลงพร้อมกับมีการสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองมากขึ้น ทำให้ร่างกายต่อสู้เชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมได้ไม่ดี ทำให้เกิดความเจ็บป่วยได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ทฤษฎีความผิดปกติ (Error) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เมื่อคนหรือสัตว์มีอายุมากขึ้นยีนของผู้นั้นจะค่อยๆ เกิดความผิดปกติ และความผิดปกตินี้จะค่อยๆ มากขึ้น จนถึงจุดหนึ่งซึ่งทำให้เซลล์ต่างๆ ของร่างกายเสื่อมและหมดอายุลง

1.3 ทฤษฎีอนุมูลอิสระ (Free Radical) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภายในร่างกายของคนและสัตว์ รวมทั้งสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย และในสิ่งแวดล้อมมีอนุมูลอิสระเกิดขึ้นอย่างมากมายตลอดเวลา อนุมูลอิสระเหล่านี้จะทำให้ยีนเกิดความผิดปกติ

ทั้ง 3 ทฤษฎี ได้อธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เป็นไปโดยธรรมชาติเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ นอกจากนี้ ไบเรน (Biren) ได้แบ่งทฤษฎีทางด้านชีววิทยาเกี่ยวกับผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ (สุเทพ เชาวลิต 2527:35)

1.4 ทฤษฎียีน (Genetic Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นเป็นเรื่องของพันธุกรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะโครงสร้างของอวัยวะบางส่วนของร่างกายที่คล้ายคลึงกันหลายชั่วอายุคนแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นเมื่อมนุษย์มีอายุมากขึ้น หรือแสดงออกกับบุคคลบางคนถึงแม้ว่ายังไม่ถึงอายุในช่วงวัยชราก็ตาม เช่น ลักษณะศีรษะล้าน และผมหงอก เป็นต้น

1.5 ทฤษฎีความสัมพันธ์ของการพัฒนาขั้นต้น (Counterpart Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงของชีวิตในวัยสูงอายุเป็นผลของการสืบเนื่องของการพัฒนาการตั้งแต่แรกเริ่มของมนุษย์เกี่ยวพันกัน ซึ่งมีทฤษฎีบางทฤษฎีที่คล้ายคลึงกัน เช่น ทฤษฎีบุคลิกภาพ เป็นต้น

1.6 ทฤษฎีอุบัติการณ์หรือความเสื่อมถอย (Accidental or Wear-And-Tear Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าลักษณะของผู้สูงอายุเกิดจากการรวมตัวของอิทธิพลที่เกิดขึ้นโดยอุบัติการณ์ด้วยโอกาสที่เท่าเทียมกัน เช่น การได้รับโรคร้าย หรืออุติเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้อวัยวะของร่างกายบางส่วนชำรุดเสียหาย เมื่อเกิดกับบุคคลใดจะทำให้เกิดการชราภาพเร็วขึ้น หรือบุคลที่ต้องเผชิญกับความเคร่งเครียดที่เกิดขึ้นกับชีวิตประจำวัน หรือจากการประกอบอาชีพ หรือมีปัญหาชีวิตที่ยุ่งยากมากกว่าคนอื่นก็จะทำให้เกิดความกังวล ทำให้แก่เร็วกว่ากว่าคนอื่นๆ ที่มีภาระน้อยกว่า มีความเครียดน้อยกว่า หรือสุขภาพดีกว่า เป็นต้น

ทฤษฎียีน และทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ของการพัฒนาขั้นต้น เป็นทฤษฎีที่มีความคล้ายกันในเรื่องของความสูงอายุที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยทฤษฎีทั้งสองนี้เป็นการศึกษาลึกลงไประดับยีน และจากทฤษฎีที่ เขมิกา ยามะรัต (2527:35) ได้รวบรวมไว้มีส่วนคล้ายกับทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ของการพัฒนาขั้นต้นเพราะเป็นเรื่องระดับเซลล์และยีนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ส่วนทฤษฎีว่าด้วยอุบัติการหรือความเสื่อมถอย กล่าวถึงความสูงอายุที่เกิดมาจากการปฏิบัติตนเองให้เกิดความเครียด การไม่ดูแลสุขภาพของตนเอง บุคคลสามารถที่จะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำให้ความสูงอายุไม่เกิดขึ้นได้ถ้ารู้จักรักษาสุขภาพ หรือป้องกันตนเองให้พ้นจากอุบัติเหตุ ต่างไปจากทฤษฎีทั้งสองตามที่กล่าวมาแล้ว คือ เป็นทฤษฎีความสูงอายุชนิดที่ไม่สามารถห้ามการเกิดได้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราด้านจิตวิทยา

เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้คนชรามีบุคลิกที่เปลี่ยนแปลงไป มีอยู่ 2 แนวคิดคือ

2.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า "ผู้สูงอายุเป็นสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและการพัฒนาจิตใจของผู้นั้น" หมายถึง ผู้สูงอายุซึ่งเติบโตมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานมาจาก ความมั่นคง ความรัก ความอบอุ่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นความสำคัญของคนอื่น มีชีวิตในอดีตที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เมื่อย่างเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุเหล่านี้จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างไม่มีปัญหา ซึ่งตรงข้ามกับผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานครอบครัวที่ขาดความมั่นคง ขาดความรัก ความอบอุ่น จิตใจคับแคบ อยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่ใคร่เป็น ชอบอยู่แบบตัวใครตัวมัน ผู้สูงอายุผู้นั้นจะมีวัยสูงอายุที่ไม่เป็นสุข เศร้าสร้อย

2.2 ทฤษฎีความปราดเปรื่อง (Intelligence Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุที่ปราดเปรื่องและคงความเป็นปราชญ์อยู่ได้ด้วย การเป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องราวต่างๆ มีการค้นคว้าและพยายามที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้เป็นผู้สูงอายุที่ทันโลก ทันเหตุการณ์ เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งส่งผลถึงการปรับตัวให้ทันกับวิทยาการใหม่ๆ สามารถพูดคุยกับบุคคลรุ่นหลังได้รู้เรื่องโดยไม่เกิดช่องว่างระหว่างวัย อีกทั้งผู้สูงอายุเองยังได้รับการยกย่องนับถือ ผู้สูงอายุมีลักษณะเช่นนี้ได้ต้องมีสุขภาพดีและมีเงินใช้สอยโดยไม่เดือดร้อนเป็นเครื่องเกื้อหนุน จึงจะสามารถเป็นไปตามทฤษฎี ที่กล่าวไว้ได้

ทฤษฎีบุคลิกภาพ ชี้ให้เห็นถึงถึงเรื่องชาติกำเนิด สิ่งแวดล้อม ที่จะส่งผลถึงการดำรงชีวิตผู้สูงอายุที่เคยมีวัยเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะมีผลดีในการปรับตัวเมื่อยามมีวัยสูงอายุ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ที่มีสุขภาพจิตในวัยเด็กดีก็จะมีสุขภาพจิตที่ดีไปตลอดชีวิต ส่วนทฤษฎีความปราดเปรื่องเป็นนิสัยส่วนบุคคล เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุเลือกที่จะทำเช่นเลือกที่จะอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้ ต่างจากทฤษฎีบุคลิกภาพ ซึ่งมนุษย์เราไม่สามารถเลือกเกิดมาในครอบครัวที่สมบูรณ์ได้ ต้องอาศัยทฤษฎีความปราดเปรื่องมาเป็นสิ่งที่ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราทางด้านสังคมวิทยา

เป็นทฤษฎีที่พยายามวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้คนชราต้องมีสภานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากครั้งที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งยังมีการทำงาน รวมทั้งเป็นทฤษฎีที่พยายามจะช่วยให้คนชราอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3.1 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) (สุรกุล เจนอบรม 2534:33) ทฤษฎีนี้ เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้มองเห็นภาพทางสังคมของผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพซึ่งต้องการการดูแลแล้วผู้สูงอายุยังต้องการชีวิตที่มีความสุขโดยมีกิจกรรมทางสังคมเป็นตัวเสริม จากทฤษฎีกิจกรรมนี้ พัฒนามาจากการวิเคราะห์ของ โรเบิร์ต ฮาวิเกริสท์ (Robert Havighurst) (1968:20-23) เกี่ยวกับการศึกษาของ ฮาวิเกริสท์ นั้น ได้ทำการศึกษาคนผิวขาวจำนวน 300 คน ที่มีฐานะปานกลางและมีสุขภาพดีโดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-90 ปี การศึกษาดังกล่าวนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เป็นระยะๆ ผลสรุปของทฤษฎีกิจกรรมแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมปฏิบัติอยู่เสมอๆ มีบุคลิกที่กระฉับกระเฉง และการมีภารกิจอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ปราศจากกิจกรรม หรือภาระหน้าที่ใดๆ

ทฤษฎีกิจกรรมเชื่อว่า กิจกรรมทางสังคมเป็นแก่นแท้ของชีวิตและจำเป็นสำหรับทุกวัย กิจกรรมทำให้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากการมีบทบาทที่ดีทางสังคม (Social well-being) ของผู้สูงอายุขึ้นกับความคล่องแคล่ว ที่ยังคงอยู่เกี่ยวกับทัศนะเกี่ยวกับตนเอง (Self conception) และเกี่ยวกับโลกซึ่งเป็นทัศนะที่ถูกต้องเพียงไรนั้น เป็นผลมาจากการคงการสังสรรค์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมไว้ได้จะเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในด้านบวก ทฤษฎีกิจกรรมที่เชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีชีวิตเป็นสุขได้นั้น ควรมีบทบาทหรือกิจกรรมทางสังคมตามสมควร เช่น การมีงานอดิเรกทำหรือการเป็นสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมสมาคม ชมรม เป็นต้น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 2534:54) และยังมีข้อเสนออีกว่า ถ้าจะให้ชีวิตวัยสูงอายุมีความสุขก็จงพอใจในชีวิตที่อยู่ปัจจุบัน ทฤษฎีกิจกรรม ยังได้แสดงให้เห็นคุณค่าของการตัดสินใจหลายประการ โดยเฉพาะการตัดสินใจที่อิงความกระฉับกระเฉงมากกว่าความเสื่อม เป็นการสนับสนุนด้านความสุขมากกว่าความทุกข์ และยังเชื่อว่ากิจกรรมทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุเพื่อสุขภาพและชีวิตที่ดี บุคคลที่มีกิจกรรมสูงและรักษาระดับกิจกรรมของตนไว้เมื่อย่างเข้าสู่วัยสูงอายุจะทำให้เกิดความพอใจในชีวิตสูง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองที่ดี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในชีวิตสูงอายุ

อย่างไรก็ดีทฤษฎีกิจกรรม ไม่ได้อธิบายถึงเหตุผลที่แน่ชัดในการที่จะให้คำตอบว่าถ้าผู้สูงอายุเหล่านี้ไม่ได้มีกิจกรรมแล้วจะเกิดอะไรขึ้นทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพของผู้สูงอายุจะแตกต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันไป เช่น ในขณะที่ผู้สูงอายุไม่ค่อยชอบกิจกรรมแต่มีความสุข ต่างกับผู้สูงอายุที่มีภารกิจต่างๆ ปฏิบัติมากแต่ไม่มีความสุข นอกจากนี้ข้อจำกัดของทฤษฎีกิจกรรม ที่ไม่ได้ให้รายละเอียดที่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้สูงอายุหลายๆ คนที่เมื่ออยู่ในวัยกลางคนมีกิจกรรมและภารกิจที่ต้องปฏิบัติมาก แต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เขาพอใจที่จะอยู่เฉยๆ ละทิ้งกิจกรรมภารกิจที่เคยปฏิบัติมา วางมือในสังคมต่างๆ หันไปหาความสุขอย่างเรียบๆ ง่ายๆ ปลีกตัวออกจากสังคมต่างๆ หรือลดบทบาททางสังคมลง

3.2 ทฤษฎีการแยกตนเอง (The Disengagement Theory) เป็นทฤษฎีที่ถูกอ้างขึ้นเป็นครั้งแรกในหนังสือเรื่อง โกร์วอิง โอลด์ (Growing Old) ซึ่งเขียนโดย อีลีน คัมมิง (Elaine Cumming) และ วิลเลียม อี เฮนรี (William E. Henry) (1961:211) นักทฤษฎีการแยกตนเองมีความคิดเห็นขัดแย้งกับนักทฤษฎีกิจกรรม นักทฤษฎีการแยกตนเอง กล่าวว่า เป็นเรื่องปกติและเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับผู้ที่เข้าสู่วัยสูงอายุในการที่จะลดระดับกิจกรรมลงและเสาะแสวงหาบทบาทที่เฉื่อยเฉยมากกว่าการทำกิจกรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความกดดันและความตึงเครียดในการถอนตัว (Withdrawal) ออกจากสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถลดลง นอกจากนี้ทฤษฎีการแยกตนเองเชื่อว่า การที่ผู้สูงอายุไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและบทบาททางสังคมนั้น เป็นการถอนสถานภาพและบทบาทของตนเอง ให้แก่หนุ่มสาวหรือคนที่มีบทบาทหน้าที่ดีกว่า เพราะความต้องการสูงสุดของสังคมคือ ความต้องการทักษะและแรงงานใหม่มากกว่าการได้จากผู้สูงอายุ

นักทฤษฎีการแยกตนเอง ไม่เชื่อว่า สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุ คือการคงสภาพกิจกรรมไว้ ทฤษฎีนี้อ้างว่า ตามปกติแล้ว ผู้สูงอายุจะลดระดับกิจกรรมให้น้อยลง ในขณะที่พวกเขาปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามปกติของกระบวนการมีวัยผู้สูงอายุ

3.3 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) นักสังคมวิทยาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (Social Gerontologists) พยายามที่จะหาคำอธิบายว่า บุคคลนั้นมีการปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุอย่างไร ซึ่งการปรับตัวนั้นน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีบทบาท บุคคลนั้นจะรับบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันไปในตลอดชั่วชีวิตของเขา เช่น บทบาทของการเป็น นักเรียน พ่อ แม่ สามี ภรรยา ลูกสาว นักธุรกิจ ที่ปรึกษา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น ความเป็นอยู่ของบุคคลจะถูกกำหนดโดยบทบาทหน้าที่ต่างๆ ดังที่ยกตัวอย่าง ตลอดจนมโนทัศน์ของตนเองที่มีต่อบทบาทหน้าที่ที่ตนกำลังรับผิดชอบอยู่ บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนต่อบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ได้เหมาะสมเพียงใด โดยที่อายุจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล ในแต่ละช่วงชีวิตที่ดำเนินไปของบุคคลนั้น ดังนั้นบุคคลจะปรับตัวต่อความเป็นผู้สูงอายุได้ดีเพียงใด น่าจะขึ้นอยู่กับการยอมรับถึงบทบาทในแต่ละช่วงชีวิตที่ผ่านมาของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อันจะส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่กำลังจะมาถึงหรือกำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต (L. Cottrell 1942:617-620)

ทฤษฎีบทบาท จะทำให้ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเข้าใจว่า ทำไมคนจึงมีปัญหาในการปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาทจะทำให้บุคคลได้มีโอกาสเตรียมตัวถึงบทบาทของตนเอง ที่จะต้องมีการเปลี่ยนไปตามกระบวนการทางอายุ นอกจากนี้สังคมสามารถที่จะเข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องบทบาทของผู้สูงอายุได้อีกทางหนึ่ง โดยการให้ผู้สูงอายุเหล่านี้มีโอกาสได้บทบาททางสังคมคืนมาอีกครั้ง เช่น ในรูปของ อาสาสมัคร กลุ่มเพื่อน การทำงานบางส่วนหรือการส่งเสริมในรูปของบทบาท ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อให้ครอบครัวได้เห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ

3.4 ทฤษฎีความพอใจในชีวิต (Life Satisfaction Theory) ทฤษฎีได้รับการพัฒนาโดย โรเบิร์ต ฮาวิเกริสท์, เบอร์ไนซ์ นิวการ์เทน (Bernince Neugarten) และ เชลดอน โทบิน (Sheldon Tobin) (Louis Lowy 1979:168) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จมีพื้นฐานมาจากการมีความสุข และพึงพอใจในชีวิตทั้งในอดีตและปัจจุบัน องค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นชีวิตที่น่าพอใจมี ดังนี้คือ ความสนุกสนานและความกระตือรือร้น ความตั้งใจ ความอดทน และการยอมรับในภาระหน้าที่ ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเองและบุคคลอื่น การยอมรับในความสำเร็จของบุคคล การมีแนวความคิดต่อตนเองในทางบวก และความรู้สึกโดยทั่วไปที่แสดงออกมาอย่างมีความสุขและการมองโลกในแง่ดี

จากทฤษฎีทางสังคมของการมีวัยสูงอายุที่กล่าวมาแล้วนั้น มองกระบวนการของการมีวัยสูงอายุไปคนละด้าน และยังไม่มีข้อพิสูจน์ใดๆ ที่สามารถอ้างได้ว่าทฤษฎีใดถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดที่สุด ส่วนการเปลี่ยนแปลง ทางจิตใจ และทางสังคมนั้น มีผลที่เกิดขึ้นตามมากล่าวคือ

<u>ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ</u> (สุรกุล เจนอบรม 2534:11-12)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Physical Change)

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุนั้นจะส่งผลถึงการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 พลกำลังที่ลดน้อยลงจะส่งผลถึงการทำงาน หรือการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในสังคม

1.2 การนอนหลับ เมื่ออายุมากขึ้น ร่างกายต้องการระยะเวลาการนอนหลับลดลง จึงทำให้เวลาว่างมากขึ้น ผู้สูงอายุบางรายอาจมีอาการกรน (Snoring) นอนไม่หลับ (Insomnia) หลับมากเกินไป (Hypersomnia) จากการใช้ยา การฝันร้าย (Dysomnia) เกิดจากความวิตกกังวล

1.3 ระบบต่างๆ ของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ

1.3.1 ระบบประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การรับรส และการเลือกรับประทานอาหาร เกิดการเปลี่ยนแปลง

1.3.2 ระบบประสาทส่วนกลาง เช่น มีการสูญเสียความทรงจำ และท่าทางเดินแสดงให้เห็นการสั่นอย่างชัดเจน เป็นต้น

1.3.3 ระบบโครงกระดูก กระดูกจะกร่อนลงเมื่ออายุเริ่ม 45 ปี รอยต่อของกระดูกสันหลังจะหดลง โค้ง งุ้ม และความสูงลดลง

1.3.4 ผิวหนัง จะเหี่ยวย่นแห้ง มีความบอบบางทำให้เกิดแผลถลอกได้ง่าย

1.3.5 การทำงานของหัวใจและการไหลเวียนของโลหิต การบีบตัวของหัวใจลดลง หลอดเลือดอุดตัน

1.3.6 ระบบต่อมไร้ท่อ เกิดการถูกรบกวนทำให้ฮอร์โมนเกิดการเปลี่ยนแปลง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological Change)

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมเป็นผลมาจากความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ มีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผลมาจากการสูญเสียในด้านต่างๆ อาทิเช่น

2.1 การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากเพื่อน บุคคลที่เป็นญาติสนิทหรือคู่ชีวิตต้องเสียชีวิตไป หรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกถูกพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักก่อให้เกิดความซึมเศร้าได้ง่าย

2.2 การสูญเสียสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากถึงวัยอันควรที่ต้องออกจากการทำงาน ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดน้อยลง เนื่องจากหมดภาระหน้าที่การงาน หรือหมดภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ไร้คุณค่าไม่มีความหมายในชีวิต และทำให้ขาดเพื่อน ขาดความผูกพันที่เคยมีต่อสังคมและขณะเดียวกันทำให้ขาดรายได้หรือรายได้น้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากวัยนี้บุตรหลานมักจะแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก และสังคมเมืองปัจจุบันที่ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง บทบาททางด้านการให้คำปรึกษา เลี้ยงดูและสั่งสอนลดน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวและว้าเหว่

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มีส่วนเกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาทางกายและจิตของผู้สูงอายุด้วย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้แก่

3.1 การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีลักษณะการกีดกันผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการงานบทบาทในครอบครัวผู้สูงอายุซึ่งเคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องกลับกลายเป็นผู้พึ่งพาอาศัย เป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ ทำให้ผู้สูงอายุเสียอำนาจและบทบาทที่เคยมี

3.2 การถูกทอดทิ้ง ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมือง (Urbanization) ระบบการผลิตเป็นแบบอุตสาหกรรม ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพในเมืองได้หรือไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกถูกทอดทิ้ง และปราศจากคุณค่า

3.3 การเสื่อมความเคารพ ในสมัยก่อนผู้สูงอายุได้รับการเคารพนับถือจากผู้อ่อนอาวุโส ในฐานะที่เป็นผู้มีประสบการณ์ ผู้แนะนำสั่งสอน แต่ในปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้กำลังถูกเปลี่ยนไป ยึดถืออิสระภาพส่วนบุคคลและคิดว่าผู้สูงอายุเป็นคนไม่ทันเหตุการณ์ (behind the time) ผู้สูงอายุอยู่ส่วนผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาวอยู่ส่วนคนหนุ่มสาว ความคิดเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic Change)

ผู้ที่ทำงานที่มีลักษณะต้องออกจากการทำงานเมื่อถึงวัยที่กำหนด อีกทั้งการทำงานส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ต้องออกจากงานเมื่อถึงวัยที่กำหนด งานบางประเภทไม่มีสวัสดิการด้านเงินบำเหน็จบำนาญ เป็นเหตุให้ขาดรายได้ นอกจากนี้การหางานทำในวัยสูงอายุเป็นเรื่องลำบาก เพราะยังมีคนหนุ่มสาวที่รอการเข้าทำงานอีกเป็นจำนวนมาก วัยสูงอายุจึงเป็นวัยที่ว่างงานอีกครั้ง ผู้สูงอายุบางท่านต้องประสบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนี้ แต่ก็มีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไม่มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุโดยเท่าเทียมกัน ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีฐานะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดีสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า เพราะมีความร่ำรวยสามารถดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ (Theodore Lidz 1968:478)

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยสูงอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมของสุขภาพร่างกาย จิตใจ สภาพสังคม ผู้สูงอายุอยู่ในสภาวะแห่งการสูญเสียที่มีผลต่อจิตใจ สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป และมีสภาพเศรษฐกิจที่ต่างไปจากเมื่อครั้งยังอยู่ในวัยทำงาน การเปลี่ยนแปลงที่ผู้สูงอายุได้รับเป็นผลให้เกิดความต้องการและปัญหาตามมา

<u>ความต้องการและปัญหา</u>

1. ความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการผู้สูงอายุไม่ต่างไปจากพื้นฐานความต้องการของบุคคลในวัยอื่นๆ มากนัก ไม่ว่าผู้สูงอายุในเมืองหรือชนบทก็มีความต้องการเหมือนๆ กัน ความต้องการของผู้สูงอายุแบ่งได้เป็น

1.1 ความต้องการด้านร่างกาย (The Ederly's Physical Needs)

ความต้องการด้านร่างกาย เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นความต้องการตามธรรมชาติของร่างกาย เพื่อเสริมสร้างให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ ผู้สูงอายุจึงต้องการการดูแลรักษาพยาบาลเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการพื้นฐานทางด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหารและน้ำที่เหมาะสมเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกาย อาหารที่สามารถชดเชยความเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย ง่ายต่อการบริโภค เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระบบย่อยอาหาร เครื่องนุ่งห่มตามสมควร การรักษาพยาบาล เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ต้องการที่อยู่อาศัย การนันทนาการ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย ผู้สูงอายุบางท่านต้องการพักผ่อนใช้ชีวิตอยู่เฉยๆ ที่บ้านเมื่อพ้นจากวัยทำงาน (สุเทพ เชาวลิต 2527:137)

1.2 ความต้องการด้านเศรษฐกิจ (The Elderly's Economic Needs)

ในสภาวะของการดิ้นรนทางเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบันประชากรบางกลุ่มไม่สามารถจะอุปการะผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลตนเองขณะเจ็บป่วย รายได้นี้ได้อาจมาจากบุตรหลาน หรือญาติ การทำงาน และการประกันรายได้ ในสภาวะที่ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้นั้นและมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความต้องการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทชรา-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพ ในรูปของบำนาญชราภาพ จะช่วยให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความมั่นคงในชีวิตบั้นปลายไม่เป็นภาระแก่บุตรหลาน (สุเทพ เชาวลิต 2527:137)

จากการศึกษาของประพิมพ์ดาว สุคนธ์ (2526:81-83) เรื่อง สุขภาพจิตของคนชรา ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุในชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพในเชิงเศรษฐกิจเนื่องจากสุขภาพไม่ดีและบุตรหลานต้องการให้พักผ่อน ส่วนผู้สูงอายุที่เหลือยังคงประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง ได้ค่าจ้างเล็กๆ น้อยๆ บางคนต้องทำงานทั้งที่สุขภาพไม่เอื้ออำนวย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนามีฐานะยากจน มีรายได้อยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับภาวะค่าครองชีพในขณะนั้น แสดงถึงความต้องการด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในชุมชนนี้ ที่เป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

1.3 ความต้องการทางด้านจิตใจ (The Elderly's Psychological Needs)

ความต้องการทางจิตใจ (สุเทพ เชาวลิต 2527:137) ได้แก่ ความต้องการด้านความรัก ผู้สูงอายุต้องการมาก เพราะเหมือนไม้ใกล้ฝั่ง เป็นวัยอยากให้คนรู้จัก อยากให้มีคนรัก คนเอาใจใส่ การเคารพยกย่อง การแสดงความกตัญญูกตเวทีจากบุตรหลาน ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย (Security Needs) ความต้องการการยอมรับนับถือ (Recognition Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้มีการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของสังคม กลุ่ม และครอบครัว ความต้องการมีโอกาสก้าวหน้า (Opportunity Needs) โดยเฉพาะในเรื่องความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายของชีวิต

1.4 ความต้องการทางด้านสังคม (The Elderly's Social Needs)

ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุถ้าได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีสุข ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดปัญหาทางด้านจิตใจ คือ หดหู่ใจ เศร้าใจ ว้าเหว่ ไม่สดชื่นรื่นเริงไม่มีความสุข (วุฒิสาร ตันไชย 34:2533) ความต้องการเหล่านี้ได้แก่

1.4.1 ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว (Family Support)

ผู้สูงอายุเมื่อถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยว หรือแยกตัวอยู่คนเดียว ขาดความมั่นคงทางอารมณ์และทางจิตใจรวมทั้งทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคล หรือองค์กรสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ดังนั้นผู้สูงอายุมีความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัวดั้งเดิมของตนควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มอาสาสมัคร องค์กรภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน ทั้งที่เป็นองค์การศาสนาและองค์การที่ไม่ใช่ศาสนา (ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ 2530:4-5)

1.4.2 ความต้องการที่จะลดการพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง

กล่าวคือผู้สูงอายุต้องการดำเนินชีวิตอย่างปกติเหมือนกับผู้อื่นอย่างมีชีวิตชีวาและสามารถคิด ทำอะไร ได้อย่างอิสระ สามารถที่จะร่วมกิจกรรมประเภทต่างๆ ในครอบครัวและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สังคม รวมถึงต้องการรักษาความอิสระในชีวิต ถ้าหากครอบครัวและสังคมได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและสังคมอาจเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุได้รู้จักพึ่งตนเอง โดยไม่พึ่งพาผู้อื่นให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ และไม่เป็นภาระแก่สังคม ในบั้นปลายของชีวิต

1.5 ความต้องการด้านการงาน (สุเทพ เชาวลิต 2527:139)

การมีงานทำมีความหมายแก่ผู้สูงอายุมาก เพราะนอกจากจะมีรายได้แล้วยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ป้องกันความเบื่อหน่าย เป็นการแสดงความสามารถเพื่อให้คนอื่นยอมรับ ผู้สูงอายุร้อยละ 60 ไม่ยอมหยุดนิ่งต้องหางานอดิเรกทำ (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:155) ทำงานบ้าน ค้าขาย หรือทำงานประเภทรับจ้าง เช่น รับจ้างพับกระดาษ ดูแลเลี้ยงดูเด็ก ช่างไม้ ช่างปูน เป็นต้น ผู้สูงอายุมองการทำงานลักษณะนี้เพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่ายต่อชีวิต เพื่อฆ่าเวลามากกว่าจะมองในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และยังเกิดความภาคภูมิใจอีกด้วย

ความต้องการของผู้สูงอายุที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองกับสังคมชนบทไม่แตกต่างกันมากนัก อาจจะมีลักษณะการดำรงชีวิตที่ต่างกันไปตามลักษณะของงานที่ทำในช่วงท้ายของชีวิต ผู้สูงอายุในเมืองทำงานตามวิชาชีพที่เคยได้ศึกษามาหรือไม่มีงานให้ทำ ด้วยลักษณะงานในเมืองมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่วนผู้สูงอายุในชนบทนั้นจะยังคงทำงานของตนไปจนกว่าร่างกายจะไม่อำนวยเพราะลักษณะงานจะเป็นงานทางด้านเกษตรกรรมจึงไม่มีการกำหนดวัยเกษียณอายุ สุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุในเมืองจะแข็งแรงน้อยกว่าผู้สูงอายุในชนบท เพราะผู้สูงอายุในชนบททำงานที่ต้องใช้แรงงาน มีพื้นที่ให้ได้เดินพักผ่อนออกกำลังมากกว่า ทำให้สุขภาพดีกว่า

ในวัยสูงอายุมีความต้องการด้านต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ความต้องการบางอย่างไม่ได้รับการตอบสนองได้จึงเกิดเป็นปัญหาตามมา ปัญหาที่เกิดกับผู้สูงอายุสามารถแก้ไขและบำบัดได้ถ้าเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริง

2. สภาพปัญหาผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและสังคมส่งผลถึงผู้สูงอายุอย่างมาก ทั้งในเมืองและชนบท แบ่งปัญหาของผู้สูงอายุได้ดังนี้คือ

2.1 ด้านสุขภาพอนามัย (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:136) ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพต่างไปจากวัยอื่นๆ สภาพร่างกายจึงมีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมไปตามธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เห็นได้ชัดจากรูปลักษณะภายนอกของผู้สูงอายุ เช่น ตาฟาง ฟันร่วงหลุดไป ผมหงอก ผิวหนังเหี่ยวย่น ตกกระ แห้ง การเปลี่ยนแปลงในการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่างๆ ตลอดจนการรับรู้สิ่งต่างๆ ช้าลง ประสาทต่างๆ เริ่มทำงานไม่เต็มที่ และอาจเกิดโรค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่างๆ โรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุจากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข แบ่งเป็น (คณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ม.ป.ท.:6)

2.1.1 โรคที่ป้องกันได้ เช่น โรคติดเชื้อ ท้องร่วง วัณโรคปลอด การใช้ยาเองโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โรคขาดอาหาร เป็นต้น

2.1.2 โรคที่ป้องกันไม่ได้ แต่สามารถลดความรุนแรงหรือชลอการเกิดได้ เช่น มะเร็ง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด และโรคจากความเสื่อมต่างๆ

2.2 ด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุเกิดขึ้นจากสาเหตุ 2 ประการคือ (สุเทพ เชาวลิต 2527:137)

2.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจ เกิดจากการผิดปกติของระบบประสาท ซึ่งเกิดจากเนื้อเยื่อของสมองทำงานผิดปกติ เซลล์ของสมองเสื่อมตามธรรมชาติ เนื่องจากออกซิเจนที่มาเลี้ยงสมองมีจำนวนน้อยลง และเนื้อเยื่อสมองถูกทำลาย ความผิดปกตินี้เกิดได้ทั้งชนิดเฉียบพลันและชนิดเรื้อรัง

2.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจ เนื่องมาจากผู้สูงอายุไม่สามารถปรับจิตใจและอารมณ์ของตนเองได้ ผู้สูงอายุบางคนไม่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย เศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้สูงอายุเหล่านี้ จะมีอารมณ์เศร้า ระแวง ท้อแท้ ผิดหวัง มีปมด้อย หงุดหงิด จู้จี้ อารมณ์เปลี่ยนง่าย ฉุนเฉียว ขาดความยับยั้ง มีความกังวลระแวงว่าถูกถอดทิ้ง ใจน้อย สงสารตนเอง เป็นห่วงบุตรหลาน กลัว เห็นแก่ตัว กลับเป็นเด็กอีกครั้งหนึ่ง นอนไม่หลับ รู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ความเชื่อมั่นในตนเองลดน้อยลง ต้องการการเอาใจใส่จากผู้อื่นมาขึ้น มีความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว และมีอารมณ์แห่งการสูญเสีย เช่น การสูญเสียสถานภาพทางสังคม การสูญเสียอำนาจหน้าที่การงาน

ผู้สูงอายุที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว จะมีทัศนะคติที่ดีกับครอบครัว อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข ผู้สูงอายุกว่าครึ่งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ยังคงติดต่อกับญาติ ๆ แม้ว่าระยะเวลาการติดต่อจะเป็นนานๆ ครั้งก็ตาม ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง แต่ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติมาเยี่ยม รู้สึกว่าญาติไม่ให้ความสนใจเลยทำให้มีทัศนคติไม่ดีต่อครอบครัว นอกจากนี้ผู้สูงอายุต้องการเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้มีส่วนร่วมในสังคมชุมชน ความต้องการเหล่านี้หากได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสดชื่นรู้สึกตนเองมีคุณค่า สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี (อุดราพร บุนนาค 2518:102)

การขาดเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว ชีวิตอยู่ไปอย่างไม่มีความหมาย นอกจากนี้ยังต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ได้แก่ คำสั่งสอนทางศาสนา เพื่อทำให้จิตใจสงบพ้นจากความวิตกกังวล การใช้ธรรมะของพุทธศาสนาช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทางจิตใจของตน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอง (อุตราพร บุนนาค 2518:102) จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่ใช้ธรรมะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตจะทำให้การใช้ชีวิตในบั้นปลายเป็นไปอย่างสงบสุข

2.3 ด้านสังคม ปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบมีต่างๆ กัน เช่น การขาดสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลภายในครอบครัวที่รุ่นเยาว์กว่า เนื่องจากทัศนะต่างกัน รสนิยมต่างกัน ผู้เยาว์อาจคิดว่าผู้สูงอายุมีความคิดแบบอนุรักษ์นิยมเก่าล้าสมัย ทำให้มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน (ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ 2530:5) คนหนุ่มสาวให้ความเคารพแก่ผู้สูงอายุไม่เท่าในอดีตกล่าวคือปัจจุบัน ร้อยละ 93 ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:19) ได้รับความเคารพนับถือจากคนหนุ่มสาวน้อยลง แต่ผู้สูงอายุมองตนเองว่า สภาพสังคมในครอบครัวตนเองยังมีสถานภาพภายในครอบครัวสูง จึงยังคงได้รับความเคารพนับถือจากบุตรหลานและบุคคลในครอบครัว

ผู้สูงอายุที่เคยอยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงานมีเกียรติ จะรู้สึกกระวนกระวายกลัวต่อการถูกปลดเกษียณมากกว่า ข้าราชการที่ยศทางราชการต่ำ (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:154) ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนที่เคยมีอำนาจในหน้าที่การงานมากจะรู้สึกสูญเสียอำนาจ สูญเสียสถานภาพเดิมทางสังคมไป การนับหน้าถือตาทางสังคมจะค่อยๆ หมดลง

2.4 ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่เคยทำงานในลักษณะที่ต้องออกจากงานเมื่อถึงวัยอันควรจะมีปัญหาการขาดรายได้ประจำ หรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาเนื่องจากสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ผู้สูงอายุที่เคยรับราชการแล้วถูกปลดเกษียณและมีรายได้ประจำคือ เงินบำนาญชราภาพ จะไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:154) เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีโครงการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ เพื่อไม่ให้เป็นภาระของบุตรหลานและสังคม

จะเห็นได้ว่าทุกสภาพปัญหามีความเกี่ยวเนื่องถึงกันได้หมดทุกสภาพปัญหา กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาทางด้านจิตใจจะสามารถส่งผลให้เกิดสภาพปัญหาด้านสังคมตามมา หรือเมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นมา ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ จะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา

นอกจากการอยู่อาศัยกับครอบครัวแล้ว อีกทางเลือกหนึ่งของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ คือ การแยกตัวเองออกไปอยู่ต่างหาก และกำลังขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จัดอยู่ในรูปของสถานสงเคราะห์หรือสถานบริการของทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ให้การดูแลไปตราบชั่วอายุขัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดูแลผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความต้องการและปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้สูงอายุจึงต้องการการดูแลเอาใจใส่ การดูแล จึงหมายถึง การเอาใจใส่ ปกป้อง รักษา แบ่งได้เป็น การดูแลระยะยาว (Long-Term Care) และการดูแลระยะสั้น (Short-Term Care) โบรดี อีลีน (Brody, Elaine) (Elaine M. Brody 1977:14-15) ได้ให้ความหมายของ การดูแลระยะยาว หมายถึง "การบริการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งอย่างที่จัดให้ เพื่อทดแทนความต้องการพื้นฐานที่จะช่วยบุคคลที่ไม่สามารถกระทำหน้าที่ทางสังคมได้ โดยเป็นการสูญเสียหรือเสื่อมความสามารถต่างๆ ในลักษณะเรื้อรัง เพื่อให้เขาสามารถอยู่ในสภาพที่มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่กระทำได้"

บุคคลที่ต้องการการดูแลระยะยาวนั้นมีหลายกลุ่ม อาทิเช่น บุคคลที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ กล่าวคือ คนพิการ คนทุพพลภาพ หูหนวก ตาบอด และรวมทั้งผู้สูงอายุ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ก็ต้องการบริการที่แตกต่างกันออกไป สำหรับผู้สูงอายุต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันระหว่างการดูแลในสถานสงเคราะห์หรือหน่วยงานที่ให้บริการและการดูแลในชุมชนที่มีความโน้มเอียงในการมุ่งกระจายบริการให้ถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายมากที่สุด

การดูแลระยะยาวแก่ผู้สูงอายุมีการจัดการเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมในรูปของ บ้านพักคนชรา ศูนย์บริการผู้สูงอายุ โรงพยาบาล มูลนิธิ ชมรม สมาคม เป็นต้น ส่วนการดูแลระยะสั้นมีลักษณะเป็นการรักษาพยาบาล อาการเจ็บป่วยโดยทั่วไป หรือบริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต เป็นการจัดการของคลีนิคผู้สูงอายุ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มูลนิธิ ชมรม และ สมาคมต่างๆ ซึ่งแนวคิดพื้นฐานในการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทยได้นำแนวความคิดมาจากการประชุมแผนปฏิบัติการระยะยาวระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ขององค์กรสหประชาชาติ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 2534:34) ได้กล่าวถึง ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุไว้คือ "ผู้สูงอายุควรได้อยู่อาศัยในบ้านของตนเอง อย่างมีอิสระให้มากที่สุด ในบ้านของผู้สูงอายุควรมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้พอเพียง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุที่พิการ นอกจากนั้นควรสนับสนุนให้ครอบครัวมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ" จะเห็นได้ว่าบ้านที่มีลักษณะเป็นครอบครัว คือ ที่อยู่อาศัยที่ดีที่สุดของผู้สูงอายุ

ครอบครัวที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วยบุคคลในวัยต่างๆ มีความสัมพันธ์ต่อกันพึ่งพาอาศัยกัน (Christopher Alexander 1981:143) เด็กๆ ได้รับการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดประสบการณ์จากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือผู้ใกล้ชิด ผู้เฒ่าผู้แก่ได้รับการดูและเอาใจใส่จากบุตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลาน ซึ่งเป็นรูปแบบของสังคมไทยมาช้านาน ในปัจจุบันสังคมเมืองได้ทำให้วิถีชีวิตของครอบครัวที่เคยมีคนหลายช่วงอายุอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันหรืออยู่ในอาณาบริเวณใกล้ๆ กันต้องมีวิถีการดำรงชีวิตที่มีลักษณะเป็นตัวใครตัวมันมากขึ้น ลักษณะครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว เพราะบางครอบครัวต้องการความเป็นอิสระ ไม่แออัด บางครอบครัวเกิดการทะเลาะวิวาท หย่าร้าง หรือเกิดจากบุตรหลานต้องไปทำงาน ศึกษาต่อที่ไกลๆ เป็นเหตุให้ครอบครัวต้องแตกแยก (Christopher Alexander 1981:377) ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับลูกหรือญาติที่มีครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกในบ้านจำนวนน้อย ในเวลากลางวันผู้สูงอายุมักจะถูกทิ้งให้อยู่กับบ้านตามลำพังเพราะบุตรหลานต้องไปปฏิบัติภารกิจนอกบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งเด็กเล็กๆ ก็มีสถานรับเลี้ยงเด็กรองรับ ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูหลาน ผู้สูงอายุกลายเป็นส่วนเกินของสังคม ไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้ (Edward Krupat 1985:32) และลักษณะงานในสังคมเมืองก็ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุได้ทำ อีกทั้งในกรุงเทพมหานครยังมีหนุ่มสาวที่ว่างงานอีกเป็นจำนวนมาก ผู้สูงอายุจึงขาดรายได้

ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น จะต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดเพราะผู้สูงอายุจะช่วยตัวเองไม่ค่อยได้ ทางเลือกในการดูแลผู้สูงอายุคือ การดูแลจากสมาชิกในครอบครัว แสดงว่าในครอบครัวของผู้สูงอายุเองจะต้องมีผู้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ อีกทั้งต้องมีเวลาว่างมากพอ และอีกทางเลือกหนึ่งคือ การนำผู้สูงอายุเข้ารับบริการในบ้านพักคนชรา ซึ่งในบ้านพักคนชราจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุคอยดูแลอย่างใกล้ชิด (Clenn H. Beyer 1965:430) บ้านพักคนชรายังคงเป็นที่ต้องการของผู้สูงอายุอยู่ ผู้สูงอายุเหล่านี้รู้สึกว่าบุตรหลานไม่เห็นคุณค่าและไม่สำนึกในบุญคุณ เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น ผู้สูงอายุจึงต้องแยกตัวเองออกไปจากระบบครอบครัว จากชุมชน (Community) เดิมของตน (Christopher Alexander 1981:216)

การจัดสร้างบ้านพักคนชราจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาทางหนึ่งของรัฐบาล นอกจากนั้นภาคเอกชนเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่การดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในการดำเนินการด้านบ้านพักคนชราจะต้องคำนึงถึงสภาพธรรมชาติของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ต้องการเข้าใจถึงลักษณะประชากรสูงอายุที่จะเข้ามาพักอาศัย และเข้าใจถึงความต้องการที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย ทำให้เกิดเป็นการออกแบบที่อยู่อาศัยที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

จากการวิเคราะห์ผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกา ปี 1974 ของ โบรดี อีลีน (Elaine M. Brody 1977:88-91) กล่าวไว้ถึงผู้สูงอายุที่มาใช้บริการของบ้านพักคนชราซึ่งดำเนินการโดยภาครัฐบาล มีลักษณะประชากรดังนี้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. อายุ ผู้สูงอายุที่มารับบริการบ้านพักคนชรา ส่วนมากจะมีอายุมากกว่า 65 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุ 82 ปี แสดงว่าผู้สูงอายุที่อายุมากจะมาเข้ารับบริการสูงขึ้น

2. เพศ เพศหญิงจะอาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราสูงกว่าเพศชายถึงสามเท่า

3. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยในบ้านพักคนชราจะมีภาวะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้สูงอายุโดยทั่วไป ผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราจะได้รับการสงเคราะห์ด้านค่าใช้จ่ายและการรักษาพยาบาลจากกองทุนสาธารณะ ผู้สูงอายุยิ่งอายุมากขึ้นสถานภาพทางเศรษฐกิจจะลดลงเพราะต้องมีค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลตัวเองมากยิ่งขึ้น

4. สถานภาพครอบครัวทางสังคม ผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านพักคนชรามักจะเป็นม่ายแต่งงานแล้วแต่ไม่มีบุตรหรือมีบุตรเพียงคนเดียว และเป็นโสด

<u>ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา</u>

เมื่อเข้าใจถึงลักษณะประชากรผู้สูงอายุที่จะเข้ามาอยู่ในบ้านพักคนชรา สถานที่ตั้ง (Site) ของบ้านพักคนชรา ควรมีลักษณะดังนี้ (Isac Green and Others 32:1975)

1. ใกล้กับโรงพยาบาล หรือสถานรักษาพยาบาล

2. การเดินทางมาบ้านพักคนชรามีความสะดวกสบาย รวมถึงการเดินทางจากบ้านพักคนชราไปยังสถานที่เกี่ยวข้อง

3. ไม่ห่างจากบ้านเดิมของผู้สูงอายุมากนัก เพื่อให้ครอบครัวหรือเพื่อนผู้สูงอายุมาเยี่ยมได้

4 สถานที่ตั้งต้องอยู่ในชุมชน ไม่ห่างจากย่านการค้า และบริการสาธารณะของชุมชน

5. กำหนดการใช้พื้นที่ (Zoning) เพื่อป้องกันการใช้พื้นที่ผิดประเภท

6. ควรจะอยู่ห่างจากถนนสายหลัก (High way) และโครงการขนส่งมวลชน (Mass Transit) หรือถนนที่มีระบบขนส่งมวลชนหนาแน่น

7. มีเครื่องป้องกันจากทางด่วน (Express way) ย่านอุตสาหกรรม ทางรถไฟ สนามบิน และพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา

8. ต้องไม่อยู่ใกล้กับแหล่งมลภาวะ คือ อากาศ เสียง กลิ่น และภาพที่ไม่ชวนมอง

9. มีระบบสาธารณูปโภคครบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ สภาพในบ้านพักคนชราควรได้รับการออกแบบหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมักจะเป็นโรคเกี่ยวกับระบบกระดูก ทำให้การเดินขึ้นลงบันไดไม่สะดวก และอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งระบบประสาทสัมผัสของผู้สูงอายุที่เสื่อมสภาพลง เช่น การมองเห็น การได้ยินเสียง การรับรส และการได้กลิ่น ดังนั้นในบ้านพักคนชราจะต้องจัดเตรียมพื้นที่ที่เหมาะสม กล่าวคือ ห้องนอนไม่ควรอยู่ที่สูง เพื่อไม่ต้องใช้บันได พื้นบ้านที่ผู้สูงอายุใช้เดินต้องไม่ลื่น ตามราวบันได หรือทางที่ผู้สูงอายุใช้เดินเป็นประจำ ต้องมีราวจับ ในห้องน้ำ ห้องนอนหรือจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุควรติดกระดิ่ง (bell) นอกจากนี้ ประตูต้องไม่มีธรณีประตูและกว้างพอให้รถเข็นผ่านได้ และภายในบ้านพักคนชราควรมีจุดทอดสายตา เพราะผู้สูงอายุบางท่านชอบใช้เวลาไปกับการนั่งเหม่อมอง (Clenn H. Beyer 1965:437)

การเลือกสถานที่ตั้ง หรือสภาพภายในของบ้านพักคนชรา ตามที่กล่าวมาเป็นการเลือกที่ตั้งตามทฤษฎี แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมเมืองหลวงแห่งนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบ้านพักคนชราแต่ละแห่งด้วย ซึ่งทั้งภาครัฐและเอกชนต่างดำเนินการภายใต้หลักการเดียวกัน คือ จัดสร้างที่อยู่อาศัยที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุ แต่อาจจะต่างกันไปบ้างตามนโยบายการดำเนินงานในรายละเอียดของบ้านพักคนชราแต่ละแห่ง ซึ่งจะมีลักษณะการจัดการดำเนินการอย่างไรและปัจจัยอะไรเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้สูงอายุเลือกเข้ารับบริการ เป็นสิ่งที่กำลังทำการศึกษาต่อไป

<u>กรอบแนวความคิดที่ใช้วิเคราะห์</u>

ในการศึกษาครั้งนี้มีวรรณกรรมหลากหลายที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนกรอบแนวความคิด อย่างไรก็ตามมีวรรณกรรมบางส่วนที่ไม่ได้รับการอ้างถึงในกรอบแนวความคิด เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในกระบวนการศึกษาและผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น โดยวรรณกรรมเหล่านั้นมีดังนี้

1. ความต้องการและปัญหาด้านสังคม ความต้องการด้านนี้ถ้าได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนอย่างมีความสุข วรรณกรรมเรื่องความต้องการและปัญหาด้านสังคมนี้ช่วยให้เข้าใจผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดีประชากรเป้าหมายที่จะทำการศึกษานั้นไม่ได้อยู่ร่วมกับครอบครัว จึงไม่ได้รับการสนองตอบต่อความต้องการและปัญหาด้านนี้ เป็นเหตุให้ไม่พิจารณานำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ทฤษฎีความชราด้านชีววิทยา กล่าวไว้ในส่วนของทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการที่ร่างกายพัฒนาเข้าสู่วัยสูงอายุ ทฤษฎีนี้ ทำให้เกิดความเข้าใจถึงสาเหตุแห่งความชรา ซึ่งเป็นต้นเหตุของเรื่องราวที่จะทำการศึกษากันต่อไป ทฤษฎีนี้จึงอยู่นอกขอบเขตของการศึกษาหากจะนำมาเป็นกรอบแนวความคิด

3. ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีนี้อธิบายถึงพฤติกรรมส่วนบุคคลว่าผู้ที่เคยมีนิสัยหรือพฤติกรรมอย่างใดก็จะเป็นผู้ที่มีนิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่ต่างไปจากอดีต ทำให้เป็นเรื่องยากที่จะทำการเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลนั้นอย่างลึกซึ้งจากการศึกษาที่ใช้เวลาไม่มากนัก และยากที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพราะอาจได้รับคำตอบที่บิดเบือนไปจากคำถามได้

4. ทฤษฎีความปราดเปรื่อง เป็นเรื่องของพฤติกรรมที่เป็นปราชญ์ของผู้สูงอายุ โดยแสดงออกมาจากการพูดคุย ซึ่งในการวิจัยนี้จะไม่นำสิ่งที่ได้จากการสนทนากับผู้สูงอายุมาเป็นข้อมูลหลัก รวมทั้งผู้สูงอายุที่จะมีคุณลักษณะเช่นนี้ได้ต้องมีสุขภาพดี และมีเงินใช้สอยไม่เดือดร้อน ซึ่งเป็นลักษณะประชากรที่ไม่ตรงกับประชากรที่จะทำการศึกษา ทำให้ไม่ใช้ทฤษฎีนี้ในการศึกษาครั้งนี้

5. ทฤษฎีด้านบทบาท ทฤษฎีความพอใจในชีวิต ทฤษฎีความต่อเนื่องและทฤษฎีระดับขั้นอายุ ผู้สูงอายุไม่ว่าจะอาศัยอยู่ที่ใดก็สามารถเป็นไปตามทฤษฎีเหล่านี้ได้ และเหตุผลในการปฏิบัติตัวหรือแสดงออกนั้นมาจากสาเหตุที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้ไม่มีความเด่นชัดในการนำมาเป็นกรอบแนวความคิด

สำหรับวรรณกรรมที่ได้นำมาเป็นกรอบแนวความคิด โดยพิจาณาจากภาพที่ 1 สามารถแยกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ปัจจัยที่มุ่งศึกษาในการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราและการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของภาครัฐและเอกชน

1. ปัจจัยที่มุ่งศึกษาในการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

ในประเด็นนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ซึ่งมีปัจจัยย่อยที่จะทำการศึกษา ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุการเปลี่ยนแปลงร่างกายนั้นเห็นได้ชัดเจนที่สุด กล่าวคือ ร่างกายทรุดโทรมลง พลกำลังลดลง และเกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการผู้ดูแลเอาใจใส่และต้องการผู้ที่สามารถแนะนำให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพด้วยตัวเองได้ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ที่สุรกุล เจนอบรม ได้กล่าวไว้ในเรื่อง ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ความต้องการและปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย และอีกแนวคิดหนึ่งที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายนี้ โดย สุเทพ เชาวลิต ได้กล่าวไว้ในส่วนของความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุ ทำให้นำทฤษฎีและแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้นมาประกอบเป็นปัจจัยในการศึกษาต่อไป

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีประเด็นที่น่าศึกษามีอยู่ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ได้กล่าวถึง ผู้สูงอายุที่ประสบความยากลำบากด้านเศรษฐกิจ เป็นผู้ที่ขาดรายได้และฐานะไม่ดี โดยสุรกุล เจนอบรม ได้กล่าวไว้ในหัวข้อผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูง-อายุ และอีกประเด็นหนึ่งคือ ความต้องการและปัญหาทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ โดย สุเทพ เชาวลิต ได้กล่าวไว้ในหัวข้อแหล่งที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็น บุตร หลาน บำเหน็จ บำนาญ และการประกันรายได้ ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เดือดร้อนด้านเศรษฐกิจ จึงนำมาใช้เป็นที่มาของการศึกษาถึง แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่มีรายได้ระดับใดจึงเลือกบ้านพักคนชรานั้นๆ นอกจากระดับรายได้ของผู้สูงอายุเองแล้ว สถานภาพเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้สูงอายุเองจะมาเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการเข้าอาศัยในบ้านพักคนชราด้วย ซึ่งจะทำการศึกษาต่อไป

1.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาด้านจิตใจที่เกิดกับผู้สูงอายุ สุเทพ เชาวลิต ได้กล่าวถึงไว้ในหัวข้อการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์และจิตใจ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่ไม่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีภาวะอารมณ์ที่เป็นปัญหาในการอยู่อาศัยร่วมกับบุคคลในครอบครัวจนในที่สุดได้ย้ายตัวเองออกมาพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ดังนั้นจึงได้นำวรรณกรรมส่วนเหล่านี้มาเป็นปัจจัยที่มาศึกษาว่าถึงปัญหาด้านจิตใจ เช่น ปัญหาในการอยู่อาศัยกับครอบครัวหรือปัญหาจิตใจอื่นใดที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

2. การเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของภาครัฐและเอกชน

สำหรับการศึกษาในส่วนนี้สำหรับการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของภาครัฐและเอกชนได้แยกย่อยออกเป็นอีก 2 หัวข้อ คือ สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชราและลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา โดยมีสาระสังเขปดังนี้

2.1 สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

2.1.1 ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรย่อยที่ใช้ศึกษาคือ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาลักษณะของประชากรที่เข้าอยู่อาศัยในบ้านพักคนชรา ของ โบรดี อีลีน ได้กล่าวถึงตัวแปรที่กำลังจะทำการศึกษาไว้คือ

2.1.1.1 เพศหญิงเข้าอยู่อาศัยมากกว่าเพศชาย โดยนำมาใช้เป็นปัจจัยที่จะศึกษาต่อไปว่าที่บ้านพักคนชรานั้นๆ มีเพศใดอาศัยอยู่มากกว่ากัน

2.1.1.2 อายุ โดยส่วนมากจะมีอายุประมาณ 82 ปี

2.1.1.3 สถานภาพทางครอบครัวทางสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย แต่งงานแล้วไม่มีบุตร มีบุตรเพียงคนเดียวและผู้ที่เป็นโสด สำหรับสภาพ ครอบครัวทางสังคมผู้สูงอายุที่พักในบ้านพักคนชราที่ทำการศึกษานั้นจะมีสภาพเป็นอย่างไร

2.1.1.4 เชื้อชาติและศาสนา สำหรับบ้านพักคนชราที่โบรดี อีลีน ศึกษานั้นอยู่ในสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์และมีหลากหลายเชื้อชาติ ส่วนบ้านพักคนชราในกรุงเทพมหานครจะมีผู้สูงอายุที่เชื้อชาติและศาสนาใดอาศัยอยู่มากที่สุด

2.1.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพร่างกาย เพราะร่างกายอยู่ในสภาพเสื่อมถอยลง ตามที่ สุเทพ เชาวลิต ได้กล่าวถึง ปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุด้านร่างกาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับตัวแปรที่กำลังจะทำการศึกษานี้ กล่าวคือ ในบ้านพักคนชราได้มีวิธีการดูแลด้านร่างกายแก่ผู้สูงอายุ ได้ตรงต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่ และมีการดูแลอย่างไร

2.1.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องย้ายตัวเองเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชราบางส่วนเกิดจากปัญหาจิตใจ และในการอยู่อาศัยก็อาจเกิดปัญหาจิตใจได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ เชาวลิต ได้กล่าวไว้ถึงความต้องการและปัญหาด้านจิตใจ โดยจะทำการศึกษาถึงวิธีการดูแลจิตใจผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราว่าเป็นอย่างไร

2.1.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมอยู่เสมอจะเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉง สุขภาพกายและมีสุขภาพจิตดี ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอได้นั้นต้องเป็นผู้ที่ชอบการพบปะสังสรรค์ ผู้สูงอายุประเภทนี้จะรู้สึกโดดเดี่ยว ถ้าต้องการอยู่ตามลำพัง และถ้ามีสิ่งที่ต้องทำอยู่เสมอ จะไม่รู้สึกเหงา รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า ลักษณะของผู้สูงอายุที่กล่าวมานี้ตรงกับทฤษฎีกิจกรรม โดยสุรกุล เจนอบรม ได้กล่าวไว้ในส่วนของทฤษฎีความชราด้านสังคมวิทยา ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึงกิจกรรมในบ้านพักคนชราว่ามีอะไรบ้าง และกิจกรรมเหล่านั้นส่งผลต่อผู้สูงอายุอย่างไร

2.1.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง ผู้สูงอายุที่มีความสุขกับการได้อยู่อย่างสงบตามลำพังโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตัวตามทฤษฎีกิจกรรม ซึ่งตรงกับหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่สอนให้มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างสงบ เรียบง่าย พฤติกรรมการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุตรงกับทฤษฎี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแยกตัวเอง ที่ อีลีน คัมมิง และวิลเลี่ยม อี เฮนรี ได้กล่าวไว้ในส่วนของทฤษฎีบทความชราด้านสังคมวิทยา ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดตรงข้ามกับทฤษฎีกิจกรรม การศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่แยกตัวเองออกมาโดยไม่สนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมและผู้สูงอายุเหล่านั้นประพฤติตัวอย่างไร

2.1.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ โดย สุเทพ เชาวลิตได้กล่าวถึง ความต้องการและปัญหาด้านการทำงานของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุต้องการทำงาน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นรายได้ และเพื่อแสดงความสามารถ สำหรับในบ้านพักคนชราที่จะทำการศึกษานั้นได้มีการจัดหางานให้ผู้สูงอายุทำหรือไม่ อย่างไร และเกิดผลดีแก่ผู้สูงอายุอย่างไร

2.2 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา

ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราที่ดีจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม จากทฤษฎีการเลือกทำเลที่ตั้ง การออกแบบและการจัดองค์ประกอบภายในบ้านพักคนชรา ของไอแซ็ค กรีน (Isac Green) และ คลีนน์ เอช เบเยอร์ (Clenn H. Beyer) แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวได้นำมาสู่การสร้างเป็นบ้านพักคนชรา สำหรับบ้านพักคนชราในกรุงเทพมหานคร จะมีลักษณะทางกายภาพและมีสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไรนั้นคือสิ่งที่จะทำการศึกษาต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2

ปัจจัยที่มุ่งศึกษาในการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

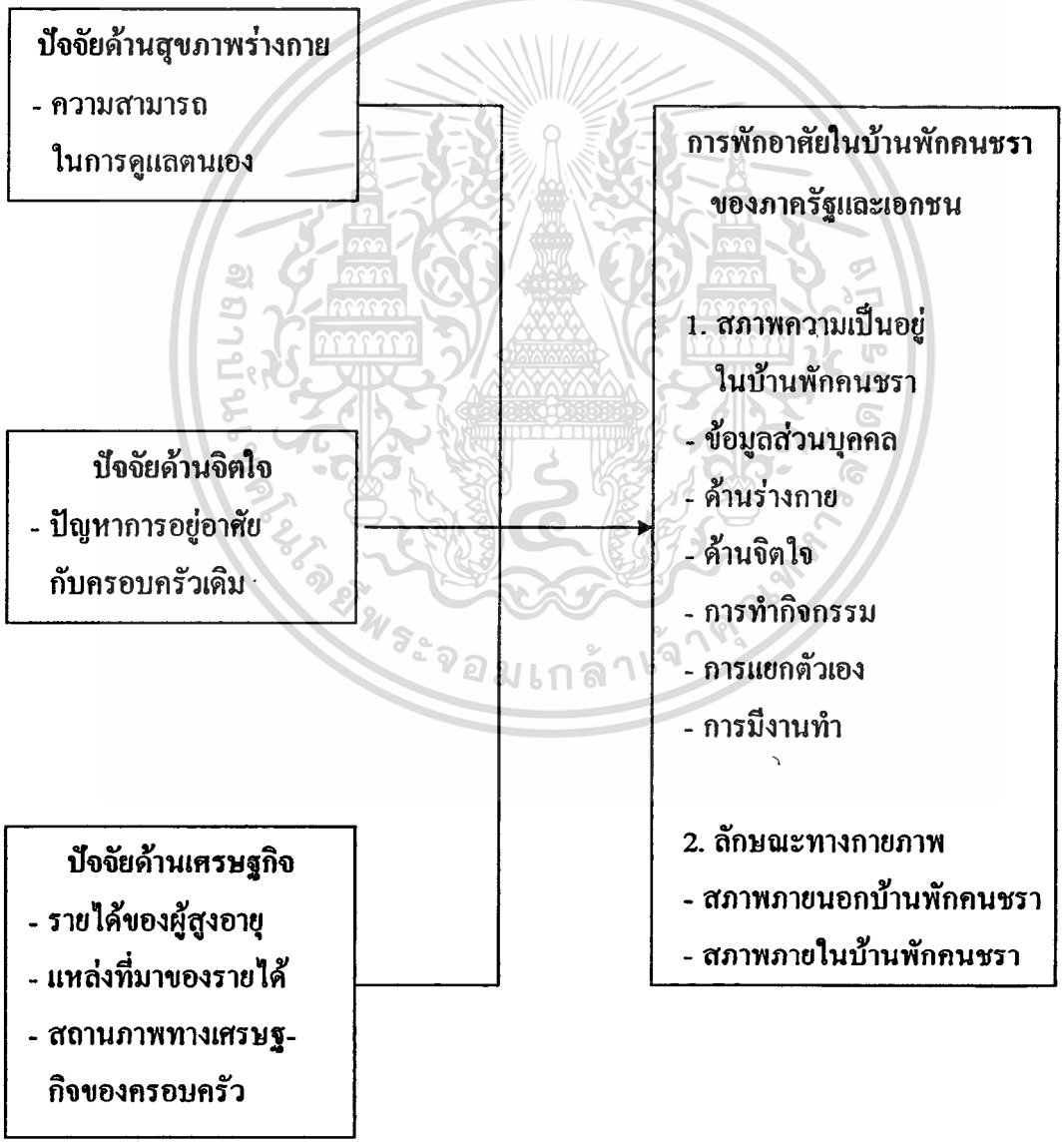

แสดงกรอบแนวความคิดที่ใช้วิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนคือ หนึ่งการศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา สองการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สามสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา และมีการดำเนินงานวิจัยที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ

1. วิธีที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
2. การเลือกข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

<u>วิธีที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า</u>

วิธีในการศึกษาค้นคว้าใช้การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมที่มีความซับซ้อนและต้องสัมผัสกับข้อมูลโดยตรงจึงจะสามารถศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับผลการศึกษาอยู่ในบทที่สี่นี้ ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารบ้านพักคนชราอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการกับพี่เลี้ยงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนั้น ข้อมูลยังได้มาจากการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม โดยผู้ศึกษาได้เข้าร่วมทำกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นในบ้านพักคนชรา รวมทั้งจากการที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปคลุกคลีกับข้อมูลอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้ศึกษาสามารถหาคำตอบมาอธิบายถึงตัวแปรและปัจจัยที่วางไว้ตามกรอบแนวความคิดข้อมูลที่ได้มาโดยส่วนใหญ่จึงไม่ใช่สิ่งที่ได้จากการแจงนับหรือวัดได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเลือกข้อมูล

บ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน สำหรับบ้านพักคนชราของรัฐบาลมีเพียงแห่งเดียวคือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ซึ่งเป็นบ้านพักคนชราที่ให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย ส่วนบ้านพักคนชราของเอกชนยังไม่สามารถแบ่งออกเป็นบ้านพักคนชราที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและมีค่าใช้จ่าย ในด้านของบ้านพักคนชราของเอกชนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีเพียงแห่งเดียวคือ สถานพักฟื้นคนชราบางเขน สำหรับบ้านพักคนชราของเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายในกรุงเทพมหานครมี 3 แห่ง คือ บ้านพักคนชราของโรงพยาบาลหัวเฉียว บ้านพักคนชราของโรงพยาบาลกล้วยน้ำไทย 2 และบ้านพักคนชราของโรงพยาบาลวิภาวดี บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนี้มีการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดทั้งจากพยาบาลและแพทย์ จึงมีผลให้มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่สูงมาก

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ประกอบด้วย บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง สถานพักฟื้นคนชราบางเขน และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สาเหตุที่ใช้บ้านพักคนชราของโรงพยาบาลหัวเฉียวหรือบ้านพักคนชราบ้านวัยทองมาทำการศึกษา เนื่องจากเป็นบ้านพักคนชราของเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงและมีบริการทางการแพทย์ครบวงจรและเป็นบ้านพักคนชราเพียงแห่งเดียวที่มีผู้สูงอายุรอคิว เพื่อเข้าพักอาศัยมากที่สุดทั้งๆ ที่เปิดบริการได้ไม่ครบปี สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นบ้านพักคนชราตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2516 ด้วยเหตุที่เป็นบ้านพักคนชราของเอกชนเพียงแห่งเดียวที่ตั้งขึ้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและรายได้ของบ้านพักคนชราทั้งหมดได้มาจากการบริจาคของผู้ที่มีจิตศรัทธาเท่านั้น จึงทำให้เลือกบ้านพักคนชราแห่งนี้มาทำการศึกษา ส่วนสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2496 เป็นบ้านพักคนชราที่มีความเก่าแก่และตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย

บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ทำการศึกษานี้ทำหน้าที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีการบริการและการจัดการที่ต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบ้านพักคนชราแต่ละแห่ง จึงเป็นเหตุให้เลือกมาศึกษา ในแง่ของชื่อเรียกสถานที่ทั้งสามแห่งที่ทำการศึกษานั้น ซึ่งมีชื่อที่แตกต่างกัน ตามความหมายโดยนัย กล่าวคือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านพักคนชรา และสถานพักฟื้นคนชรา แต่ในทางปฏิบัติและการจัดการแล้ว สถานที่ทั้งสามแห่งได้ทำหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุเหมือนกัน สำหรับการศึกษานี้จึงไม่มีความแตกต่างของความหมายในชื่อแต่อย่างใด ผู้ศึกษาได้เรียกสถานที่ที่เป็นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุว่า บ้านพักคนชรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับการศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา และสภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง และสามารถหาคำอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยการที่ผู้ศึกษาต้องเข้าไปสัมผัสใกล้ชิดกับข้อมูลโดยตรงและไม่มีเครื่องมือวิจัยอื่นๆ มาเป็นสื่อกลาง จึงทำให้โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการตีความหมายของฝ่ายผู้ศึกษาจึงมีน้อยกว่าการวิจัยโดยใช้เครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความแม่นยำยิ่งขึ้น ในบางส่วนของการศึกษาจะได้ใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาประกอบ อย่างไรก็ดีข้อค้นพบสำหรับการศึกษานี้จะนำไปอ้างใช้กับกรณีอื่นๆ ไม่ได้หรือได้น้อย เนื่องจากเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกล่าวคือเป็นข้อมูลของ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขน และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เท่านั้น

ในขณะที่ทำการรวบรวมข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลก่อน เพื่อให้เกิดความแม่นยำน่าเชื่อถือ และป้องกันข้อผิดพลาดที่เกิดจากความลำเอียงของผู้ศึกษา จึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล นอกจากนี้การตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูลยังใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูลด้วยการรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากการสังเกต การซักถามและการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสาร เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลรวบยอดอีกครั้งหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งนำไปใช้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ และการแจงนับ ในระหว่างที่ทำการสังเกตหรือสัมภาษณ์จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก โดยมีรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยทั้ง 3 วิธี จากตารางที่ 1 มีดังนี้

1. การสังเกต ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) วิธีการสังเกตนี้ ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่วางไว้ตามกรอบแนวความคิดกล่าวคือ

1.1 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กล่าวคือ วิธีการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ การปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ การตรวจรักษาของแพทย์ ส่วนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะสังเกตวิธีการส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ

1.2 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ ซึ่งใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ถึงวิธีการดูแลด้านจิตใจโดยใช้ศาสนา กล่าวคือ การฟังเทศน์และการทำบุญตักบาตร ตลอดจนการพูดคุยกันระหว่างผู้สูงอายุกับพี่เลี้ยงหรือระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุด้วยกันเอง

1.3 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม จะใช้ทั้งวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตลักษณะของกิจกรรมแต่ละประเภท และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งบางกิจกรรมผู้ศึกษาได้สามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมได้

1.4 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมถึงพฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมอย่างไรที่แสดงให้เห็นว่าเป็นไปตามทฤษฎีการแยกตัว

1.5 ตัวแปรด้านการมีงานทำ ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมถึงงานที่ผู้สูงอายุทำ และวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการช่วยผู้สูงอายุทำงานที่ผู้ศึกษาพอจะช่วยได้ เช่น งานฝีมือที่อาคารอาชีวบำบัดของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ส่วนวิธีการสัมภาษณ์จะทำเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการที่ให้ผู้สูงอายุได้ทำงาน

1.6 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและเดินสำรวจ สภาพทั่วไปทั้งภายนอกและภายในบ้านพักคนชรา รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ใช้บริการชุมชน การใช้สถานที่พักผ่อน บริการขั้นพื้นฐาน และมลภาวะ

2. การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค หัวหน้าแผนกสูงอายุของโรงพยาบาลหัวเฉียว และรองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ส่วนในการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการได้ทำการสัมภาษณ์ พี่เลี้ยง และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ สำหรับในการสัมภาษณ์นี้ได้แบ่งตามกรอบแนวความคิดที่วางไว้แล้วคือ

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายที่ส่งผลต่อการเข้าอยู่อาศัย เป็นการสัมภาษณ์ถึงคุณสมบัติด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีสิทธิ์เข้าพักอาศัยโดยสัมภาษณ์ในส่วนของความสามารถในการดูแลตัวเองและสุขภาพของผู้สูงอายุ

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยการสัมภาษณ์ถึงระดับรายได้ในปัจจุบันของผู้สูงอายุและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้สูงอายุที่แจ้งความจำนงขอเข้าพักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นการสัมภาษณ์ถึงปัญหาด้านจิตใจที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องสมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

2.4 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย ในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ลักษณะประชากรผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรานี้ที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ การปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ กระบวนการสอนให้ผู้สูงอายุรู้วิธีการใช้ชีวิตในบ้านพักคนชรา วิธีการส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ การตรวจรักษาของแพทย์ อาการเจ็บป่วย และโรคที่พบบ่อย

2.5 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ สัมภาษณ์วิธีการที่ทางบ้านพักคนชราใช้ดูแลจิตใจผู้สูงอายุ เช่นการใช้ศาสนา การมีเพื่อนพูดคุย และการมาเยี่ยมของญาติ

2.6 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม ทำการสัมภาษณ์ถึงกิจกรรมแต่ละประเภทนั้นเกิดประโยชน์อย่างไรแก่ผู้สูงอายุ

2.7 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง โดยสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุ ซึ่งแสดงออกมาด้วยการไม่ร่วมทำกิจกรรม และผู้สูงอายุใช้เวลาในช่วงที่ผู้สูงอายุอื่นๆ ทำกิจกรรมนั้นไปทำอะไร

2.8 ตัวแปรด้านการมีงานทำ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ถึงวัตถุประสงค์ของการที่บ้านพักคนชราจัดหางานให้ผู้สูงอายุทำและผู้สูงอายุได้รับประโยชน์อะไรจากการทำงานนั้นๆ

2.9 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา โดยการสัมภาษณ์พูดคุยถึงประวัติความเป็นมาของบ้านพักคนชรา บริการขั้นพื้นฐานที่บ้านพักคนชราได้รับ การใช้บริการชุมชนของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา กฎเกณฑ์การรับสมัคร และสถานที่พักผ่อน

3. การแจงนับข้อมูล จะใช้กับข้อมูลประเภท จำนวน ซึ่งมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย ใช้วิธีการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าพักด้วยสาเหตุจากสุขภาพร่างกาย

3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สอบถามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักอาศัยในแต่เดือน

3.3 ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุซึ่งมีปัญหาด้านจิตใจที่มีผลให้เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราโดยแยกตามปัญหาจิตใจ

3.4 ตัวแปรส่วนบุคคล ประกอบด้วย การแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่แจ้งความจำนงขอเข้ารับบริการตั้งแต่อดีตจนถึงช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาและจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน โดยแยกตามเพศ แจงนับจำนวนผู้สูงอายุในช่วงอายุต่างๆ และหาค่าเฉลี่ย แจงนับสถานภาพครอบครัวทางสังคมโดยแยกตามสถานภาพสมรสคือ โสด หย่าร้าง ม่ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต รวมทั้งแจงนับจำนวนผู้สูงอายุแยกตามเชื้อชาติและศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย แจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองและแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ข้อมูลสถิติการป่วยเป็นโรค แจงนับจำนวนบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพร่างกาย และจำนวนวันที่บุคลากรเหล่านั้นมาปฏิบัติงาน

3.6 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจเป็นการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่มีญาติมาเยี่ยมและจำนวนผู้สูงอายุที่ปฏิบัติศาสนกิจ

3.7 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม ใช้วิธีการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราที่ร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท

3.8 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง โดยการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุ ในบ้านพักคนชราที่มีพฤติกรรมการแยกตัวเอง

3.9 ตัวแปรการมีงานทำ ใช้การแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน

3.10 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ทำการแจงนับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การดูแลผู้สูงอายุ จำนวนสิ่งปลูกสร้างภายในบ้านพักคนชรา และความหนาแน่นประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1

แสดงวิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม	การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภท	การแจงนับ
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัย				
1.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย				
- สุขภาพของผู้สูงอายุ			✓	✓
- ความสามารถในการดูแลตัวเอง			✓	
1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ				
- ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าบริการในแต่ละเดือน			✓	✓
- สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว			✓	
1.3 ปัจจัยด้านจิตใจ				
- ปัญหาด้านจิตใจที่เกิดขึ้น			✓	
- จำนวนผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านจิตใจ				✓
2. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา				
2.1 ตัวแปรส่วนบุคคล				
- จำนวนผู้สูงอายุแยกตามเพศ				✓
- อายุ				✓
- สถานภาพครอบครัวทางสังคม				✓
- เชื้อชาติ				✓
- ศาสนา				✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึงได้ใช้วิธีการศึกษาชนิดนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แสดงวิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม	การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภท	การแจงนับ
2.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย				
- ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้		✓	✓	✓
- การปฏิบัติภารกิจประจำวัน		✓	✓	
- การสอนให้ผู้สูงอายุปฏิบัติภารกิจประจำวัน			✓	
- กระบวนการดูแลสุขภาพ	✓	✓	✓	
- การตรวจรักษาของแพทย์		✓	✓	✓
- บุคลากรที่ดูแลสุขภาพร่างกาย				✓
- อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบได้บ่อย			✓	✓
2.3 ตัวแปรด้านการดูแลด้านจิตใจ				
- การสนทนาระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุหรือกับพี่เลี้ยง		✓		
- วิธีการดูแลด้านจิตใจของผู้สูงอายุโดยการปฏิบัติตามหลักศาสนา	✓	✓	✓	✓
- การมาเยี่ยมของญาติ			✓	✓
2.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม				
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม			✓	
- ลักษณะของกิจกรรม		✓		
- การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	✓	✓		✓
- ผู้นำในการทำกิจกรรม		✓	✓	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึงได้ใช้วิธีการศึกษาชนิดนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม	การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภท	การแจงนับ
2.5 ตัวแปรการแยกตัวเอง				
- พฤติกรรมการแยกตัวเอง		✓	✓	✓
2.6 ตัวแปรการมีงานทำ				
- งานที่ผู้สูงอายุทำ	✓	✓		
- จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน				✓
- วัตถุประสงค์ของการทำงาน			✓	
3. ลักษณะทางกายภาพ				
3.1 สภาพภายนอกบ้านพักคนชรา				
- บริการขั้นพื้นฐาน		✓	✓	
- บริการของชุมชน		✓	✓	
- มลพิษ		✓	✓	
3.2 สภาพภายในบ้านพักคนชรา				
- เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา		✓	✓	✓
- กฎเกณฑ์การรับสมัคร			✓	
- การจัดสภาพแวดล้อม		✓		
- ความหนาแน่นประชากร				✓
- สถานที่พักผ่อน		✓	✓	
- สิ่งปลูกสร้าง		✓		✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึงได้ใช้วิธีการศึกษาชนิดนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. การสำรวจพื้นที่และการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อคัดเลือกบ้านพักคนชราที่มีคุณลักษณะตามกรอบแนวความคิด กล่าวคือ เป็นบ้านพักคนชราที่มีการจัดการโดยองค์กรของภาครัฐและเอกชน ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยประชากรที่อาศัยอยู่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

2. การทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pretest)

การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์นี้ มีจุดประสงค์เพื่อทดสอบความแม่นยำของแบบสัมภาษณ์และนำแบบทดสอบนี้มาปรับปรุงเพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมานั้น ได้ทดลองใช้กับเพื่อนของผู้ศึกษาที่มีบิดาเป็นผู้สูงอายุ และเพื่อนของผู้ศึกษาเองเป็นผู้ดูแลบิดา จากการทดลองทำแบบทดสอบนี้ ทำให้คำถามบางอย่างถูกปรับให้ง่ายต่อการเข้าใจยิ่งขึ้น ดังที่กล่าวมาแล้วถึงจดหมายฉบับที่สองที่ผู้ศึกษาได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ส่งผลให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสทดสอบแบบสัมภาษณ์เป็นครั้งที่สอง โดยการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

จากการทดสอบแบบสัมภาษณ์นี้ ทำให้ผู้ศึกษาทราบว่าแบบสัมภาษณ์ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือนั้นควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักคนชราและเพิ่มเติมคำถามบางอย่างเข้าไป เพื่อให้เข้าใจในรายละเอียดยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้ศึกษาไม่ได้เตรียมวิทยุเทปไปบันทึก ได้ใช้วิธีการจดบันทึกไปพร้อมๆ กับการสัมภาษณ์ ซึ่งบางครั้งทำให้คำถามที่อยู่นอกเหนือจากที่ตั้งไว้ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลกระจ่างขึ้นต้องถูกละทิ้งไป เพราะผู้ศึกษาต้องใช้เวลาไปกับการจดบันทึกและคำถามบางอย่างได้รับคำตอบที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ทำให้ผู้ศึกษาจดบันทึกไม่ทัน จากบทเรียนในครั้งนี้ทำให้ผู้ศึกษานำวิทยุเทปติดตัวไปด้วยทุกครั้งที่คาดว่าจะไปสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การติดต่อขออนุญาตเพื่อดำเนินการวิจัย

การเข้าดำเนินการวิจัยที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้นั้นจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บริหารสูงสุดของบ้านพักคนชรา ซึ่งในแต่ละบ้านพักคนชราแต่ละแห่งมีกระบวนการขออนุญาตที่คล้ายคลึงกัน โดยกล่าวแยกเป็นรายแห่งได้ดังนี้

3.1 สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

ในขั้นแรกของการติดต่อของการขออนุญาต ผู้ศึกษาทำหนังสือรับรองจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ไปยังอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ โดยผ่านฝ่ายสูงอายุ เพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการวิจัยที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินจดหมายจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ใช้เวลา 1 อาทิตย์ จากนั้นจึงนำหนังสือไปเสนอที่ฝ่ายสูงอายุ ของกรมประชาสงเคราะห์ แต่ด้วยเหตุที่ผู้ศึกษาระบุสิ่งที่พึงประสงค์ไม่ชัดเจน ระบุแต่เพียงขอข้อมูลเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายผู้สูงอายุให้ข้อมูลซึ่งเป็นเอกสารเพื่อการเผยแพร่ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และไม่อนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษา ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องไปทำจดหมายฉบับใหม่ โดยจดหมายฉบับที่สองนี้ ระบุว่าขอเข้าทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา และเดินสำรวจดูพฤติกรรมการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา แต่ข้อความในจดหมายไม่ได้ระบุระยะเวลาที่ทำการศึกษา ผู้ปกครองจึงได้แนะนำให้ผู้ศึกษาทำหนังสือจากทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มาอีก 1 ฉบับ โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่สาม ซึ่งระบุเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เมื่อผู้ศึกษานำหนังสือรับรองจากทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มามอบให้เจ้าหน้าที่ที่รับพิจารณาเรื่องการอนุญาตนี้ต้องการทราบแนวคำถามที่ผู้ศึกษาจะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ แต่ผู้ศึกษาไม่ได้นำมาด้วยในวันนั้น เจ้าหน้าที่จึงให้ผู้ศึกษาส่งโทรสาร (Fax) แนวคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงมาให้ในวันต่อมา ส่วนหนังสือรับรองเจ้าหน้าที่ได้รับไว้ในวันนั้น

จากจดหมายฉบับที่สอง ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าไปศึกษาและสัมภาษณ์ท่านผู้ปกครองเพื่อทดสอบแบบสัมภาษณ์ได้ 1 วัน ผู้ศึกษาจึงเข้าใจถึงการปฏิบัติตัวในบ้านพักคนชรามากขึ้น ด้วยจดหมายฉบับที่สามนี้ เป็นเหตุให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปทำการวิจัยได้ตามประสงค์และด้วยความเอื้อเฟื้อของเจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ผู้ศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และไม่รู้สึกอึดอัด รวมระยะเวลาในการดำเนินเรื่องเข้าทำการศึกษาภาคสนามของบ้านพักคนชราแห่งนี้ทั้งสิ้น 5 อาทิตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

ในกระบวนการขออนุญาตเพื่อดำเนินการศึกษาต้องมีหนังสือรับรองจากทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เช่นกัน จากความผิดพลาดที่ผู้ศึกษามีประสบการณ์มาก่อนทำให้หนังสือรับรองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ คือได้ระบุทั้งวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และระยะเวลาที่ใช้ศึกษา โดยมีหนังสือถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉียว ผ่านทางฝ่ายธุรการ ระยะเวลาการขออนุญาตเข้าทำการวิจัยบ้านพักคนชราของโรงพยาบาลหัวเฉียวใช้เวลา 2 อาทิตย์ เมื่อรวมกับระยะเวลาทำหนังสือรับรองจากทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ รวมเป็น 3 อาทิตย์ ในการทำการศึกษาภาคสนามนี้ผู้ศึกษาได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากหัวหน้าพยาบาลที่ดูแลบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง รวมทั้งพี่เลี้ยง

3.3 สถานพักฟื้นคนชราบางเขน

เมื่อผู้ศึกษาได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตดำเนินการศึกษาจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ซึ่งในหนังสือฉบับนี้ได้ระบุถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการศึกษา และระยะเวลาที่ใช้ศึกษา โดยผู้ศึกษาได้นำหนังสือฉบับนี้ มอบให้ผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขน แต่ในวันนั้นผู้จัดการบ้านพักคนชราติดธุระ ทำให้ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์รองผู้จัดการบ้านพักคนชรา และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการต้อนรับจากรองผู้จัดการและผู้สูงอายุที่ให้ความสนใจเป็นอย่างดี

4. ขั้นตอนการสัมภาษณ์

ในงานวิจัยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับผู้มีตำแหน่งสูงสุดของบ้านพักคนชรา ผู้ศึกษาได้ขอนัดเวลาในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ คุณรัชนี ปิยารมณ์ ซึ่งมีตำแหน่งสูงสุดของบ้านพักคนชราคือผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ ส่วนบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้สัมภาษณ์ คุณคณิตสา เพ็ญศิริกุล ซึ่งเป็นหัวหน้าพยาบาลของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองหรือหัวหน้าแผนกผู้สูงอายุ ของโรงพยาบาลหัวเฉียว และที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ได้สัมภาษณ์รองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชรา สำหรับรายละเอียดของการสัมภาษณ์แยกเป็นรายแห่ง ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1 สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

ผู้ศึกษาได้ขอนัดหมายสัมภาษณ์ผู้ปกครองฯ โดยผ่านกองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ ผู้ปกครองได้กำหนดการสัมภาษณ์เวลา 9.00 น. ของวันจันทร์ที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2538 เมื่อถึงวันที่กำหนดผู้ศึกษามาถึงสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคเวลา 8.30 น. เจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคได้ให้การต้อนรับ และเชิญผู้ศึกษาเข้าไปในห้องทำงานของผู้ปกครองซึ่งติดเครื่องปรับอากาศ ผู้ปกครองฯ นั่งรออยู่ที่โต๊ะทำงาน ท่านเตรียมตัวสำหรับการสัมภาษณ์ไว้แล้ว สำหรับการตอบข้อถามเป็นการตอบปากเปล่า คือพูดคุยไปเรื่อยๆ โดยผู้ศึกษาได้กล่าวถึงเรื่องที่เป็นคำถาม แล้วโยงเข้ากับข้อมูลที่ต้องการ และไม่ใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ ถามโดยมิได้ผ่านการขัดเกลาให้เข้ากับสถานการณ์ อีกทั้งผู้ปกครองฯ ไม่มีโอกาสเห็นแบบสัมภาษณ์ คำถามบางอย่างที่ต้องใช้ข้อมูลทางสถิติที่บันทึกไว้ ถ้าท่านไม่ทราบท่านจะหยิบเอกสารมาอ้างอิงแล้วอ่านให้ผู้ศึกษาจด ในบางครั้งที่ท่านสังเกตเห็นผู้ศึกษาจดไม่ทันท่านจะอ่านช้าๆ และรอจนกว่าผู้ศึกษาจะจดเสร็จ ท่านตั้งใจในการตอบแบบสอบถามมาก บรรยากาศการสัมภาษณ์เป็นกันเอง การสัมภาษณ์สิ้นสุดเมื่อเวลาประมาณ 9.20 น. ซึ่งได้ข้อมูลมาครบตามกรอบที่วางไว้ จากนั้นผู้ศึกษาจึงขออนุญาติเดินชมบ้านพักคนชราด้วยตัวเองและมีพี่เลี้ยงตามบ้านพักหลังต่างๆ เป็นผู้ตอบข้อสงสัย

4.2 บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

วันและเวลาในการสัมภาษณ์ได้รับอนุมัติจาก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉียวซึ่งยินดีและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ การสัมภาษณ์เริ่มเมื่อเวลาประมาณ 10.00 น. ของวันพุธที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 ตามที่กำหนดไว้ พี่เลี้ยงได้เชิญผู้ศึกษาไปในห้องทำงานของหัวหน้าแผนกผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันกับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง อากาศภายในห้องพักเย็นสบายและมีพัดลมช่วยในการถ่ายเทของอากาศ สิ่งของเครื่องใช้ภายในห้องทำงานถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ศึกษาได้ใช้วิทยุเทปเป็นเครื่องช่วยในการบันทึกข้อมูลและใช้คำถามตามแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสนทนาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่มีโอกาสได้เห็นแบบสัมภาษณ์ ขณะที่ทำการสัมภาษณ์ หัวหน้าแผนกฯ มีความตั้งในการตอบข้อซักถาม พร้อมทั้งหยุดการทำงานไว้ชั่วคราว บรรยากาศในการสัมภาษณ์ไม่เคร่งเครียด เนื่องจากอัธยาศัยไม่ถือตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลงในเวลา 10.30 น. จากนั้นหัวหน้าแผนกฯ ได้นำผู้ศึกษาเดินชมบ้านพักคนชรา ท่านได้อธิบายและตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งให้คำแนะนำเพื่อมาประกอบกับการศึกษา สำหรับการเดินชมสถานที่ต่างๆ ภายในบ้านพักคนชราเสร็จสิ้นลงในเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่ผู้สูงอายุรับประทานอาหาร ผู้ศึกษาจึงถือโอกาสรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ เมื่อถึงเวลาประมาณ 12.00 น. ผู้ศึกษาจึงขอลากลับ

4.3 สถานพักฟื้นคนชราบางเขน

สำหรับวันและเวลาในการสัมภาษณ์ของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนนั้น ไม่จำเป็นต้องติดต่อไว้ล่วงหน้า สามารถทำการสัมภาษณ์ได้ทันทีที่ผู้จัดการหรือรองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชรามาทำงานที่บ้านพักคนชรา โดยส่วนใหญ่รองผู้จัดการฯ จะประจำอยู่ที่บ้านพักคนชรามากกว่าผู้จัดการฯ สำหรับการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำวิยุเทปเพื่อมาช่วยบันทึกข้อมูลและได้ใช้คำถามตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ล่วงหน้ามาเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์

ในวันพฤหัสบดีที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2539 เวลาประมาณ 13.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่เจ้าหน้าที่และผู้สูงอายุรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ได้เชิญผู้ศึกษามานั่งรอที่ห้องรับแขก เจ้าหน้าที่ได้นำน้ำชามาต้อนรับ ผู้ศึกษานั่งรออยู่ประมาณ 10 นาที รองผู้จัดการจึงมาให้การสัมภาษณ์ ท่านเป็นชายชาวจีนมีอายุประมาณ 60 ปี พูดภาษาไทยได้ไม่ชัด บรรยากาศในการสัมภาษณ์ไม่เคร่งเครียดและท่านมีความตั้งใจในการตอบข้อซักถาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ได้เห็นคำถามจากแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลงในเวลาประมาณ 13.40 น. จากนั้นรองผู้จัดการฯ ได้นำผู้ศึกษาเดินชมบ้านพักคนชรา ซึ่งเป็นห้องพักของผู้สูงอายุและห้องต่างๆ ในชั้นหนึ่ง รวมถึงอาคารเอนกประสงค์ นอกจากนั้นรองผู้จัดการฯ ได้ให้คำอธิบายและตอบข้อสงสัยของผู้ศึกษาไปพร้อมๆ กับการเดินชม ในเวลาประมาณ 14.00 น. ผู้ศึกษาจึงเดินทางกลับ

5. ปัญหาและอุปสรรค

การทำงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษาได้ประสบกับอุปสรรคที่ส่งผลให้งานวิจัยเกิดความล่าช้า โดยมีอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างทำการวิจัยกล่าวคือ

เนื่องจากสถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค อยู่ห่างจากบ้านของผู้ศึกษาเป็นระยะทางที่ค่อนข้างไกล ทำให้ผู้ศึกษาเสียเวลาเดินทางในแต่ละวัน นอกจากนั้นปัญหาการจราจรเป็นอีกปัญหาหนึ่งทำให้ผู้ศึกษาเหน็ดเหนื่อยต่อการเดินทาง และช่วงเวลาที่ไปทำวิจัยเป็นปลายฤดูฝน คือเดือนกันยายน ในปีนี้ปริมาณฝนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค สร้างอยู่ในที่ลุ่มและติดกับคลอง เมื่อฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2-3 ชั่วโมง จะทำให้น้ำท่วมตามทางเดินเท้าภายในบ้านพักคนชรา แต่ในขณะที่ถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนสายหลักผ่านหน้าบ้านพักคนชราไม่มีน้ำท่วมขัง ทำให้เกิดความลำบากในการเดินสำรวจข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบกับบ้านพักแต่ละหลังตั้งอยู่ห่างกัน แต่ทางบ้านพักคนชราก็มิได้ปล่อยให้น้ำท่วมมาเป็นสิ่งกีดขวางการเดินทางติดต่อระหว่างบ้านพัก เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารและสถานที่ได้ใช้ไม้กระดานสร้างเป็นสะพานชั่วคราวเชื่อมต่อระหว่างบ้านพัก แต่ห้ามผู้สูงอายุที่การเดินไม่ปกติใช้สะพานไม้นี้ เพราะอาจลื่นล้มได้

อุปสรรคในการวิจัยภาคสนามได้เพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับน้ำเหนือปริมาณมากได้ถูกระบายลงแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนพฤศจิกายน อุทกภัยในครั้งนี้เป็นครั้งที่นับว่ารุนแรงมากสำหรับชาวกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ยังผลให้การวิจัยต้องพักไว้ระยะหนึ่ง รวมทั้งกิจกรรมบางประเภทของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ที่บุคคลภายนอกจัดให้จำเป็นต้องงดไปจนกว่าน้ำจะลด คือในปลายเดือนพฤศจิกายน และในเดือนต่อมาคือ เดือนธันวาคมเป็นช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาได้กลับไปทำวิจัยที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคต่อ

นอกจากอุทกภัยที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางไปทำการวิจัยที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค แล้วยังเป็นอุปสรรคในการเดินทางไปที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เนื่องจากถนนที่ผู้ศึกษาต้องใช้ในการเดินทางถูกน้ำท่วม จากอุปสรรคในการเดินทางนี้ทำให้ไม่สามารถเดินทางไปทำวิจัยในระยะเวลาที่กำหนดได้

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกอย่างละเอียดจะนำมาทำการแยกประเภท จัดหมวดหมู่ จัดระบบ รวมทั้งการขยายความ ผสมผสาน เพื่อให้เกิดเป็นแนวความคิด (Concept) และนำแนวความคิดเหล่านั้นมาแยกแยะและประกอบกัน เพื่อให้ได้ซึ่งความสัมพันธ์ (Relation) ที่ใช้อธิบายและตอบปัญหาตามกรอบแนวความคิดที่วางไว้ ข้อมูลและการวิเคราะห์นำมาเรียบเรียงโดยการพรรณนาการ (Descriptive)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4
ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ในสภาวการณ์ปัจจุบันของกรุงเทพมหานคร มีบ้านพักคนชราเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ล้วนแต่เป็นของภาคเอกชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงหากำไร ซึ่งต่างจากในอดีตที่บ้านพักคนชรานั้นตั้งขึ้นมาเพื่อการกุศล ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยมีฐานะยากจน หรือเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้ระบบครอบครัวได้เปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว บุตรหลานไม่มีเวลาว่างมากพอมาดูแลผู้สูงอายุ บุตรหลานจึงนำผู้สูงอายุไปพักอาศัยในบ้านพักคนชรา เพื่อหาผู้ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุแทน บ้านพักคนชราที่บุตรหลานในยุคสมัยนี้นิยมส่งผู้สูงอายุไปอยู่อาศัยจะเป็นของเอกชนที่มีบริการครบถ้วน และมีการดูแลที่ใกล้ชิดกว่าบ้านพักคนชราของรัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการกุศล

การที่ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราเข้าพักอาศัยของเอกชนที่มีบริการเพรียบพร้อมได้นั้น ญาติของผู้สูงอายุต้องมีทุนทรัพย์เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละเดือนที่ค่อนข้างสูง ฉะนั้นจึงมีแต่ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้นที่มีโอกาสเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชรา เพื่อความสะดวกทางการแพทย์ บ้านพักคนชราในลักษณะตามที่กล่าวนี้ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลของเอกชนที่มีชื่อเสียง อาทิเช่น โรงพยาบาลหัวเฉียว โรงพยาบาลวิภาวดี และโรงพยาบาลกล้วยน้ำไท 2

สวัสดิการหรือบริการของภาครัฐและเอกชนที่มีให้ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมาก สำหรับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) (คณะทำงานพิจารณานโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ 2535:13-16) มีดังนี้ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงสาธารณสุข การกีฬาแห่งประเทศไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ องค์การสวนสัตว์การเคหะแห่งชาติ คณะกรรมการครอบครัวแห่งชาติ และสถาบันศาสนา สำหรับหน่วยงานของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ สภากาชาดไทย สภาสังคมสงเคราะห์ สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สมาคมคลังปัญญาอาวุโสแห่งประเทศไทยและมูลนิธิธารานุเคราะห์ เป็นต้น

นอกจากนั้น ในกรุงเทพมหานครยังมีบ้านพักคนชรา สถานพยาบาล ชมรมผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุได้เลือกใช้บริการ ดังนี้ (นิวัฒน์ วชิรวรากร และคณะ 2534:6) บ้านพักคนชราของรัฐ 1 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค บ้านพักคนชราของเอกชนที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย 1 แห่ง คือ สถานพักฟื้นคนชราบางเขน คลินิกสำหรับผู้สูงอายุที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลและศูนย์สาธารณสุขจำนวน 17 แห่ง ชมรมผู้สูงอายุของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จำนวน 11 แห่ง ชมรมผู้สูงอายุของศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 22 แห่ง (ลมัย นิยมในธรรม 2537:184-186)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครได้รับสวัสดิการที่มากกว่าผู้สูงอายุในส่วนอื่นๆ ของประเทศ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สูงอายุเองว่าจะไปขอรับบริการหรือสวัสดิการนั้นๆ หรือไม่

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในกรอบแนวความคิดมาเรียบเรียง ผู้วิจัยขอแยกผลการศึกษาบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค
2. บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง
3. สถานพักฟื้นคนชราบางเขน

โดยกระบวนการศึกษาบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งอยู่ภายใต้ประเด็นหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา
3. สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค</u>

สภาพสังคมของกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ ผู้สูงอายุมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม บ้านพักคนชราเข้ามามีบทบาทแทนบ้านและสถาบันครอบครัว คือ เป็นที่พักอาศัย มีอาหารให้รับประทาน มีผู้ดูแลสุขภาพร่างกายรวมถึงภาวะจิตใจที่โดดเดี่ยวของผู้สูงอายุอีกด้วย

สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ตั้งอยู่เลขที่ 91 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ มีพื้นที่ 21 ไร่ 2 งาน เป็นที่ดินของราชพัสดุ อยู่ในความควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เริ่มให้บริการในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2496 จุดประสงค์เพื่อรับอุปการะผู้สูงอายุที่ได้รับความทุกข์ยากด้านที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล บ้านพักคนชรานี้ได้จัดหาปัจจัยสี่และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด กล่าวคือ มีอาหารให้รับประทาน 3 มื้อ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้ตามสมควร มีแพทย์และพยาบาลให้การตรวจรักษา และมีที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ บรรยากาศภายในบ้านพักคนชราร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อน รวมทั้งมีกิจกรรมให้ทำเพื่อผ่อนคลายความเครียด

ในการศึกษาสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค อยู่ภายใต้ 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นลักษณะทางกายภาพ ประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัย และประเด็นสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ

บ้านพักคนชราควรได้รับการออกแบบให้มีสภาพเหมาะกับการอยู่อาศัยและการพักผ่อน สำหรับการศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรานี้ จึงประกอบด้วย สภาพภายนอกและสภาพภาพภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งจะเป็นอย่างไรนั้น คือ สิ่งที่จะนำเสนอต่อไป

1.1 สภาพภายนอกบ้านพักคนชรา

สภาพภาษนอกบ้านพักคนชราที่เหมาะสมทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราและคนในชุมชนมีมาตรฐาน ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราที่มีปัจจัยสี่ครบสมบูรณ์ แต่ผู้สูงอายุก็ยังต้องการใช้บริการจากชุมชน เพราะผู้สูงอายุยังไม่ได้ตัดขาดจากโลกภายนอกและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ยังคงใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชนบางแค นี้อยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการศึกษาสภาพภายนอกบ้านพักคนชราประกอบด้วย การศึกษาทำเลที่ตั้ง มลพิษ บริการขั้นพื้นฐาน และบริการชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

สถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ตั้งอยู่ในย่านชุมชนที่มีอาคารพาณิชย์ 2-3 ชั้น อยู่รายรอบ ด้านทิศเหนือติดกับถนนเพชรเกษม และอาคารพาณิชย์คอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น ทิศใต้ติดกับโรงเรียนวัดนิมมานรดี ทิศตะวันออกติดคลองชลประทานและชุมชนทสาหิรัญ ทิศตะวันตกติดเรือนแถวไม้สองชั้น ซึ่งทำการพาณิชย์ สร้างอยู่ชายคลองราชมนตรีถัดไปเป็นตลาดบางแค ซึ่งเป็นย่านชุมชน ทำให้มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการครบสมบูรณ์ จึงเอื้อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ มีไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ถนน โรงพยาบาล วัด และสถานีตำรวจ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

ผู้สูงอายุได้ใช้บริการของชุมชน กล่าวคือ ผู้สูงอายุใช้วิธีการเดินเท้าเพื่อไปซื้อหาสิ่งของที่ต้องการจากตลาดบางแค หรือ ซื้ออาหารสำเร็จรูปจากแผงลอย ที่ตั้งอยู่หน้าประตูทางเข้าบ้านพักคนชรา และในบริเวณใกล้ๆ กับบ้านพักคนชรามีห้างสรรพสินค้าที่สามารถเลือกซื้อสินค้าได้ตามความพอใจ อีกทั้งที่ตั้งของบ้านพักคนชรานี้อยู่ใกล้วัดนิมมานรดี ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องลำบากเรื่องการเดินทางไปประกอบศาสนกิจ และเป็นวัดที่ใช้ประกอบพิธีศพของผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติมารับศพไปบำเพ็ญกุศลด้วย

นอกจากนั้นสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวก เพราะอยู่ติดกับถนนสายหลัก คือ ถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นถนน 6 ช่องการจราจร และมีเกาะกลางถนน ถึงแม้ว่าบ้านพักคนชรามีสถานที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก แต่ก็ไม่ได้ผลกระทบหรือมลพิษแต่อย่างไร เนื่องมาจากถนนสายนี้มีรถหนาแน่น การจราจรที่เคลื่อนตัวได้ช้า ประกอบกับภายในบ้านพักคนชราแห่งนี้ มีอาคารสำนักงาน มีพื้นที่เปิดโล่ง และมีต้นไม้ใหญ่เป็นพื้นที่กันชน (Buffer Zone) อีกทั้งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุถูกสร้างให้ห่างจากถนนเข้าไป ในระยะที่จะไม่ได้ยินเสียงรบกวนจากยวดยานพาหนะและยังรวมถึงมลพิษทางอากาศจากท่อไอเสียบนถนนแห่งนี้ด้วย ฉะนั้นบ้านพักคนชราแห่งนนี้จึงไม่ได้รับและไม่ถูกรบกวนจาก มลภาวะจากการคมนาคมทางบกแต่อย่างใด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3

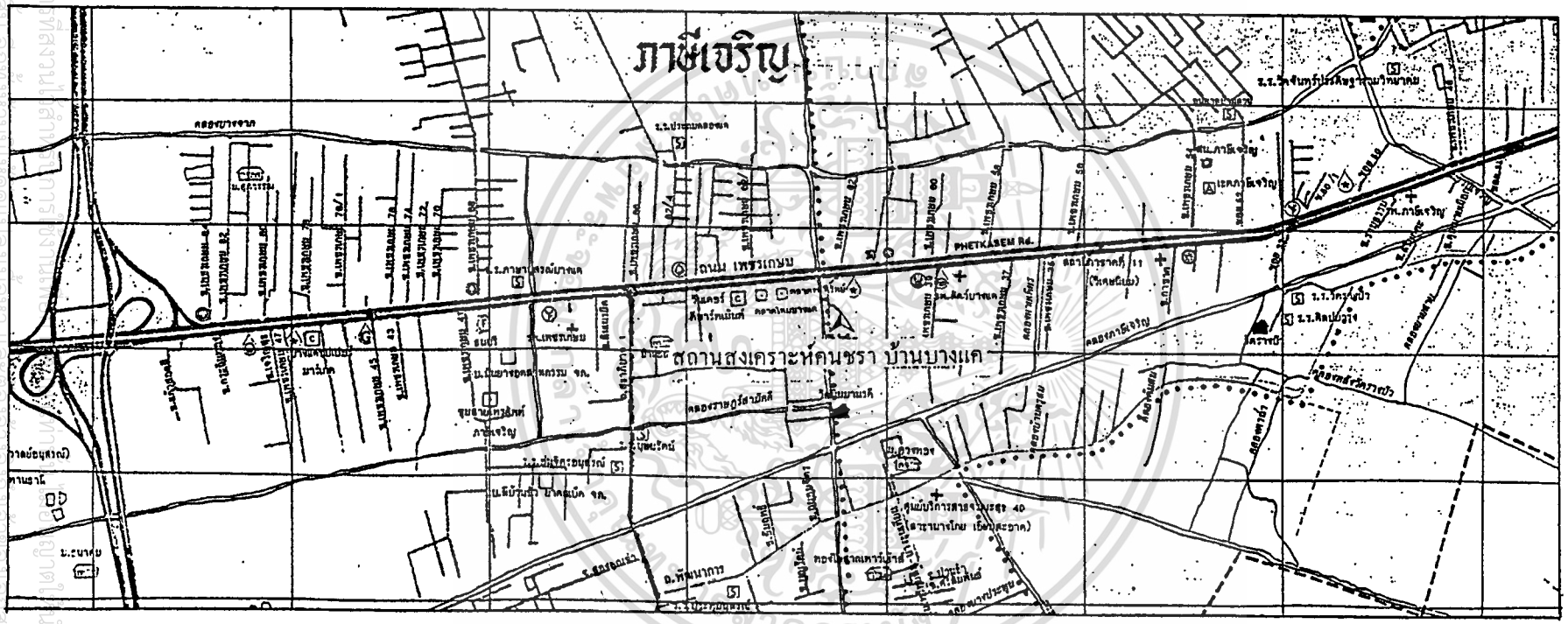

แสดงแผนที่สถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ซึ่งอยู่ในย่านชุมชน มีการจราจรสะดวกเพราะอยู่ติดกับถนนสายหลักคือ ถนนเพชรเกษม

การที่บ้านพักคนชราตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเดินทางไปเยี่ยมญาติหรือญาติสามารถเดินทางมาเยี่ยมผู้สูงอายุเองได้สะดวก โดยการใช้บริการขนส่งสาธารณะซึ่งมีรถประจำทางผ่านมากกว่า 10 สาย อีกทั้งยังมีป้ายรถประจำทางและสะพานลอยสำหรับคนข้ามที่ไม่ห่างจากประตูทางเข้าบ้านพักคนชรามากนัก จึงทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสะดวกในการเดินทาง

อย่างไรก็ตามสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรานี้มีข้อด้อย คือ สถานที่ตั้งที่อยู่ติดกับคลองราชมนตรี ซึ่งใช้เป็นเส้นทางการคมนาคมทางน้ำ โดยใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะ สำหรับขนถ่ายสินค้า ประเภท ผักสด ผลไม้ และเนื้อสัตว์ ที่จะนำมาขายที่ตลาดบางแค ด้วยเหตุนี้เองเสียงจากเครื่องยนต์ที่เกินขนาดของเรือหางยาวทำให้เกิดเสียงดังรบกวน โดยเฉพาะในเวลาที่ผู้สูงอายุกำลังพักผ่อน จึงเป็นมลภาวะทางเสียงอีกประการหนึ่งและยังมีเสียงจากการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนวัดนิมมานรดี ซึ่งมีอาคารเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้กับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ แต่เสียงดังที่เกิดขึ้นจากนักเรียนมีเป็นบางเวลาเท่านั้น และผู้สูงอายุบางท่านอาจเคยชินกับเสียงที่เกิดขึ้น

1.2 สภาพภายในบ้านพักคนชรา

ในการศึกษาถึงสภาพภายในบ้านพักคนชรา ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา กฎเกณฑ์การรับสมัคร สิ่งปลูกสร้างและการจัดสภาพแวดล้อม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา

เจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีการปกครองแบ่งหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามภาคผนวก ข. กล่าวคือ ตำแหน่งสูงสุดของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค คือ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ จำนวน 1 อัตรา ตำแหน่งรองลงมาคือ ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ จำนวน 2 อัตรา ซึ่งทั้งสองตำแหน่งนี้มีหน้าที่ควบคุมดูแลฝ่ายบริหารงานสถานสงเคราะห์ และยังมีฝ่ายฟื้นฟูและบำบัด รวมทั้งฝ่ายสังคมสงเคราะห์ โดยที่ผู้อำนาจสูงสุดของฝ่ายบริหารงานสถานสงเคราะห์ คือ เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 5 จำนวน 1 อัตรา ทำหน้าบริหารงานและควบคุมด้านการเงิน พนักงานรักษาความปลอดภัย และพนักงานขับรถ

ผู้มีอำนาจสูงสุดของฝ่ายฟื้นฟูและบำบัดคือ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 5 จำนวน 1 อัตรา ทำหน้าที่ดูแลงานรักษาพยาบาล งานโภชนาการ งานกายภาพบำบัด งานอาชีวบำบัด งานโรงพิมพ์ และงานร้านค้า สุดท้ายคือฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ผู้มีอำนาจสูงสุดของฝ่ายคือ นักสังคมสงเคราะห์ 6 จำนวน 1 อัตรา มีหน้าที่ดูแลพ่อบ้าน แม่บ้าน และพี่เลี้ยง ที่ประจำอยู่ตามบ้านพักต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.2 กฎระเบียบการรับสมัคร

ระเบียบของการสมัครเข้าพักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค คือ (กอง-สวัสดิการสงเคราะห์ 2536:4-6) ต้องเป็นผู้สูงอายุหญิงอายุ 60 ปี ขึ้นไป และผู้สูงอายุชายอายุ 65 ปี ขึ้นไป ไม่เป็นโรคเรื้อน หรือโรคติดต่ออันตราย ไม่เป็นผู้พิการทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และต้องมีความจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการนี้ คือ หนึ่งมีความเดือดร้อนทุกข์ยาก ไม่มีผู้อุปการะ ขาดที่อยู่อาศัย สองมีที่อยู่อาศัยแต่ขาดผู้ดูแลและให้ความช่วยเหลือสามไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ โดยผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติดังกล่าว สามารถยื่นความจำนงขอเข้าพักอาศัยได้ที่กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์

ในอดีตผู้สูงอายุที่ต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้ สามารถเลือกที่พักอาศัยได้ 3 ประเภทคือ ประเภทพิเศษ ประเภทเสียค่าบริการและประเภทสามัญ แต่เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ของบ้านพักคนชรานี้ไม่เพียงพอสำหรับปลูกสร้างอาคารพักอาศัยประเภทพิเศษได้ ทำให้สามารถเปิดบริการได้เพียง 2 ประเภท คือ ประเภทเสียค่าบริการและประเภทสามัญ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงศึกษาเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัยและสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยใน 2 ประเภทนี้ เท่านั้น

สำหรับที่อยู่อาศัยประเภทเสียค่าบริการ มีจำนวนห้องพัก 40 ห้อง ต้องชำระค่าบริการประเภทเตียงเดี่ยว อัตราห้องละ 550 บาทต่อเดือน ประเภทเตียงคู่ อัตราห้องละ 1,060 บาทต่อเดือน และผู้สูงอายุต้องจ่ายค่าไฟฟ้าตามจำนวนยูนิตที่ตนเองใช้ ซึ่งในขณะนี้ผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการนี้ต้องรอคิวเข้าพักอาศัยนานประมาณ 10 ปี ส่วนประเภทสามัญผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น มีเรือนนอนจำนวน 4 หลัง ในระหว่างช่วงที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษาข้อมูลอยู่นั้น ผู้สูงอายุที่สมัครต้องรอคิวประมาณ 3 เดือน แต่ในปัจจุบันนี้ได้เปิดสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค 2 ขึ้น มีสถานที่ตั้งห่างจากสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคแห่งแรกนี้ เพียง 6 กิโลเมตร ทำให้ผู้สูงอายุที่สมัครสามารถเข้าพักอาศัยได้ทันทีที่ได้รับการอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

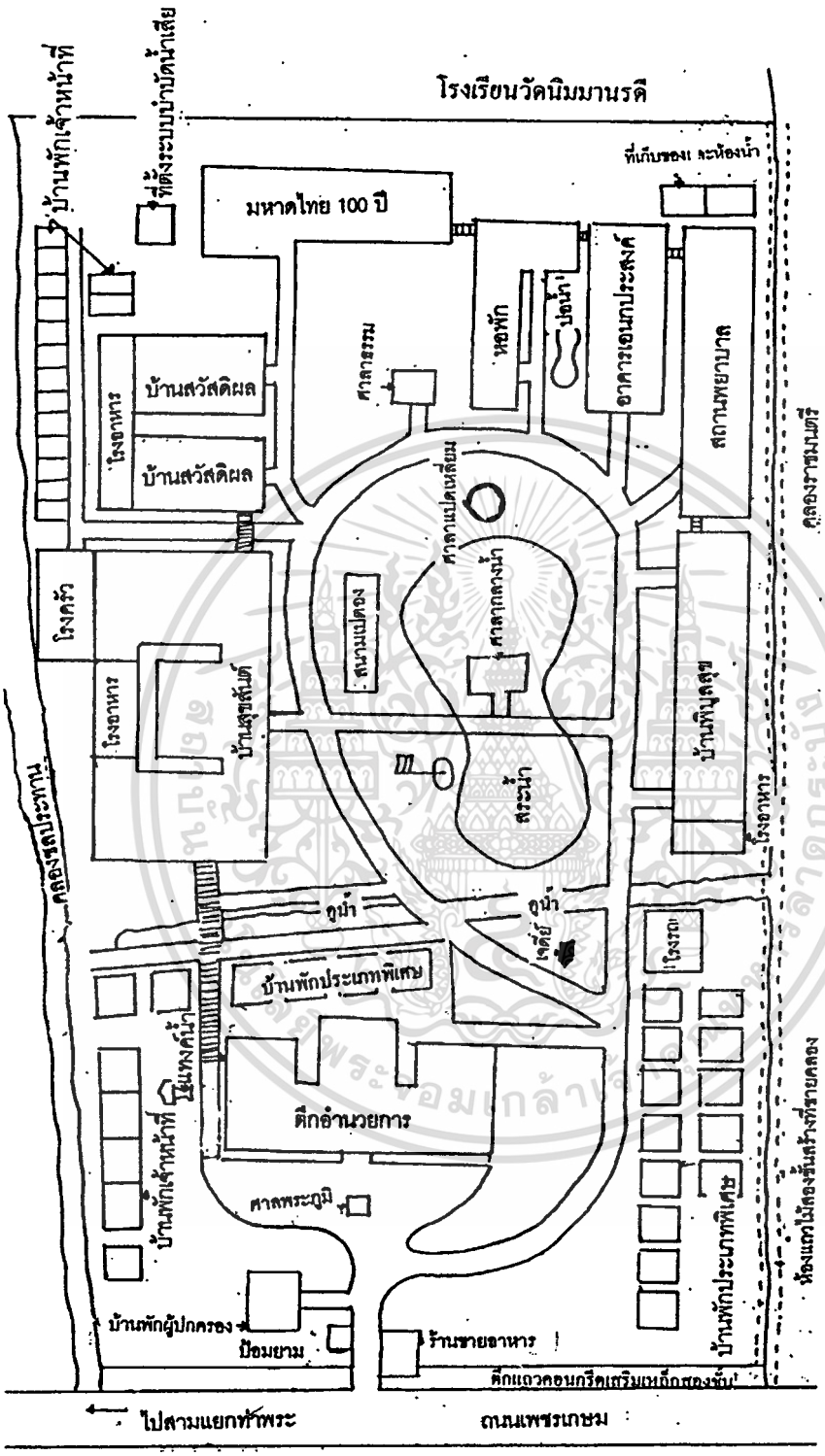

ภาพที่ 4 แสดงแผนผังของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างอยู่รอบพื้นที่เปิดโล่ง ทำให้ผู้ที่อยู่ในอาคารทุกหลังสามารถชมทัศนียภาพของพื้นที่เปิดโล่งซึ่งได้รับการจัดเป็นสวนย่อมได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.3 สิ่งปลูกสร้าง

สิ่งปลูกสร้างภายในบ้านพักคนชราแห่งนี้มีทั้งที่เป็นสิ่งปลูกสร้างเดิมและสิ่งปลูกสร้างใหม่ สำหรับสิ่งปลูกสร้างเดิมเป็นอาคารไม้หรือครึ่งตึกครึ่งไม้ มีอายุกว่า 30 ปี อาคารเหล่านี้ได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาโดยตลอด ส่วนสิ่งปลูกสร้างใหม่เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ดังนั้นในการศึกษานี้ได้แบ่งสิ่งปลูกสร้างออกเป็น 3 ประเภท ด้วยกันคือ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่ และอาคารสำนักงาน มีผลการศึกษาเป็นดังนี้

1.2.3.1 ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมี 3 ประเภท คือ ประเภทพิเศษ ประเภทเสียค่าบริการ และประเภทสามัญ ซึ่งแบ่งแยกจากอัตราค่าบริการ อีกทั้งอาคารที่พักอาศัยก็แตกต่างกัน ด้วยเหตุที่ที่อยู่อาศัยประเภทพิเศษเป็นสิ่งปลูกสร้างอย่างหนึ่งที่อยู่ภายในบ้านพักคนชรานี้ ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงที่อยู่อาศัยประเภทพิเศษ เฉพาะในส่วนลักษณะกายภาพนี้เท่านั้น รายละเอียดของอาคารสำหรับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุทั้ง 3 ประเภท เป็นดังนี้

1.2.3.1.1 บ้านพักประเภทพิเศษ

บ้านพักประเภทพิเศษ หรือที่เรียกกันว่า “บังกะโล” ในปัจจุบันนี้มีอยู่ 20 หลัง สร้างในปีต่างๆ กัน มีทั้งที่เป็นโครงสร้างไม้เกือบทั้งหลัง จำนวน 16 หลัง และ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 4 หลัง บ้านพักประเภทพิเศษนี้เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร สร้างเรียงรายอยู่ในทิศตะวันตก ทิศใต้และด้านหลังของตึกอำนวยการ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีจำนวน 7 หลัง และสำหรับเจ้าหน้าที่พักอาศัยจำนวน 13 หลัง ในบ้านพักประเภทนี้ประกอบด้วยห้องนอน ห้องน้ำ ระเบียงหน้าบ้านและโต๊ะเขียนหนังสือ ในปัจจุบันนี้ไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างเพิ่มเนื่องจากพื้นที่ของบ้านพักคนชรามีจำกัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ ประกอบกับที่ดินในบริเวณนี้มีราคาสูงและมีสิ่งปลูกสร้างอยู่ล้อมรอบ อีกทั้งการสร้างที่พักอาศัยประเภทพิเศษนี้รองรับผู้สูงอายุได้น้อย เป็นการใช้พื้นที่ไม่เต็มศักยภาพ

1.2.3.1.2 บ้านพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ

บ้านพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ หรือที่เรียกกันว่า “อาคารหอพัก” และมีชื่อตามผู้สนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างว่า “อาคารสลากกินแบ่ง” เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น รูปตัวแอล (L) สร้างใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2518 สร้างบนพื้นที่เดิมที่เคยเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ทิศตะวันออกติดกับเรือนมหาดไทย 100 ปี ทิศตะวันตกติดกับอาคารเอนกประสงค์ ทิศใต้ติดกับกำแพงโรงเรียนวัดนิมมานรดี ทิศเหนือติดกับสวนหย่อมและพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) ห้องพักสำหรับผู้สูงอายุมีสองชั้น ชั้นละ 20 ห้อง รวมเป็น 40 ห้อง ประตูห้องเป็นไม้อัดเปิด-ปิด พื้นปูด้วยไม้ปาร์เก้ มีมุ้งลวด บางห้องติดเหล็กดัดลวดลายต่างๆ กัน มีห้องน้ำแยกเป็นส่วนตัว มีระเบียงด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังใช้เป็นที่ตากผ้า หน้าห้องพักมีกระถางไม้ใบ เช่น สาวน้อยประแป้ง และวาสนา ปลูกไว้ตลอดแนวระเบียง พื้นของระเบียงเป็นพื้นหินขัดรวมถึงเก้าอี้นั่งยาวตามระเบียงทางเดินด้วย ด้านที่ติดกับแนวกำแพงโรงเรียนวัดนิมมานรดีใช้เป็นที่ซักล้างมีอ่างล้างจาน ซักผ้า และราวตากผ้า

1.2.3.1.3 บ้านพักอาศัยประเภทสามัญ

บ้านพักอาศัยประเภทสามัญ มีลักษณะเหมือนเรือนนอนรวม มีจำนวน 4 หลัง มีชื่อเรียกว่า บ้านสุขสันต์ บ้านสวัสดิผล บ้านมหาดไทย 100 ปี และบ้านพิบูลสุข สำหรับบ้านสุขสันต์เป็นอาคารไม้สองชั้นทาสีฟ้า สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2497 ได้รับการปรับปรุงดูแลมาตลอด ห้องนอนแต่ละห้องมีขนาดไม่เท่ากัน สามารถรองรับผู้สูงอายุได้ห้องละ 6-13 คน ตัวอาคารนี้สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมโอบล้อมพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งพื้นที่เปิดโล่งนี้ใช้เป็นที่ตากผ้า และเป็นเรือนเพาะชำไม้ดอกไม้ประดับ สำหรับบ้านสวัสดิผลเป็นอาคารชั้นเดียวครึ่งตึกครึ่งไม้ ทาสีเหลือง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2507 ลักษณะอาคารสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีพื้นที่เปิดโล่งอยู่ตรงกลาง ซึ่งใช้ประโยชน์เช่นเดียวกับบ้านสุขสันต์ รองรับผู้สูงอายุได้ห้องละ 6 คน ในส่วนของอาคารมหาดไทย 100 ปี เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียวทาสีขาว สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2534 เป็นห้องนอนของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ 30 คน และเป็นห้องนอนของผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้จำนวน 32 คน และบ้านพิบูลสุข เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น ทาสีขาว สร้างในปี พ.ศ. 2528 ชั้นล่างเป็นห้องนอนของผู้สูงอายุจำนวน 2 ห้อง รองรับผู้สูงอายุได้ห้องละ 30 คน ส่วนชั้นบนรองรับผู้สูงอายุได้ประมาณ 12 คน

การออกแบบอาคารและส่วนประกอบอื่นๆ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ประตูห้องทุกห้องมีความกว้างพอให้รถเข็นเข้าออกได้สะดวก อีกทั้งไม่มีธรณีประตู ส่วนอาคารสุขสัต์และอาคารสวัสดิผลมีธรณีประตูแต่ได้ทำการลบเหลี่ยมมุมออกแล้ว เนื่องจากบ้านพักคนชรานี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงทำให้ตัวอาคารต้องยกสูงจากพื้นดินมีบันไดประมาณ 5 ขั้น และมีทางลาดสำหรับรถเข็น ภายในห้องน้ำและทางเดินในบางจุดมีราวจับอยู่ตามผนังที่มีความสูงพอเหมาะ ผู้สูงอายุทุกคนได้รับอุปกรณ์การนอนครบ นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีอาการสมองเสื่อมได้รับเตียงสำหรับผู้ป่วย ซึ่งช่วยป้องกันผู้สูงอายุตกเตียง

ในห้องพักของอาคารทุกหลังมี หน้าต่างช่วยระบายอากาศ และทำให้ภายในห้องได้รับแสงสว่างทำให้ไม่ต้องใช้ไฟฟ้าในเวลากลางวัน นอกจากนี้มีพัดลมติดเพดาน และพัดลมติดผนังช่วยในการระบายอากาศ และช่วยลดความร้อน ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารไม้หรืออาคารเก่าใช้มุ้งผ้าเพื่อป้องกันยุง โดยผู้สูงอายุ 1 คน ต่อ มุ้ง 1 หลัง ส่วนที่อาคารใหม่มีมุ้งลวดเป็นเครื่องป้องกันยุงและแมลง นอกจากนี้ ผู้สูงอายุได้รับเตียงและเครื่องนอน ประกอบด้วย ที่นอน ผ้าปูที่นอน ผ้าห่ม หมอน และผ้าคลุมเตียง นอกจากนี้ผู้สูงอายุทุกคนจะมีตู้ขนาดประมาณ 0.5x1x1 ตารางเมตร คนละ 1 หลัง สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในบ้านพักคนชราแต่ละหลังมีห้องน้ำซึ่งเป็นห้องน้ำรวมอยู่ที่ชั้นล่าง จำนวน 2 ห้อง และที่ชั้นบนมีห้องน้ำ 1 ห้อง ภายในห้องน้ำประกอบด้วย ห้องส้วม มีทั้งแบบนั่งราบ และนั่งยอง ใช้น้ำตักราด ส่วนห้องอาบน้ำมีทั้งที่แยกห้องเดี่ยวและที่อาบน้ำรวม ห้องเดี่ยวมีอ่างเก็บน้ำ สำหรับตักอาบ และม้าหินอ่อนสำหรับนั่งอาบ พื้นที่ในห้องน้ำมีขนาดกว้างพอให้รถเข็นเข้ามาได้ ส่วนที่อาบน้ำรวม มีน้ำอุณหภูมิห้องและน้ำร้อนจากเครื่องทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ ผู้สูงอายุที่ต้องการน้ำอุ่นต้องผสมน้ำเองตามความพอใจ

1.2.3.2 ที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่

ภายในอาณาบริเวณของบ้านพักคนชรานี้ ได้แบ่งพื้นที่สำหรับปลูกสร้างที่อยู่อาศัยให้เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา เพื่อเป็นสวัสดิการรวมทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องอยู่เวรยามประจำบ้านพักและที่อาคารพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งบ้านพักเจ้าหน้าที่ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ บ้านพักผู้ปกครอง บ้านพักที่เป็นเรือนแถว และบ้านพักที่เคยเป็นบ้านพักประเภทพิเศษของผู้สูงอายุ กล่าวคือ บ้านพักผู้ปกครอง สร้างในปี พ.ศ. 2510 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น ชั้นบนเป็นไม้ ชั้นล่างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านพักเจ้าหน้าที่ประเภทที่สอง คือ บ้านพักที่เป็นเรือนแถวซึ่งมีทั้งที่สร้างจากไม้และเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก สำหรับเรือนแถวไม้สร้างไว้เมื่อ ปี พ.ศ. 2510 มีจำนวน 11 ห้อง สร้างอยู่ติดกับคลองชลประทาน และเรือนแถวที่เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น จำนวน 8 ห้อง สร้างอยู่ในบริเวณเดียวกับเรือนแถวไม้และบ้านพักเจ้าหน้าที่กลุ่มสุดท้ายคือ บ้านพักที่เคยเป็นบ้านพักประเภทพิเศษของผู้สูงอายุมีจำนวน 13 หลัง

1.2.3.3 อาคารอื่นๆ

สำหรับสิ่งปลูกสร้างในบ้านพักคนชรา นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วคือ

1.2.3.3.1 สถานพยาบาลหรืออาคารพยาบาล สร้างในปี พ.ศ. 2524 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว ใช้สำหรับเป็นสถานที่รับการตรวจรักษา และใช้เป็นสถานที่ออกกายบริหารในเวลาเช้า และใช้เป็นสถานที่ทำกายภาพบำบัด อาคารนี้มีพื้นที่ว่างอยู่กลางห้องใช้จัดกิจกรรม กายบริหาร และเป็นที่ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัด สำหรับสถานที่สำหรับการรักษาพยาบาลซึ่งอยู่ในห้องด้านขวามือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5

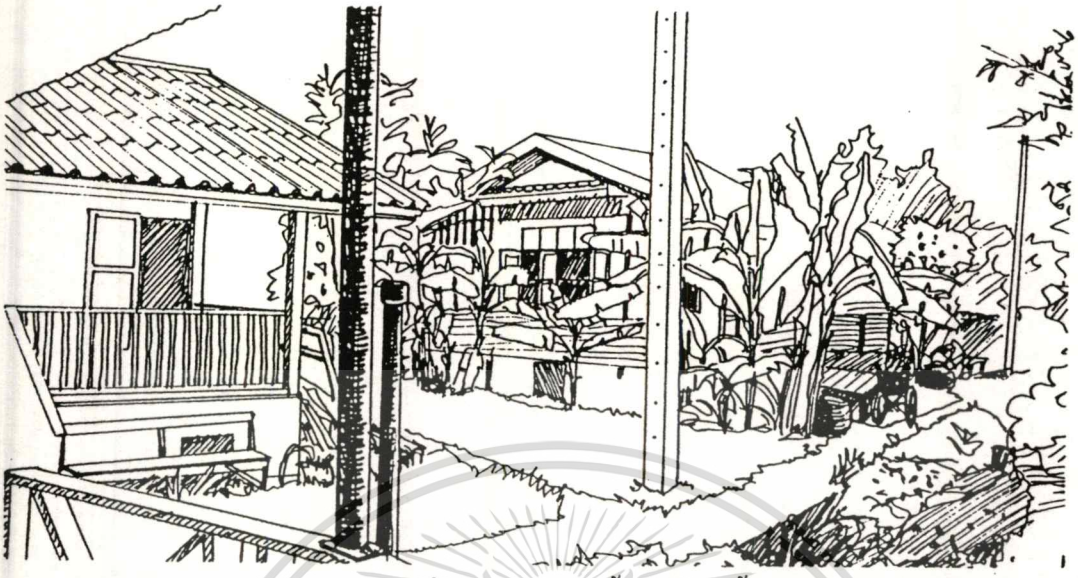

แสดงบ้านพักประเภทพิเศษ ซึ่งเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตรปัจจุบันนี้ได้ปิดบริการไปแล้ว เนื่องจากให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้เพียงหลังละ 1-2 คน เท่านั้น ประกอบกับบ้านพักคนชรานี้มีพื้นที่ใช้สอยจำกัด

ภาพที่ 6

แสดงบ้านพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ แต่ละห้องมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ห้องละ 1-2 คน ซึ่งมีความเป็นส่วนตัว สำหรับระเบียงหน้าห้องพักใช้เป็นทางเดินติดต่อกับอาคารหลังอื่น หน้าห้องพักได้รับการตกแต่งด้วยไม้กระถาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 7

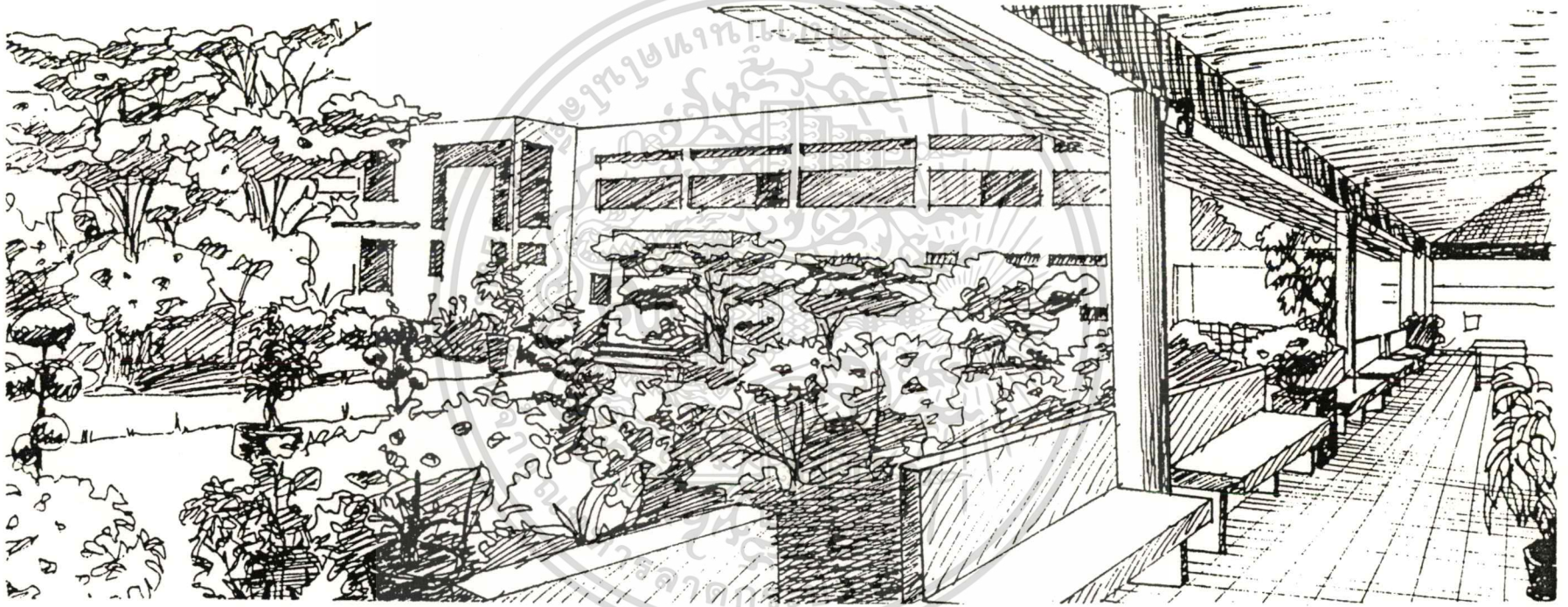

แสดงระเบียงของอาคารเอนกประสงค์ และการจัดภูมิทัศน์ ซึ่งสร้างความร่มรื่นให้แก่บ้านพักคนชรา ด้านหลังสุดเป็นอาคารพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการหรือที่เรียกว่า "อาคารหอพัก" หรือ "อาคารสลากกินแบ่ง" ซึ่งเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น มีห้องพักชั้นละ 10 ห้อง

ภาพที่ 8

แสดงที่พักอาศัยประเภทสามัญ “ บ้านสุขสันต์” ซึ่งเป็นอาคารไม้สองชั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพักอาศัยที่ชั้นล่างนี้ หน้าห้องพักใช้เป็นทางเดินติดต่อระหว่างอาคาร และมีโต๊ะสำหรับให้ผู้สูงอายุเขียนหนังสือหรือนั่งพักผ่อน

ภาพที่ 9

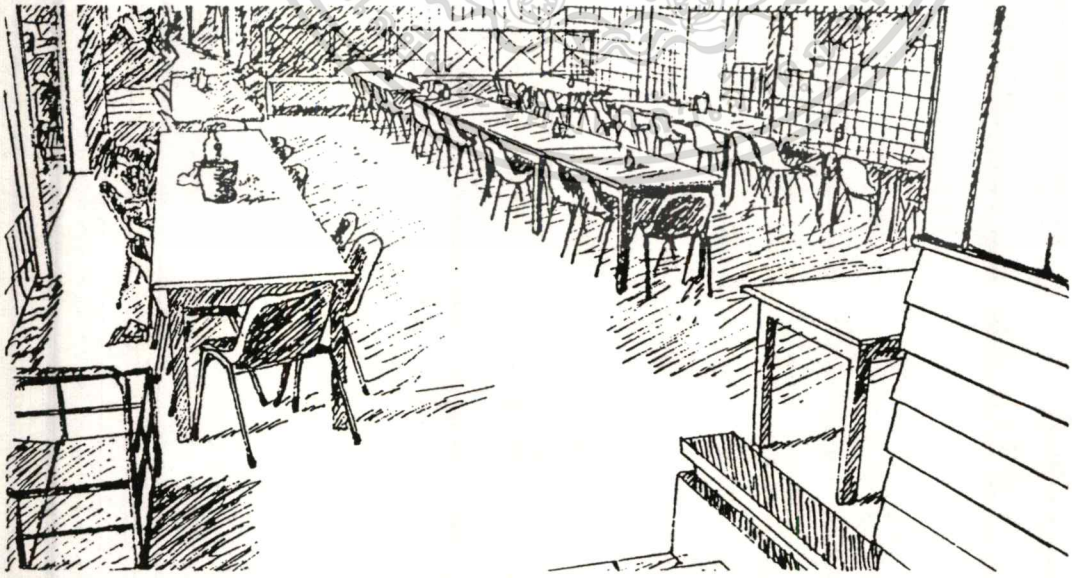

แสดงห้องรับประทานอาหารของบ้านสุขสันต์ ซึ่งมีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีพนักพิง ทำให้ผู้-สูงอายุนั่งรับประทานอาหารได้โดยสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 10

แสดงสภาพภายในห้องพักของผู้สูงอายุประเภทสามัญ " บ้านพิบูลสุข" ซึ่งมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ห้องละ 30 คน ผู้สูงอายุจะได้รับเตียงซึ่งมีที่กันตกเตียง ตู้เก็บของขนาดเล็กและอุปกรณ์การนอนทุกชนิด

ภาพที่ 11

แสดงระเบียงหน้าห้องพักของบ้านพิบูลสุข ซึ่งใช้เป็นทางเดินระหว่างอาคารและมีเก้าอี้ยาวทำจากไม้ให้ผู้สูงอายุนั่งพักผ่อนในเวลาเย็นหรือค่ำ แต่ในเวลากลางวันจะไม่มีผู้สูงอายุมานั่งเพราะไม่มีวัสดุสำหรับป้องกันความร้อนและแสงอาทิตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.3.3.2 อาคารเอนกประสงค์ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2531 ลักษณะอาคารถูกออกแบบให้โล่ง มีส่วนที่ถูกยกระดับขึ้นมาเป็นเวที เหมาะสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ และใช้เป็นสถานที่จัดงานรื่นเริง พื้นเป็นไม้ปาร์เก้ มีระเบียง และเก้าอี้นั่งอยู่โดยรอบอาคาร และส่วนที่ต่อจากพนักพิงของเก้าอี้สร้างเป็นช่องสำหรับปลูกต้นเฟื่องฟ้า

1.2.3.3.3 อาคารสำนักงานและโรงพิมพ์ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ตั้งอยู่ด้านหน้าสุดของบ้านพักคนชรา แบ่งเป็นห้องทำงานเจ้าหน้าที่ ห้องผู้ปกครอง ห้องสมุด ห้องประชุม โรงพิมพ์ ห้องน้ำ โดยห้องน้ำแต่ละห้องแบ่งเป็น ห้องอาบน้ำและห้องสุขา

1.2.3.3.4 ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 36 พรรษา ได้รับการสร้างใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2536 เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ทาสีฟ้า มีหน้าต่างและประตูที่ทำจากกระจกใสรอบอาคาร อาคารนี้ออกแบบให้มีลักษณะคล้ายๆ กับศาลาวัด คือมีใบระกาติดรอบเชิงชายและมีระฆังขนาดย่อมแขวนไว้ที่ประตูทางเข้า หลังคาเป็นหน้าจั่วสองชั้นซ้อนกัน พื้นเป็นไม้กระดานปูทับด้วยเสื่อน้ำมันสีฟ้า ภายในมีอาสนะสำหรับพระที่มาเทศน์ ศาลานี้ใช้เป็นสถานที่ฟังเทศน์และบำเพ็ญกุศลให้แก่ผู้สูงอายุที่เสียชีวิตเป็นเวลา 1 คืน ก่อนที่จะนำไปฌาปณกิจที่วัด

1.2.3.3.5 ศาลาแปดเหลี่ยม เป็นศาลาไม้ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2529 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7 เมตร ลักษณะทรงอาคารเป็นรูปแปดเหลี่ยม ที่ไม่มีผนังกั้น มีรั้วเหล็กดัดลายโปร่งตาสูงประมาณ 1 เมตร และมีเก้าอี้ไม้ยาว สำหรับนั่งพักผ่อน พื้นปูอิฐรูปตัวหนอน ศาลานี้อยู่ใกล้กับสระน้ำของสวนหย่อมในพื้นที่เปิดโล่งซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ ศาลานี้ใช้สำหรับนั่งเล่นพักผ่อน

1.2.3.3.6 ศาลากลางน้ำหรือศาลาสุดาจาตุรงคกุล เดิมเป็นศาลาทรงไทยอยู่กลางสระน้ำ สำหรับนั่งพักผ่อน สร้างในปีพ.ศ. 2502 และในปี พ.ศ. 2533 ได้ทำการรื้อแล้วสร้างใหม่เป็นศาลาคอนกรีตเสริมเหล็กตามที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

1.2.3.3.7 ป้อมยาม อยู่ด้านซ้ายมือติดกับประตูของบ้านพัก สร้างไว้ในปี พ.ศ. 2518 ได้รับการปรับปรุงในปี พ.ศ. 2522

1.2.3.4 ทางเดินภายในบ้านพักคนชรา

การติดต่อกันระหว่างบ้านพักคนชราแต่ละหลัง สามารถเดินถึงกันได้สะดวกด้วยทางเท้า ซึ่งวัสดุที่ใช้เป็นทางเดินมีทั้งไม้ คอนกรีต และบล็อกปูถนน และมีหลังคาเหล็กสร้างครอบตลอดทางเดิน เพื่อป้องกันแสงอาทิตย์ที่อาจมีผลต่อนัยน์ตาของผู้สูงอายุ เนื่องจากนัยน์ตาของผู้สูงอายุไม่สามารถทนต่อแสงที่มีความเข้มสูงได้ นอกจากนี้ยังป้องกันความร้อนและน้ำฝนอีกด้วย ทางเดินนี้เชื่อมต่อกับระเบียงหน้าห้องพักของผู้สูงอายุ ผู้ที่เดินผ่านระเบียงนี้สามารถมองเห็นภายในห้องนอนของผู้สูงอายุ ดังนั้น ระเบียงบ้านพักนี้ถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของทางเดินด้วย นอกจากนี้ การติดต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างอาคารสามารถใช้ถนนภายในซึ่งเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ได้รับการออกแบบให้ตัดผ่านหน้าอาคารทุกหลัง ส่วนการเดินขึ้นลงบ้านพักของผู้สูงอายุมี 2 ทาง คือ การใช้บันได ซึ่งมีจำนวน 4-5 ขั้น และการใช้ทางลาด ซึ่งสร้างสำหรับรถเข็น

1.2.4 สภาพแวดล้อม

ภายในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้จัดสร้างอาคารสำนักงาน และอาคารพักอาศัยล้อมรอบพื้นที่เปิดโล่ง ในส่วนของพื้นที่เปิดโล่งได้รับการจัดสร้างเป็นสวนหย่อม และเป็นสระน้ำ มีปลาสวาย ปลาดุกและปลากระดี่อาศัยอยู่ มีสะพานข้ามสระน้ำ และมีศาลากลางน้ำซึ่งเป็นที่ที่ผู้สูงอายุและบุคคลภายนอกนำอาหารมาให้ปลา ส่วนรอบสระน้ำได้ปลูกต้นไม้ใหญ่อาทิเช่น หางนกยูง นนทรี หูกวาง ตะแบก มะพร้าว ลั่นทม และไม้ดอกไม้ประดับจำพวก เฟื่องฟ้า ตะโกดัด พืชตระกูลปาล์ม และการะเวก เป็นต้น สำหรับใต้ต้นไม้ที่ให้ร่มเงาได้จัดวางเก้าอี้หินอ่อนเพื่อใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนของผู้สูงอายุและของประชาชนที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้น กล่าวได้ว่าสวนหย่อมนี้เสริมสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านพักคนชรานี้ให้น่าอยู่อาศัยยิ่งขึ้น

บ้านสุขสันต์และบ้านสวัสดิผลเป็นอาคารพักอาศัยของผู้สูงอายุที่มีพื้นที่เปิดโล่งอยู่ตรงกลาง โดยมีห้องนอนและห้องอาหารของผู้สูงอายุ สร้างยาวติดต่อถึงกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมโอบล้อมพื้นที่เปิดโล่งซึ่งเป็นสนามหญ้า สำหรับที่ตากผ้าของผู้สูงอายุและส่วนกลางสุดเป็นเรือนเพาะชำกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งผู้สูงอายุชอบมานั่งที่ระเบียงและเหม่อมองทอดสายตาออกไปที่เรือนเพาะชำนี้

1.2.5 สาธารณูปโภค

บ้านพักคนชราแห่งนี้มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบครัน กล่าวคือ มีไฟฟ้าสำหรับอำนวยความสะดวกด้านแสงสว่างภายในห้องพัก ตามทางเดิน สถานที่ที่ผู้สูงอายุต้องใช้งาน และมีเพียงพอสำหรับอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ มีน้ำประปา รวมทั้งโทรศัพท์สาธารณะทางไกลและภายในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 2 เครื่อง

การระบายน้ำ น้ำฝนและน้ำทิ้งจากบ้านพักแต่ละหลังถูกระบายลงในท่อระบายน้ำแบบเปิด และไหลลงสู่คลองชลประทานและคลองราชมนตรี ที่อยู่ขนาบกับบ้านพักคนชรา ส่วนน้ำโสโครกจากห้องสุขาระบายลงสู่ท่อระบายน้ำแบบปิดและเข้าสู่ระบบน้ำเสียรวม ระบบบำบัดน้ำเสียรวมนี้ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของเรือนมหาดไทย 100 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 12

แสดงสภาพภายในอาคารพยาบาล ซึ่งมีอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดที่ค่อนข้างสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนกลางใช้สำหรับทำกิจกรรมกายบริหารช่วงเช้า

ภาพที่ 13

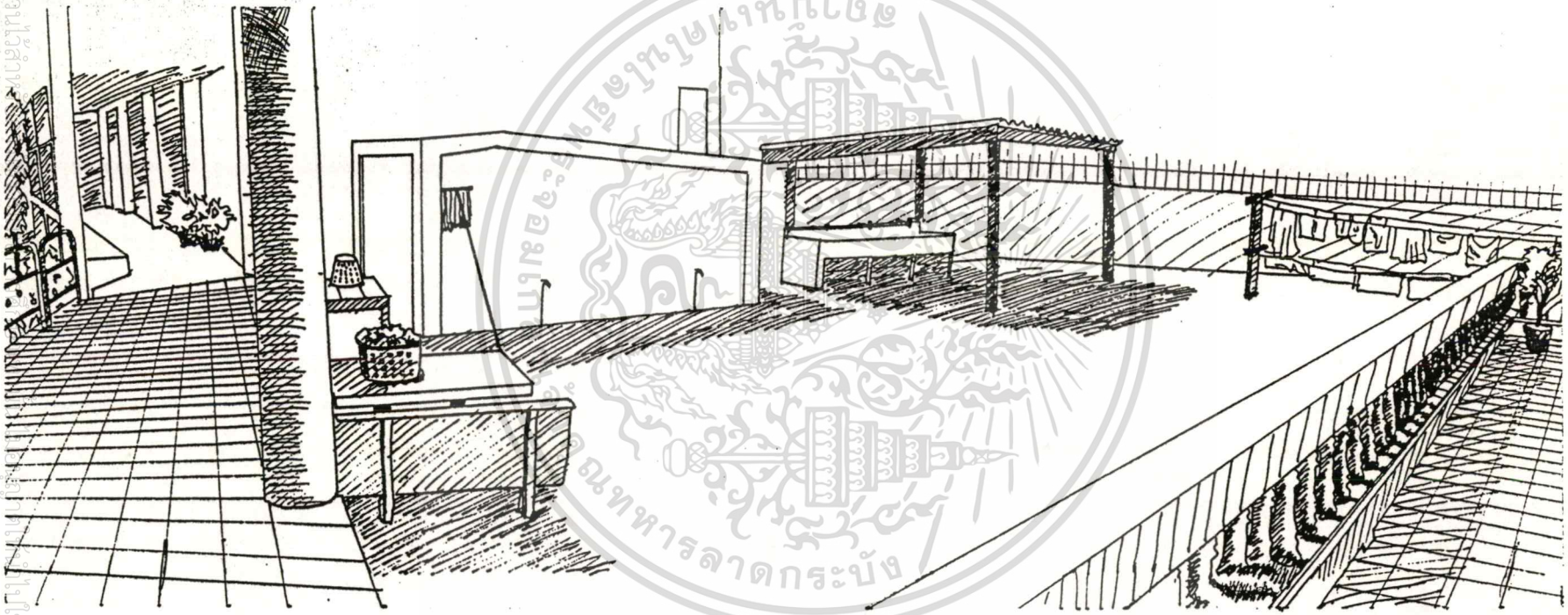

แสดงพื้นที่สำหรับซักล้างและตากเครื่องนุ่งห่มของผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ ด้านซ้ายเป็นทางเดินภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งผ่านหน้าห้องพักของผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ และด้านขวาเป็นส่วนหนึ่งระเบียงของอาคารเอนกประสงค์

ภาพที่ 14

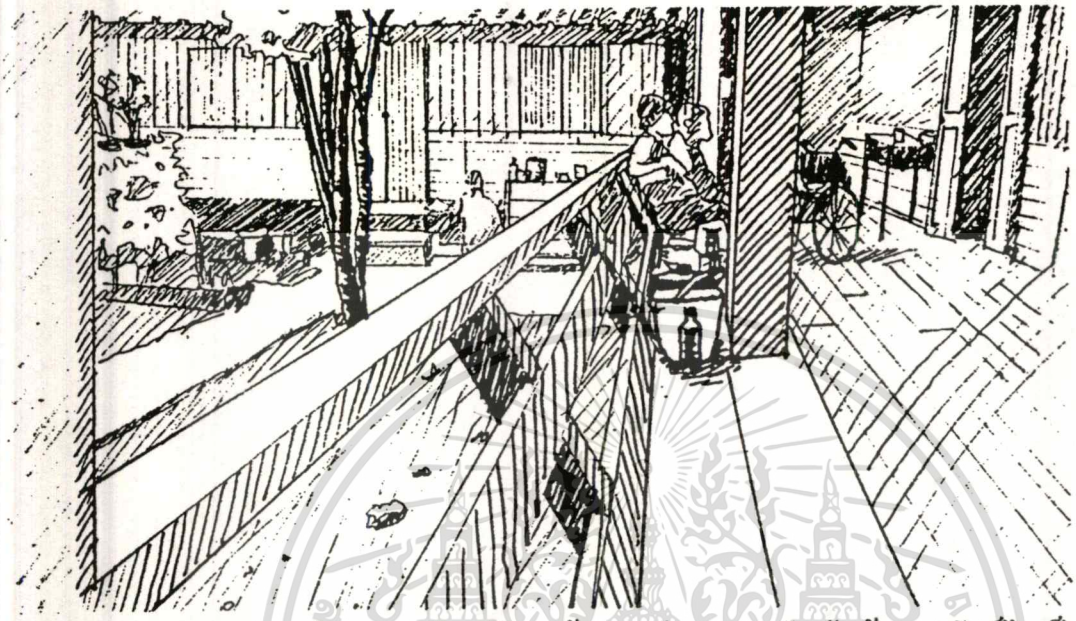

แสดงสภาพภายในอาคารพักอาศัยของผู้สูงอายุประเภทสามัญ " บ้านสุขสันต์" เป็นอาคารไม้สร้างโอบล้อมพื้นที่เปิดโล่ง ระเบียงได้ใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนรวมทั้งเป็นทางเดินติดต่อภายในระหว่างบ้านพักหลังอื่นๆ

ภาพที่ 15

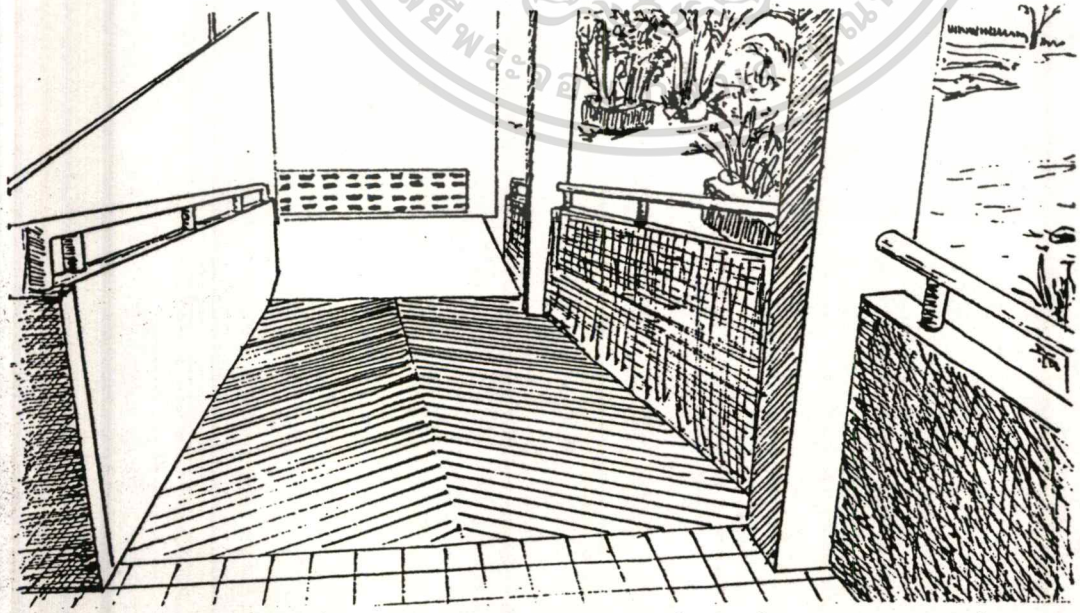

แสดงทางลาดสำหรับรถเข็นของอาคารพยาบาลซึ่งมีอยู่ทั่วไปทุกอาคาร เพื่อนำผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินได้มารักษาพยาบาลได้สะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 16

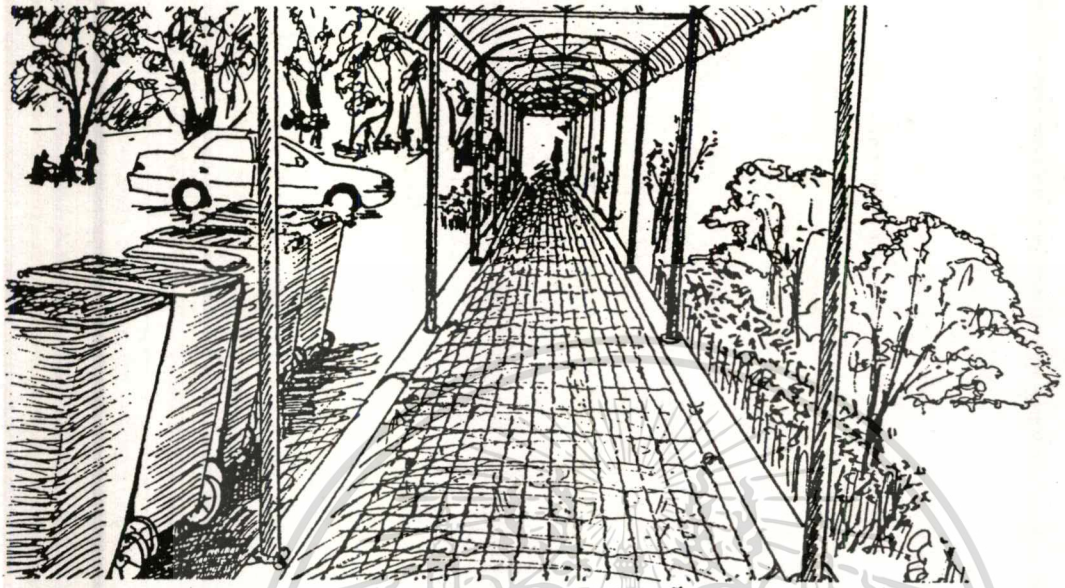

แสดงทางเดินระหว่างอาคารซึ่งมีหลังคาป้องกันน้ำฝนและแสงอาทิตย์ ทำให้เกิดร่มเงา เนื่องจากแสงที่มีความเข้มสูงจะรบกวนนัยน์ตาของผู้สูงอายุ ตามทางเดินจึงต้องมีวัสดุช่วยลดความเข้มแสง

ภาพที่ 17

แสดงสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชรา มีอาคารที่สร้างอยู่รอบนอกของพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งถูกจัดสร้างเป็นสวนหย่อม มีทั้งไม้ยืนต้นที่โตเต็มที่และไม้ล้มลุกขนาดต่างๆ กัน ซึ่งสร้างความร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนและพักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 18

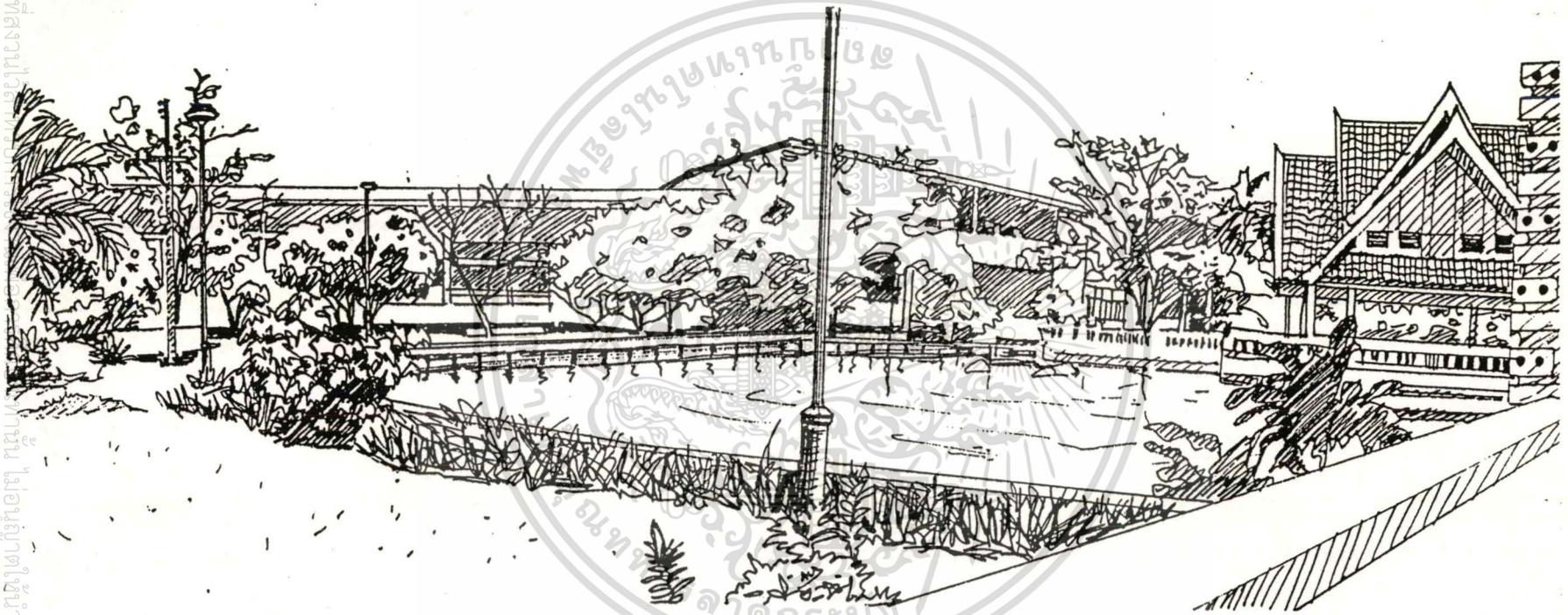

แสดงพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งได้รับการจัดสร้างเป็นสวนหย่อมและปลูกต้นไม้ไว้รอบสระน้ำขนาดใหญ่ มีศาลากลางน้ำซึ่งใช้เป็นที่ให้อาหารปลาและเป็นที่พักผ่อนของผู้สูงอายุและบุคคลภายนอก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

การที่ผู้สูงอายุต้องเข้ามาใช้ชีวิตในบ้านพักคนชรานั้นมีเหตุปัจจัยที่ต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นกับสภาพปัญหาที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ประสบอยู่ ผู้สูงอายุจึงแก้ปัญหาด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีก 3 ปัจจัย คือ

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

ด้วยเหตุที่สุขภาพร่างกายของผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุนั้นทรุดโทรมลงทุกวัน ความสามารถในการดูแลตนเองจึงลดลง ทำให้ต้องการผู้มาช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน บุตรหลานที่มีเวลาว่างคือ ผู้ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ สำหรับเด็กเล็ก ผู้ที่อยู่ในวัยเรียน และผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีระดับรายได้ต่ำถึงปานกลาง ภารกิจที่ต้องปฏิบัติในเวลากลางวันทำให้ผู้สูงอายุถูกทิ้งให้อยู่บ้านเพียงลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้สูงอายุจึงย้ายตัวเองเข้ามาอยู่ในสถานที่ที่มีผู้ดูแล โดยเฉพาะเมื่อถึงคราวเจ็บป่วย

จากตารางที่ 2 แสดงร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 43.2 ระบุว่าขาดผู้ดูแล จากตารางที่ 3 แสดงร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 51.1 ระบุว่าขาดผู้ดูแล จำนวนผู้สูงอายุที่มีปัญหาดังกล่าวนี้มีจำนวนสูงสุด เมื่อเทียบกับสาเหตุอื่นๆ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการขาดผู้ดูแลซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีความประสงค์เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรามากที่สุด ถึงแม้ว่าในขณะนั้นผู้ที่สมัครเข้าพักอาศัยจะมีสุขภาพแข็งแรงตรงตามระเบียบที่บ้านพักคนชรากำหนดไว้ แต่ความกังวลความกังวลว่าถ้าตนเองเจ็บป่วยขึ้นมาหรือแก่ตัวลงไปกว่านี้ การที่อยู่อาศัยในที่ที่ไม่มีผู้ดูแลจะทำให้ตนเองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบาก เป็นเหตุให้สมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุที่บ้านพักคนชรานี้มีห้องพักให้เลือก 2 ประเภท คือ ห้องพักประเภทสามัญและประเภทเสียค่าบริการ ผู้วิจัยขอแยกผลการศึกษาเป็นสองส่วนตามประเภทของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผลการศึกษาของผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยประเภทสามัญและผลการศึกษาของผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ สำหรับการพักอาศัยประเภทสามัญผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ส่วนการพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการผู้สูงอายุที่พักอาศัยคนเดียวต้องเสียค่าห้องพักเดือนละ 550 บาท ส่วนผู้สูงอายุที่พักอาศัย 2 คน เสียค่าห้องพักเดือนละ 1060 บาท จากค่าใช้จ่ายในการพักอาศัยที่ต่างกัน ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยทั้งสองประเภทมีระดับเศรษฐกิจที่ต่างกันด้วย กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยประเภทเสียค่าบริการเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า

จากตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 16.6 ที่สมัครเข้าพักอาศัยเพราะความยากจน ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับสาม และมีความเด่นชัดพอสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับสาเหตุอื่นๆ เมื่อศึกษาประวัติของผู้สมัคร พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมหรือเป็นแม่บ้าน

จากตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทเสียค่าบริการ จากผลการศึกษาไม่พบว่าผู้สูงอายุคนใดระบุว่ามีปัญหายากจน และเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ พบว่า ผู้สูงอายุโดยส่วนมากเป็นข้าราชการบำนาญ หรือเคยประกอบอาชีพที่มีรายปานกลางถึงสูง

ผู้สูงอายุที่แจ้งความจำนงเข้าพักอาศัยประเภทสามัญมิได้เป็นผู้มีฐานะยากจนทุกคน บางคนมีระดับเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่ต้องเลือกอยู่อาศัยประเภทสามัญ เพราะการรอคิวเข้ารับบริการประเภทเสียค่าบริการใช้เวลานานมาก ในปัจจุบันนี้ต้องรอคิวนานกว่า 10 ปี ส่วนการสมัครประเภทสามัญในปัจจุบันนี้ไม่ต้องรอคิวแต่อย่างใด สามารถเข้าอยู่อาศัยได้ทันทีที่ได้รับการอนุมัติ ทำให้ผู้สูงอายุที่ต้องการพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการมาพักอาศัยประเภทสามัญแทนไปก่อน และเมื่อถึงคิวจึงย้ายเข้ามาพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2

แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการ
ประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

สาเหตุ	ร้อยละ
ขาดผู้ดูแล	43.2
มีปัญหากับครอบครัว	26.0
ยากจน	16.6
ไม่มีที่อยู่	8.6
เหงาขาดเพื่อน	3.1
ไม่ต้องการเป็นภาระแก่ผู้อื่น	2.5
รวม	100.0

ที่มา : แฟ้มประวัติผู้สมัครเข้ารับบริการ ระหว่าง เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2528
ถึง เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2538 จำนวนผู้สูงอายุ 162 คน

ตารางที่ 3

แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการ
ประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชราบ้าน บางแค

ปัญหา	ร้อยละ
ขาดผู้ดูแล	55.1
มีปัญหากับครอบครัว	20.4
ไม่ต้องการเป็นภาระแก่ผู้อื่น	11.2
เหงาขาดเพื่อน	7.2
ไม่มีที่อยู่	6.1
รวม	100.0

ที่มา : แฟ้มประวัติผู้สมัครเข้ารับบริการ ระหว่าง เดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2526
ถึงเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2538 จำนวนผู้สูงอายุ 98 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ กล่าวคือ มีภาวะทางอารมณ์ปรวนแปร ใจน้อย คิดมาก ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ความเคารพยกย่องจากครอบครัวและคนรอบข้าง ต้องการให้บุตรหลานแสดงความกตัญญูกตเวที รวมทั้งมีปัญหาที่ต้องออกจากงานเนื่องจากการเกษียณอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ อาจทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจตามมา ซึ่งจะแสดงออกโดยการมีปากเสียงกับบุตรหลาน และอาจทำให้ผู้สูงอายุไม่อาจอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัวได้

จากตารางที่ 2 และ 3 แสดงค่าร้อยละของสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญ และประเภทเสียค่าบริการ ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ตามลำดับ พบว่า ผู้สูงอายุที่สมัครประเภทสามัญร้อยละ 26 และผู้สูงอายุที่สมัครประเภทเสียค่าบริการร้อยละ 20.4 มีเหตุผลในการสมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราว่ามีปัญหากับครอบครัว ซึ่งเป็นอันดับสองรองจากการขาดผู้ดูแล และเมื่อศึกษาถึงข้อมูลจากใบสมัครทำให้ทราบว่า ปัญหาโดยส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัวเช่น ลูกสะใภ้หรือบุตรเขย ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุจึงใช้วิธีการลดภาวะบีบคั้นทางจิตใจนี้ด้วยการหาที่พักอาศัยใหม่เพื่อพาตัวเองออกไปจากปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในขณะนั้น

2.4 สรุป

2.4.1 ผู้สูงอายุประเภทสามัญ

ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการอยู่อาศัย ได้แก่ <u>ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย</u> เป็นเพราะผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลสุขภาพร่างกายจึงทำให้ผู้สูงอายุสมัครเข้าพักอาศัย นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่สมัครต้องสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ในส่วนของ<u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</u> กล่าวคือ ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน ส่วน<u>ปัจจัยด้านจิตใจ</u> เนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหากับบุคคลในครอบครัว

2.4.2 ผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ ประกอบด้วย<u>ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย</u> กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่สมัครเพราะขาดผู้ดูแลร่างกายซึ่งมีผลให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกไร้ที่พึ่ง ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยด้านจิตใจด้วย สำหรับ <u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</u> เนื่องจากที่พักอาศัยประเภทนี้มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องพักและค่ารักษาพยาบาล ทำให้ผู้สูงอายุที่สมัครมีฐานะทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลางถึงดี และในส่วนของ<u>ปัจจัยด้านจิตใจ</u> มีสาเหตุจากผู้สูงอายุมีปัญหากับบุคคลในครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาเหตุของการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานั้นต่างกันออกไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจาก การขาดผู้ดูแล ปัญหาครอบครัวและปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา การดำเนินชีวิตในบ้านพักคนชรานั้นต่างไปจากเดิมที่เคยอยู่กับครอบครัวรวมถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชราจะเป็นอย่างไรนั้นคือหัวข้อที่จะกล่าวถึงต่อไป

3. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

การเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น ในบ้านพักคนชรานั้นต้องสร้างบรรยากาศของความเป็นครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหายไป หรือเพื่อทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข ในการสร้างบรรยากาศของบ้านพักคนชราให้น่าอยู่อาศัยนั้น ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำแนวความคิดทฤษฎีบทเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาประยุคต์ใช้อย่างเหมาะสม วิธีการจัดการบ้านพักคนชรานั้นต่างกันไปตามแนวนโยบายของผู้มีอำนาจ ในการบริหารบ้านพักคนชรา ที่มีวิธีการทำให้ผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่มีความสุข

สำหรับหัวข้อสภาพความเป็นอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ศึกษาดังนี้

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

3.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

3.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ได้ทำโดยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับผู้ปกครอง สถานสงเคราะห์คนชรา และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งรายละเอียดของแต่ละตัวแปรดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล

สำหรับตัวแปรส่วนบุคคลได้แยกศึกษาผู้สูงอายุออกเป็น 2 ประเภทคือ ผู้สูงอายุประเภทสามัญ และผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ ซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องคือ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพครอบครัวทางสังคม รายละเอียดเป็นดังนี้

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทสามัญ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า มีผู้สูงอายุเพศหญิงจำนวน 240 คน ผู้สูงอายุเพศชายจำนวน 36 คน รวมผู้สูงอายุประเภทสามัญ 274 คน ผู้สูงอายุทุกคนนับถือศาสนาพุทธและมีสัญชาติไทย มีเชื้อชาติไทยเกือบทุกคน

ตารางที่ 4

แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

ประเภทสามัญ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	36	13
- หญิง	240	87
รวม	276	100
สัญชาติ		
- ไทย	276	100
ศาสนา		
- พุทธ	276	100

ที่มา : แฟ้มประวัติของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2538

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 49.6 มีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิตเป็นส่วนใหญ่ และผู้สูงอายุเป็นโสดมีเพียงร้อยละ 13.3 ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 5

แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญ ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

สถานภาพ	ร้อยละ
โสด	13.3
คู่สมรสยังมีชีวิตอยู่	18.2
ม่าย เนื่องจากหย่าร้าง	18.9
ม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต	49.6
รวม	100.0

ที่มา : แฟ้มประวัติผู้สมัครเข้ารับบริการระหว่างเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2528 ถึงเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2538 จำนวน 162 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทเสียค่าบริการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวน 38 คน แยกเป็นเพศชาย 4 คน และเพศหญิง 34 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และ 89 ตามลำดับ ผู้สูงอายุทุกคนมีสัญชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธทุกคน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย

ตารางที่ 6

แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค
ประเภทเสียค่าบริการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	4	11
- หญิง	34	89
รวม	38	100
สัญชาติ		
- ไทย	38	100
ศาสนา		
- พุทธ	38	100

ที่มา : แฟ้มประวัติของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2538

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 7 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้ที่สมัครเข้ารับบริการ ประเภทเสียค่าบริการ พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 43.5 มีสถานภาพเป็นโสดซึ่งมีจำนวนมากที่สุด และผู้สูงอายุร้อยละ 10.1 เป็นม่าย เนื่องจากหย่าร้างซึ่งเป็นส่วนน้อยที่สุด

ตารางที่ 7

แสดงค่าร้อยละของสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการ ประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

สถานภาพ	ร้อยละ
โสด	43.5
ม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต	28.9
คู่สมรสยังมีชีวิตอยู่	19.5
ม่าย เนื่องจากหย่าร้าง	10.1
รวม	100.0

ที่มา : แฟ้มประวัติผู้สมัครเข้ารับบริการ ระหว่างเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2526 ถึง เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2538 จำนวน 98 คน

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

ในส่วนนี้กล่าวถึงวิธีการดูแลด้านร่างกาย ประกอบด้วย

3.2.1 สถานพยาบาล

3.2.2 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาล และดูแลผู้สูงอายุ

3.2.3 กระบวนการดูแลด้านสุขภาพ

3.2.4 อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.1 สถานพยาบาล

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีสุขภาพทรุดโทรม ระบบการทำงานของอวัยวะภายในร่างกายทำงานไม่เป็นปกติเหมือนในวัยหนุ่มสาว ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการการรักษาพยาบาลอยู่เสมอ เพื่อให้อาการเจ็บป่วยนี้บรรเทาหรือเพื่อให้มีอาการเกือบเป็นปกติ สำหรับสถานที่รักษาพยาบาลควรตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเดินทางไปรับการรักษาพยาบาลได้ด้วยตนเอง

จากสาเหตุดังกล่าวมาที่บ้านพักคนชรานี้ จึงได้สร้างอาคารพยาบาลไว้ในบริเวณบ้านพักคนชรา ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเดินไปรับการรักษาพยาบาลได้โดยสะดวก ที่อาคารพยาบาลมีเจ้าหน้าที่ คือ พยาบาล ทำหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง แลกเปลี่ยนกัน และใช้เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ทันตแพทย์ และนักกายภาพบำบัด ซึ่งเป็นการรักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่ทำกายภาพบำบัด ซึ่งมีอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดที่ค่อนข้างครบสมบูรณ์ และใช้เป็นที่ปฏิบัติกิจกรรมกายบริหารในทุกเช้าวันจันทร์ถึงวันศุกร์

ในกรณีที่ผู้สูงอายุต้องการการรักษาพยาบาลในสถานที่ที่มีอุปกรณ์ทางการแพทย์สมบูรณ์ ผู้สูงอายุสามารถเดินทางไปรับการตรวจรักษาได้ที่โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลตาก-สินมหาราช และโรงพยาบาลทหารเรือ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาลที่บริการผู้ป่วยสูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โรงพยาบาลทั้ง 3 แห่งนี้ ตั้งอยู่ห่างจากบ้านพักคนชรานี้เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่ไม่ห่างจากบ้านพักคนชรามากนัก และในบริเวณที่ไม่ไกลจากบ้านพักคนชรา ในระยะไม่เกิน 500 เมตร มีคลินิกเอกชน แต่ผู้สูงอายุไม่ใช้บริการ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องเสียค่ารักษาพยาบาลที่มีราคาค่อนข้างสูงเอง อีกทั้งผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอ

3.2.2 เจ้าหน้ารักษาพยาบาลและดูแลผู้สูงอายุ

การดูแลด้านร่างกายที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค แบ่งตามลักษณะงานออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ งานดูแลด้านร่างกายทั่วๆ ไป คือ งานดูแลเรื่องการปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุ และงานอีกประเภทหนึ่งคืองานของผู้มีความรู้เฉพาะด้าน คือ งานดูแลรักษาพยาบาลซึ่งต้องเป็นแพทย์และพยาบาลเท่านั้น ดังนั้น เพื่อความเข้าใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของเจ้าหน้าที่ออกเป็น 2 ประเภท คือ เจ้าหน้าที่ประจำ และเจ้าหน้าที่พิเศษ ซึ่งรายละเอียดกล่าวได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2.1 เจ้าหน้าที่ประจำ

เจ้าหน้าที่ประจำ หมายถึง ผู้ที่ทำงานเป็นลูกจ้างประจำของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลด้านร่างกาย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ 3 อัตรา และพี่เลี้ยง 29 อัตรา พยาบาลปฏิบัติงานที่สถานพยาบาล มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยตามคำสั่งของแพทย์ ควบคุมการทำกายภาพบำบัดและการออกกำลังกายในช่วงเช้าของวันจันทร์ถึงวันศุกร์ รวมทั้งดูแลผู้สูงอายุตามเรือนพักต่างๆ โดยปฏิบัติงานในวันและเวลาราชการ ส่วนนอกเวลาราชการเป็นระบบการขึ้นเวรยาม และผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มสุดท้าย คือ พี่เลี้ยง โดยหน้าที่ของพี่เลี้ยงคือ ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของผู้สูงอายุในความรับผิดชอบของตน ดูแลเรื่องการปฏิบัติภารกิจประจำวัน การเข้าร่วมกิจกรรม การแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุ ทำให้ได้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากกว่าเจ้าหน้าที่ทุกประเภท รวมทั้งเป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้สูงอายุกับเจ้าหน้าที่ในส่วนอื่นๆ สำหรับรายละเอียดปลีกย่อยในการปฏิบัติหน้าที่ของพี่เลี้ยงจะกล่าวรวมไว้ในหัวข้ออื่นๆ

3.2.2.2 เจ้าหน้าที่พิเศษ

เจ้าหน้าที่พิเศษ หมายถึง กลุ่มบุคคลภายนอกที่ทำงานในด้านการดูแลสุขภาพให้ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ เฉพาะบางเวลา ได้แก่ แพทย์ 2 อัตรา นักกายภาพบำบัด 1 อัตรา และกลุ่มทันตแพทย์ สำหรับแพทย์ทำการตรวจโรค และสั่งยาในวันพุธและวันศุกร์ เป็นช่วงเวลาใดนั้นขึ้นอยู่กับความสะดวกของแพทย์ ส่วนนักกายภาพบำบัด ปฏิบัติงานในช่วงเช้าของวันอังคารและวันพฤหัสบดี สำหรับทันตแพทย์ให้การตรวจรักษาตามความเหมาะสม

3.2.3 กระบวนการดูแลด้านสุขภาพ

การดูแลด้านสุขภาพถือว่าเป็นหัวใจของบริการบ้านพักคนชรา กล่าวคือ ผู้สูงอายุได้รับอาหารครบ 3 มื้อ มีเครื่องนุ่งห่มตามสมควร มียารักษาโรคและการตรวจรักษาจากแพทย์ เมื่อชราภาพมากและไม่อาจช่วยเหลือตัวเองได้ ก็จะมีผู้ดูแล สำหรับรายละเอียดของการดูแลสุขภาพมีดังนี้

ผู้สูงอายุทุกคนได้รับอาหารวันละ 3 มื้อ มีแม่ครัวเป็นผู้ปรุง สำหรับรายการอาหารทั้ง 3 มื้อ จะถูกวางแผนไว้ล่วงหน้า เป็นระยะเวลามากกว่า 1 เดือน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากนักวิจัยฝ่ายโภชนาการของสถาบันการศึกษาที่มาทำการวิจัยที่บ้านพักคนชรานี้ ในรายการอาหารจะคำนึงถึงสารอาหารที่เหมาะสำหรับผู้สูงวัย เมื่อผู้สูงอายุได้รับแจกอาหาร ซึ่งถูกจัดไว้ในถาดหลุม ผู้สูงอายุมักชอบนั่งรับประทานอาหารที่ระเบียงบ้าน ทั้งๆ ที่บ้านพักทุกหลังมีโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหารที่จัดไว้เป็นสัดส่วน

ผู้สูงอายุบางท่านชอบซื้ออาหารจากตลาดมารับประทานเอง ไม่รับประทานอาหารที่จัดไว้ให้ โดยให้เหตุผลว่า รสชาติอาหารไม่ถูกปากและเบื่อรายการอาหาร ทำให้เกิดอาการท้องอืดเฟ้อหรือท้องเสีย นอกจากนั้นอาหารบางประเภทมีไขมันมาก ไม่เหมาะกับผู้สูงอายุที่มีปัญหาไขมัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุดตันในเส้นเลือด ถึงแม้ว่าพี่เลี้ยงได้อธิบายถึงผลเสียที่เกิดจากการซื้ออาหารมารับประทานเองให้ผู้สูงอายุเข้าใจ แต่ผู้สูงอายุยังคงซื้ออาหารมารับประทานเองโดยไม่สนใจต่อคำเตือนของพี่เลี้ยง ประกอบกับผู้สูงอายุมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าออกบ้านพักคนชรา เพื่อไปซื้อสิ่งของหรือทำธุรกิจส่วนตัวในเวลาที่กำหนด

สำหรับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ยาสระผม แป้งและผงซักฟอก ได้รับบริจาคจากบริษัทห้างร้านที่ผลิตสินค้านั้นๆ นอกจากนี้ผู้ที่มาเยี่ยมชมบ้านพักคนชรา นิยมบริจาคเครื่องนุ่งห่ม อาหารประเภทนมสดยูเอชที ผลไม้ตามฤดูกาลและขนมต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ สำหรับสิ่งของบางอย่างที่มีมากเกินความจำเป็น ทางเจ้าหน้าที่ได้นำไปบริจาคให้สถานสงเคราะห์อื่นที่ขาดแคลน

ที่บ้านพักคนชรานี้มีวิธีการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้แข็งแรงโดยการ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมาร่วมการออกกายบริหารในช่วงเช้า ท่าทางที่ใช้ประกอบการกายบริหารนั้นเป็นท่าง่ายๆ เน้นให้อวัยวะทุกส่วนมีการเคลื่อนไหวได้ทำงานอยู่เสมอ นอกจากนั้น ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในเรื่องของกล้ามเนื้อและกระดูกจะได้รับคำแนะนำให้ทำกายภาพบำบัด ซึ่งมีอุปกรณ์ในการทำกายภาพบำบัดมีอยู่ที่อาคารพยาบาล อย่างไรก็ตาม สุขภาพของผู้สูงอายุจะดีได้นั้นขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของตนเองว่าขยันมาทำกายภาพบำบัดหรือมาร่วมออกกายบริหารมากน้อยเพียงไร

สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้นั้นพบว่า เป็นผู้ที่ป่วยด้วยโรคชรา พี่เลี้ยงทำหน้าที่ดูแลเปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มให้ ชำระล้างทำความสะอาดร่างกายและการนอน ส่วนการป้อนอาหารเป็นหน้าที่ของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีผลัดเวรกัน ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีระบบขับถ่ายไม่เป็นปกติต้องใช้ผ้าอ้อมอนามัย ซึ่งสะดวกต่อการใช้งาน ทำความสะอาดง่าย และป้องกันผดผื่น นอกจากนั้น ผู้สูงอายุที่ต้องนอนอยู่บนเตียงตลอดเวลา จะใช้ที่นอนพิเศษเพื่อป้องกันแผลกดทับ

ในส่วนของ ผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีหน้าที่ทำความสะอาดเครื่องนุ่งห่มของตนเอง อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย ในห้องอาบน้ำมีทั้งน้ำประปาอุณหภูมิปกติ หรือที่เรียกว่า "น้ำเย็น" และน้ำประปาที่ผ่านการทำความร้อนโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น หรือเรียกว่า "น้ำร้อน" ผู้สูงอายุเป็นผู้ผสมน้ำอาบเอง ส่วนอุปกรณ์การอาบน้ำ เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟันและแปรงสีฟัน ผู้สูงอายุเป็นผู้เก็บรักษาเองหลังจากที่รับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สูงอายุต้องทำหน้าที่ล้างภาชนะบรรจุอาหารเอง การปฏิบัติภารกิจที่กล่าวมาข้างต้น อยู่ในความดูแลของพี่เลี้ยงประจำบ้านพักนั้นๆ

ในด้านการปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุทุกคนที่มีสภาพร่างกายและจิตใจเป็นปกติ ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีภาระที่ต้องทำคือ การชำระล้างทำความสะอาดร่างกาย การทำความสะอาดเครื่องนุ่งห่ม การทำความสะอาดภาชนะบรรจุอาหาร คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถาดหลุมและช้อน การดูแลเตียงนอนและสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและส่วนรวมให้สะอาดเป็นระเบียบ โดยก่อนที่ผู้สูงอายุเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรานี้ทุกคน จะได้รับการอบรมการใช้ชีวิตในบ้านพักคนชราที่สถานแรกรับบ้านทิพย์สุคนธ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่จำลองสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา ผู้สูงอายุจะถูกสอนให้รู้จักการกางมุ้ง การนอนเตียง และการใช้ถาดหลุมรับประทานอาหาร เป็นต้น

3.2.4 อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบ

จากตารางที่ 8 จะพบความแตกต่างของความถี่ในการพบแพทย์ด้วยโรคของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน กล่าวคือ โรคกลุ่มแรกที่ทำให้ผู้สูงอายุมารับการตรวจรักษาจากแพทย์ เป็นจำนวนมากที่สุดคือ โรคทางเดินอาหารจำนวน 1,676 ครั้งต่อปี และโรคหัวใจและการไหลเวียนของโลหิตจำนวน 1,372 ครั้งต่อปี โรคกลุ่มที่สองที่ผู้สูงอายุรับการตรวจรักษาในลำดับรองต่อมาคือ โรคทางเดินหายใจจำนวน 899 ครั้งต่อปี โรคกล้ามเนื้อและกระดูกจำนวน 833 ครั้งต่อปี และโรคติดเชื้อจำนวน 800 ครั้งต่อปี สาเหตุที่พบโรคทางเดินอาหารเป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องจากผู้สูงอายุนิยมการซื้ออาหารมารับประทาน ไม่รับประทานอาหารที่ทางบ้านพักคนชราจัดให้ อาหารที่ซื้อมารับประทานเองนี้อาจจะไม่สะอาด และไม่ถูกหลักโภชนาการ อาหารบางชนิดมีผลทำให้ระบบย่อยอาหารของผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานได้เป็นปกติ อีกทั้งภูมิคุ้มกันในร่างกายของผู้มีอายุมากมีไม่มากเท่ากับผู้มีอายุน้อยๆ นอกจากนี้โรคหัวใจและการไหลเวียนของโลหิตซึ่งพบได้บ่อยเช่นกัน เพราะเป็นโรคที่เกิดกับผู้ที่มีอายุมาก ส่วนโรคกล้ามเนื้อและกระดูกเป็นโรคที่พบได้บ่อยในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะในผู้หญิงวัยหมดประจำเดือน ประกอบกับที่บ้านพักคนชราแห่งนี้มีผู้สูงอายุที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายมาก ทำให้สถิติการเจ็บป่วยโรคนี้สูง

ตารางที่ 8

แสดงจำนวนครั้งที่ตรวจรักษาต่อปี ของโรคที่พบได้บ่อยของผู้สูงอายุ ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

โรค	จำนวนครั้งที่ตรวจรักษา ครั้ง/ปี
โรคทางเดินอาหาร	1,676
โรคหัวใจและการไหลเวียนของโลหิต	1,372
โรคทางเดินหายใจ	899
โรคกล้ามเนื้อและกระดูก	863
โรคติดเชื้อ	800

ที่มา : บันทึกการตรวจรักษา ปี พ.ศ. 2537

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

การดูแลด้านจิตใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ เนื่องจากส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุที่พักอาศัยมีปัญหาด้านจิตใจที่เกิดจากปัญหาครอบครัว บ้านพักคนชรานี้ได้มีวิธีการดูแลจิตใจด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติศาสนกิจและการได้พูดคุยปรับทุกข์กับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันรวมทั้งผู้สูงอายุบางส่วนได้รับการดูแลจิตใจจากญาติ

พุทธศาสนาคือสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้สูงอายุมาช้านาน ทุกวันเวลาประมาณ 6.30 น. ผู้สูงอายุจะเตรียมอาหารดอกไม้ธูปเทียนสำหรับถวายพระที่มาบิณฑบาตร พระสงฆ์เดินผ่านไปตามระเบียงของบ้านพักทุกหลัง เพื่อให้ผู้สูงอายุบางคนที่เจ็บป่วยได้ถวายอาหารโดยไม่ลำบาก อาหารที่ผู้สูงอายุนำมาถวายนี้เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับการบริจาคจากผู้ที่เยี่ยมชมบ้านพักคนชราบ้าง ซื้อจากตลาดหรือแม่ค้านำอาหารมาขายถึงห้องพักในเวลาเช้าก่อนการมารับบิณฑบาตรของพระสงฆ์ นอกจากนั้นในทุกวันพระ คือ ในวันขึ้นและวันแรม 8 ค่ำ เจ้าหน้าที่ได้นิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ที่ศาลาธรรม สำหรับในวันขึ้นและแรม 8 ค่ำ พระสงฆ์มาเทศน์ช่วงเช้า เวลาประมาณ 7.00 น. เรียกว่าเทศน์ 1 ธรรมมาสน์ ส่วนในวันขึ้นและแรม 15 ค่ำ พระสงฆ์มาเทศน์ทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่าย เรียกว่าเทศน์ 2 ธรรมมาสน์ ผู้สูงอายุชอบการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรมกันมาก และผู้สูงอายุจะจัดเตรียมสิ่งของไว้ล่วงหน้าเพื่อตักบาตร

การได้สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรับทุกข์กับคนที่อยู่ในวัยเดียวกันทำให้คู่สนทนารู้สึกผ่อนคลายและมีอารมณ์เบิกบาน ที่บ้านพักคนชรานี้สามารถพบเห็นผู้สูงอายุหญิงนั่งสนทนาอยู่ที่ระเบียงกลุ่มละ 2-3 คน ซึ่งค่อนข้างเด่นชัดมาก ผู้สูงอายุบางคนมีเพื่อนสนิทของตนเอง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วอยู่ในบ้านพักหลังเดียวกัน

การมาเยี่ยมของญาติหรือการได้ติดต่อกับครอบครัวเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงจิตใจผู้สูงอายุได้ดีที่สุด จากการประมาณของผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ผู้สูงอายุที่มีญาติมาเยี่ยมมีพียงร้อยละ 17 เท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยมาก สำหรับผู้สูงอายุที่สุขภาพดีจะเดินทางกลับไปเยี่ยมญาติด้วยตนเอง และอาจจะค้างคืนที่บ้านญาติ เป็นเวลา 1 หรือ 2 คืน ในการลากลับไปเยี่ยมบ้าน ผู้สูงอายุต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของบ้านพักคนชราด้วย เมื่อผู้สูงอายุกลับไปเยี่ยมญาติ ผู้สูงอายุจะนำสิ่งของที่ได้รับบริจาคไปฝากบุตรหลาน การนำของฝากไปให้ถือเป็นวัฒนธรรมไทยหรืออาจเป็นการแสดงให้ญาติทราบว่าตัวเองมาอยู่ที่บ้านพักคนชรานี้มีอาหารอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังมีเหลือเป็นของฝากติดมือกลับมาบ้านได้อีก

นอกจากการเดินทางกลับไปเยี่ยมญาติด้วยตนเองแล้ว โทรศัพท์ก็เป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ เพราะสะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย โทรศัพท์ที่ผู้สูงอายุชอบใช้เป็นเครื่องหยอดเหรียญสีแดง ทำให้ทราบว่าญาติที่สนทนาด้วยอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อีกทั้งยังทำให้ทราบว่าการบริการของบ้านพักคนชราแห่งนี้ ให้บริการเฉพาะผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น

3.4 ตัวแปรการทำกิจกรรม

ในบ้านพักคนชรานี้มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ลักษณะของกิจกรรมจะเปลี่ยนไปตามผู้ดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทนั้นคือ เพื่อความบันเทิงและเพื่อออกกำลังกาย โดยกิจกรรมที่มีให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำมีดังนี้

3.4.1 กิจกรรมอาชีวบำบัด

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้คือ การทำงานเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ งานที่ทำเป็นงานฝีมืออาทิเช่น การพับถุงกระดาษ การทำดอกไม้ประดิษฐ์และการเย็บผ้า เป็นต้น มือและนิ้วได้มีการเคลื่อนไหวซึ่งเกิดจากการออกแรงในการหยิบจับชิ้นงาน เช่น การจับกลีบดอกไม้ การผูกโบว์ การใช้กล้ามเนื้อแขนจับกรรไกรตัดแต่งชิ้นงานและกล้ามเนื้อขาได้ทำงานด้วยการถีบจักรเย็บผ้าเป็นต้น นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังมีรายได้เสริมจากการขายสิ่งของที่ประดิษฐ์ขึ้นมาอีกด้วย

3.4.2 การไปทัศนศึกษานอกสถานที่

การนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษานอกสถานที่เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้สนุกสนานกับการท่องเที่ยว เพื่อให้การใช้ชีวิตไม่จำเจอยู่ในบ้านพักคนชราเพียงอย่างเดียวและยังได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่แล้วนำมาเล่าให้ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ไปทัศนศึกษาด้วยฟัง ส่วนผู้สูงอายุที่ไปด้วยกันก็ได้ทำความรู้จักสนิทสนมกันมากขึ้น

3.4.3 กิจกรรมฟื้นฟูความทรงจำ

ผู้สูงอายุที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ได้รับการคัดเลือกจากพี่เลี้ยงว่าผู้ใดมีคุณสมบัติเหมาะสม กล่าวคือ เป็นผู้ที่เริ่มหลงๆ ลืมๆ แต่ยังพูดกันพอรู้เรื่อง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมองในส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความทรงจำได้ถูกใช้งานอยู่เสมอ ในกิจกรรมนี้ได้ใช้รูปภาพสัตว์และรูปผลไม้มาเป็นสิ่งที่ให้ผู้สูงอายุจดจำ ถ้าปล่อยให้สมองส่วนนี้หยุดการทำงานสมองส่วนนี้ตายที่เรียกกันว่า “สมองฝ่อ” อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคหลงตั้งแต่ระยะกลางขึ้นไปยังไม่มีวิธีการหรือยาสำหรับการบำบัดรักษาให้หายขาดได้

3.4.4 กิจกรรมการเล่นดนตรีไทย

การเล่นดนตรีไทยเป็นการนันทนาการที่ดีมากอย่างหนึ่ง เนื่องจากดนตรีไทยมีจังหวะที่นุ่มนวล เยือกเย็น ไม่เร่งเร้า ทำให้ผ่อนคลายและเกิดความรู้สึกสนุกสนาน และยังทำให้ผู้เล่นมีสมาธิ ได้ใช้สมองท่องจำตัวโน้ต การมาเล่นดนตรีร่วมกันทำให้ได้เพื่อนใหม่ที่ชอบสิ่งเดียวกัน มีสิ่งที่ต้องทำในแต่ละวันเป็นการฆ่าเวลาและยังเพิ่มเสียงเพลงที่ไพเราะแก่ผู้ที่ได้ผ่านไปในบริเวณ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั้น ผู้สูงอายุที่มาเล่นดนตรีกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีภูมิหลังเคยเล่นดนตรีชนิดนั้นมาก่อน หรือมีใจรักในดนตรีไทย

3.4.5 กิจกรรมกายบริหาร

กิจกรรมกายบริหารมีประโยชน์คือ ทำให้ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ อวัยวะได้ทำงาน ป้องกันความเสื่อมของกล้ามเนื้อ กิจกรรมนี้ปฏิบัติทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 8.30-9.00 น. ที่สถานพยาบาล ท่าทางที่ใช้ประกอบนั้นใช้แรงและยืดกล้ามเนื้อน้อยกว่ากิจกรรมรำมวยจีน ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมนี้มีอายุน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมรำมวยจีน

3.4.6 กิจกรรมรำมวยจีน หรือไทเก็ก

กิจกรรมรำมวยจีนที่จัดขึ้นที่บ้านพักคนชรานี้ คัดเลือกเฉพาะท่ารำที่ไม่หักโหม ไม่ต้องใช้กำลังมาก เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมนี้เป็นการออกกำลังกายที่ดี กลุ่มผู้สูงอายุที่มารำมวยจีนจะมีอายุน้อยและสุขภาพดีกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายตอนเช้า แต่มีผู้สูงอายุบางรายที่ทำทั้งสองกิจกรรม

กิจกรรมของบ้านพักคนชรานี้มีหลายประเภทให้ผู้สูงอายุเลือก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ รวมทั้งเป็นการใช้เวลาไม่ให้รู้สึกเบื่อหน่าย แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุอีกประมาณ 100 คน ที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ และผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวได้ทำอะไรในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุอีกกลุ่มกำลังทำกิจกรรม ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไปนี้

3.5 ตัวแปรการแยกตัวเอง

ที่บ้านพักคนชราแห่งนี้ จะพบเห็นผู้สูงอายุที่สุขภาพดีบางคนชอบนั่งเหม่อลอย หรือนอนเล่นอยู่บนเตียง ทั้งที่ในช่วงเวลานั้นเป็นเวลาที่ผู้สูงอายุ อีกกลุ่มกำลังทำกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้น ถึงแม้ว่า พี่เลี้ยงได้แนะนำให้เข้าร่วมทำกิจกรรมและบอกถึงประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม ผู้สูงอายุจะบอกว่าตัวเองไม่สบาย รู้สึกปวดเมื่อยไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ และเมื่อพี่เลี้ยงอธิบายถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย ผู้สูงอายุก็ยังยืนยันถึงความป่วยไข้ของตนที่ทำให้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ชอบนอนเล่น หรือนั่งเหม่อลอยอยู่ที่ระเบียงบ้าน จากพฤติกรรมของผู้สูงอายุกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่แยกตัวเองอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ที่เรือนมหาดไทย 100 ปี หรือเรือนคนหลง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุมากช่วยตนเองไม่ได้ บางคนเป็นอัมพาต บางคนมีอาการจิตประสาทไม่ปกติ ซึ่งแสดงอาการอาละวาดดื้อ ไม่เชื่อฟังพี่เลี้ยง หรือลืมว่าตนเองเป็นใคร มีนิสัยแบบเด็กๆ เป็นผู้สูงอายุอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ทำกิจกรรม ทั้งนี้เกิดจากสุขภาพร่างกาย และสภาพจิตใจไม่เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมซึ่งไม่อาจใช้ทฤษฎีบทการแยกตัวเองมาอธิบายถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6 ตัวแปรการมีงานทำ

การทำงานมีความหมายกับผู้สูงอายุมาก ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้จัดหางานให้ผู้สูงอายุได้ทำ มีทั้งงานที่ไม่มีค่าแรงตอบแทนและมีค่าแรงตอบแทน สำหรับงานที่ไม่มีค่าแรงตอบแทนนั้นผู้สูงอายุทำไปเพราะใจรัก เช่น งานดูแลสวนหย่อม รดน้ำต้นไม้ พรวนดิน ตัดหญ้า ช่วยแม่ครัวเตรียมเครื่องสำหรับปรุงอาหาร เช่น เด็ดใบตำลึงและหั่นผัก เป็นต้น ส่วนงานดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้เป็นงานของผู้สูงอายุประเภทสามัญเท่านั้น ซึ่งผลัดเวรกันมาป้อนอาหารทั้ง 3 มื้อ ผู้สูงอายุที่ช่วยงานนี้ คิดว่าทำไปเพื่อกุศลผลบุญ

สำหรับงานที่เป็นรายได้แก่ผู้สูงอายุคือ งานจากกิจกรรมอาชีวบำบัด ซึ่งเป็นงานฝีมือประเภทเย็บปักถักร้อย ค่าแรงตอบแทนที่ได้นั้นไม่มากนัก กล่าวคือ การทำพรมเช็ดเท้า ผู้ที่เย็บพื้นได้ค่าจ้างผืนละ 2 บาท และผู้เย็บตัวพรมได้ค่าจ้างผืนละ 30 บาท ใช้เวลาในการทำพรมทั้งผืนประมาณ 10 วัน ส่วนการทำดอกไม้จันทร์ ผู้ที่นำเทียนกับฐูปมามัดรวมกันได้ค่าจ้างร้อยละ 3 บาท และผู้ที่นำฐูปเทียนดอกไม้จันทร์มาทำเป็นช่อได้ค่าจ้างช่อละ 60 สตางค์ วันหนึ่งๆ ทำได้ประมาณ 20 ช่อ ผู้สูงอายุพอใจกับผลงานมากกว่าค่าแรง การทำงานนี้ทำไปเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

อย่างไรก็ตาม รายได้หลักของผู้สูงอายุทุกคนมาจากการบริจาคของผู้มาเยี่ยมสถานสงเคราะห์ ผู้มาเยี่ยมชมได้นำซองใส่สตางค์มาแจกกับผู้สูงอายุเอง เพื่อทำบุญวันเกิดหรือเพื่อการกุศล โดยเฉลี่ยผู้สูงอายุมีรายได้จากการบริจาคนี้ เดือนละประมาณ 400 บาท และในบางเดือนมีรายได้ถึง 1,000 บาท นอกจากนั้น ผู้สูงอายุบางท่านมีเงินบำนาญ หรือบุตรหลานยังให้การอุปการะด้านค่าใช้จ่าย กล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุทุกคนที่บ้านพักคนชรานี้มีรายได้ทุกคน

3.7 สรุป

ในด้านตัวแปรส่วนบุคคลได้แยกการศึกษาเป็นสองกลุ่มคือ ผู้สูงอายุประเภทสามัญ และผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ สำหรับผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สมัครประเภทสามัญ พบว่า สถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สมัครประเภทเสียค่าบริการมีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นโสด ผู้สูงอายุที่สมัครทั้งสองประเภทส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 69 ปี ผู้สูงอายุเกือบทุกคนมีเชื้อชาติไทย และนับถือศาสนาพุทธทุกคน

ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย พบว่า ในบ้านพักคนชรามีสถานพยาบาลอยู่ภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นจากแพทย์ที่มาปฏิบัติงานเฉพาะบางเวลา และพยาบาลประจำ นอกจากนี้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน จากพี่เลี้ยงประจำบ้านพักนั้นๆ และผู้สูงอายุทุกคนได้รับสิ่งของเครื่องใช้ตามความจำเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุได้ใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจด้วยการหมั่นทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม และผู้สูงอายุยังได้พูดคุยปรับทุกข์กันเอง ช่วยประคับประคองจิตใจกันและกัน นอกจากนี้มีสูงอายุจำนวนน้อยมากที่มีญาติมาเยี่ยม

ตัวแปรการทำกิจกรรม พบว่า บ้านพักคนชรามีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เลือกทำมากพอสมควร ซึ่งผู้ดำเนินกิจกรรมมีทั้งบุคลากรของบ้านพักคนชราและบุคคลภายนอกมาร่วมกิจกรรม ทั้งนี้กิจกรรมมีประโยชน์ต่อร่างกายคือ ได้ออกกำลังกาย และประโยชน์ต่อจิตใจคือ ได้ร่วมสนุกกับผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน

ตัวแปรการแยกตัวเอง พบว่า การแยกตัวเองของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ แสดงออกด้วยการไม่ร่วมทำกิจกรรมใดๆ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้พอใจกับการนั่งเหม่อลอย การนอนเล่นอยู่คนเดียว และการได้อยู่อย่างสงบ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่อายุมากๆ หรือผู้สูงอายุที่มีภูมิหลังไม่ชอบการสังสรรค์

ตัวแปรการมีงานทำ เพื่อได้ทำการศึกษาถึงลักษณะของงานที่ผู้สูงอายุทำ และเหตุผลของการทำงาน พบว่า งานของผู้สูงอายุแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ งานที่มีค่าแรงตอบแทน และงานที่ไม่มีค่าแรงตอบแทน งานที่เป็นรายได้คือ งานประเภทงานฝีมือ เป็นผลพวงมาจากการร่วมทำกิจกรรมอาชีวบำบัด สำหรับรายได้ที่ได้รับนั้นเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย ส่วนงานอีกประเภทคือ งานที่ไม่เป็นรายได้ เป็นงานที่ทำด้วยความเต็มใจและทำเพื่อการกุศล เพื่อฆ่าเวลา รวมทั้งเป็นภาระหน้าที่ประจำวันของผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

จากการที่ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งได้มาพักรักษาอาการเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลหัวเฉียว เมื่อผู้สูงอายุมีอาการดีขึ้นเป็นลำดับ และสามารถกลับไปพักรักษาตัวต่อที่บ้านได้ แต่ผู้สูงอายุต้องการที่จะพักฟื้นอยู่ที่โรงพยาบาลเพราะที่บ้านของผู้สูงอายุไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคอยดูแล การที่ผู้สูงอายุยังคงพักต่อไปที่โรงพยาบาลทำให้เตียงนอนที่จะให้บริการผู้ป่วยใหม่ไม่เพียงพอ แผนกผู้สูงอายุของโรงพยาบาลหัวเฉียวจึงได้เกิดมีแนวความคิดที่จะรวบรวมผู้สูงอายุจากห้องพักต่างๆ มาไว้ที่เดียวกัน และทำให้ผู้สูงอายุที่มาอยู่รวมกันนี้มีความรู้สึกเหมือนได้อยู่บ้านหรือเป็นครอบครัวเดียวกัน ซึ่งบ้านใหม่ของผู้สูงอายุนี้ให้ชื่อว่า บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง นอกจากนั้นบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ยังเปิดบริการสำหรับผู้สูงอายุทั่วไปที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด

บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นแผนกผู้สูงอายุของโรงพยาบาลหัวเฉียว ตั้งอยู่เลขที่ 655 ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 มีเนื้อที่ 190 ตารางเมตร ปัจจุบันมีผู้สูงอายุพักอาศัยจำนวน 20 คน จำแนกเป็นเพศชาย 6 คน และเพศหญิง 14 คน วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่พอจะสามารถช่วยตัวเองได้บ้างและที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้รวมทั้งผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง โดยผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากพยาบาลที่คัดเลือกมา รวมทั้งการดูแลด้านการรักษาพยาบาล ในหัวข้อนี้เป็นผลการศึกษาถึงปัจจัยและตัวแปรที่วางไว้ตามกรอบแนวความคิดมาเรียบเรียง โดยจำแนกเป็นประเด็นหลักไว้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักในบ้านพักคนชรา
3. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

1. ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยที่ดีมีผลต่อผู้ที่อยู่อาศัยเอง กล่าวคือ ที่อยู่อาศัยที่ห่างไกลจากมลพิษ มีความร่มรื่นและมีความเป็นธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีผลดีต่อผู้ที่อยู่อาศัย ทำให้ผู้ที่พักอาศัยมีความสุขสามารถดำเนินชีวิตด้วยความสุข ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ควรออกแบบให้เหมาะกับสภาพร่างกายและจิตใจ การออกแบบควรให้เหมาะแก่วัย คือ ให้มีสถานที่พักผ่อน เพราะวัยสูงอายุเป็นวัยที่ใช้ชีวิตอยู่ในที่พักอาศัยมากกว่าวัยอื่นๆ และสามารถให้ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ได้อย่างผาสุก

สำหรับการศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราได้แยกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพภายนอกบ้านพักคนชราและสภาพภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สภาพภายนอกบ้านพักคนชรา

ในการศึกษาสภาพภายนอกบ้านพักคนชราซึ่งประกอบด้วย สถานที่ตั้ง มลภาวะ และสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

สภาพแวดล้อมของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ประกอบด้วย อาคารพาณิชย์ อาคารสำนักงาน โรงเรียน โรงแรม และตลาดขายส่งเสื้อผ้า บ้านพักคนชรานี้ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ทำให้มีสาธารณูปโภคครบครัน กล่าวคือ มีไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ซึ่งใช้ร่วมกับโรงพยาบาลหัวเฉียว และมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย คือ มีถนนบำรุงเมืองตัดผ่านหน้าโรงพยาบาลหัวเฉียว และมีถนนกรุงเกษมตัดผ่านด้านข้างของโรงพยาบาล ทำให้การเดินทางติดต่อกับบ้านพักคนชรานี้เป็นไปด้วยความสะดวก นอกจากนี้สาธารณูปการที่ผู้สูงอายุจะได้รับคือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำอยู่ในท้องที่ และมีวัดอยู่ใกล้ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้นิมนต์มาเทศน์ให้ผู้สูงอายุฟังเป็นประจำ

เนื่องจากบ้านพักคนชราอยู่ติดกับถนนและอยู่กลางใจเมือง อาจจะส่งผลเสียด้านมลภาวะทางอากาศ กล่าวคือ อาจได้รับฝุ่นละออง และอากาศเสีย อย่างไรก็ตาม บ้านพักคนชราบ้านวัยทองจะอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีการจราจรหนาแน่น แต่กลับไม่ได้รับผลกระทบทางด้านมลภาวะทางอากาศจากฝุ่นละอองและมลภาวะจากเสียงเครื่องยนต์ต่างๆ แต่อย่างใด เพราะอยู่ในชั้นที่มีความสูง คือชั้นที่แปด นอกจากนี้อาคารโดยรอบบ้านพักคนชราแห่งนี้จะมีขนาดความสูงประมาณ 4 ชั้น จึงไม่กีดขวางทิศทางของลมทำให้อากาศภายในบ้านพักคนชราได้รับการถ่ายเท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 สภาพภายในบ้านพักคนชรา

พื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งบนชั้นแปดของโรงพยาบาลหัวเฉียวถูกใช้เป็นสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีเนื้อที่ประมาณ 190 ตารางเมตร สภาพภายในบ้านพักคนชราแห่งนี้ตกแต่งด้วยพื้นกระเบื้องยาง มีหน้าต่างอยู่โดยรอบจึงได้รับแสงสว่างส่องและลมผ่านเข้ามา ทำให้อากาศภายในถ่ายเทได้สะดวก และยังมีพัดลมติดผนังช่วยให้อากาศถ่ายเทและเย็นสบายยิ่งขึ้น ภายในบ้านพักคนชราถูกจัดเป็นสัดส่วน แต่ละห้องแยกกันด้วยผนังชั่วคราว นอกจากนี้พื้นที่ทางปีกซ้ายเป็นห้องนอนรวมของผู้สูงอายุ

ห้องพักของผู้สูงอายุมีลักษณะคล้ายกับห้องพักผู้ป่วยรวมในโรงพยาบาล พื้นที่ที่ใช้เป็นห้องนอนนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนให้บริการผู้สูงอายุได้จำนวน 6 เตียง ซึ่งถูกกั้นแยกด้วยผนังชั่วคราว แต่ลักษณะที่ต่างไปจากห้องพักผู้ป่วยรวม คือ มีห้องพระซึ่งมีพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรม ที่พักผ่อนสำหรับชมรายการโทรทัศน์และทำกายภาพบำบัด สาเหตุที่จัดสภาพภายในห้องพักของผู้สูงอายุให้เหมือนกับสภาพของโรงพยาบาล เพราะทำให้ดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและสังเกตเห็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลา เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง เพราะว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด

สำหรับการติดต่อกันระหว่างบ้านพักคนชราและสถานที่ต่างๆ จะใช้ลิฟต์ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญของบ้านพักคนชราแห่งนี้ เนื่องจากบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเป็นแผนกหนึ่งของโรงพยาบาลหัวเฉียว ทำให้ได้รับสาธารณูปโภคครบครัน ด้วยเหตุที่สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราแห่งนี้อยู่ในย่านธุรกิจที่ดินมีราคาสูง ทำให้ไม่สามารถขยายอาณาบริเวณให้กว้างขวางขึ้นได้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้สูงอายุกับขนาดห้องพัก พบว่าเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม ไม่แออัดจนเกินไป ประกอบกับจำนวนผู้ที่ใช้พื้นที่และการจัดวางสิ่งต่างๆ ได้รับการออกแบบมาแล้วพร้อมๆ กับการออกแบบโรงพยาบาล

ทัศนียภาพโดยรอบของบ้านพักคนชรา เป็นอาคารที่แออัดและการจราจรที่คับคั่งที่เป็นลักษณะทั่วไปของสังคมเมือง ผู้สูงอายุบางท่านที่พอจะเดินได้อาจใช้ทัศนียภาพนี้เป็นจุดทอดสายตาได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 19

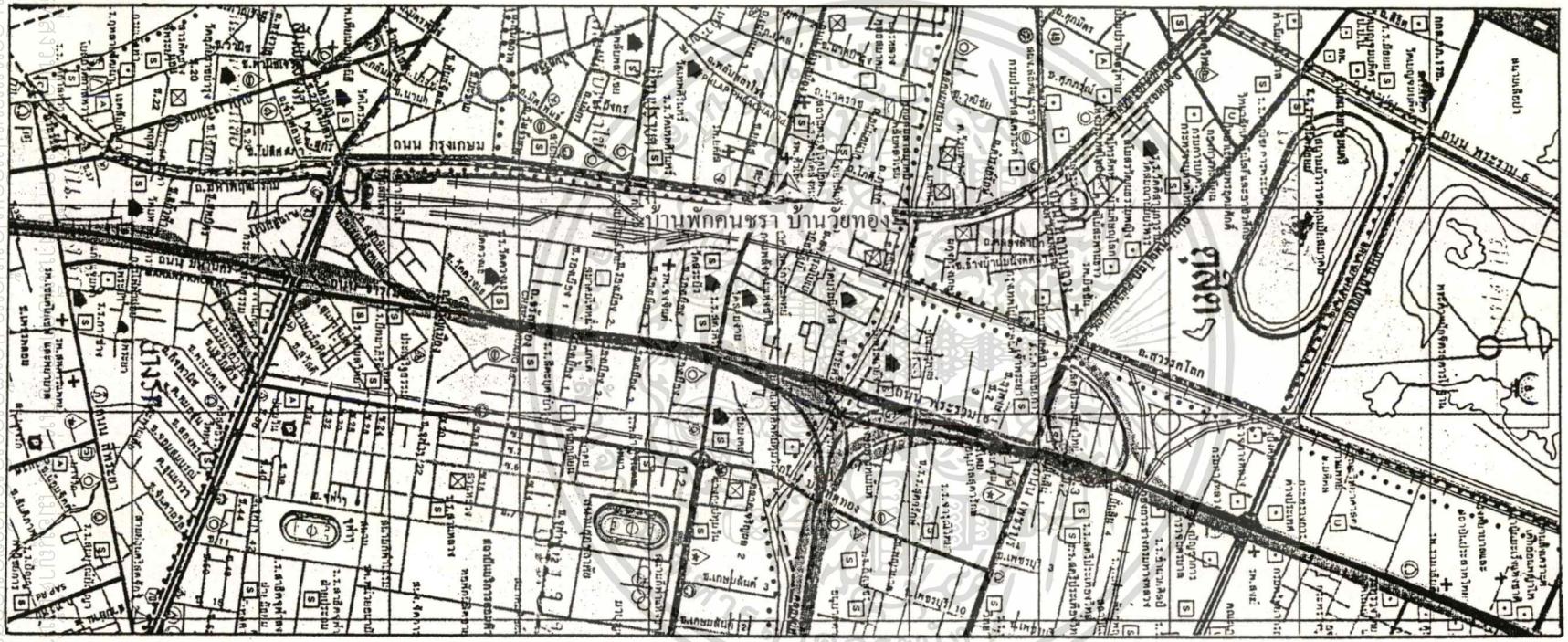

แสดงแผนที่สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ซึ่งอยู่ในย่านกลางใจเมืองทำให้การคมนาคมสะดวก

ภาพที่ 20

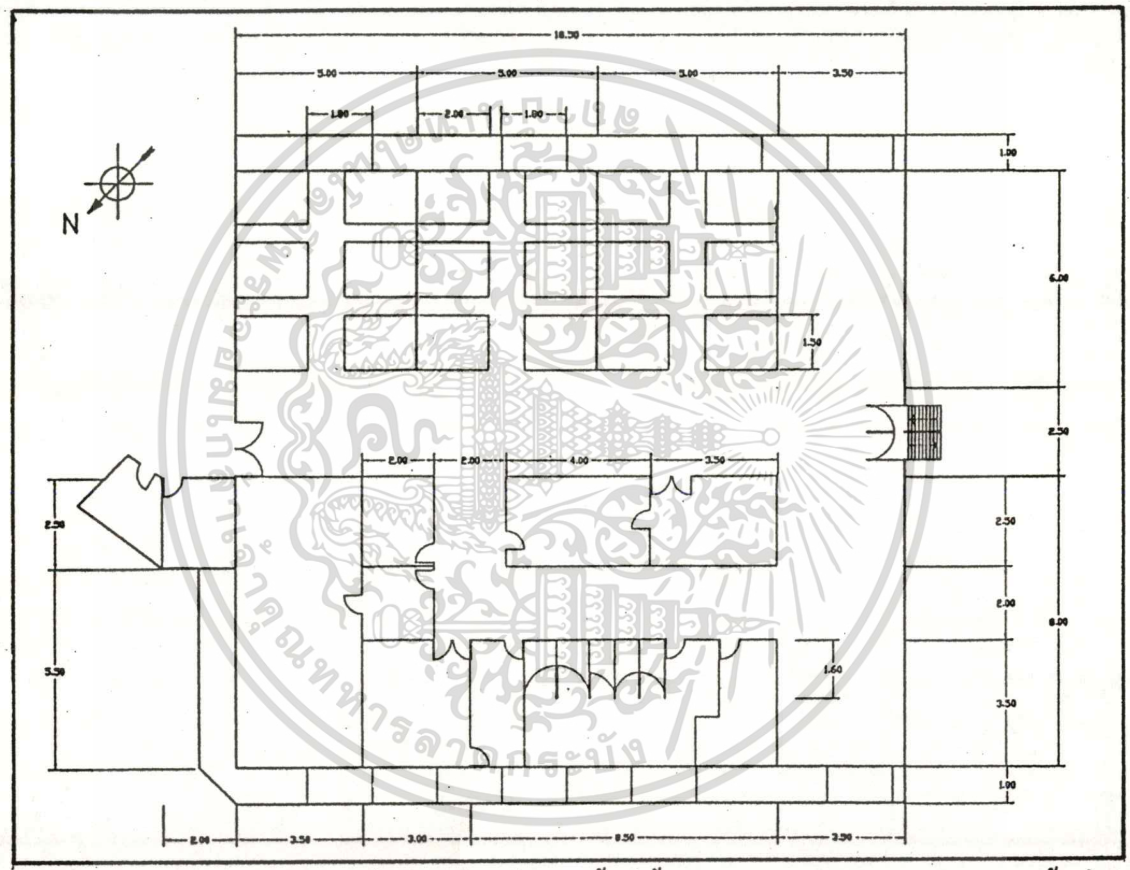

แสดงแผนผังภายในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของพื้นที่ชั้นแปด ของโรงพยาบาลหัวเฉียว พื้นที่แต่ละส่วนถูกจัดแบ่งอย่างลงตัว ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่ใช้สอยน้อยก็ตาม

ภาพที่ 21

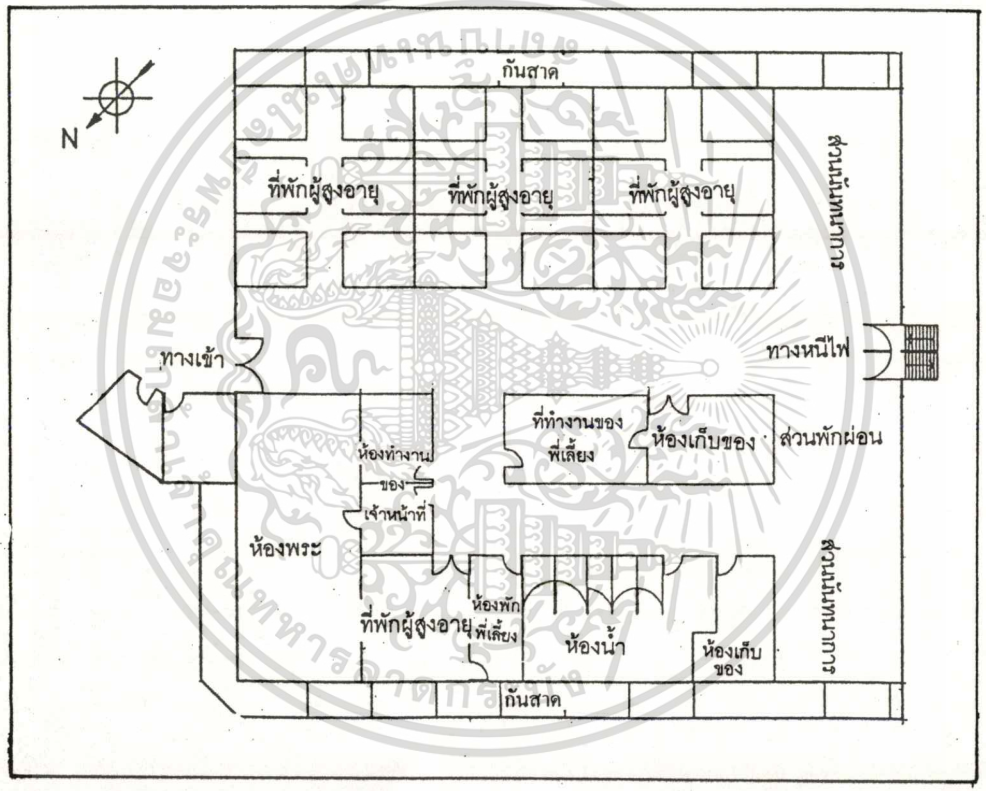

แสดงการใช้พื้นที่ของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง พื้นที่โดยส่วนมากใช้เป็นที่พักของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นภายในบ้านพักคนชรายังถูกแบ่งเป็นห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ ห้องพระ ห้องน้ำ และส่วนนันทนาการ

ภาพที่ 22

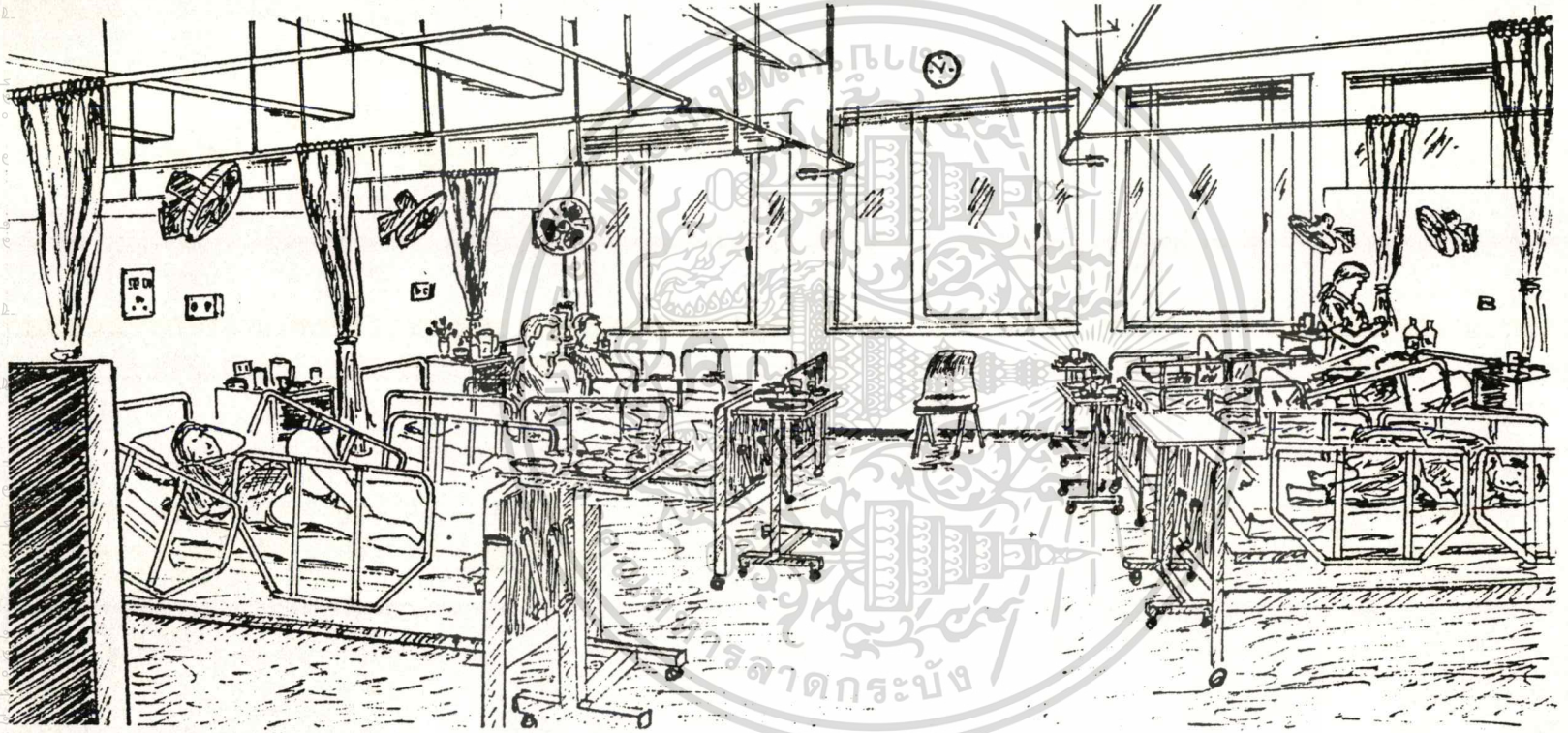

แสดงที่พักของผู้สูงอายุ พื้นที่ในแต่ละส่วนถูกกั้นด้วยผนังชั่วคราว ทำให้เกิดความเป็นสัดส่วน สำหรับพื้นที่ในส่วนนี้เป็นที่พักของผู้สูงอายุ จำนวน 6 เตียง อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในห้องพักเป็นเช่นเดียวกับของผู้ป่วยในโรงพยาบาล

ภาพที่ 23

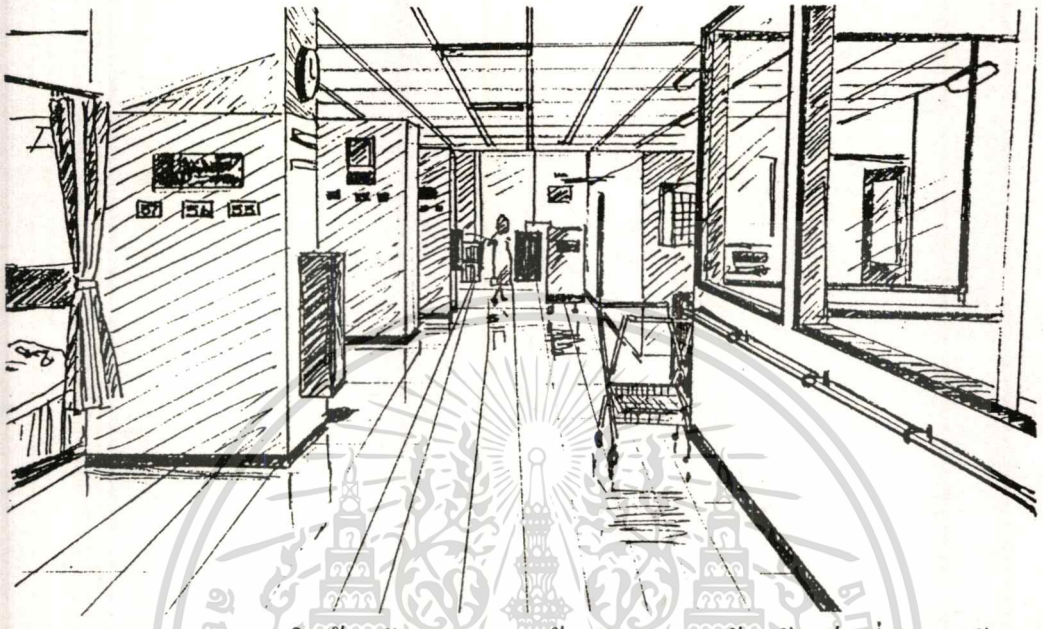

แสดงสภาพภายในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ด้านซ้ายเป็นที่พักของผู้สูงอายุ สำหรับด้านขวาเป็นห้องพระ ที่ข้างผนังของห้องพระมีราวจับสำหรับช่วยในการเดิน

ภาพที่ 24

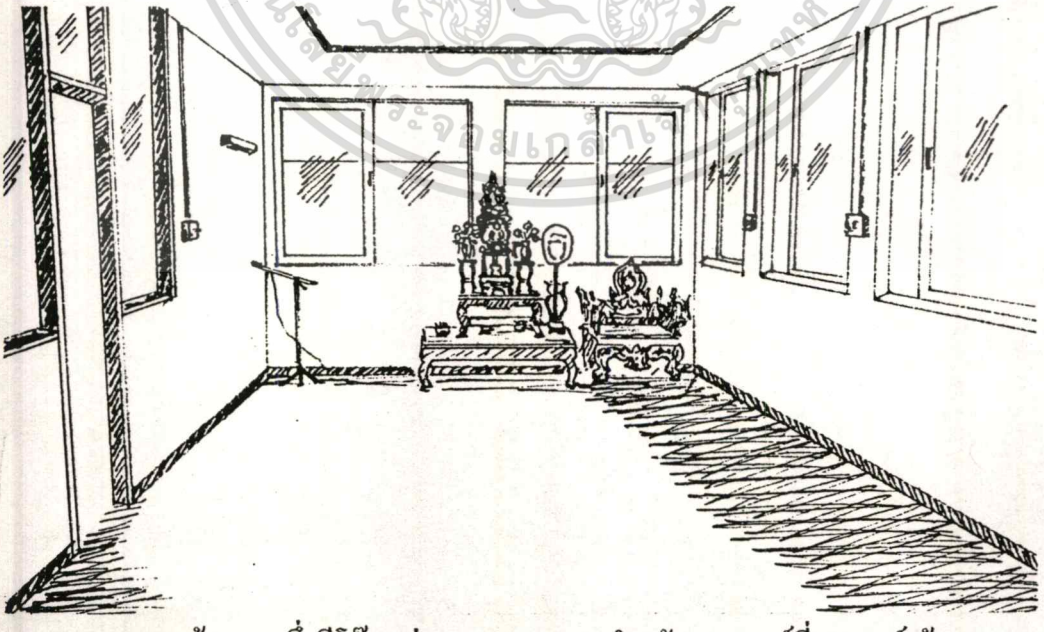

แสดงห้องพระซึ่งมีโต๊ะหมู่บูชาและอาสนะ สำหรับพระสงฆ์ที่มาเทศน์ ผู้สูงอายุจะนั่งรถเข็นและเก้าอี้ในขณะที่ฟังเทศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 25

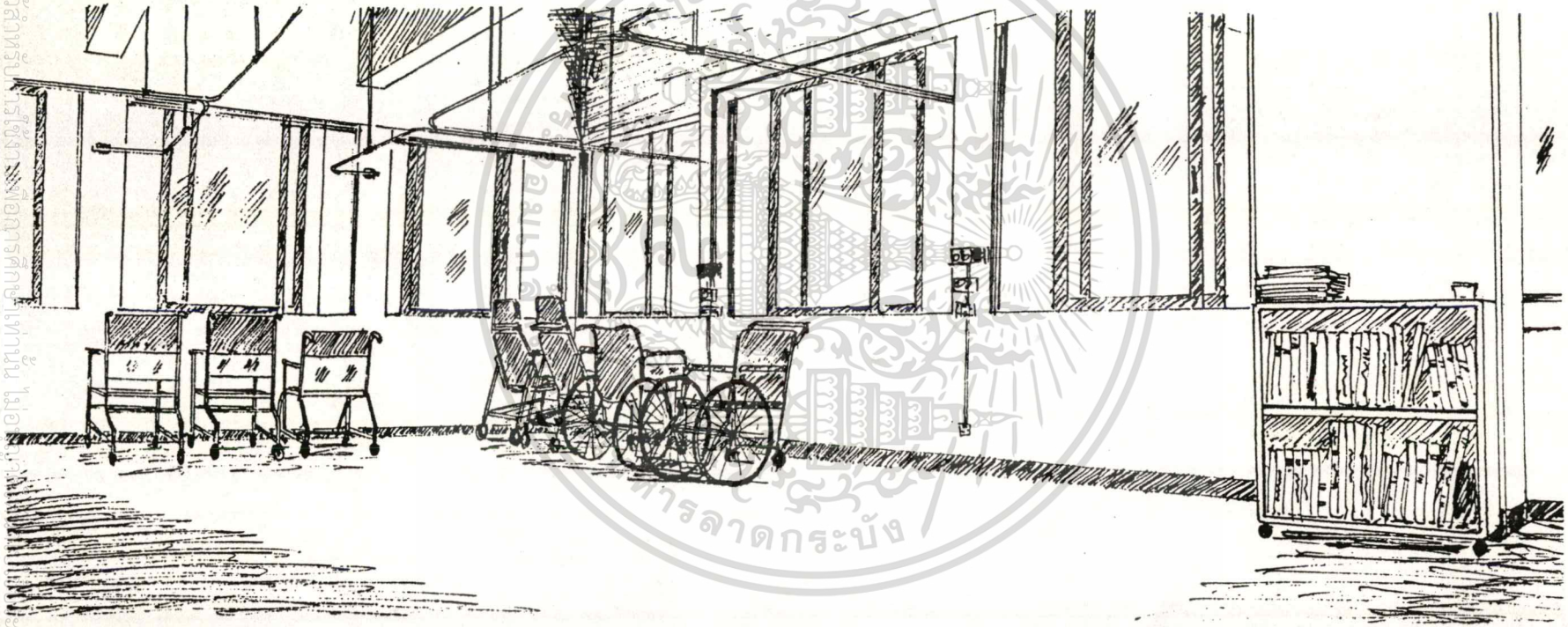

แสดงที่ว่างสำหรับจัดกิจกรรม เมื่อถึงเวลาของกิจกรรม พี่เลี้ยงจะนำรถเข็นเหล่านี้พาผู้สูงอายุมารวมกลุ่มกันที่บริเวณนี้

ภาพที่ 26

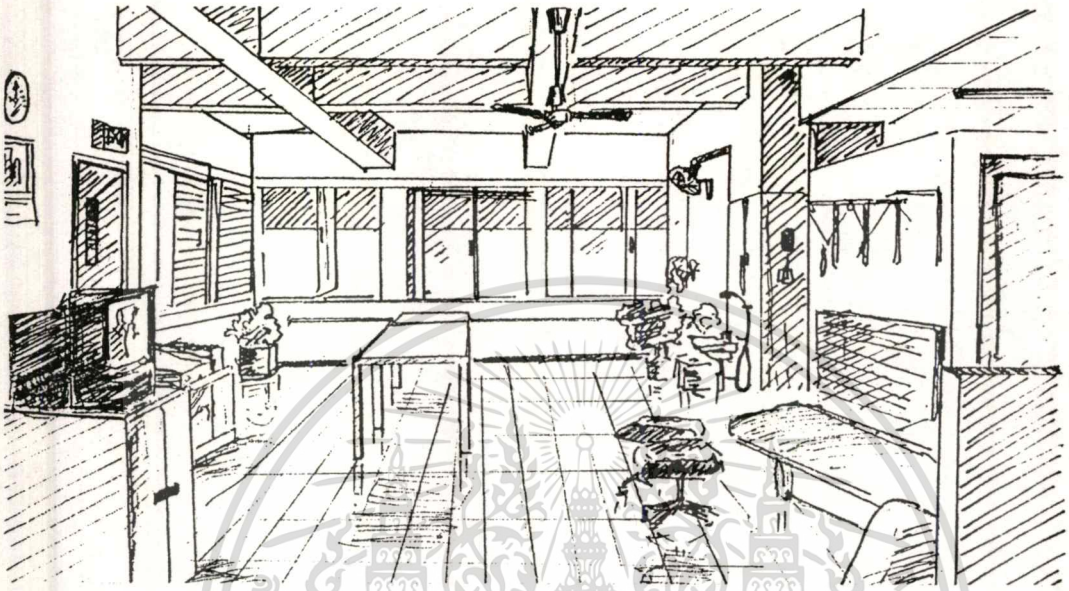

แสดงมุมพักผ่อนซึ่งมีผู้สูงอายุเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มานั่งชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำ พื้นที่ส่วนนี้ยังใช้เป็นที่ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดเบื้องต้น

ภาพที่ 27

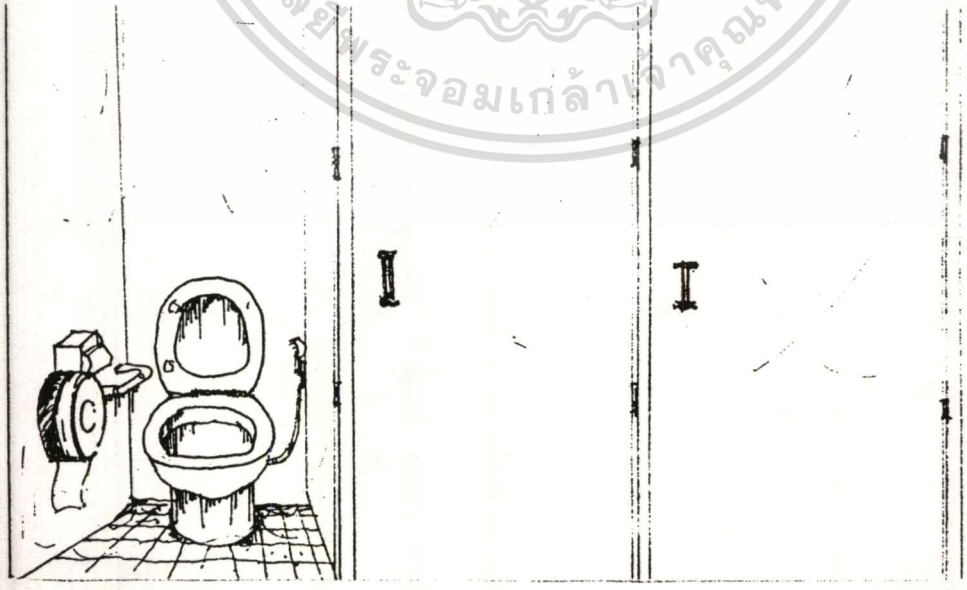

แสดงห้องสุขา เป็นแบบชักโครกนั่งราบซึ่งถูกต้องตามหลักสรีรศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัย

ปัจจุบันในกรุงเทพมหานครมีบ้านพักคนชราที่มีการจัดการในลักษณะการรับเลี้ยงดู (Nursing Care) ซึ่งมีลักษณะเดียวกับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง แต่ได้มีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งพอใจที่เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จึงเป็นเรื่องที่ใคร่ศึกษาว่ามีเหตุจูงใจหรือเพราะสาเหตุใด ผู้สูงอายุคลุ่มนี้จึงเลือกเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งนี้ สำหรับคำตอบที่ได้รับคือผลการศึกษาที่ตั้งไว้ใน 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

ผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่แข็งแรงจึงต้องการการรักษาพาบาลอยู่เสมอ รวมทั้งผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้ หรือผู้สูงอายุที่เป็นอัมพาต กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้เป็นผู้ที่ต้องการการรักษาและการดูแลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบกับญาติของผู้สูงอายุอาจไม่มีเวลาหรือที่บ้านของผู้สูงอายุไม่มีอุปกรณ์สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีที่เกิดความเจ็บป่วยกระทันหัน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทำให้บ้านของผู้สูงอายุซึ่งไม่มีความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุทำให้จำเป็นต้องหาที่อยู่อาศัยใหม่ซึ่งมีการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดให้แก่ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุพักในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายอ่อนแอ ผู้สูงอายุจำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ที่ดูแลตัวเองไม่ได้ นอกจากนั้นผู้สูงอายุทุกคนมีโรคประจำตัวที่ต้องการการตรวจรักษาจากแพทย์อยู่เสมอ รวมทั้งต้องการผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การชำระล้างร่างกาย เปลี่ยนเสื้อผ้า และการรับประทานอาหาร เป็นต้น

จะเห็นว่าผู้สูงอายุที่พักอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งนี้เป็นผู้ที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้มีค่าใช้จ่ายตามมา ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่สามารถกำหนดลักษณะของประชากรสูงอายุ ที่จะเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง รวมทั้งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าอยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่จะเข้าพักในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้ทางโรงพยาบาลในแต่ละเดือนประมาณ 20,000 บาท ซึ่งจัดว่าเป็นระดับเงินเดือนของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี กล่าวได้ว่า การเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักแห่งนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

ปัญหาด้านจิตใจที่เกิดกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่คือ ความขัดแย้งระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีผลให้ผู้สูงอายุต้องย้ายไปพักอาศัยในบ้านพักคนชรา แต่สำหรับผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มิได้มาจากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากผู้สูงอายุทุกคนยังมีญาติมาเยี่ยม แสดงถึงความรักความห่วงใยที่ญาติมีให้ผู้สูงอายุ

สำหรับปัญหาด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้คือ ผู้สูงอายุมีความหวาดกลัวเรื่องความปลอดภัยในการปฏิบัติกิจวัตรด้วยตนเอง เช่น การเข้าห้องน้ำที่อาจทำให้เกิดการลื่นล้ม หรือกลัวว่าอาการเจ็บป่วยจะมีอาการทรุดลงถ้าต้องอยู่ห่างแพทย์ ความกลัวในเรื่องเหล่านี้ยิ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรงหรือมีอาการเป็นอัมพาตในบางส่วนของร่างกาย มีความหวาดกลัวเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ปัญหาด้านจิตใจที่ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองบางท่านประสบทำให้ต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง คือ ความกลัวการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การที่ได้มาพักที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองที่มีทั้งแพทย์ และพยาบาลทำให้ผู้สูงอายุขจัดความกลัวเหล่านี้ไปได้

2.4 สรุป

ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย กล่าวคือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ช่วยตัวเองไม่ได้ จากความต้องการช่วยเหลือในการดำรงชีวิตนี้เองที่ส่งผลโดยตรงไปถึง ปัจจัยด้านจิตใจ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความวิตกกังวล และเกิดความกลัวในการปฏิบัติภารกิจประจำวัน ทำให้ผู้สูงอายุต้องการอยู่ในสถานที่ที่มีความพร้อมในการดูแลรวมทั้งสร้างความรู้สึกปลอดภัย และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง เพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าดูแลและค่าอำนวยความสะดวกต่างๆ

การเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเกิดจากเหตุปัจจัยต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว สำหรับการใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งนี้เป็นสิ่งที่จะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

3. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

บ้านพักคนชราเปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สองของผู้สูงอายุ ดังนั้นบ้านพักคนชราจึงควรสร้างให้มีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหมือนอยู่กับบ้านของตนเอง สำหรับบ้านพักคนชราที่ทำการศึกษานี้มีกระบวนการดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างไรคือสิ่งที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

สำหรับตัวแปรที่ทำการศึกษามี 6 ตัวแปร ซึ่งได้จำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล
3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย
3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ
3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม
3.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง
3.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพครอบครัวทางสังคม และเชื้อชาติศาสนา จากการศึกษามีดังนี้

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จำแนกข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 20 คน แยกเป็นเพศหญิง 14 คน เพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และ 30 ตามลำดับ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีนคิดเป็นร้อยละ 90 ผู้สูงอายุทุกคนมีสัญชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมาก มีสภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9

แสดงจำนวนผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	6	30
- หญิง	14	70
รวม	20	100
สัญชาติ		
- ไทย	20	100
เชื้อชาติ		
- ไทย	2	10
- จีน	18	90
รวม	20	100
ศาสนา		
- พุทธ	20	100

ที่มา : บันทึกข้อมูลของผู้สูงอายุ เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

จากที่กล่าวมาแล้วถึงภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความต้องการความเอาใจใส่ดูแลด้านร่างกายเป็นพิเศษ ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการให้บริการของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เพื่อการดูแลด้านสุขภาพร่างกายในลักษณะการเลี้ยงดู (Nursing Care) จึงเป็นเหตุให้การศึกษาตัวแปรการดูแลด้านร่างกายเป็นหนึ่งในตัวแปรที่มีความเด่นชัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับการศึกษาตัวแปรการดูแลด้านร่างกายได้จำแนกประเด็นออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

3.2.1 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและดูแลผู้สูงอายุ

3.2.2 กระบวนการดูแลด้านสุขภาพ

3.2.3 อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบ

3.2.1 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและดูแลผู้สูงอายุ

ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุตลอด 24 ชั่วโมง คือ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และบุรุษพยาบาล รวม 20 อัตรา บุคลากรกลุ่มนี้ได้รับคัดเลือกโดยใช้อุปนิสัยเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ เป็นผู้มีอุปนิสัยสุภาพอ่อนโยน และชอบเอาใจ เรียกกลุ่มบุคลากรนี้ว่า "พี่เลี้ยง" จากความรู้ด้านการพยาบาลของพี่เลี้ยง ทำให้วิธีการดูแลด้านร่างกายเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ นอกจากนั้นยังมีบุคลากรสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ คือ แพทย์ของโรงพยาบาลหัวเฉียว ผู้สูงอายุแต่ละคนมีแพทย์ประจำตัว เนื่องจากผู้สูงอายุมารักษาตัวที่โรงพยาบาลนี้เป็นครั้งแรกกับแพทย์เวรคนใด แพทย์เวรคนนั้นก็คือแพทย์ประจำตัวผู้สูงอายุนั่นเอง

3.2.2 กระบวนการดูแลด้านสุขภาพ

กระบวนการดูแลด้านสุขภาพของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ประกอบด้วย การดูแลด้านการรักษาพยาบาล ด้านการปฏิบัติภารกิจประจำวันและด้านอาหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.2.1 การดูแลด้านการรักษาพยาบาล

ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีอาการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย พี่เลี้ยงทำหน้าที่รักษาพยาบาล แต่ถ้าการเจ็บป่วยมีอาการเกินกว่าที่พยาบาลช่วยเหลือได้ จะส่งไปรับการรักษาจากแพทย์เฉพาะทางทันที สำหรับแพทย์ประจำตัวผู้สูงอายุนั้นได้ให้การตรวจผู้สูงอายุในความดูแลของตนอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ไม่มีกำหนดแน่นอนว่าเป็นวันและเวลาใด ขึ้นกับความสะดวกของแพทย์

นอกจากการรักษาโดยใช้ยาแล้ว การรักษาทางด้านกายภาพบำบัดเป็นอีกวิธีการหนึ่ง การทำกายภาพบำบัดของผู้สูงอายุนั้นจะได้รับคำแนะนำจากแพทย์ประจำตัวและต้องได้รับความเห็นชอบจากญาติของผู้สูงอายุด้วยว่าจะให้ทำกายภาพที่แผนกฟื้นฟูของโรงพยาบาลหัวเฉียว หรือผู้สูงอายุทำเองที่บ้านพักคนชรา โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ควบคุม สำหรับการทำกายภาพที่แผนกฟื้นฟู ผู้สูงอายุจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่ม ผู้สูงอายุบางท่านที่ต้องการประหยัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าใช้จ่ายจะขอทำกายภาพบำบัดเองที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ซึ่งมีอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดอยู่ที่พื้นที่ส่วนนันทนาการ

3.2.2.2 การดูแลด้านการปฏิบัติภารกิจประจำวัน

เนื่องจากผู้สูงอายุที่มาอยู่ที่บ้านวัยทองนี้ร้อยละ 80 ช่วยตัวเองไม่ได้ ทำให้ต้องมีพี่เลี้ยงคอยดูแลด้านการปฏิบัติภารกิจประจำวันต่างๆ ทั้งในส่วนของการทำความสะอาดร่างกาย กล่าวคือ พี่เลี้ยงพาผู้สูงอายุไปอาบน้ำที่ห้องอาบน้ำ และเป็นผู้อาบน้ำให้ ฟอกสบู่ สระผม ทาแป้ง แปรงฟัน ส่วนผู้สูงอายุบางท่านที่ไม่สมควรอาบน้ำพี่เลี้ยงทำหน้าที่เช็ดตัวให้ โดยแยกของใช้จำพวก สบู่ แป้ง แปรงสีฟันนี้ เป็นส่วนตัว เสื้อผ้าที่ผู้สูงอายุใส่เป็นชุดผู้ป่วยที่โรงพยาบาลจัดให้ ส่วนเรื่องการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่รับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ยกเว้นผู้สูงอายุจำนวน 3 คน ที่พี่เลี้ยงต้องทำหน้าที่ป้อนอาหาร

3.2.2.3 การดูแลด้านอาหาร

การรับประทานอาหารของผู้สูงอายุทางโรงพยาบาลจัดให้ 3 มื้อ โดยผู้สูงอายุสามารถเลือกอาหารตามต้องการได้ 2 มื้อ ช่วงเวลาการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุแบ่งเป็น

3.2.2.3.1 อาหารเช้าเวลา 7.30 น. เป็นอาหารอ่อน เช่น ข้าวต้มหรือโจ๊ก ทางโรงพยาบาลจัดให้ตามความเหมาะสมของวัย

3.2.2.3.2 อาหารกลางวันเวลา 12.00 น. ผู้สูงอายุสามารถเลือกอาหารได้เอง โดยผู้สูงอายุบอกกับพยาบาลว่า มื้อนี้อยากรับประทานอะไร หรือถ้าผู้สูงอายุนึกไม่ออก พยาบาลจะพูดนำช่วยคิดรายการอาหาร เช่น “อยากรับประทานผัดไท หรือต้มเลือดหมูดีคะ หรือว่า...” การที่ผู้สูงอายุได้เลือกอาหารเองเป็นการกระตุ้นให้รู้สึกอยากรับประทานอาหาร อีกทั้งให้ความรู้สึกเหมือนกับตัวเองนั้นอยู่กับบ้านของตนเอง

3.2.2.3.3 อาหารเย็นเวลา 16.00 น. เช่นเดียวกับกลางวัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุเป็นผู้เลือกว่าต้องการรับประทานอาหารประเภทไหน

3.2.2.3.4 อาหารค่ำเวลา 20.30 น. เป็นอาหารว่าง ซึ่งพี่เลี้ยงเป็นผู้จัดให้ เช่น ขนมไทย ขนมปัง นมอุ่น และน้ำเต้าหู้เป็นต้น

สำหรับอาหารที่ผู้สูงอายุเลือกรับประทานนั้นได้อยู่ในความดูแลของพี่เลี้ยง โดยพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุนั้นๆ หรือไม่ รวมทั้งจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบ

โรคที่พบบ่อยเกือบร้อยละ 90 เกี่ยวกับระบบขับถ่าย ซึ่งผู้สูงอายุไม่สามารถกำหนดการขับถ่ายได้ ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองจึงแก้ปัญหาโดยการใช้ผ้าอ้อมอนามัย นอกจากทำให้ไม่สกปรกแล้วยังช่วยให้ทำความสะอาดง่าย ป้องกันความอับชื้น ป้องกันผดผื่น ผู้สูงอายุบางคนท้องผูกบ่อยจำเป็นต้องสวนทวาร พี่เลี้ยงทำการจดบันทึกประจำวันว่า ผู้สูงอายุถ่ายอุจจาระหรือไม่เวลาใด เพื่อแก้ไขผู้สูงอายุที่มีอาการท้องผูก ส่วนโรคที่พบรองมาคือ โรคเกี่ยวกับระบบกระดูกและข้อ ได้แก่ กระดูกเสื่อม หัวเข่าไม่ดี เดินไม่ได้ ซึ่งพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

ตัวแปรด้านการดูแลด้านจิตใจ เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษาถึงกระบวนการดูแลด้านจิตใจที่บ้านพักคนชราแห่งนี้ปฏิบัติกับผู้สูงอายุ ซึ่งมีวิธีการดูแลด้านจิตใจในเรื่องของการทำให้เกิดความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัย การเอาอกเอาใจของพี่เลี้ยง การประกอบศาสนกิจ และการมาเยี่ยมของญาติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเข้ามาอยู่อาศัยที่บ้านพักแห่งนี้ ผู้สูงอายุรู้สึกอุ่นใจว่าชีวิตของตนเองอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เพราะอยู่ใกล้แพทย์ใกล้พยาบาล ทำให้รู้สึกปลอดภัยและอบอุ่น เพราะได้รับการเอาใจใส่ การดูแล รวมทั้งการช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตลอดเวลาจากพี่เลี้ยง

สำหรับการคัดเลือกพี่เลี้ยงที่ปฏิบัติงานที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง พิจารณาจากผู้ที่มีความอ่อนน้อม ช่างเอาอกเอาใจ ซึ่งพฤติกรรมนี้เป็นที่พอใจของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุได้แสดงออกให้เห็นจากการที่บุตรหลานพาผู้สูงอายุกลับมาเยี่ยมบ้าน และค้างคืน 2-3 คืน แต่ผู้สูงอายุขอกลับเข้ามาอยู่ที่บ้านพักคนชราก่อนกำหนด แสดงให้เห็นถึงความผูกพันธ์ที่ผู้สูงอายุมีต่อพี่เลี้ยง

ตัวอย่างหนึ่งของวิธีการเอาใจของพี่เลี้ยง เช่น ผู้สูงอายุท่านหนึ่งลุกขึ้นนั่งบนเตียงท่าทางเหมือนกำลังมองหาอะไรบางอย่าง พี่เลี้ยงที่เป็นเวรอยู่จะเข้ามาถามด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนทันทีว่า “คุณยายต้องการอะไรคะ” “จะไปห้องน้ำหรือคะ” และเข้าช่วยประคองผู้สูงอายุให้นั่งในท่าที่สบาย แล้วทำตามที่ผู้สูงอายุต้องการคือ ต้องการนั่งบนรถเข็น ไม่อยากนอนอยู่บนเตียงและไม่ได้อยากเข้าห้องน้ำ

นอกจากการเอาอกเอาใจของพยาบาลแล้ว ที่พึ่งทางใจที่ขาดไม่ได้ของผู้สูงอายุ คือ ศาสนา ในทุกเช้าวันศุกร์ ผู้สูงอายุจะได้ตักบาตร โดยเจ้าหน้าที่จะนิมนต์พระสงฆ์ที่บิณฑบาตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ่านหน้าโรงพยาบาลหัวเฉียว ให้เข้ามารับบาตรจากผู้สูงอายุที่ชั้นหนึ่ง พี่เลี้ยงจะเป็นผู้นำผู้สูงอายุจากบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองซึ่งอยู่ชั้นแปดลงไปโดยลิฟต์เพื่อใส่บาตร หรือบางครั้งจะนิมนต์พระสงฆ์ขึ้นไปรับบาตรถึงบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง พี่เลี้ยงจะจัดข้าวสวย อาหาร คาวหวาน ดอกไม้ ธูป เทียน เตรียมไว้ให้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาใส่บาตร นอกจากบางคนที่ลุกไม่ไหวจริงๆ

การได้ฟังเทศน์ฟังธรรม ถือได้ว่าเป็นยาบำรุงจิตใจของผู้สูงวัยที่ดีอย่างหนึ่ง ในทุก ๆ เดือน เจ้าหน้าที่จะไปนิมนต์พระจากวัดราชประดิษฐ์ โดยเจ้าหน้าที่จะคัดเลือกพระที่เทศน์เก่งๆ มาเทศน์ให้ผู้สูงอายุฟังที่ห้องพระของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ผู้สูงอายุที่พอเดินได้จะค่อยๆ เดินไปนั่งที่เก้าอี้ที่เตรียมไว้ ส่วนผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้พี่เลี้ยงจะนำขึ้นรถเข็นพามาที่ห้องพระ เรื่องที่เทศน์นั้นเป็นเรื่องทั่วๆ ไป เกี่ยวกับการทำใจเมื่ออยู่ในวัยชรา ซึ่งผู้สูงอายุชอบฟังเทศน์มาก และติดกัณฑ์เทศน์กันเกือบทุกคน

การดูแลอย่างใกล้ชิดทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกอบอุ่นโดยเฉพาะถ้าได้จากญาติกล่าวได้ว่าเป็นความสุขที่สุด ในวันหยุดคือวันเสาร์อาทิตย์และวันนักขัตฤกษ์บุตรหลานจะมาเยี่ยมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุทุกคนที่บ้านพักคนชราแห่งนี้มีญาติมาเยี่ยมเกือบทุกอาทิตย์ ญาติที่มาเยี่ยมได้นำผลไม้อาหารว่างมาฝาก สังเกตได้ว่าของฝากนี้วางไว้หลังตู้เก็บของส่วนตัวของผู้สูงอายุ โดยพยาบาลเป็นผู้จัดให้รับประทาน

3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

ในประเด็นของตัวแปรด้านการทำกิจกรรมเป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษาถึงลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นและจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมนั้นๆ จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมถูกแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกอาทิตย์และกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นตามเทศกาล โดยพยาบาลที่เป็นหัวหน้าแผนกเป็นผู้คิดรูปแบบของกิจกรรมทั้งหมดและมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำ

ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมทบทวนความทรงจำ กิจกรรมกายบริหารตามจังหวะเพลง และกิจกรรมบริหารนิ้วมือ โดยปฏิบัติในวันพฤหัสบดี เวลาประมาณ 10.00 น. ถึง 11.30 น. การจัดให้มีกิจกรรมทบทวนความทรงจำเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสมองส่วนที่ใช้จดจำเสื่อมสมรรถภาพ สำหรับรูปแบบกิจกรรมนี้ใช้รูปภาพของผลไม้แทน เหตุการณ์จำลอง จากการสังเกตพบว่าผู้สูงอายุที่สามารถจดจำเหตุการณ์จำลองที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดขึ้นได้มีเพียง 3 คนเท่านั้น จากผู้สูงอายุทั้งหมด 20 คน แต่อย่างไรก็ดี ทางวงการแพทย์ยังไม่ค้นพบวิธีการรักษาผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคหลงนี้ได้

กิจกรรมกายบริหารนี้จัดพร้อมกับกิจกรรมทบทวนความทรงจำ ด้วยเหตุที่กิจกรรมทบทวนความทรงจำนั้นปฏิบัติได้ทีละคน แต่ในขณะที่กิจกรรมกายบริหารปฏิบัติกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมนี้เป็นการออกกำลังกายง่ายๆ ให้เข้ากับจังหวะเพลง อาทิเช่น การตบมือ ขยับเท้า โยนลูกบอลพลาสติก การขว้างลูกเทนนิสใส่ตะกร้า และการรำวง สำหรับการรำวงนี้มีผู้สูงอายุเพียง 3 คน เท่านั้นที่ร่วมรำด้วยได้ เนื่องจากสามารถเดินได้ด้วยตนเอง ผู้สูงอายุที่ร่วมทำกิจกรรมมีอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีเสียงหัวเราะที่แสดงถึงความสนุกสนานที่ได้ร่วมกิจกรรม การทำกิจกรรมเหล่านี้ทำให้อวัยวะได้เคลื่อนไหว เพื่อป้องกันการเกิดอัมพาต โดยเฉพาะมือเป็นอวัยวะที่สำคัญในการช่วยเหลือตัวเอง

ส่วนกิจกรรมบริหารนิ้วมือ จัดสลับกับกิจกรรม 2 ประเภท ที่กล่าวมาข้างต้น โดยจัดในวันและเวลาเดียวกัน พี่เลี้ยงนำผู้สูงอายุมานั่งรอบโต๊ะยาวที่อยู่หลังสุดด้านขวามือของบ้านพักคนชรา ในบางครั้งเป็นการปั้นดินน้ำมัน ซึ่งสลับกับการปั้นแป้งทำขนมบัวลอย พี่เลี้ยงเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์พวก เตา หม้อ ถ้วยใส่ขนม ช้อน กะทิ น้ำตาล และนวดแป้งทำขนมบัวลอยให้เรียบร้อย ผู้สูงอายุเป็นเพียงผู้ปั้นเม็ดบัวลอยเท่านั้น ถึงแม้ว่าเม็ดบัวลอยจะมีขนาดไม่เสมอกันก็ตาม แต่ผู้สูงอายุคี่สนุกกับการได้ร่วมกิจกรรม เมื่อได้เม็ดบัวลอยที่มากพอพี่เลี้ยงเป็นผู้นำมาปรุงให้ผู้สูงอายุได้รับประทาน ซึ่งสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

จากกิจกรรมทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมา เป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพกายและจิตใจแก่ผู้สูงอายุ กล่าวคือ ในสภาพชีวิตปกติของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ ส่วนใหญ่จะนอนอยู่บนเตียงเกือบตลอดเวลา ยกเว้นเวลารับประทานอาหารและทำความสะอาดร่างกาย การให้ผู้สูงอายุได้เปลี่ยนอิริยาบท ที่นอกเหนือจากการนั่งและนอนให้มาเป็นอิริยาบทอื่น ทำให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย สำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้นั้น พี่เลี้ยงเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ และเป็นผู้นำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุเหล่านั้นตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม

3.4.2 กิจกรรมที่จัดขึ้นตามเทศกาล

กิจกรรมที่จัดขึ้นตามเทศกาล เช่น เทศกาลต้อนรับปีใหม่ สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้นำกิจกรรม และเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาว่างของโรงพยาบาลหัวเฉียว เป็นผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม รวมทั้งญาติของผู้สูงอายุจะได้รับเชิญมาร่วมงานด้วยทุกครั้ง เช่น ในเทศกาลสงกรานต์ เจ้าหน้าที่ และญาติของผู้สูงอายุได้มาร่วมรดน้ำอวยพรแก่ผู้สูงอายุ เป็นการแสดงความกตัญญูทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคนรุ่นหลังยังคงให้ความเคารพนับถือตนอยู่ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำให้รู้สึกว่าตนไม่ได้ถูกทอดทิ้ง ส่วนเทศกาลต้อนรับปีใหม่และลอยกระทง เน้นความสนุกสนานที่เกิดจากการร่วมทำกิจกรรมที่มีทั้ง เพื่อนผู้สูงอายุ ญาติ และผู้ที่ให้ความสนใจ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมนี้ขึ้นมาเป็นการบอกให้ผู้สูงอายุทราบถึงวันเวลาที่ผ่านไป

นอกจากกิจกรรมทั้งสองรูปแบบแล้ว ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองยังเปิดโอกาสให้คณะนักศึกษาหรือคณะบุคคลที่สนใจเข้าร่วมจัดกิจกรรมด้วย แต่เป็นจำนวนครั้งที่ไม่บ่อยนัก ด้วยเหตุที่บ้านพักคนชราแห่งนี้เปิดให้บริการได้ไม่นาน อย่างไรก็ตาม บ้านพักคนชรานี้ก็เริ่มเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปมากขึ้น เนื่องจากบ้านพักคนชรานี้ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลที่ให้บริการแก่ชุมชนเมือง

3.5 ตัวแปรการแยกตัวเอง

การได้อยู่อย่างสงบ ไม่มีเรื่องทุกข์ยากของคนรอบข้างมากวนใจ เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองนี้พึงปรารถนา สังเกตจากผู้สูงอายุ มักจะนอนอยู่บนเตียงหรือนั่งเหม่อลอย และจะไม่ค่อยสนทนากัน ทั้งนี้การสนทนากันมีก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น เช่น เมื่อเห็นผู้สูงอายุด้วยกันกำลังหาที่รองรับปัสสาวะอยู่ ผู้สูงอายุจะบอกให้ทราบว่าอยู่ตรงไหน แล้วเรียกพี่เลี้ยงมาจัดการ และเมื่อพี่เลี้ยงมาทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สูงอายุคนอื่นๆ ก็นั่งเฉยๆ ไม่ได้ใส่ใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น

นอกจากนี้ยังพบได้จากการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ค่อยมีการโต้ตอบระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุด้วยกัน เป็นการสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้สูงอายุกับพี่เลี้ยง ที่เกิดจากการกระตุ้นของพี่เลี้ยงทำให้เกิดการโต้ตอบ กล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ทุกคนพอใจที่ได้อยู่อย่างสงบ ไม่สนใจต่อความเป็นไปรอบตัว เพื่อการลดบทบาทของตนเองลง ซึ่งมีลักษณะตามทฤษฎีการแยกตัวเอง

3.6 ตัวแปรการมีงานทำ

การทำงานของผู้ที่อยู่ในวัยชรานั้นมีจุดประสงค์ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุนั้นๆ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน จุดประสงค์ของการทำงานเพื่อได้ค่าแรงตอบแทน นำมาเป็นรายได้เลี้ยงตัวเอง หรือจุนเจือครอบครัว ส่วนการทำงานของผู้สูงอายุที่มีฐานะดีจะทำเพื่อฆ่าเวลามากกว่าที่จะคำนึงถึงค่าแรง

ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ไม่จำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้แต่อย่างใด ดังที่กล่าวมาแล้วว่าผู้สูงอายุมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้ไม่มีความจำเป็นที่ต้องทำงานเพื่อให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดเป็นรายได้ ส่วนการทำงานเพื่อฆ่าเวลาหรือเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายนั้นไม่ใช่สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการทำ เพราะผู้สูงอายุพอใจกับการนอนพักผ่อน หรือนั่งเล่นมากกว่า ประกอบกับเป็นความต้องการของบุตรหลาน ที่ต้องการให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อน ไม่ต้องรู้สึกเหน็ดเหนื่อยกับการทำงาน ดังนั้นที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองจึงไม่ต้องจัดหางานให้ผู้สูงอายุทำ

3.7 สรุป

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาถึงสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้แก่ ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย การดูแลด้านจิตใจ การทำกิจกรรม การแยกตัวเอง และการมีงานทำ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละตัวแปรเป็นดังนี้

ในส่วนของตัวแปรด้านร่างกาย เป็นตัวแปรที่ศึกษาถึงกระบวนการดูแลทางด้านร่างกายที่ปฏิบัติกับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ สุขภาพไม่แข็งแรง และส่วนมากช่วยตัวเองไม่ได้ พี่เลี้ยงจึงต้องดูแลผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด ซึ่งทำหน้าที่ในส่วนของการดูแลด้านร่างกายคือ ทำความสะอาดร่างกายผู้สูงอายุ ป้อนอาหาร การรับประทานยา สังเกตอาการของผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์อาทิตย์ละ 2 ครั้ง

สำหรับตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ พี่เลี้ยงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลด้านจิตใจของผู้สูงอายุ เนื่องจากที่บ้านพักคนชรานี้ไม่มีนักจิตวิทยา นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังได้รับการดูแลด้านจิตใจจากพุทธศาสนา เจ้าหน้าที่ได้นิมนต์พระมาเทศน์ให้ผู้สูงอายุฟังและได้ร่วมทำบุญตักบาตรเป็นประจำ รวมทั้งการที่บุตรหลานของผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดตามเทศกาล ถือว่าเป็นการดูแลจิตใจให้ผู้สูงอายุได้ดีที่สุด

ตัวแปรการทำกิจกรรม จุดประสงค์ของการทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์ที่เบิกบาน ได้สนุกกับการร่วมทำกิจกรรม และทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าไม่ถูกทอดทิ้ง มีความอบอุ่น อีกทั้งมีประโยชน์ต่อสุขภาพ คือ ได้ออกกำลังกายเท่าที่สุขภาพจะอำนวย กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเกือบทุกประเภทมีผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นพี่เลี้ยง ในบางโอกาสจะมีบุคคลภายนอกมาร่วมจัดกิจกรรมด้วย

ในด้านตัวแปรการแยกตัวเอง พฤติกรรมที่แท้จริงของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้แสดงออกให้เห็นถึง การแยกตัวเองอย่างเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแยกตัวเอง กล่าวคือ ผู้สูงอายุพอใจที่จะนอน หรือนั่งอยู่คนเดียว โดยไม่สนใจกับสิ่งต่างๆ รอบตัว นอกเสียจากว่าได้มีสิ่งเร้ากระตุ้น ทำให้ผู้สูงอายุไปสนใจสิ่งนั้น เช่น การที่พี่เลี้ยงกระตุ้นให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรม การสนทนาของพี่เลี้ยงกับผู้สูงอายุ หรือกระตุ้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกอยากรับประทานอาหาร และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อไม่มีสิ่งใดกระตุ้น ผู้สูงอายุจะกลับไปมีพฤติกรรมของการแยกตัวเองอีก ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้มีสาเหตุมาจากปัญหาสุขภาพและความชราภาพ ทำให้ลดบทบาทของตนเองลง หรือลดระดับกิจกรรมลงแล้วเข้าสู่บทบาทที่เฉื่อยเฉย

สำหรับตัวแปรด้านการมีงานทำ ในการศึกษาถึงตัวแปรนี้พบว่า การทำงานของผู้สูงอายุ มิได้เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เนื่องจากสภาพร่างกายของผู้สูงอายุไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ประกอบกับครอบครัวของผู้สูงอายุมีฐานะทางเศรษฐกิจจัดอยู่ในขั้นดี ที่บ้านพักคนชราเองไม่มีงานให้ผู้สูงอายุทำด้วย ดังนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องทำงานในเชิงเศรษฐกิจหรือเพื่อฆ่าเวลา เพราะผู้สูงอายุใช้เวลาไปกับการพักผ่อนด้วยการนอนหรือนั่งเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>สถานพักฟื้นคนชราบางเขน</u>

วัยสูงอายุเป็นวัยสุดท้ายของวงจรชีวิตและเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมถอย กล่าวคือ ผิวหนังเหี่ยวย่น สุขภาพทรุดโทรม มีโรคภัยเบียดเบียน ไม่มีงานทำและขาดรายได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนจะยิ่งประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต เนื่องจากครอบครัวของผู้สูงอายุไม่สามารถให้การอุปการะเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลได้ ผู้สูงอายุจึงต้องหาที่อยู่อาศัยใหม่ ที่สามารถให้การอุปการะด้าน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ดังนั้นบ้านพักคนชราที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการกุศลจึงเป็นทางออกที่ดีประการหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าว

สถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นการดำเนินการขององค์กรเอกชนซึ่งก่อตั้งโดย มูลนิธิ-ธารานุเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2516 มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุเพศชายที่พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และได้รับความยากลำบากในการดำรงชีวิต ผู้สูงอายุที่พักอาศัยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ปัจจุบันมีผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่จำนวน 110 คน บนเนื้อที่ 5 ไร่ 300 ตารางวา

สำหรับในหัวข้อนี้เป็นการเรียบเรียงสิ่งที่ศึกษาไว้แล้วภายใต้กรอบแนวความคิด ซึ่งนำเสนอไว้ใน 3 ประเด็นหลักคือ

1. ลักษณะทางกายภาพ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา
3. ตัวแปรสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

โดยมีรายละเอียดของการศึกษาเป็นดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 28

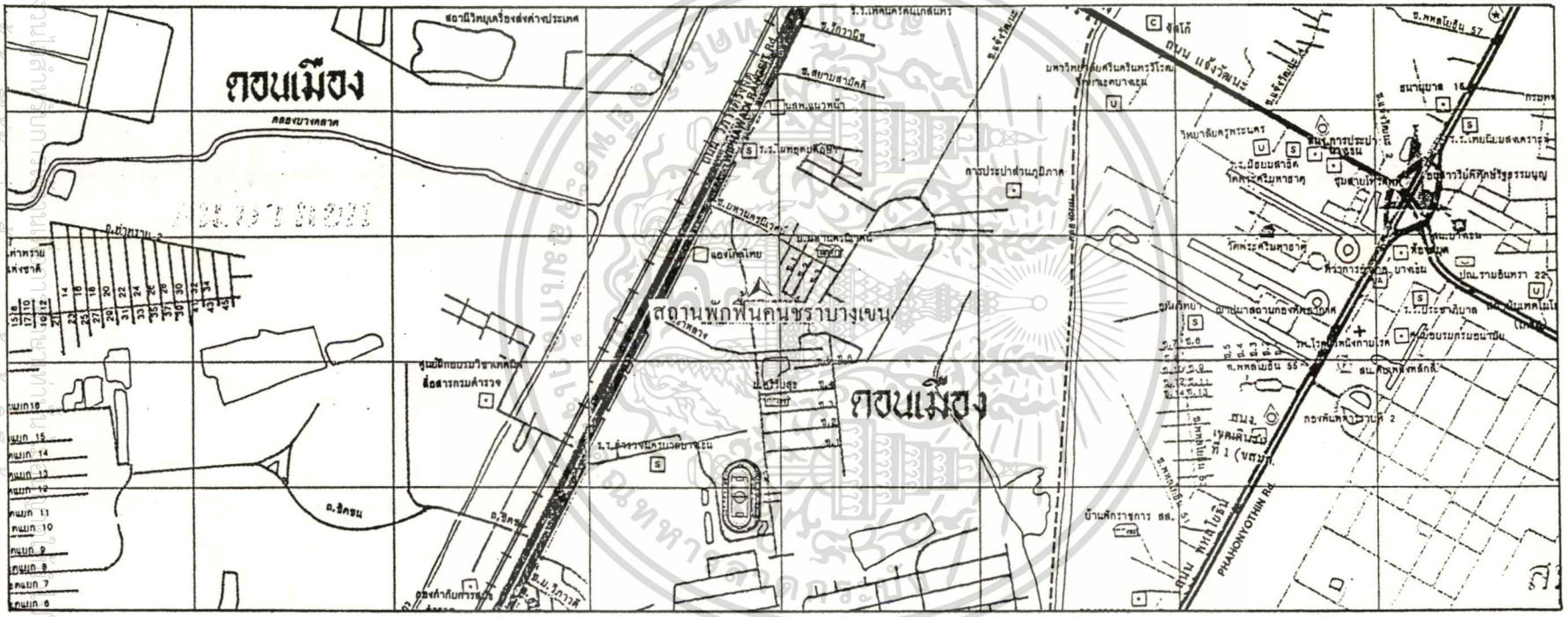
ดอนเมือง
สถานีวิทยุเครื่องส่งต่างประเทศ
คลองบางเขน
ถ.วิภาวดี
ถ.สรงประภา 2
ถ.วิภาวดี
ถ.ร.ร.โพธิ์ศรีแก้วสันทร
ถ.สยามสามัคคี
ถ.พหลโยธิน 54
ถ.พหลโยธิน 57
ถ.พหลโยธิน 52
ถ.พหลโยธิน 50
ถ.พหลโยธิน 48
ถ.พหลโยธิน 46
ถ.พหลโยธิน 44
ถ.พหลโยธิน 42
ถ.พหลโยธิน 40
ถ.พหลโยธิน 38
ถ.พหลโยธิน 36
ถ.พหลโยธิน 34
ถ.พหลโยธิน 32
ถ.พหลโยธิน 30
ถ.พหลโยธิน 28
ถ.พหลโยธิน 26
ถ.พหลโยธิน 24
ถ.พหลโยธิน 22
ถ.พหลโยธิน 20
ถ.พหลโยธิน 18
ถ.พหลโยธิน 16
ถ.พหลโยธิน 14
ถ.พหลโยธิน

ภาพที่ 29

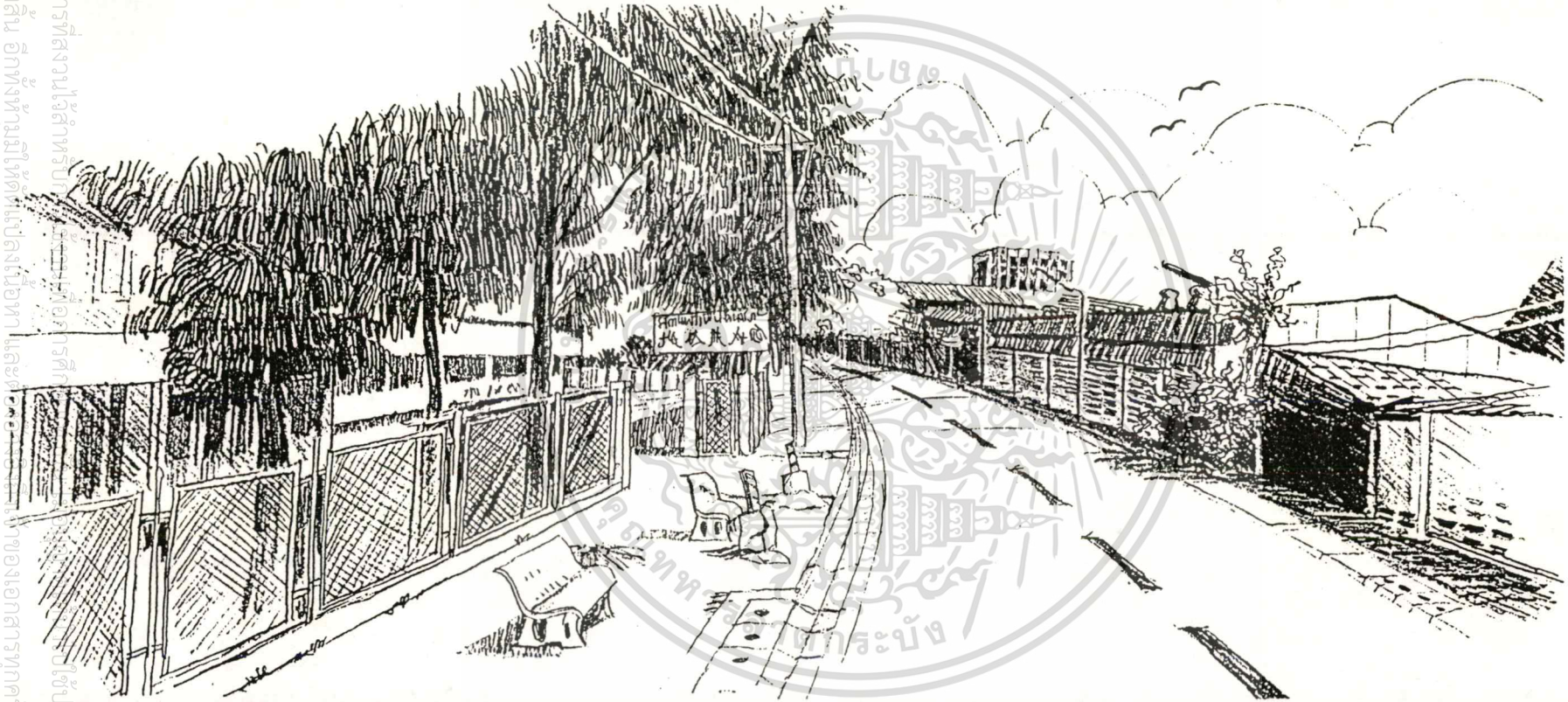

แสดงสภาพแวดล้อมด้านหน้าบ้านพักคนชรา ซึ่งติดกับถนนซอยที่มีการจราจรเบาบางและมีโรงงานอุตสาหกรรมเบาที่ไม่สร้างมลภาวะให้สิ่งแวดล้อม

1. ลักษณะทางกายภาพ

สำหรับการศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพภายนอกและสภาพภายในบ้านพักคนชรา กล่าวได้ดังนี้

1.1 สภาพภายนอกบ้านพักคนชรา

ในส่วนของการศึกษาสภาพภายนอกบ้านพักคนชรา ประกอบด้วย สถานที่ตั้ง บริการขั้นพื้นฐาน บริการของชุมชน และมลพิษ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราที่เหมาะสม ควรตั้งอยู่ในชุมชนที่มีโครงสร้างพื้นฐานครบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสำหรับอยู่อาศัยและไม่มีมลภาวะที่รบกวนการพักผ่อนของผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้ ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและได้พักผ่อนอย่างแท้จริง

สถานที่ตั้งของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนอยู่ด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่เขตชานเมือง ห่างจาก ถนนวิภาวดี-รังสิต ประมาณ 300 เมตร ส่วนถนนที่ตัดผ่านด้านหน้าบ้านพักคนชรา เป็นถนนซอยที่มีการจราจรไม่หนาแน่น ซึ่งรถที่แล่นผ่านส่วนมากเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์รับจ้าง

สภาพโดยรอบบ้านพักคนชรา ด้านทิศตะวันออกหรือด้านหน้าของบ้านพักคนชราติดกับถนนซอย ฝั่งตรงข้ามบ้านพักคนชราเป็นโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิคส์และโรงงานทอผ้า ซึ่งไม่สร้างมลภาวะแก่สิ่งแวดล้อม ส่วนทิศเหนือและทิศตะวันตกติดกับบ้านพักอาศัย ทิศใต้ติดกับโรงเก็บรถ ส่วนในพื้นที่ที่ห่างออกไปจากบ้านพักคนชราเป็นบ้านพักอาศัยและพื้นที่ว่างเปล่าที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา มีต้นไม้ขึ้นรกรุงรัง สำหรับตลาดอยู่ห่างจากบ้านพักคนชราออกไปทางทิศเหนือประมาณ 250 เมตร เป็นอาคารพานิชย์สูง 2 และ 3 ชั้น สร้างอยู่ตามแนวถนนซอยที่ใช้เป็นเส้นทางลัดระหว่างถนนแจ้งวัฒนะกับถนนวิภาวดี-รังสิต ผู้สูงอายุสามารถเลือกซื้อสินค้าที่ตลาดมีบริการได้อย่างครบครัน เช่น เครื่องใช้ต่างๆ เสื้อผ้า อาหาร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน

จากการที่สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้มีระบบสาธารณูปโภคครบสมบูรณ์ กล่าวคือ มีไฟฟ้า โทรศัพท์และน้ำประปา แต่ที่บ้านพักคนชรานี้ใช้น้ำประปาในการประกอบอาหาร และผ่านเครื่องกรองน้ำเป็นน้ำดื่มเท่านั้น ส่วนน้ำใช้อื่นๆ เช่น น้ำอาบ น้ำที่ใช้ในการซักล้าง และน้ำสำหรับรดต้นไม้ ใช้น้ำบาดาลที่เจาะจากบ่ออยู่ด้านหลังของบ้านพักคนชราที่ใกล้ๆ กับโรงครัว ในส่วนของโทรศัพท์ที่เป็นของบ้านพักคนชรามีจำนวน 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลขหมาย แต่ไม่อนุญาตให้ผู้สูงอายุใช้ แต่ให้ใช้บริการของโทรศัพท์สาธารณะแทน ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านพักคนชราออกไปประมาณ 200 เมตร

สาธารณูปการที่บ้านพักคนชรานี้ได้รับคือ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากตำรวจท้องที่เขตบางเขน สำหรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐคือโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช อยู่ห่างจากบ้านพักคนชราประมาณ 5 กิโลเมตร และมีคลินิกเอกชน ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านพักคนชราเป็นระยะทาง 300 เมตร แต่ผู้สูงอายุมักไม่ใช้บริการเพราะมีปัญหาเรื่องค่ารักษาพยาบาล

1.2 สภาพภายในบ้านพักคนชรา

สำหรับสภาพภายในบ้านพักคนชรา เป็นการศึกษาถึงเจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา กฎเกณฑ์การรับสมัคร การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชรา ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ห้องพยาบาล สถานที่พักผ่อนและทางเดินภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งมีผลการศึกษาเป็นดังนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา

เจ้าหน้าที่บริหารงานของบ้านพักคนชรานี้ มีจำนวน 8 คน เป็นชาวจีนทั้งหมด มีอายุระหว่าง 50-70 ปี เพศหญิง 1 คน เพศชาย 7 คน เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินบริจาค การจ่ายเงินค่าจ้างแก่ผู้สูงอายุที่ทำงานให้บ้านพักคนชรา การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การติดต่อประสานงาน ตลอดจนดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องพักและความประพฤติของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ทำงานให้บ้านพักคนชราโดยไม่ต้องการค่าแรงตอบแทน แม่ครัวได้จ้างมาทำหน้าที่ปรุงอาหารให้ผู้สูงอายุรับประทานทั้ง 3 มื้อ

1.2.2 กฎเกณฑ์การรับสมัคร

กฎระเบียบการรับสมัครของบ้านพักคนชรานี้คือ เป็นเพศชายที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน มีอุปนิสัยเรียบร้อย ไม่ป่วยเป็นโรคเรื้อรังหรือโรคติดต่อร้ายแรง และสามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้

1.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชรา

อาคารมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น และบางช่วงเป็น 3 ชั้น สร้างเชื่อมติดต่อกันเป็นรูปห้าเหลี่ยมปลายปิด จึงทำให้มีพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) อยู่บริเวณส่วนกลางเป็นที่ตั้งของอาคารเอนกประสงค์ซึ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น พื้นที่ว่างระหว่างอาคารเอนกประสงค์กับอาคารพักอาศัย เป็นลานคอนกรีตสำหรับตากผ้า และเป็นสวนหย่อม ซึ่งใช้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับและไม้ยืนต้น ส่วนรอบนอกของอาคารเป็นถนนคอนกรีต ขนาดกว้างประมาณ 2 เมตร บริเวณหัวมุมกำแพงเป็นที่ว่างใช้สำหรับปลูกต้นกล้วยและมีต้นหญ้าขึ้น ถนนและที่ว่างนี้จึงอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างแนวกำแพงกับตัวอาคาร ส่วนด้านหน้าของบ้านพักคนชราที่ติดกับถนนซอย เป็นลานคอนกรีตสำหรับจอดรถและที่บริเวณริมรั้วมีแนวต้นสนปฏิพัทธ์ขนาดใหญ่ขึ้นเรียงราย

จากการสังเกตพบว่า มีเก้าอี้หินอ่อนจัดวางไว้ตามแนวระเบียงภายในบ้านพักคนชรา ส่วนด้านหน้าของบ้านพักคนชราที่ติดกับรั้วและตามซอกมุมของตัวอาคารมีเก้าอี้หินอ่อนไว้สำหรับให้พักผ่อน เช่น สำหรับนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ สูบบุหรี่ หรือนั่งทอดสายตาออกไปที่สวนหย่อม การจัดวางเก้าอี้ตามจุดต่างๆ จะเป็นการตอบสนองพฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

1.2.4 ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

1.2.4.1 สิ่งปลูกสร้างในบ้านพักคนชรา

สำหรับพื้นที่ชั้นหนึ่งถูกแบ่งออกเป็นห้องย่อยๆ เพื่อทำเป็นห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ ห้องพยาบาล ห้องนันทนาการ ห้องรับประทานอาหาร ห้องเก็บของ ห้องน้ำ ห้องนอนของผู้สูงอายุ ซึ่งมีทั้งที่สุขภาพไม่ดีและผู้สูงอายุที่สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงอาศัยอยู่รวมกัน สำหรับชั้นสองเป็นที่นอนของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และชั้นสามเป็นห้องว่าง ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่

ห้องนอนของผู้สูงอายุเป็นห้องนอนรวมกว้างประมาณ 5x10 ตารางเมตร รองรับผู้สูงอายุได้ห้องละ 7-10 คน ประตูเป็นประตูไม้ ปิด-เปิด ซึ่งถูกออกแบบให้มีความกว้างพอให้รถเข็นผ่านได้ และการที่ธรณีประตูมีความสูงเพียงเล็กน้อยจึงทำให้รถเข็นสามารถเข้าออกได้โดยสะดวก ช่องหน้าต่างที่มีอยู่ทุกห้องสามารถช่วยในการถ่ายเทของอากาศได้เป็นอย่างดี และแสงสว่างสามารถส่องเข้าถึง จึงไม่จำเป็นต้องใช้แสงไฟฟ้าช่วยในเวลากลางวัน

ผู้สูงอายุทุกคนได้รับเตียงนอนที่ทำจากไม้รวมทั้งอุปกรณ์การนอน ที่ประกอบด้วย หมอน เสื่อ ผ้าห่มและมุ้ง บางคนมีตู้เก็บของขนาดเล็ก เครื่องนอนซึ่งถูกจัดวางไว้ไม่เป็นระเบียบ บางเตียงยังกางมุ้งไว้แม้ว่าเป็นเวลากลางวัน ส่วนสิ่งของเครื่องใช้ของผู้สูงอายุแต่ละคนถูกวางไว้ตามใจชอบ ผู้สูงอายุบางคนมีกล่องกระดาษเก่าๆ เก็บของใช้ส่วนตัว บางห้องมีราวตากผ้าอยู่กลางห้องเพื่อใช้สำหรับตากผ้าเช็ดตัวและผ้าขาวม้า นอกจากนั้นยังมีเชือกสำหรับแขวนตะกร้าหรือถุงพลาสติกไว้ใกล้ๆ กับเตียงนอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 30

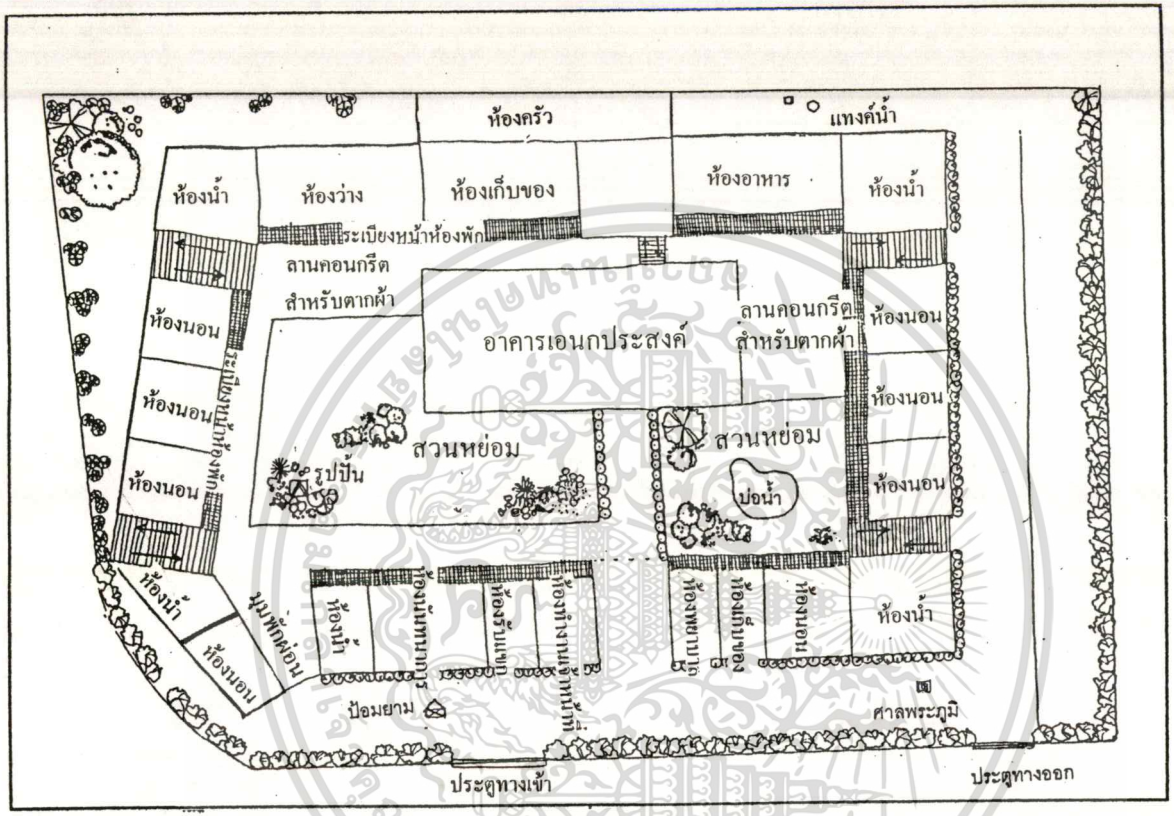

แสดงแผนผังและการใช้พื้นที่ของชั้นหนึ่ง ผู้สูงอายุส่วนมากจะพักอาศัยที่ชั้นหนึ่ง และพื้นที่ที่เหลือยังถูกแบ่งเป็นห้องรับแขก ห้องรักษาพยาบาล ห้องนันทนาการและห้องรับประทานอาหาร เป็นต้น

สำหรับห้องรับประทานอาหารอยู่ส่วนหลังของอาคาร ภายในห้องประกอบด้วยโต๊ะและม้านั่งยาวไม่มีพนักพิงซึ่งทำจากไม้อัดและไม้จริง ปูทับด้วยแผ่นโฟเมการ์สีขาว ทำให้ทำความสะอาดง่าย ส่วนห้องครัวถูกสร้างต่อเติมออกไปจากด้านหลังอาคารติดกับแนวกำแพง นอกจากนี้ยังมีห้องเก็บของมี 2 ห้อง ซึ่งใช้เก็บข้าวสาร โต๊ะ เก้าอี้ เตียง รถเข็นที่ไม่ใช้งานแล้ว ส่วนห้องน้ำอยู่มุมตึกซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อของอาคาร ดังนั้นแต่ละชั้นจึงมีห้องน้ำ 4 ห้อง ในห้องน้ำมีทั้งห้องสุขาและห้องอาบน้ำที่แยกจากกัน ไม่มีที่อาบน้ำรวมและไม่มีน้ำอุ่นให้ผู้สูงอายุอาบ

1.2.4.2 ห้องพยาบาล

ห้องพยาบาลอยู่ส่วนหน้าของอาคาร ติดกับทางเข้า เป็นห้องที่มีขนาดไม่กว้างนัก ภายในห้องมีตู้สำหรับเก็บยาสามัญประจำบ้าน โต๊ะทำงานของแพทย์ เก้าอี้นั่งสำหรับผู้สูงอายุที่มารับการตรวจรักษารวมทั้งเป็นที่เก็บรถเข็นของผู้สูงอายุที่ไม่ใช้งานแล้ว นอกจากนั้นภายในห้องไม่มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ใดๆ ทั้งสิ้น

1.2.4.3 สถานที่พักผ่อน

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจควรจัดไว้ภายในบ้านพักคนชรา เพราะผู้สูงอายุชอบที่จะใช้ชีวิตในบ้านพักคนชราตลอดทั้งวัน สถานที่พักผ่อนนี้ทำให้ผู้สูงอายุมีจิตใจเบิกบาน แจ่มใส สำหรับที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีสถานที่พักผ่อนที่เป็นธรรมชาติ และที่ใช้เทคโนโลยี สำหรับสถานที่พักผ่อนที่เป็นธรรมชาติคือ สวนหย่อม ซึ่งจัดไว้ในพื้นที่เปิดโล่ง ส่วนสถานที่พักผ่อนที่ใช้เทคโนโลยีคือ ที่ห้องนันทนาการ ซึ่งผู้สูงอายุใช้ชมรายการโทรทัศน์ และเล่นหมากรุก สำหรับรายละเอียดของการพักผ่อนทั้งสองรูปแบบดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

ที่ระเบียงรอบบ้านพักคนชราและบริเวณมุมตึกได้รับการจัดวางเก้าอี้หินอ่อน โดยได้หันหลังให้ห้องนอนและหันหน้าเข้าสู่สวนหย่อม ทำให้ผู้สูงอายุที่นั่งพักผ่อนสามารถมองทอดสายตาไปที่สวนหย่อมซึ่งได้สร้างภูเขาจำลอง ธารน้ำตก บ่อน้ำขนาดเล็ก และปลูกต้นไม้รอบบ่อน้ำ นอกจากนี้ ยังมีทั้งไม้ประดับและไม้ผล คือ ชมพู่ ฝรั่ง มะยม และมะม่วง ซึ่งออกผลให้ผู้สูงอายุสามารถนำมารับประทานได้ สวนหย่อมนี้จึงให้ทั้งความร่มรื่นและเป็นแหล่งอาหารให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังสามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 31

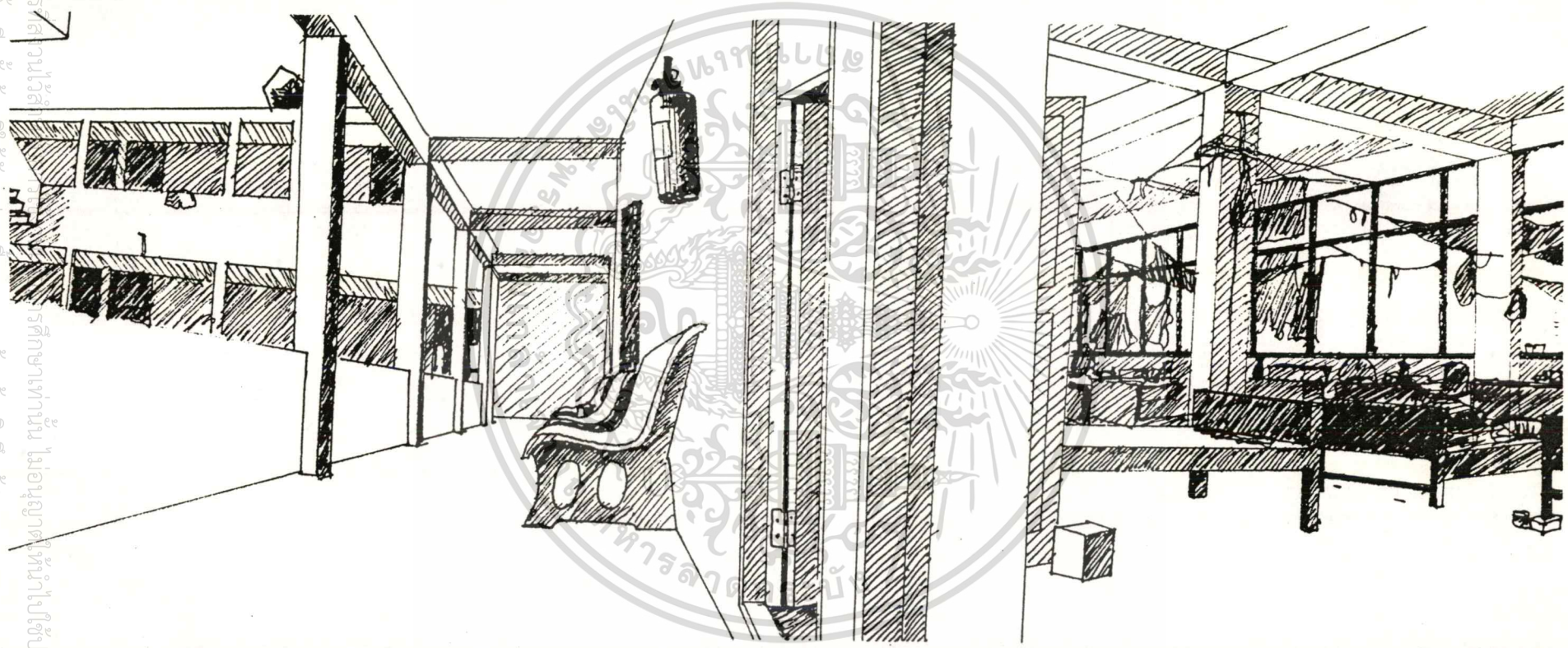

แสดงระเบียงหน้าห้องพักซึ่งเป็นที่นั่งพักผ่อนของผู้สูงอายุและแสดงภาพภายในห้องพักซึ่งมีสภาพไม่ค่อยเป็นระเบียบนัก อุปกรณ์การนอนของผู้สูงอายุมีเพียง มุ้งผ้า เสื่อกก หมอนและผ้าห่ม เท่านั้น

สำหรับสถานที่พักผ่อนที่ใช้เทคโนโลยี คือ ห้องนันทนาการ ซึ่งใช้สำหรับชมรายการโทรทัศน์ ภายในห้องมีโทรทัศน์ขนาด 30 นิ้ว เพียงเครื่องเดียว วางไว้บนชั้นที่มีความสูงประมาณ 1.50 เมตร และมีเก้าอี้โซฟาวางไว้ประมาณ 5 แถว ผู้สูงอายุสามารถเลือกรายการโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ได้ตามความพอใจ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุจะเลือกดูเพียงช่องเดียวถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาโฆษณาคั่นรายการ ทั้งนี้เกิดจากความเกรงใจและความเคารพในสิทธิของเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ผู้สูงอายุจะเปิดเสียงที่ค่อนข้างดัง เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีประสาทการรับฟังที่ไม่สมบูรณ์ได้ยินด้วย นอกจากนี้ที่มุมห้องมีโต๊ะขนาดเล็กไว้ สำหรับให้ผู้สูงอายุเล่นหมากรุก ซึ่งมีทั้งหมากรุกไทยและจีน ในการเล่นแต่ละครั้งผู้สูงอายุมักจับกลุ่มกันประมาณ 3-4 คน

1.2.4.4 ทางเดินภายในบ้านพักคนชรา

ทางเดินภายในบ้านพักคนชราแห่งนี้จะใช้ระเบียงหน้าห้องพักผู้สูงอายุ ประกอบกับการออกแบบบ้านพักคนชราที่เชื่อมต่อถึงกันเป็นรูปปลายปิด ทำให้ทางเดินที่เป็นระเบียงนี้มีลักษณะเป็นรูปปลายปิดเช่นกัน นอกจากนี้ การใช้ระเบียงเป็นทางเดินทำให้ได้ร่มเงาจากอาคาร ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้สูงอายุ เพราะนัยน์ตาของผู้สูงอายุไม่สามารถสู้แสงสว่างจ้าได้ อย่างไรก็ตามการที่มีผู้คนเดินผ่านหน้าห้องพักอาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว

จากลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราที่กล่าวมาแล้วนั้น เอื้อประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น สำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรานั้นก็ด้วยเหตุผลที่ต่างกันออกไป ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 32

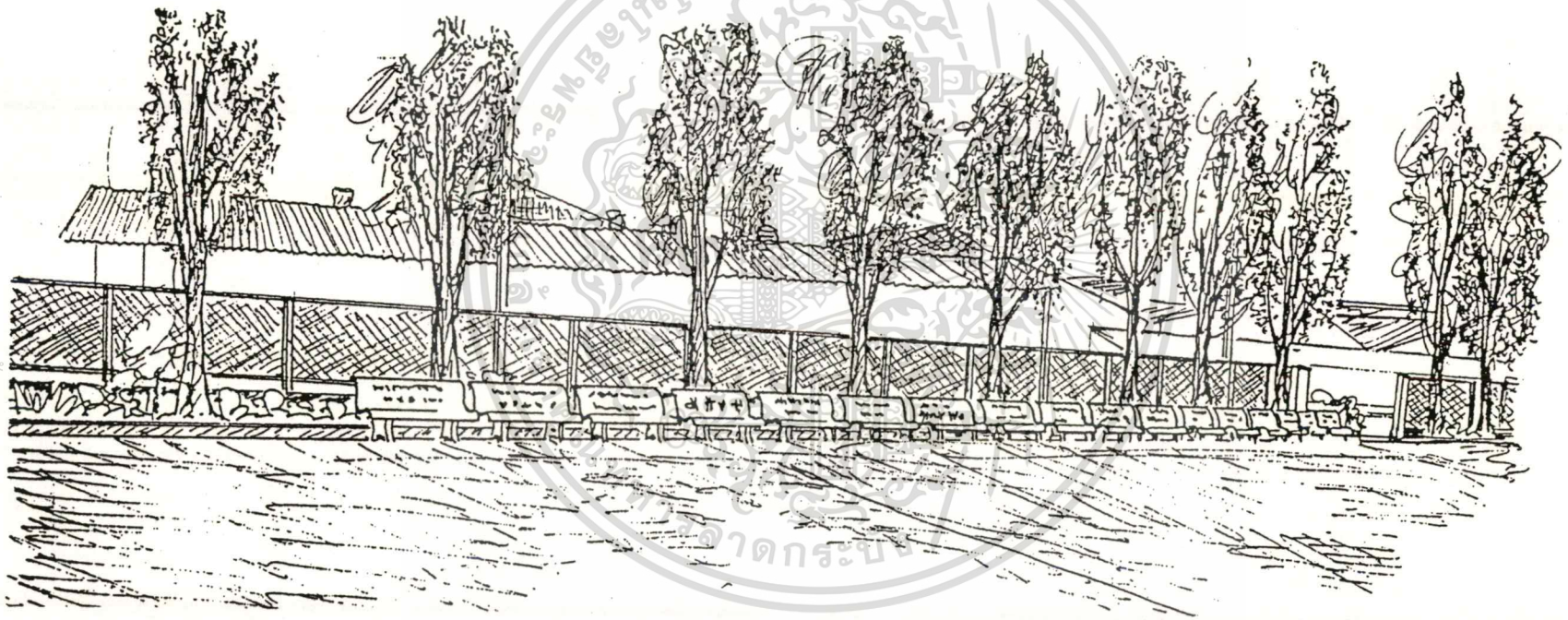

แสดงสภาพด้านหน้าของอาคารที่ใช้เป็นลานจอดรถและมีเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนเรียงรายไว้เป็นจำนวนมากแต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้ เนื่องจากสภาพธรรมชาติไม่ร่มรื่นพอ

ภาพที่ 33

แสดงระเบียงหน้าห้องพัก ซึ่งสร้างล้อมรอบพื้นที่เปิดโล่งที่ใช้เป็นสวนหย่อม สำหรับระเบียงหน้าห้องพักนี้ถูกใช้เป็นทางเดินติดต่อภายในบ้านพักคนชรา ผู้สูงอายุมักจะมานั่งเล่น เพื่อชมทัศนียภาพของสวนหย่อมและเพื่อนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ที่เก้าอี้หินอ่อนเหล่านี้

ภาพที่ 34

แสดงมุมพักผ่อนซึ่งเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างอาคาร ทำให้เกิดพื้นที่ว่างขึ้น เมื่อปลูกพืชล้มลุกและนำเก้าอี้มาวางจึงกลายเป็นมุมพักผ่อนที่มีความเป็นส่วนตัว

ภาพที่ 35

แสดงห้องชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งถูกจัดแยกเป็นสัดส่วนและยังเป็นสถานที่เล่นหมากรุกของผู้สูงอายุอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 36

แสดงห้องรับประทานอาหาร ซึ่งมีโต๊ะและเก้าอี้ที่ฉาบผิวด้วยแผ่นโฟเมการ์สีขาว ทำให้ทำความสะอาดง่าย ในโต๊ะชุดหนึ่งๆ จะจัดอาหาร 2 ชุด ผู้สูงอายุจะนั่งด้านละ 8 คน

ภาพที่ 37

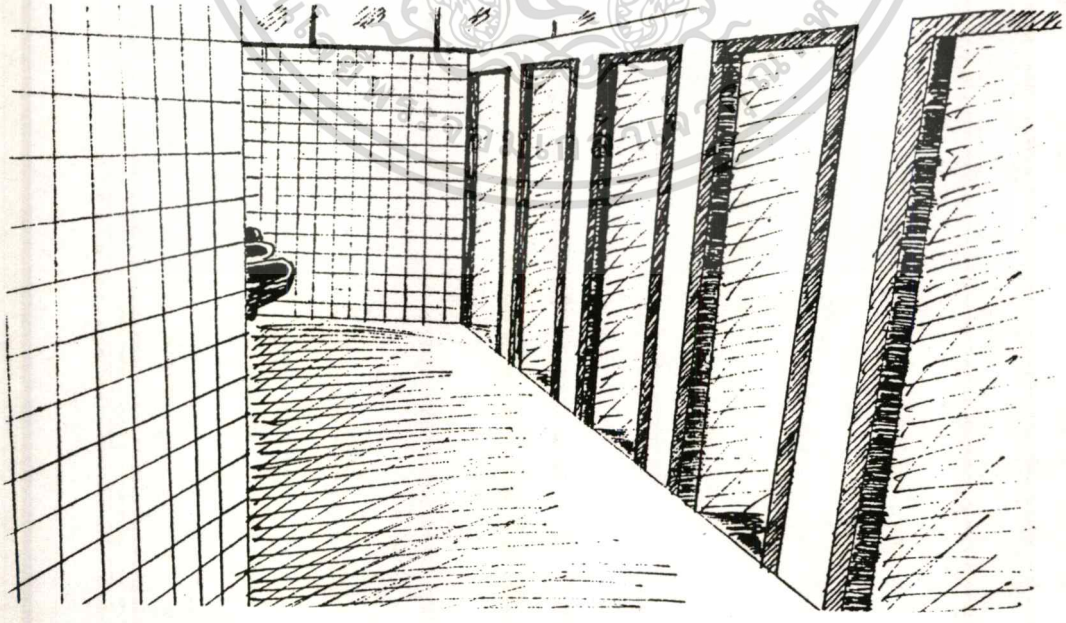

แสดงห้องน้ำซึ่งมีห้องอาบน้ำและห้องสุขาที่แยกจากกันและไม่มีที่อาบน้ำรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

สาเหตุสำคัญของการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานั้น มาจากการขาดผู้ดูแลสุขภาพ ปัญหาค่าใช้จ่ายที่มาจากค่ายารักษาพยาบาล ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับภาวะจิตใจของผู้สูงอายุที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาครอบครัว การเข้าพักอาศัยบ้านพักคนชราจึงเป็นทางแก้ปัญหาของผู้สูงอายุเหล่านี้

ในการศึกษาประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในสถานพักฟื้นคนชราบางเขนซึ่งมีอยู่ 3 ปัจจัยหลักๆ ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

2.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้เพราะผู้สูงอายุมักมีสุขภาพร่างกายอ่อนแอจึงต้องการมีผู้ดูแลเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย อย่างไรก็ตาม ระเบียบของการสมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้ข้อหนึ่งคือ ต้องเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้ แต่มิได้หมายความว่าผู้สูงอายุจะต้องมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ผู้สูงอายุอาจจะสุขภาพไม่แข็งแรง แต่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้นการเข้าพักอาศัยของผู้สูงอายุจึงเกิดจากความต้องการผู้ดูแลสุขภาพร่างกาย

สาเหตุที่ทำให้บ้านพักคนชรานี้รับอุปการะเฉพาะผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ เนื่องจาก ไม่มีแพทย์ และพยาบาลประจำที่จะให้การรักษาพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง รวมทั้งไม่มีผู้ที่มีความรู้มาดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้ต้องกำหนดไว้ในการรับสมัครผู้สูงอายุ

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีสุขภาพทรุดโทรมต้องการการรักษาเยียวยา ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ครอบครัวผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนไม่สามารถรับภาระนี้ไว้ได้ ประกอบกับผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานในเชิงเศรษฐกิจได้ เนื่องจากการจ้างงานในสังคมเมืองจะไม่จ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเหล่านี้จึงประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องเข้าพักอาศัยในที่ที่มีการอุปการะด้านค่าใช้จ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราเพราะอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน และไม่สามารถให้การอุปการะค่ารักษาพยาบาลของผู้สูงอายุได้ ประกอบกับครอบครัวของผู้สูงอายุไม่มีผู้มีเวลาว่างมากพอเพื่อมาดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจึงเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้ เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการเข้าพักอาศัย อีกทั้งมีอาหารให้รับประทานครบ 3 มื้อ มีบริการด้านการแพทย์ ผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการให้ตนเองเป็นภาระของครอบครัวจึงเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้

2.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเลือกเข้าพักอาศัยในสถานพักฟื้นคนชราบางเขน จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุบางส่วนเข้าพักอาศัยเพราะมีปัญหากับครอบครัว โดยปัญหาเกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัว ทำให้ไม่สามารถอาศัยกับครอบครัวได้ ผู้สูงอายุจึงต้องพาตัวเองออกมาให้พ้นจากครอบครัว โดยการมาพักอาศัยในบ้านพักคนชราแห่งนี้

2.4 สรุป

ปัจจัยที่ใช้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชรานี้ แยกเป็นปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย กล่าวคือ ผู้สูงอายุทุกคนที่สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ช่วยเหลือดูแลตัวเองได้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการเข้ามาอาศัย เนื่องจาก ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ซึ่งไม่สามารถอุปการะเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านจิตใจ พบว่าผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งมีปัญหากับบุคคลในครอบครัว

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพราะความยากจน และผู้สูงอายุส่วนน้อยที่เข้าพักอาศัย เนื่องจากปัญหาสุขภาพและปัญหาด้านจิตใจ ที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัว เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุไม่สามารถอยู่อาศัยกับครอบครัวต่อไปได้ จึงได้ย้ายตัวเองเข้ามาอาศัยในบ้านพักคนชรา สำหรับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราจะเป็นอย่างไรนั้นจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งได้เลือกเข้ามาใช้ชีวิตในบ้านพักคนชรา ก็เนื่องด้วยเหตุผลต่างๆ กัน ตามที่กล่าวมาแล้ว ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังใช้บ้านพักคนชราเป็นที่อยู่อาศัยแห่งสุดท้ายซึ่งมีวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกับการอยู่อาศัยกับครอบครัวที่มีคนต่างวัยมาอาศัยอยู่ร่วมกัน

สำหรับการศึกษาสภาพความเป็นอยู่และการจัดการดูแลผู้สูงอายุในสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ผู้วิจัยได้แยกศึกษาออกเป็น 6 ตัวแปร มีดังนี้

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

3.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

3.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

3.1 ตัวแปรส่วนบุคคล

ตัวแปรส่วนบุคคลประกอบด้วยตัวแปรย่อยที่นำมาศึกษาศึกษา คือ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัวทางสังคม เชื้อชาติและศาสนา รายละเอียดของแต่ละตัวแปรเป็นดังนี้

จากตารางที่ 10 แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า สำหรับตัวแปรเชื้อชาติ และศาสนา พบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 98 มีเชื้อชาติจีน ผู้สูงอายุทุกคนนับถือศาสนาพุทธ นอกจากนั้นพบว่า ผู้สูงอายุเป็นเพศชายทั้งหมด เนื่องจากบ้านพักคนชรานี้ให้บริการเฉพาะผู้สูงอายุเพศชาย ผู้สูงอายุที่มาสมัครมีอายุระหว่าง 65-90 ปี จากการให้สัมภาษณ์ของรองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากมีสถานสภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต อันดับต่อมาคือ ผู้สูงอายุที่เป็นโสดไม่มีครอบครัว และจำนวนน้อยมากที่คู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ ส่วนจำนวนบุตรของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่แต่งงานแล้วมีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่มากกว่า 1 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 10

แสดงจำนวนผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	110	100
- หญิง	0	0
รวม	110	100
สัญชาติ		
- ไทย	110	100
เชื้อชาติ		
- ไทย	2	2
- จีน	108	98
รวม	110	100
ศาสนา		
- พุทธ	110	100

ที่มา : บันทึกข้อมูลของผู้สูงอายุ เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2539

3.2 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

ในการศึกษาตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย แยกได้เป็น

3.2.1 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลดูแลผู้สูงอายุ

3.2.2 กระบวนการดูแลด้านร่างกายและอาการเจ็บป่วย

3.2.3 ภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.1 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลดูแลผู้สูงอายุ

ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนคือ เพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันเอง และยังทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ส่วนการตรวจรักษาเป็นหน้าที่ของแพทย์จากโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดชที่มาให้การตรวจรักษาอาทิตย์ละ 1 ครั้ง โดยทางสำนักงานของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการว่าจ้างแพทย์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยารักษาโรคทั้งหมด การที่มีแพทย์หรือพยาบาลมาประจำทำให้ค่าใช้จ่ายของบ้านพักคนชราแห่งนี้เพิ่มขึ้นและเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายจึงได้มีการสอนให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือดูแลกันเอง โดยผู้สูงอายุที่สุขภาพดีกว่าจะเป็นผู้ช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุที่อ่อนแอกว่า

3.2.2 กระบวนการดูแลด้านร่างกายและอาการเจ็บป่วย

สิ่งที่บ้านพักคนชรานี้มีให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนคือ มีอาหารให้รับประทานวันละ 3 มื้อ เสื้อผ้า และของใช้ส่วนตัว สำหรับรายการอาหารในแต่ละวันนั้นประกอบด้วย อาหารเช้าจะเป็นอาหารอ่อน ประเภทข้าวต้มกุ๊ยหรือข้าวต้มทรงเครื่อง ส่วนอาหารกลางวันและอาหารเย็นเป็นข้าวสวยและกับข้าว เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร แม่ครัวจะเป็นผู้สั่นกระดิ่งเป็นสัญญาณให้ผู้สูงอายุมารวมตัวกันที่ห้องรับประทานอาหาร ภายในห้องอาหารจะมีโต๊ะเก้าอี้ให้นั่งเป็นแถวๆ ละ 4 คน 2 แถว ต่อหนึ่งโต๊ะ รวมแล้วผู้สูงอายุจะนั่งรวมกันโต๊ะละ 8 คน สำหรับผู้สูงอายุบางคนที่ไม่พอใจกับรสชาติของอาหารที่จัดให้จะซื้ออาหารมารับประทานเอง ในบางมื้อจะมีผู้นำอาหารมาบริจาคให้ผู้สูงอายุ เนื่องในโอกาสพิเศษและเทศกาลต่างๆ เช่น งานคล้ายวันเกิดและตรุษจีน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุจะได้รับแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ แชมพูสระผมและผงซักฟอก เป็นต้น

ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง แต่สำหรับผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจะได้รับการรักษาดูแลรวมถึงเมื่อเสียชีวิตไปแล้ว โรคที่มักพบในผู้สูงอายุเป็นโรคทั่วๆ ไป ที่มีอาการไม่รุนแรงนัก เช่น อาการปวดเมื่อย แพทย์ที่มาให้การตรวจรักษาจะจ่ายยาเพื่อทุเลาอาการเจ็บป่วยนี้ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดในระยะยาว กระทำโดย การส่งไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลเทียนฟ้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของสมาคมชาวจีน สำหรับผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยอย่างกระทันหันจะได้รับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ในขณะนี้มีจำนวน 1 คน ซึ่งพักอาศัยอยู่ในห้องเดียวกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี โดยมีผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลในส่วนของการป้อนอาหาร การทำความสะอาดร่างกายและการขับถ่าย นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่เสียชีวิตและไม่มีญาติมารับศพไปบำเพ็ญกุศล มูลนิธิป๋อเต็กตึ้งจะนำศพไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 ภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุ

ภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตัวเองได้ต้องปฏิบัติ คือ การดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์การนอน การชำระล้างร่างกาย รวมทั้งซักล้างเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเอง ในทุกวันจะพบเห็นผู้สูงอายุ ซักเสื้อผ้าของตนเอง และนำมาตากไว้ตามระเบียง หรือตามพื้นที่ว่างที่มีพื้นเป็นคอนกรีต ซึ่งขึงเชือกและมีราวตากผ้าสำเร็จรูปที่จัดไว้ให้ ภารกิจของผู้สูงอายุที่กล่าวมานั้นไม่หนักเกินกำลังของผู้สูงอายุ และยังเป็นการออกกำลังกายอีกด้วย

3.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

ในส่วนของตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึง วิธีการดูแลด้านจิตใจของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนที่มีให้แก่ผู้สูงอายุ ด้วยเหตุที่ ผู้สูงอายุบางส่วนที่สมัครเข้าสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเกิดจากปัญหาครอบครัว ผู้สูงอายุจึงสมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราแต่อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าว อาจนำมาซึ่งปัญหาบางประการได้ อาทิเช่น ผู้สูงอายุบางคนที่มาอยู่แล้วไม่มีญาติมาเยี่ยม ขาดการติดต่อกับครอบครัว และประการสำคัญ การต้องเปลี่ยนที่อยู่อาศัยในวัยชรา อีกทั้งการต้องปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ สภาพต่างๆ เหล่านี้ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุนี้อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับจิตใจได้

ผู้ทำหน้าที่ดูแลด้านจิตใจของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้คือ ผู้สูงอายุด้วยกันเอง ทั้งนี้เพราะคนที่อยู่ในวัยเดียวกันย่อมเข้าใจกันได้ดีกว่าคนต่างวัย การได้สนทนา และได้รับคำปรึกษาแนะนำจากเพื่อนผู้สูงอายุ หรือการได้ปฏิบัติกิจวัตรร่วมกับคนที่อยู่ในวัยเดียวกันที่ได้ผ่านชีวิตมายาวนานเท่าๆ กัน เป็นความสุขทางใจของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราแห่งนี้ ประกอบกับที่บ้านพักคนชรานี้ไม่มีนักจิตวิทยามาให้คำปรึกษา หรือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติศาสนากิจ เพื่อมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รวมทั้งที่บ้านพักคนชรานี้ก็ไม่มีพี่เลี้ยงที่เป็นคนต่างวัยมาช่วยดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้สูงอายุด้วยกันจึงต้องช่วยกันดูแลจิตใจของกันและกัน

3.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

โดยทั่วไปผู้นำในการจัดกิจกรรมของบ้านพักคนชรามีอยู่ 2 กลุ่ม ทั่วไปจะมีคือ กลุ่มบุคคลภายในและกลุ่มบุคคลจากภายนอกบ้านพักคนชรา จากการศึกษาพบว่าที่บ้านพักคนชราแห่งนี้ ไม่มีคณะบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม นำกิจกรรมใดๆ มาจัดให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำ เนื่องจากนโยบายของคณะผู้บริหารบ้านพักคนชราที่ต้องการให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อน โดยผู้บริหารมีความคิดว่าการทำกิจกรรมจะทำให้ผู้สูงอายุเหน็ดเหนื่อยและไม่ได้พักผ่อน อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุได้หาวิธีการสร้างความเพลิดเพลินให้กับตนเอง โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นหมากรุก ซึ่งเป็นทั้งหมากรุกไทยและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมากรุกจีน ผู้สูงอายุอีกส่วนหนึ่งชอบชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งมีประมาณ 20 คน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังชอบการอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาจีนและการฟังเพลงจีนจากวิทยุเทปส่วนตัว ดังนั้นทฤษฎีกิจกรรมสามารถนำมาอธิบายถึงวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่บ้านพักแห่งนี้ได้ไม่เหมาะสมเท่าทฤษฎีการแยกตัวเองที่จะกล่าวต่อไป

3.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

พฤติกรรมการแยกตัวเองของผู้สูงอายุ จะแสดงออกมาให้เห็นหลังจากที่ผู้สูงอายุปฏิบัติภารกิจส่วนตัวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในบริเวณระเบียงหน้าห้องพักและบริเวณสวนหย่อมซึ่งได้จัดวางเก้าอี้หินอ่อนไว้ ผู้สูงอายุมักจะมานั่งทอดสายตาอยู่เพียงคนเดียว ผู้สูงอายุบางคนชอบนั่งสูบบุหรี่ด้วยอาการของคนใจลอย หรือนั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่เพียงลำพัง และบางคนชอบนอนเล่นอยู่บนเตียงในห้องพักผ่อนของตน ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นภาพที่ชินตาของผู้ที่ได้มีโอกาสผ่านเข้ามาในบ้านพักคนชราแห่งนี้

จากที่กล่าวมาไม่ได้หมายความว่าผู้สูงอายุทุกคนจะเป็นไปตามทฤษฎีการแยกตัวเอง เพราะยังมีผู้สูงอายุที่ชอบดูโทรทัศน์ จับกลุ่มเล่นหมากรุก หรือทำงานของบ้านพักคนชรา แต่ก็มีจำนวนน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมแยกตัวเอง

3.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

การทำงานเป็นตัวแปรสุดท้ายที่ต้องการศึกษาถึงลักษณะงานที่บ้านพักคนชราจัดให้ผู้สูงอายุทำ และประโยชน์ที่ได้จากการทำงาน โดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุทำงาน เพราะต้องการรายได้ แม้ว่าจะไม่มากมายก็ตาม แต่ผู้สูงอายุบางคนที่ทำงาน เพื่อความภาคภูมิใจ และทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่ามีประโยชน์ต่อสังคม

การทำงานเป็นหนึ่งในความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้นบ้านพักคนชรานี้จึงจัดหางานให้ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน อาทิเช่น งานดูแลต้นไม้ในสวนหย่อม งานถางหญ้าที่ขึ้นในพื้นที่ว่างเปล่า งานกวาดใบไม้ งานดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยหรือช่วยตัวเองไม่ได้ งานทำความสะอาด และงานรักษาความปลอดภัยซึ่งทำงานประจำอยู่ที่ป้อมยาม

ตัวอย่างของการทำงานของผู้สูงอายุที่พบได้ คือ ในทุกๆ วัน ผู้สูงอายุที่ทำงานดูแลสวนหย่อม จะกวาดใบไม้ร่วงรวมไว้เป็นกองๆ แล้วนำมาเทรวมกันในปุ้งกี๋เพื่อนำไปทิ้ง ผู้สูงอายุที่ทำงานถางหญ้าซึ่งต้องอยู่กลางแจ้ง จะสวมหมวกปีกกว้างของคนจีน เพื่อป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์ และใช้มีดเหล็กด้ามยาว ถางหญ้าบริเวณกำแพงรอบบ้านพักคนชรา นอกจากนั้นผู้สูงอายุบางท่านจะใช้เสียมพรวนดินถอนหญ้า ที่ขึ้นรกรุงรังรอบต้นกล้วยซึ่งปลูกไว้ในพื้นที่ว่างข้างรั้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่เป็นยามจะนั่งเฝ้าอยู่ที่ป้อมยาม ใกล้บริเวณประตูทางเข้า ผู้สูงอายุจะเปิด-ปิด เคาเตอร์ของป้อมยามตามเวลาทำงานเท่านั้น ถ้าเป็นนอกเวลาทำงาน เช่น ช่วงเวลาพักเที่ยง ผู้สูงอายุจะปิดเคาเตอร์ของป้อมยาม ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างตรงต่อเวลา

ส่วนงานดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย หรือผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้นั้น ผู้ที่ทำงานนี้จะเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงและที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง มีหน้าที่ป้อนอาหาร ดูแลเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย การซักล้างเสื้อผ้า การนอน รวมทั้งการพานั่งรถเข็นออกจากห้องนอนมาชมทัศนียภาพของสวนหย่อม สำหรับผู้สูงอายุที่ทำงานรักษาความสะอาด จะทำความสะอาดพื้นห้องนอน ระเบียงทางเดิน และห้องน้ำ เพื่อให้เกิดความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ผู้สูงอายุที่ทำงานที่ยกตัวอย่างนี้ได้รับประโยชน์ทางอ้อม คือ ได้ออกกำลังกาย เป็นการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงและได้รับประโยชน์ทางตรง คือ ได้ค่าแรงตอบแทน สำหรับผู้ที่จ่ายค่าแรง คือ ผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขน รายได้ของผู้สูงอายุที่ทำงานในแต่ละเดือนอยู่ในช่วง 1,000-3,000 บาท จำนวนเงินมากหรือน้อยนั้นใช้เกณฑ์พิจารณาจากความขยันของผู้ที่ทำงาน

สถานที่ตั้งของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนอยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดหย่อม ซึ่งเป็นแหล่งงานที่ทำรายได้แก่ผู้ประกอบอาชีพในโรงงาน โรงงานเหล่านี้ไม่มีการว่าจ้างผู้สูงอายุ เพราะเป็นกฎของสังคมเมืองที่ไม่จ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ประกอบกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์เครื่องใช้บางประเภทมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกินกว่าผู้สูงอายุจะเรียนรู้ได้ ดังนั้นงานสำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน จึงเป็นงานภายในบ้านพักคนชราเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุทุกคน คือ จากการบริจาคของผู้มาเยี่ยมชมบ้านพักคนชรา หรือผู้ที่ต้องการทำบุญเนื่องในโอกาสพิเศษ ส่วนใหญ่มาบริจาคในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนขัตรฤกษ์ ผู้ที่นำเงินมาบริจาคจะมอบให้กับผู้สูงอายุโดยตรง ทำให้ผู้สูงอายุทุกคนมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 200-300 บาท แต่ในบางเดือนอาจมากถึง 1,000 บาท นอกจากนี้ ผู้ที่มาบริจาคส่วนใหญ่จะบริจาคเงินให้กับทางสำนักงานของบ้านพักคนชรา เพื่อนำมาเป็นค่าอาหารและค่าใช้จ่ายต่างๆ ของบ้านพักคนชราแห่งนี้

2.7 สรุป

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในสถานพักฟื้นคนชราบางเขนได้แก่ ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ ตัวแปรการทำกิจกรรม ตัวแปรการแยกตัวเอง และตัวแปรการมีงานทำ สรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอีกคือ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัวทางสังคม เชื้อชาติและศาสนา ผู้สูงอายุเป็นเพศชายทุกคน ส่วนใหญ่มีอายุ 70 ปี สถานภาพครอบครัวทางสังคมส่วนใหญ่เป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีนและนับถือศาสนาพุทธทุกคน

ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย การดูแลด้านร่างกายที่ผู้สูงอายุได้รับ คือ มีอาหารให้รับประทาน 3 มื้อ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์การนอนและสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว รวมทั้งผู้สูงอายุจะได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์ที่มาให้บริการที่บ้านพักคนชรา โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาและค่ายา ทางบ้านพักคนชราเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีความทุกข์และมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตจะปรึกษาเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ผู้สูงอายุเกือบทุกคนไม่มีญาติมาเยี่ยม และผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งขาดการติดต่อกับครอบครัวเดิมของตน ปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้ไม่แสดงออกให้เห็นได้ชัดเจน เพราะผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่อย่างเงียบสงบรวมทั้งการนั่งจับกลุ่มสนทนากันก็ไม่เด่นชัดนักอีกเช่นกัน

ตัวแปรการทำกิจกรรม พบว่าบ้านพักคนชรานี้ ไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นโดยบุคคลภายในหรือจากบุคคลภายนอกทั้งสิ้น เนื่องจากผู้บริหารบ้านพักคนชรามีแนวความคิดที่ว่า การจัดกิจกรรมเป็นการรบกวนผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้พักผ่อนและผู้สูงอายุมีร่างกายอ่อนแอไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมได้ อย่างไรก็ตามมีผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่งได้หาสิ่งที่มาทดแทนกิจกรรมที่ขาดหายไป ซึ่งสอดแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเองคือ ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายไปกับการปฏิบัติภารกิจประจำวัน การทำงานของบ้านพักคนชรา ตลอดจนการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยการจับกลุ่มเล่นหมากรุก และเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุที่ร่วมเล่นหมากรุกด้วยกัน

ตัวแปรการแยกตัวเอง การใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบ เรียบง่ายเป็นลักษณะของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราแห่งนี้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตรงกับทฤษฎีการแยกตัวเอง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่บ้านพักคนชรานี้ จะเป็นไปตามทฤษฎีการแยกตัวเอง แต่มีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ชอบเล่นหมากรุกและทำงานของบ้านพักคนชรา ในบางโอกาสผู้สูงอายุเหล่านี้อาจชอบอยู่คนเดียว จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะมีทั้งพฤติกรรมการแยกตัวเองและพฤติกรรมการทำกิจกรรมอยู่ในตัวคนเดียว แต่เนื่องจากบ้านพักคนชราไม่เปิดโอกาสให้มีการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีโอกาสแสดงพฤติกรรมที่ชอบทำกิจกรรมได้อย่างชัดแจ้ง จึงเป็นผลให้ผู้สูงอายุแสดงพฤติกรรมการแยกตัวเองออกมาได้อย่างเด่นชัดกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5
การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแล้วนั้น มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างบ้านพักคนชราทั้งของภาครัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครสามแห่ง อันประกอบด้วย สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ซึ่งเป็นบ้านพักคนชราของภาครัฐที่เปิดบริการเพื่อสาธารณประโยชน์ สถานพักฟื้นคนชราบางเขน เป็นบ้านพักคนชราของภาคเอกชนที่ให้บริการเพื่อการกุศล และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นของเอกชนที่เปิดดำเนินการเพื่อแสวงหากำไร โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวความคิด ดังนี้

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในการเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองและสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองและสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

สำหรับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นข้อมูลจากการแจงนับตรวจวัดได้จากการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้นำมาใช้สนับสนุนผลการวิจัยในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ในส่วนนี้จะเป็นข้อมูลของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นหน่วยงานของราชการที่มีระบบการทำงานตามระเบียบ มีการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการ ส่วนข้อมูลของผู้สูงอายุจากสถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นข้อมูลที่ได้จากการประมาณของเจ้าหน้าที่ที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุและทำงานอยู่ในบ้านพักคนชรามาเป็นเวลานาน จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบกับการสังเกตการณ์จะทำให้ข้อมูลที่ได้มาแสดงผลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ ระหว่าง สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

ที่พักอาศัยที่น่าพักอาศัยต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อสุขภาพกายและใจที่ดีของผู้พักอาศัย สภาพแวดล้อมในการพักอาศัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องใช้ชีวิตในที่พักอาศัยตลอดทั้งวัน จากการศึกษาของสถาบันวิจัยคอร์แนล (Cornell) ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จะไม่ย้ายที่พักอาศัย (Green Isac and Others 1975:12) และเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น การเดินทางจะค่อยๆ ลดลง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีเวลาอยู่กับที่อยู่อาศัยมากกว่าวัยอื่นๆ นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังต้องการที่จะได้พักผ่อนในสภาพที่ดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในวัยอื่น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 2534:39) ดังนั้นที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจึงต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะแก่การพักผ่อนเป็นพิเศษ

สำหรับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ได้ศึกษามานี้ จะมีลักษณะแตกต่างกันไป ในที่นี้จะเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบใน 2 ประเด็นหลักได้แก่

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภายนอกระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภายในระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภายนอกระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชราควรตั้งอยู่ในที่สงบเงียบ (Harloid Cater 1975:271) อยู่ในแถบชานเมือง ได้รับบริการขั้นพื้นฐานครบครันและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะกับการอยู่อาศัย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังได้รับความสะดวกสบายจากบริการจากชุมชน กล่าวคือ การซื้อหาสินค้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้สาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์และการคมนาคม อีกทั้งบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความปลอดภัย เพื่อให้ผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราได้รับรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วย

สำหรับผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมชอบเดินออกไปซื้อสินค้า เดินทางไปทำธุรกิจส่วนตัวหรือใช้บริการของชุมชน จะเป็นผู้ที่ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมภายนอกบ้านพักคนชราโดยตรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้สูงอายุยังคงพึ่งพาหรือรับประโยชน์จากสิ่งที่อยู่นอกบ้านพักคนชรา ดังนั้นจึงอาจถือได้ว่าบ้านพักคนชราเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย สำหรับบ้านพักคนชราที่ได้ทำการศึกษาทั้งสามแห่งนี้ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีบริการสาธารณะครบครัน จึงเอื้อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านพักคนชราด้วย

ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมภายนอก ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง เป็นการเปรียบเทียบถึงสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา ซึ่งครอบคลุมถึงความหนาแน่นประชากร บริการขั้นพื้นฐาน บริการของชุมชนและมลพิษ ที่สร้างผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา เพื่อให้เกิดความชัดเจนจะได้กล่าวถึงสภาพภายนอกของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งสี่ด้านตามที่กล่าวมาข้างต้น

สถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค อยู่ในพื้นที่ชานเมืองติดกับถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่นและมีอาคารพาณิชย์สูง 2-3 ชั้น ตลอดแนวถนนและในบริเวณใกล้กับบ้านพักคนชรา มีตลาดสด สำหรับเขตบางแค แล้วตลาดสดแห่งนี้นับว่าเป็นตลาดสดที่ใหญ่ที่สุด ระหว่างตลาดสดกับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีคลองราชมนตรีเป็นแนวเขตธรรมชาติ ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่พ่อค้าแม่ค้า ใช้เรือหางยาวขนส่งสินค้าประเภทผักสดและเนื้อสัตว์มาส่งที่ตลาด ตามแนวคลองนี้เป็นที่ตั้งของเรือนแถวไม้สองชั้น ขายของเบ็ดเตล็ด บริเวณด้านหน้าบ้านพักคนชราที่ติดกับถนนเพชรเกษม เป็นตึกแถวสองชั้นมีการขายของเบ็ดเตล็ดเช่นเดียวกัน ส่วนอีกด้านหนึ่งติดกับสถานธนานุเคราะห์ และแผงลอยขายอาหารสำเร็จรูป ส่วนบริเวณที่ห่างออกไปเป็นห้างสรรพสินค้า คลินิก โรงเรียนประถม และวัด จะเห็นได้ว่าสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีสภาพของความเป็นเมือง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถซื้อหาสินค้ารวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในบ้านพักคนชราอย่างครบครัน

ในส่วนของบ้านพักคนชราแห่งที่สองคือ สถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชานเมืองติดกับถนนซอย ติดต่อกับถนนสายหลักและสายรองคือ ถนนวิภาวดีรังสิต และถนนแจ้งวัฒนะตามลำดับ การที่มีสถานที่ตั้งอยู่ห่างจากถนนสายหลักและถนนสายรอง ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการจราจรจากถนนทั้งสองสาย นอกจากนี้การจราจรบนถนนซอยที่ตัดผ่านบริเวณด้านหน้าบ้านพักคนชรา ก็ไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อบ้านพักคนชราด้วย เนื่องจากรถที่แล่นผ่านถนนซอยนี้ส่วนมากจะเป็นรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และรถยนต์นั่งส่วนบุคคล ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

สำหรับสภาพโดยรอบของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนด้านที่ติดกับประตูหน้ามี โรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องจักรในการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่มีเสียงรบกวนและปราศจากปล่องควันหรือการระบายของเสียทางน้ำจึงไม่สร้างมลภาวะให้แก่พื้นที่ นอกจากนี้บริเวณอื่นของบ้านพักคนชราติดกับบ้านพักอาศัย โรงเก็บรถ และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ทำให้บรรยากาศในบริเวณนั้นค่อนข้างเงียบสงบ

สำหรับบ้านพักคนชราแห่งที่สามคือ บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ตั้งอยู่ที่ชั้นแปดของโรงพยาบาลหัวเฉียว ซึ่งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร สภาพแวดล้อมโดยรอบเป็นอาคารพาณิชย์สูง 3-4 ชั้น โรงแรมสูง 5 ชั้น อาคารสำนักงาน โรงเรียน และตลาดขายส่งเสื้อผ้า มีถนนบำรุงเมืองผ่านด้านหน้า และถนนกรุงเกษมผ่านด้านข้างของโรงพยาบาลหัวเฉียว ถนนทั้งสองสายเป็นถนนสี่ช่องการจราจร และสองช่องการจราจรตามลำดับ มีการจราจรหนาแน่นตลอดทั้งวัน

สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง อยู่ในพื้นที่เขตเมืองที่มีศักยภาพ ทำให้ได้รับสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ คลีน เอช เบเยอร์ (1965:425) ได้กล่าวไว้ถึงทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมของบ้านพักคนชรา และบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนี้ยังอยู่ในชุมชนเกิดมาช้านาน จึงทำให้ได้รับบริการจากชุมชน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 บริการขั้นพื้นฐาน

บ้านพักคนชราควรตั้งอยู่ในชุมชนที่มีบริการขั้นพื้นฐานครบสมบูรณ์ บริการขั้นพื้นฐานที่สำคัญแยกเป็น สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ สำหรับสาธารณูปโภคที่จำเป็นสำหรับบ้านพักคนชราประกอบด้วย ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ การกำจัดของเสียและทางสัญจร ส่วนสาธารณูปการที่จำเป็นได้แก่ โรงพยาบาล สถานีตำรวจและวัด สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่สบายยิ่งขึ้น

สาธารณูปโภคที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้รับคือ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ การกำจัดขยะและน้ำเสีย สำหรับโทรศัพท์ที่ผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง สามารถใช้ได้นั้น เป็นโทรศัพท์สาธารณะซึ่งได้รับการติดตั้งไว้ภายในบริเวณบ้านพักคนชรา ส่วนผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนโทรศัพท์สาธารณะจะตั้งอยู่ริมถนนซึ่งไม่ไกลจากบ้านพักคนชรานัก แต่คนชราต้องเดินออกมาภายนอกบริเวณบ้านพัก เพื่อใช้โทรศัพท์และเมื่อประตูบ้านพักปิดในเวลาค่ำทำให้ไม่สามารถใช้โทรศัพท์ได้ สำหรับน้ำที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งใช้ จะเป็นน้ำประปา แต่ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนใช้น้ำบาดาลด้วย เนื่องจากต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย บ่อบาดาลตั้งอยู่ด้านในสุดของบ้านพักคนชรา น้ำบาดาลสูบขึ้นมาเพื่อใช้ในการซักล้าง สำหรับเป็นน้ำอาบ และรดต้นไม้ ส่วนน้ำประปาสงวนไว้ใช้ในการบริโภคเท่านั้น การกำจัดขยะจะใช้บริการของกรุงเทพมหานคร น้ำทิ้งจากสถานพักฟื้นคนชราบางเขนจะถูกระบายลงท่อระบายน้ำแบบเปิดของกรุงเทพมหานคร น้ำโสโครก ของสถาน-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ไหลรวมลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง น้ำโสโครกไหลรวมลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลหัวเฉียว ส่วนที่สถานพักฟื้นคนชรา-บางเขน น้ำโสโครกจะถูกรวมไว้ในบ่อเกรอะบ่อซึม ซึ่งถูกกำจัดโดยกองกำจัดสิ่งปฏิกูล สำนักรักษาความสะอาด

สาธารณูปการที่อยู่ใกล้กับบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง และผู้สูงอายุได้รับบริการด้วย กล่าวคือ โรงพยาบาลของรัฐ เว้นแต่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ซึ่งใช้บริการของโรงพยาบาลเอกชน วัด สำหรับให้ผู้สูงอายุไปประกอบศาสนกิจ สถานีตำรวจ ที่ให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวก เนื่องจากสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราอยู่ติดกับถนนสายหลัก หรือถนนสายรอง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งตั้งอยู่ในย่านที่มีสาธารณูปการอยู่โดยรอบ ซึ่งตรงกับที่นีดแฮม (Needham 1977:96-97) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับที่อยู่อาศัยที่ดี

บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งอยู่ติดกับถนนสายหลักและสายรอง ทำให้ญาติของผู้สูงอายุเดินทางมาเยี่ยมได้สะดวก รวมทั้งการมาบริจาคสิ่งของเครื่องใช้และเงินของผู้ที่มีจุดประสงค์จะทำบุญให้กับผู้สูงอายุและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นบ้านพักคนชราที่มีผู้มีจิตศรัทธานำเงินและสิ่งของมาบริจาคเป็นประจำ ผู้ที่มาบริจาคสามารถเดินทางได้สะดวกและในระยะทางที่ไม่ไกลนัก

อาจกล่าวได้ว่าบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่ครบครัน ทั้งนี้เป็นผลจากสถานที่ตั้งซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับบริการพัฒนาแล้ว สำหรับบริการขั้นพื้นฐาน ที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้รับและผู้สูงอายุได้ใช้แสดงไว้ในตารางที่ 11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11
แสดงบริการขั้นพื้นฐานที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้รับ

บริการขั้นพื้นฐาน	บ้านพักคนชรา		
	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน
<u>สาธารณูปโภค</u>			
-ไฟฟ้า	มีใช้ตลอด 24 ชั่วโมง	มีใช้ตลอด 24 ชั่วโมง	มีใช้ตลอด 24 ชั่วโมง
-น้ำ	ใช้น้ำประปา	ใช้น้ำประปา	ใช้น้ำประปาสำหรับบริโภค ส่วนน้ำอุปโภคใช้น้ำบาดาล
-โทรศัพท์	มี 2 เลขหมายเป็นของสำนักงาน ส่วนผู้สูงอายุใช้บริการของโทรศัพท์สาธารณะซึ่งติดตั้งไว้ในบ้านพักคนชราเป็นทางใกล้และทางไกลอย่างละ 1 เครื่อง	ใช้ร่วมกับโรงพยาบาลหัวเฉียวและเป็นของบ้านพักคนชรา 1 เลขหมายและมีโทรศัพท์สาธารณะซึ่งตั้งอยู่ทุกชั้นภายในโรงพยาลแต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้	มี 1 เลขหมาย ของสำนักงาน ส่วนผู้สูงอายุใช้โทรศัพท์สาธารณะซึ่งอยู่นอกบ้านพักคนชรา
-การกำจัดขยะ	ใช้บริการของกรุงเทพมหานคร	ใช้บริการของกรุงเทพมหานคร	ใช้บริการของกรุงเทพมหานคร
-น้ำทิ้ง	ระบายลงสู่ท่อระบายน้ำซึ่งเชื่อมต่อกับคลองราชมนตรีและคลองชลประทาน	ระบายลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโรงพยาบาลหัวเฉียว	ระบายลงสู่ท่อระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

บริการขั้นพื้นฐาน	บ้านพักคนชรา		
	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน
-น้ำโสโครก	ระบายลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียซึ่งตั้งอยู่ในบ้านพักคนชรา	ระบายลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลหัวเฉียว	รวมไว้ในบ่อเกรอะบ่อซึมภายในบ้านพักคนชรา ซึ่งถูกกำจัดโดยกองกำจัดสิ่งปฏิกูล สำนักรักษาความสะอาด
-ทางสัญจร	ถ.เพชรเกษม	ถ.บำรุงเมือง และ ถ.กรุงเกษม	ถนนซอยที่สามารถออกสู่ ถ.แจ้งวัฒนะ และ ถ.วิภาวดีรังสิต
สาธารณูปการ -โรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุใช้บริการ	รพ.ตากสินมหาราช รพ.ทหารเรือ และ รพ.ศิริราช	รพ.หัวเฉียว	รพ.ภูมิพลอดุลเดช และ รพ.เทียนฟ้า
-สถานีตำรวจ	ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้บริการด้วยตนเอง	ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้บริการด้วยตนเอง	ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้บริการด้วยตนเอง
-วัด	พระสงฆ์จากวัดนิมมานรดีมาบิณฑบาตร และเป็นที่ฌาปณกิจศพของผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติมารับไปบำเพ็ญกุศล	ได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดราชประดิษฐ์วรวิหาร มาบิณฑบาตรสำหรับพระที่มาเทศน์มาจากวัด	ไม่ได้ใช้บริการของวัดใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 บริการของชุมชน

สำหรับหัวข้อนี้ บริการของชุมชนหมายถึงบริการด้านสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ผู้สูงอายุสามารถเดินออกมาซื้อสินค้าได้ตามความพอใจ บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งตั้งอยู่ในชุมชนที่มีร้านค้า ซึ่งเป็นแหล่งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สังฆภัณฑ์ และร้านขายหนังสือ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีอิสระในการเข้าออกบ้านพักคนชราได้ตามพอใจ ภาพที่เห็นเป็นประจำสำหรับผู้ที่ได้มีโอกาสผ่านไปที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค คือ จะพบเห็นผู้สูงอายุเดินอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กับบ้านพักคนชราหรือรอรถประจำทาง เพื่อทำธุระบางอย่างที่ไม่ห่างจากบ้านพักคนชรานัก ไอเซ็ค กรีน (Isac Green 1975:28) ได้กล่าวว่า ความรู้สึกเป็นอิสระในการอยู่อาศัยร่วมกับชุมชนเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ กล่าวได้ว่าผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีวิถีชีวิตที่ผูกพันธ์และพึ่งพาชุมชนที่อยู่รายรอบบ้านพักคนชรานั้นๆ ส่วนผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ถึงแม้ว่าไม่มีโอกาสได้ไปเดินซื้อหาสิ่งที่พึงประสงค์ ญาติของผู้สูงอายุหรือพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ไปซื้อสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการแทน แต่ผู้สูงอายุหรือญาติจะไม่มีความรู้สึกผูกพันธ์กับคนในชุมชนที่บ้านพักคนชราตั้งอยู่ ด้วยเหตุที่พื้นที่บริเวณนั้นมีความเป็นสังคมเมืองค่อนข้างสูง และผู้สูงอายุมาพักอาศัยอยู่ได้ไม่นานนัก อาจกล่าวได้ว่าสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนี้เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงสรุปได้ตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12

แสดงการใช้บริการชุมชนของผู้สูงอายุทั้งสามบ้านพักคนชรา

บ้านพักคนชรา	การใช้บริการของชุมชนของผู้สูงอายุ
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	การเดินไปซื้ออาหาร หนังสือและของใช้ส่วนตัว
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	การเดินไปซื้ออาหาร หนังสือและของใช้ส่วนตัว
บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้บริการของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 แหล่งมลพิษ

ทำเลที่ตั้งของบ้านพักคนชราที่ดีควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งมลพิษ กล่าวคือ อากาศเสีย เสียงดังรบกวน กลิ่นเหม็น น้ำเน่าเสีย และภาพที่ไม่ชวนมอง (Isac Green 1975:32) สำหรับบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้รับผลกระทบจากมลพิษอะไรบ้าง จะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปนี้

สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค จะได้รับผลกระทบจากเสียงดังรบกวนของเรือหางยาวที่แล่นอยู่ในคลองราชมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีห้องพักติดกับคลอง และในบางครั้งผู้ขับเรือจะเร่งเครื่องยนต์เกินกำลัง ทำให้เสียงดังมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุหลายคนยังไม่สามารถปรับตัวให้ชินได้

สถานพักฟื้นคนชราบางเขนตั้งอยู่ใกล้กับท่าอากาศยานกรุงเทพ และสนามบินของกองทัพอากาศ ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณบ้านพักคนชราได้รับมลภาวะทางเสียงจากการขึ้นของเครื่องบิน แต่ถ้าผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เคยชินกับเสียงรบกวนเหล่านี้ได้ บ้านพักคนชราแห่งนี้จะเป็นสถานที่ที่น่าพักอาศัยแห่งหนึ่ง

ถึงแม้ว่า บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จะอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีการจราจรหนาแน่น แต่กลับไม่ได้รับผลกระทบทางด้านมลภาวะทางอากาศจากฝุ่นละออง มลพิษทางอากาศและมลภาวะจากเสียงเครื่องยนต์ต่างๆ แต่อย่างใด เพราะอยู่สูง นอกจากนี้อาคารโดยรอบบ้านพักคนชราแห่งนี้ความสูงเพียงประมาณ 4 ชั้น ซึ่งจะไม่กีดขวางทางเดินของลม ทำให้อากาศภายในบริเวณบ้านพัก คนชราได้รับการถ่ายเท และทำให้มลพิษเจือจางลงได้

ดังนั้นมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง แสดงได้ในตารางที่ 13

ตารางที่ 13

แสดงมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา

บ้านพักคนชรา	มลพิษ
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	ทางเสียงจากเรือหางยาว ซึ่งแล่นในคลองราชมนตรี
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	ทางเสียงจากอากาศยานของท่าอากาศยานกรุงเทพและสนามบินของกองทัพอากาศ
บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	ไม่พบว่ามีมลพิษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ทำให้ได้รับบริการขั้นพื้นฐานครบครัน นอกจากนั้น ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีความรู้สึกผูกพันธ์กับชุมชนที่บ้านพักคนชรานั้นตั้งอยู่ เพราะบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ก่อตั้งมานานและผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้ใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชรานี้เป็นเวลานานแล้วเช่นกัน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งฮาซัส (Stehouwer 1968 อ้างจาก Shahas, 1968:191) ได้กล่าวว่า ความรู้สึกดังกล่าวนี้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย และมีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายของการติดต่อ (Network of Contacts) กับผู้คนหรือร้านค้าในละแวกบ้านนั้น

บ้านพักคนชราที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษ เพราะสถานที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมและเสียงดังรบกวนจากยานพาหนะ ซึ่งไม่สามารถลดเสียงดังรบกวนได้ ดังนั้นการจัดสร้างบ้านพักคนชราแห่งใหม่ ควรมีสถานที่ตั้งที่ห่างไกลจากแหล่งมลพิษเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนอย่างมีความสุข

ดังนั้นในประเด็นสภาพภายนอกบ้านพักคนชราสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 14 สำหรับรายระเอียดได้กล่าวถึงไว้ข้างต้นแล้ว

ตารางที่ 14

แสดงการเปรียบเทียบสภาพภายนอกบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง
สถานที่ตั้ง	ชานเมือง	ชานเมือง	ใจกลางเมือง
บริการขั้นพื้นฐาน	ครบครัน	ครบครัน	ครบครัน
บริการของชุมชนที่ผู้สูงอายุใช้	ซื้ออาหาร หนังสือพิมพ์ และของใช้ส่วนตัว	ซื้ออาหาร หนังสือพิมพ์และ ของใช้ส่วนตัว	ไม่ได้ใช้บริการใดๆ
มลพิษ	เสียงจากเรือหางยาว	เสียงจากอากาศยาน	ไม่พบ

นอกจากสภาพภายนอกบ้านพักคนชราแล้ว สภาพภายในบ้านพักคนชรา เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุด้วย ดังที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภายในระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

สภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชรา ควรมีการออกแบบอาคารอย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุ กล่าวคือ มีสภาพไม่ทรุดโทรม มีห้องนอนและห้องน้ำที่ได้รับการออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ ทางเดินที่ผู้สูงอายุใช้งานเป็นประจำต้องมีราวจับและมีแสงสว่างส่องถึง มีพื้นไม่ลื่น มีสถานที่พักผ่อน และมีสถานที่ทำกิจกรรม (Clean H. Beyer 1965:63) การออกแบบบ้านพักคนชราที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการออกแบบที่ดี เพราะคำนึงถึงพฤติกรรมและสภาพสังคมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้สถานที่อยู่อาศัยต้องสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่ร้อนอบอ้าว และมีต้นไม้ช่วยเพิ่มความร่มรื่น จากสภาพที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้สูงอายุที่พักอาศัยรู้สึกสดชื่น จิตใจสบาย และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย

สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีพื้น 21 ไร่ 2 งาน และ 5 ไร่ 3 งาน ตามลำดับ ซึ่งมีเนื้อที่มากพอในการจัดสวนหย่อม เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนของผู้สูงอายุ อาคารพักอาศัยของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้มีลักษณะคล้ายกันคือ สร้างอยู่ในบริเวณพื้นที่รอบข้างของพื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ส่วนกลางนี้ได้จัดสร้างสวนหย่อม แต่สวนหย่อมของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีพื้นที่มากกว่าสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

ในส่วนของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีพื้นที่เพียง 190 ตารางเมตร หรือประมาณ 0.5 งาน สาเหตุที่มีพื้นที่น้อยเนื่องจากบ้านพักคนชราแห่งตั้งอยู่ในอาคารเดียวกับอาคารของโรงพยาบาลหัวเฉียวและตั้งอยู่ในย่านธุรกิจ ประกอบกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่พักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้เป็นผู้ที่มีสุขภาพไม่ค่อยสมบูรณ์แข็งแรง ทำให้ไม่ต้องการใช้พื้นที่มาก ดังนั้นลักษณะภายในของบ้านพัก คนชรา บ้านวัยทอง จึงมีสภาพภายในเหมือนกับห้องพักผู้ป่วยรวมของโรงพยาบาล เพราะผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องการการดูแลรักษาพยาบาลเหมือนกับผู้ป่วยทั่วๆ ไป

สำหรับการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ประกอบด้วย ความหนาแน่นประชากร ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ สถานที่พักผ่อนและสถานพยาบาล โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่นประชากรนั้นเป็นผลมาจากสถานที่ตั้งของบ้านพักคนชรา ซึ่งอยู่ในเขตชานเมืองทำให้มีพื้นกว้างขวาง ส่วนบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองจะมีพื้นที่น้อย ในหัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยพิจารณาจากความหนาแน่นประชากร สำหรับบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลหัวเฉียวซึ่งมีการใช้พื้นที่อาคารร่วมกับผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาล ทำให้มีความแตกต่างกับบ้านพักคนชราอีกสองแห่งซึ่งพื้นที่เพียงส่วนน้อยใช้สำหรับเป็นสำนักงาน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุดังนั้นในหัวข้อนี้จะทำการเปรียบเทียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างสถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สำหรับรายละเอียดเป็นดังนี้

ความหนาแน่นของผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน จะมีความหนาแน่นมากกว่าที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นเพราะลักษณะการออกแบบอาคารของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนที่สร้างยาวติดต่อกันคล้ายกับอาคารพานิชย์ ส่วนอาคารของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สร้างแยกจากกันและมีที่ว่างระหว่างอาคาร เป็นเหตุให้สถานพักฟื้นคนชราบางเขนสามารถรับอุปการะผู้สูงอายุได้มากกว่า และมีผลต่อความหนาแน่นประชากรด้วย สำหรับตารางที่ 15 แสดงความหนาแน่นประชากรสูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นถึงความหนาแน่นของประชากรของบ้านพักคนชราทั้งสองแห่ง

ตารางที่ 15

แสดงความหนาแน่นประชากรสูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน
พื้นที่ (ตร.ม.)	34,400	9,200
จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	322	110
ความหนาแน่น (คน:ตร.ม.)	1:107	1:84

2.2 ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม เพื่อการใช้ชีวิตที่เป็นสุขของผู้สูงอายุ และเพื่อความสะดวกในการใช้งาน มีความปลอดภัยและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุต้องมีประตูที่กว้างพอให้รถเข็นของผู้สูงอายุเข้าออกได้ พื้นควรราบเรียบเสมอกัน และใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ห้องนอน ห้องน้ำ ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม และตามทางเดินมีราวจับ (Clenn H. Beyer 1965:437) สำหรับบ้านพักคนชราที่ได้ทำการศึกษาแล้วนั้น มีรายละเอียดของการออกแบบและการจัดสร้างดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มี 3 ประเภท คือ ประเภทพิเศษ ประเภทเสียค่าบริการ และประเภทสามัญ บ้านพักประเภทพิเศษมีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียว ยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร ตัวบ้านมีทั้งที่ทำจากไม้และคอนกรีตเสริมเหล็ก ในปัจจุบันที่พักอาศัยประเภทนี้ได้ปิดบริการแล้ว แต่ยังคงมีตัวบ้านที่สร้างไว้ให้เห็น และมีผู้สูงอายุที่เป็นคนเก่าแก่อาศัยอยู่ 8 คน ในบ้าน 7 หลัง สำหรับที่พักอาศัยประเภทเสียค่าบริการ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น อยู่ด้านหลังสุดของบ้านพักคนชราติดกับแนวรั้วของโรงเรียนวัดนิมมานรดี โดยให้ผู้สูงอายุพักอาศัยห้องละ 1-2 คน ภายในห้องพักประกอบด้วยห้องนอน ห้องน้ำ โต๊ะเขียนหนังสือ และระเบียงสำหรับตากผ้า ส่วนที่พักอาศัยประเภทสามัญ มีจำนวน 4 หลัง มีทั้งอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 และ 2 ชั้น และอาคารไม้ 1 และ 2 ชั้น สำหรับชั้นสองของที่พักอาศัยประเภทนี้จะมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ 6-10 คน เท่านั้น ส่วนชั้นหนึ่งของอาคารไม้ หรืออาคารเก่า มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ห้องละ 6-10 คน และอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กหรืออาคารใหม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ห้องละประมาณ 40 คน

สำหรับอาคารพักอาศัยของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสร้างยาวติดต่อกันเป็นรูปห้าเหลี่ยมปลายปิดบางช่วงมี 2 ชั้น และบางช่วงมี 3 ชั้น และมีพื้นที่เปิดโล่งอยู่ตรงกลาง สภาพของอาคารอยู่ในสภาพที่แข็งแรง กลางเก่ากลางใหม่ ที่ชั้นล่างของอาคารเป็นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุพักอาศัยห้องละ 7-10 คน นอกจากนี้ ห้องต่างๆ ของชั้นล่างยังใช้เป็นสำนักงานซึ่งเป็นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ ห้องนันทนาการ ห้องพยาบาล ห้องรับประทานอาหารและห้องเก็บของ ส่วนชั้นสอง เป็นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุเช่นกัน และชั้นสามเป็นห้องว่างไม่มีผู้ใดอาศัยอยู่ สำหรับพื้นที่เปิดโล่งตรงกลางทำเป็นสวนหย่อม ที่ตากผ้าและอาคารเอนกประสงค์

ในส่วนที่พักอาศัยของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีลักษณะเหมือนห้องพักผู้ป่วยรวม มีของใช้ในห้องผู้ป่วย กล่าวคือ มีเตียงนอน ม่านบังสายตาและตู้เก็บของส่วนตัว จะเห็นได้ว่าอาคารพักอาศัยของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีการออกแบบที่แตกต่างจากบ้านพักคนชราอีกสองแห่งที่ทำการศึกษา กล่าวคือ อาคารพักอาศัยของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนสร้างยาวติดต่อกัน และที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สร้างเป็นอาคารเดี่ยว ซึ่งสิ่งที่เหมือนกันของบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้คือ มีพื้นที่เปิดโล่งอยู่ตรงกลาง และมีที่พักอาศัยที่สร้างโอบล้อมไว้ การออกแบบในลักษณะนี้ ทำให้ผู้สูงอายุได้ทอดสายตาชมธรรมชาติของสวนหย่อมได้จากระเบียงหน้าห้องพัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับข้อมูลการเปรียบเทียบลักษณะของที่พักอาศัยของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง แสดงได้ตามตารางที่ 16

ตารางที่ 16

แสดงการเปรียบเทียบลักษณะที่พักอาศัยระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค			สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง
	ประเภทพิเศษ	ประเภทเสียค่าบริการ	ประเภทสามัญ		
ลักษณะที่พักอาศัย	เป็นบ้านไม้ขนาดเล็กมีใต้ถุน	เป็นอาคาร คสล. สองชั้น	มีทั้งที่เป็นอาคารไม้และอาคาร คสล. สองชั้น	เป็นอาคาร คสล. สามชั้น	เป็นอาคารอยู่ชั้นแปดของ รพ.หัวเฉียว
จำนวนผู้สูงอายุต่อ 1 ห้อง (คน)	1-2	1-2	อาคารไม้มี 6-10 คน อาคาร คสล. มี 40 คน	7-10	20
พื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง	มี ใช้ปลูกต้นไม้			มี ใช้ปลูกต้นไม้	ไม่มี

2.3 สถานที่พักผ่อนของผู้สูงอายุ

สถานที่พักผ่อนเป็นสถานที่ที่ต้องได้รับการออกแบบให้มีบรรยากาศเป็นธรรมชาติ ให้ความรู้สึกรื่นรมย์และสามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อน สถานที่พักผ่อนภายในบ้านพักคนชรามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะวัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องการการพักผ่อน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมตามทฤษฎีการแยกตัวเอง จะได้กล่าวถึงในหัวข้อสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 5,200 คน โดยสถาบันวิจัยคอร์แนล (Clenn H. Beyer 1965:423) พบว่า การพักผ่อนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีด้วยกัน 3 วิธี ซึ่งเรียงตามลำดับ อันดับหนึ่ง การออกจากบ้านไปพูดคุยและเยี่ยมคนรู้จัก รองลงมาคือ การชมรายการโทรทัศน์ และอันดับที่สามคือ การอ่านหนังสือและจากการสำรวจยังพบอีกว่า 3 ใน 4 ของผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 80 ปี พอใจกับการนอนและนั่งมองออกไปนอกหน้าต่าง เพื่อดู คนเดิน นกบิน รถแล่น หรือสิ่งที่เคลื่อนไหวมากกว่าการกระทำอื่นใด สำหรับวิธีการพักผ่อนของผู้สูงอายุที่ทำการศึกษานั้นจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป

ในประเด็นนี้ได้แยกสถานที่พักผ่อนตามหลักของการพักผ่อนซึ่งแบ่งออกเป็น สถานที่ชมรายการโทรทัศน์ และสถานที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือ

2.3.1 สถานที่ชมรายการโทรทัศน์

ที่ด้านในสุดของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีโทรทัศน์และวีดิทัศน์ ผู้สูงอายุสามารถเลือกชมรายการโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ได้ตามความพอใจ แต่มีผู้สูงอายุเพียง 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10 เท่านั้น ที่ชอบชมรายการโทรทัศน์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นละคร หรือรายการบันเทิง ผู้สูงอายุไม่ชมรายการข่าวและรายการสนทนาการเมือง ส่วนวีดิทัศน์เป็นภาพยนตร์จีน ซึ่งไม่ได้เปิดบ่อยนัก เพราะม้วนเทปมีไม่มาก และไม่ค่อยมีผู้นำไปเปลี่ยนที่ร้าน

ในส่วนของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ภายในห้องนันทนาการมีโทรทัศน์ เก้าอี้โซฟาและเก้าอี้ไม้ยาว ซึ่งเรียงไว้เป็นแถว 5-6 แถว หันหน้าเข้าสู่จอโทรทัศน์ การชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้เด่นชัดมาก ในการชมแต่ละครั้งมีผู้สูงอายุประมาณ 20 คน หรือร้อยละ 18 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ผู้สูงอายุสามารถชมรายการโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง และเปิดเสียงค่อนข้างดัง ผู้สูงอายุสามารถเลือกชมรายการได้ตามความพอใจ แต่การชมรายการโทรทัศน์ต้องอยู่ในระยะเวลาที่กำหนดคือ เวลาเช้าถึงเวลาค่ำเท่านั้น ผู้สูงอายุมักชมรายการโทรทัศน์ตลอดทั้งช่วงเวลากลางวัน

สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีโทรทัศน์อยู่ที่หน้ามุกของบ้านพักประเภทสามัญทุกหลัง การชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุประเภทสามัญ ไม่เด่นชัดเท่าที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทองและสถานพักฟื้นคนชราบางเขน อาจมีสาเหตุมาจากในแต่ละวันผู้สูงอายุประเภทสามัญที่สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรม ประกอบกับไม่มีห้องสำหรับชม รายการโทรทัศน์ที่แยกเป็นสัดส่วนและไม่มีเก้าอี้นั่งชมรายการโทรทัศน์เหมือนกับบ้านพักคนชรา บ้านวัย-ทองและสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ส่วนผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ชอบชมรายการโทรทัศน์มาก เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ทุกคนมีโทรทัศน์เป็นของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นพฤติกรรมการใช้สถานที่ชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุจากบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17

แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุที่ชมรายการโทรทัศน์ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค		บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน
	ประเภทสามัญ	ประเภทเสียค่าบริการ		
จำนวนผู้สูงอายุที่ชมรายการโทรทัศน์	จำนวนน้อยและไม่เด่นชัด	ร้อยละ 100	ร้อยละ 10	ร้อยละ 18
สถานที่ชมรายการโทรทัศน์	อยู่ในส่วนของหน้ามุกของบ้านพักคนชราซึ่งไม่มีห้องที่แยกเป็นสัดส่วน	ผู้สูงอายุมีโทรทัศน์ที่เป็นส่วนตัวอยู่ภายในห้องพัก	มีสถานที่ที่แยกเป็นสัดส่วน	มีห้องที่แยกเป็นสัดส่วน

2.3.2 สถานที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือ

ในหัวข้อนี้จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค กับสถานพักฟื้นคนชราบางเขน เนื่องจากผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง มีสุขภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินไปนั่งพักผ่อนหรืออ่านหนังสือพิมพ์ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบเฉพาะบ้านพักคนชราสองแห่งตามที่กล่าวมา

สถานที่นั่งพักผ่อนของผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนนั้น คือ ที่ระเบียงหน้าห้องพักและตามมุมตึกซึ่งมีเก้าอี้หินอ่อนวางไว้ ผู้สูงอายุมักนั่งเหม่อลอยหรือนั่งหลับ และนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาจีน ผู้สูงอายุทำสิ่งที่กล่าวมานี้ตามลำพัง ส่วนเก้าอี้หินอ่อนจำนวนมากที่วางไว้ที่แนวรั้วติดกับประตูด้านหน้าบ้านพักคนชราไม่มีผู้สูงอายุไปนั่งเล่น อาจเป็นเพราะบริเวณด้านหน้าบ้านพักคนชราทำเป็นลานคอนกรีตสำหรับจอดรถ ซึ่งสะท้อนแสงทำให้รู้สึกแสบตา รวมทั้งต้นสนปฏิพัทธ์ขนาดใหญ่ข้างรั้วก็ให้ร่มเงาไม่มากนัก ทำให้รู้สึกร้อน จะเห็นได้ว่าการจัดวางเก้าอี้สำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั่งพักผ่อนควรจัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่นและไม่มีแสงสว่างมากเกินกว่าสายตาของผู้สูงอายุจะทนได้ จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุได้

สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้จัดเก้าอี้ไม้หรือเก้าอี้หินอ่อนไว้ตามระเบียงบ้าน เช่นเดียวกับที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน แต่การวางเก้าอี้ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค นั้นหันหลังให้สวนหย่อมและหันหน้าเข้าห้องพัก ผู้สูงอายุมักนั่งและอ่านหนังสือที่เก้าอี้หินอ่อนนี้มาก ส่วนเก้าอี้หินอ่อนที่จัดวางไว้ในสวนหย่อม มีผู้สูงอายุไปนั่งเล่นบ้าง แต่ไม่มากนัก ส่วนมากเป็นบุคคลภายนอกเข้ามานั่งพักผ่อนมากกว่า โดยเฉพาะเด็กที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้กับบ้านพักคนชรา

การใช้สถานที่นั่งพักผ่อนของผู้สูงอายุของทั้งสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขนสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18

แสดงการเปรียบเทียบสถานที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	สถานที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	ระเบียงหน้าห้องพัก
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	ระเบียงหน้าห้องและตามซอกมุมตึกที่มีเก้าอี้หินอ่อนวางไว้

อาจกล่าวได้ว่า บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้จัดสร้างสถานที่พักผ่อน สำหรับผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการแยกตัว และผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์จากสถานที่นั้นๆ กล่าวคือ ใช้เป็นที่นั่งทอดสายตา อ่านหนังสือพิมพ์และชมรายการโทรทัศน์ การจัดสร้างสถานที่พักผ่อนไว้ภายในบ้านพักคนชราทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องเดินทางไปหาที่พักผ่อนนอกบ้านพักคนชรา และผู้สูงอายุได้พักผ่อนอย่างแท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 สถานพยาบาล

สถานพยาบาลของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นอาคารที่ได้รับการออกแบบให้แยกเป็นสัดส่วนและมีอุปกรณ์ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบ เนื่องจากได้รับเงินทุนในการก่อสร้างและการจัดซื้ออุปกรณ์ทำให้เป็นสถานพยาบาลที่มีความสมบูรณ์กว่าสถานพยาบาลของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ซึ่งเป็นห้องเล็กๆ อยู่ชั้นหนึ่ง และมีเพียงยาสามัญประจำบ้านเท่านั้น สำหรับบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง ไม่จำเป็นต้องมี เพราะตั้งอยู่ในโรงพยาบาลแล้ว

สำหรับอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัดที่ติดตั้งไว้ในบ้านพักคนชราของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีทั้งสิ้น 25 ชิ้น ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุต่ออุปกรณ์คือ 13:1 ส่วนภายในบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง มีอุปกรณ์ทั้งหมด 4 ชิ้น ซึ่งเป็นจำนวนผู้สูงอายุต่ออุปกรณ์คือ 5:1 และที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่มีอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดใดๆ จะเห็นได้ว่าสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัดที่ค่อนข้างครบสมบูรณ์ เมื่อเทียบกับอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัดของโรงพยาบาลทั่วไปแต่ก็ยังเป็นอัตราส่วนที่น้อยกว่าอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัดของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง นอกจากนั้นผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองยังใช้อุปกรณ์ของแผนกกายภาพบำบัดโดยเฉพาะอีกด้วย จากตารางที่ 19 จึงเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงจำนวนผู้สูงอายุกับจำนวนอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัด ซึ่งแยกตามบ้านพักคนชรา

ตารางที่ 19

แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนจำนวนผู้สูงอายุกับจำนวนอุปกรณ์ทำกายภาพบำบัด ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	จำนวนผู้สูงอายุต่ออุปกรณ์การทำกายภาพบำบัด
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	13:1
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	5:1
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	0

จากลักษณะทางกายภาพที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เข้าใจถึงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว ในลำดับต่อไป จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง มีรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในการเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

ในอดีตผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง มีบุตรหลานในการอุปการะดูแล แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนไป สถาบันครอบครัวลดบทบาทในการอุปการะดูแลผู้สูงอายุลง บ้านที่ผู้สูงอายุเคยอยู่อาศัยเมื่อครั้งยังเป็นหนุ่มสาวกลับไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของตนเมื่อเข้าสู่วัยชรา บ้านพักคนชราได้เข้ามาทำหน้าที่แทนสถาบันครอบครัว โดยเป็นสถานที่อยู่อาศัยป้องกันภัยรวมทั้งให้ความรักความอบอุ่นแทนบุคคลในครอบครัว อาจกล่าวได้ว่าบ้านพักคนชรามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเพิ่มมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครก็มีวิธีการดูแลและการจัดการที่ต่างกันไป ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบริการแก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาประวัติของผู้สูงอายุที่เลือกใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชราทั้ง 3 แห่งนั้น มีเหตุปัจจัยที่เหมือนและต่างกันไป ในการศึกษานี้ได้เลือกศึกษาปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านจิตใจและได้นำผลการศึกษาทั้งสามปัจจัยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างบ้านพักคนชราทั้ง 3 แห่ง

1. ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ สุขภาพร่างกายอ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ผิวหนังเหี่ยวย่น สายตาไม่ดี ประสาทการฟังผิดปกติ การรับรู้รสและกลิ่นไม่สมบูรณ์เหมือนเดิม สภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุส่วนมากไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรด้วยตัวเองได้อย่างคล่องแคล่วดังเดิม จำเป็นต้องให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือดูแล โดยเฉพาะยามที่เกิดป่วยไข้

หากเป็นอดีตบุตรหลานคือผู้ทำหน้าที่ดูแลบุพการีของตนเมื่อยามแก่เฒ่า แต่ในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคมปัจจุบัน ลักษณะครอบครัวได้เปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบกับบุตรหลานต้องออกไปทำงานและเรียนหนังสือนอกบ้าน จึงทำให้ไม่มีเวลามาดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในเวลาที่ผู้สูงอายุเจ็บป่วย ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุจึงต้องมองหาที่พึ่งพาแห่งใหม่ ที่พักอาศัยแห่งใหม่นี้จะต้องเป็นสถานที่ที่มีผู้ดูแลสุขภาพของตนเองได้ตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การขาดผู้ดูแล เป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทั้งประเภทสามัญและประเภทเสียค่าบริการ ผู้สูงอายุประเภทสามัญส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากการขาดผู้ดูแลเป็นจำนวนสูงที่สุด ข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ชี้ชัดว่าผู้สูงอายุเกือบครึ่งหนึ่งสมัครเข้ารับบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เนื่องจากขาดผู้ดูแลสุขภาพร่างกาย ส่วนที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นบ้านพักคนชราที่สามารถรับดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อีกทั้งก่อนที่ผู้สูงอายุจะเข้ามาพักอาศัยได้เคยรับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลหัวเฉียวมาก่อนแล้วจึงมารักษาตัวต่อที่บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง เหตุผลด้านความต้องการผู้ดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จึงเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราดังกล่าว กล่าวได้ว่าความต้องการด้านร่างกายเป็นความต้องการสูงสุดของผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ส่วนสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค การขาดผู้ดูแลสุขภาพร่างกายเป็นสาเหตุที่มีความเด่นชัดที่สุด แต่สำหรับที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน การขาดผู้ดูแลด้านสุขภาพหรือปัญหาด้านสุขภาพเป็นเหตุผลรองในการสมัครเข้าพักอาศัย

ความต้องการการดูแลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุนั้นต่างกันไปตามสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยขอแบ่งการดูแลด้านร่างกายนี้ออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ การดูแลด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองได้ และการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้

วิธีการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เป็นวิธีการที่ยากลำบากและมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองได้ ดังนั้นที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน จึงได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุด้านสุขภาพไว้ว่า "ไม่เป็นผู้พิการทุพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และไม่เป็นโรคติดต่ออันตราย" เหตุที่ต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุเช่นนี้ เนื่องมาจากบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ไม่มีบุคลากรและงบประมาณมากพอสำหรับการอุปการะดูแลผู้สูงอายุตามที่กล่าวมาได้

บ้านพักคนชราที่มีการดูแลในลักษณะการรักษาพยาบาล (Nursing Home for Aged) เป็นบริการสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ เนื่องจากทุพพลภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 2534:71) สำหรับผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครที่มีความประสงค์จะเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราในลักษณะดังกล่าวนี้ต้องมีความสามารถในการจ่ายที่ค่อนข้างสูง เพราะบ้านพักคนชรานั้นต้องมีความพร้อมด้านการแพทย์และบุคลากร จากการศึกษาพบว่า บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีบริการตามที่กล่าวมาผู้สูงอายุจึงได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้น ปัจจัยด้านสุขภาพจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่เกิดขึ้น จากการศึกษาของฝ่ายการสงเคราะห์ทางสาธารณสุข สำนักอนามัย (2534:73) ได้ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,800 คน พบว่า ปัญหาของผู้สูงอายุที่พบมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านนี้จึงเป็นปัญหาที่ชัดเจนที่สุด ที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพิงคนในครอบครัวเพื่อมาดูแลด้านสุขภาพ ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวไม่มีเวลาหรือไม่มีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ บ้านพักคนชราจึงเข้ามามีบทบาทให้การดูแลผู้สูงอายุ จากการศึกษาบ้านพักคนชราทั้ง 3 แห่ง ทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้มีเพียงบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเท่านั้นที่รับดูแล ส่วนสถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ไม่มีความพร้อมในการดูแล

สำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายแสดงได้ตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20

แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	สุขภาพร่างกาย
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	เป็นปัจจัยหลักเพราะผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลสุขภาพร่างกาย
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	เป็นปัจจัยหลักเพราะผู้สูงอายุต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	เป็นปัจจัยรองในการเข้าพักอาศัย

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าอยู่อาศัยในบ้านพักคนชรา เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมักจะประสบปัญหาการขาดรายได้หรือมีรายได้น้อยไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบกับผู้สูงอายุบางส่วนไม่มีงานทำ นอกจากนี้ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534:23) ได้กล่าวถึงการทำงานในเมืองที่เป็นเรื่องยากลำบากสำหรับผู้สูงอายุ ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากคนหนุ่มสาวที่มีการศึกษาสูง ปัญหาทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยกล่าวคือ สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจจะทำให้ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลเพราะไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ นอกจากนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุตรหลานของคนเหล่านี้ก็มีภาระหน้าที่ที่ต้องหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้ไม่ค่อยมีเวลามาปฏิบัติดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตน จากภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจที่ผู้สูงอายุกำลังประสบอยู่นี้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องหาที่อยู่อาศัยใหม่ ที่ประกอบด้วยปัจจัยสี่ การดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ระดับเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งในการแบ่งแยกคนในสังคมออกจากกัน โดยเฉพาะสังคมเมืองเช่นกรุงเทพมหานคร เป็นสังคมที่ประชาชนมีระดับเศรษฐกิจแตกต่างกัน ตั้งแต่ผู้มีฐานะดีจนกระทั่งฐานะยากจน กล่าวได้ว่า ระดับทางเศรษฐกิจได้แบ่งคนออกเป็นชนชั้นต่างๆ และระดับเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการเลือกประเภทของบ้านพักคนชราที่ต้องการเข้าพักอาศัย กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีฐานะดีจะสามารถกำหนดได้ว่าตนเองจะอยู่อาศัยที่ใด ถ้าหากช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ก็มีโอกาสเลือกบ้านพักคนชราที่มีการดูแลครบทุกด้าน อาทิเช่น อาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การชำระล้างร่างกาย การขับถ่าย การดูแลรักษาพยาบาล และการให้การดูแลเอาใจใส่ ในบางครั้งการดูแลดังกล่าวอาจมากกว่าที่ผู้สูงอายุได้จากครอบครัวของตนเอง บ้านพักคนชราที่มีคุณลักษณะตามที่กล่าวมาแล้วคือ บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง และนอกจากบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง แล้วยังมีบ้านพักคนชรา ที่มีการจัดการลักษณะเดียวกันนี้ เกิดขึ้นอีกหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร มีทั้งที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลเอกชน และอยู่ในพื้นที่ที่แยกเป็นสัดส่วน

สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน จำต้องรับการสงเคราะห์จากบ้านพักคนชราที่ไม่เสียค่าบริการ ซึ่งบริการอาจจะไม่สมบูรณ์แบบเท่าบ้านพักคนชราที่เสียค่าบริการในเกณฑ์สูง อย่างไรก็ตามการเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชราทำให้ผู้สูงอายุที่ยากจนไม่ต้องกังวลเรื่องการเจ็บป่วยว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และผู้สูงอายุไม่ต้องดิ้นรนประกอบอาชีพหารายได้มาจุนเจือตนเอง จากการศึกษาพบว่า บ้านพักคนชราที่ให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายคือ สถานพักฟื้น-คนชราบางเขน และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทสามัญ

ผู้สูงอายุที่มีระดับเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงดี จะเลือกเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค จากการสังเกตที่พักอาศัยของผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ พบว่า ภายในห้องพักของผู้สูงอายุมีเครื่องใช้ไฟฟ้าเช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เตารีดและเตาแก๊ส เป็นต้น รวมทั้งสังเกตได้จากการแต่งตัว เครื่องประดับ และข้อมูลที่สำคัญคือประวัติของผู้สมัครซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญหรือมีรายได้จากทรัพย์สินเดิม แสดงให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้

ผู้สูงอายุที่ยังคงมีรายได้จากเงินบำนาญ เงินสะสม เงินประกันบำนาญ จากเงินช่วยเหลือของบุตรหลาน จากดอกเบี้ย หรือผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เมื่อผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราจะสามารถเลือกบ้านพักคนชราที่มีค่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้จ่ายได้ จากการศึกษานี้คือ บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ซึ่งให้บริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดีมาก และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทเสียค่าบริการ ที่ให้บริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางถึงดี สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนไม่มีรายได้ สามารถเข้าพักในบ้านพักคนชราที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายคือ สถานพักฟื้นคนชราบางเขน หรือสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทสามัญ กล่าวได้ว่า ระดับเศรษฐกิจของผู้สูงอายุหรือของครอบครัวของผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญในการเลือกประเภทของบ้านพักคนชรา

นอกจากนั้นระดับเศรษฐกิจของผู้สูงอายุสามารถพิจารณาได้จากค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าบริการในแต่ละเดือน เพราะมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ผู้สูงอายุประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นผู้ที่ไม่ต้องเสียค่าบริการใดๆ ส่วนผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เสียค่าบริการเดือนละ 550 บาท และค่าไฟฟ้าแยกเก็บต่างหาก สำหรับผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เสียค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 20,000 บาท ข้อมูลในส่วนนี้สามารถสนับสนุนการวิเคราะห์ข้างต้นได้ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่สมัครประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับต่ำถึงปานกลาง ส่วนผู้สูงอายุที่สมัครประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค จะเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางถึงดี และสำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง จะเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับดีถึงดีมาก สำหรับค่าบริการในแต่ละเดือนของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุแสดงในตารางที่ 21

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 21

แสดงการเปรียบเทียบอัตราค่าบริการต่อเดือนและสถานภาพครอบครัวทางเศรษฐกิจ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค		บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน
	ประเภทสามัญ	ประเภทเสียค่าบริการ		
อัตราค่าบริการต่อเดือน (บาท)	0	550	≅ 20,000	0
สถานภาพครอบครัวทางเศรษฐกิจ	ต่ำ-ปานกลาง	ปานกลาง-ดี	ดี-ดีมาก	ต่ำ-ปานกลาง

จากการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย เนื่องจากมีโอกาสมากกว่าในการเลือกเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่มีบริการที่เพรียบพร้อมในด้านการแพทย์ การรักษาพยาบาล อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งมีผู้ทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่มีผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ

ประเด็นที่เป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจนี้คือ ความต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา จากข้อค้นพบทางการศึกษาทำให้ทราบว่าบ้านพักคนชราที่มีค่าใช้จ่ายจะเป็นที่ต้องการของผู้สูงอายุมากกว่าบ้านพักคนชราที่ไม่มีค่าใช้จ่าย ด้วยเหตุที่ค่าใช้จ่ายที่สูงทำให้มีการบริการที่ดีกว่าบ้านพักคนชราที่มีค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่มีค่าใช้จ่าย

สำหรับความต้องการในการพักอาศัย สามารถพิจารณาได้จากระยะเวลาในการรอคิวเข้าพักอาศัยและจำนวนผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราสามารถให้บริการได้ในแต่ละปี กล่าวคือ ผู้สมัครประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค บางท่านมีฐานะปานกลางถึงดี เป็นผู้ที่ได้แจ้งความจำนงขอเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการไว้ด้วย เนื่องจากในปัจจุบันการรอคิวเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการมีระยะเวลานานประมาณ 10 ปี มีผู้สูงอายุที่รอคิวอยู่ 60 ราย การสมัครประเภทสามัญ ในปัจจุบันนี้ไม่ต้องรอคิวทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้สมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญไปก่อน เมื่อถึงคิวที่สามารถเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการผู้สูงอายุจึงย้ายเข้าไปพักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทเสียค่าบริการ นอกจากนี้ผู้สูงอายุซึ่งสมัครเข้าพักอาศัยที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ยังต้องรอคิวอยู่อีก 44 ราย จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นถึงบริการบ้านพักคนชราที่เสียค่าบริการมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนั้นยังชี้ชัดว่าผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีความสามารถในการจ่ายเพื่อให้ได้พักอาศัยในที่สะดวกสบายกว่า

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22

แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาการรอคิวเพื่อเข้าพักอาศัยระหว่าง บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค		บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน
	ประเภทสามัญ	ประเภทเสียค่าบริการ		
ระยะเวลาที่รอคิวต่อคน (ปี)	0	10	ไม่ข้อมูล เนื่องจากเปิดบริการได้ไม่ครบ 1 ปี	0
จำนวนผู้สูงอายุที่รอคิว (คน)	0	60	44	0
จำนวนผู้สูงอายุที่สามารถรองรับได้ (คน)	276	40	20	ไม่จำกัดจำนวน
ความสามารถในการรับ เฉลี่ยในแต่ละปี (คน)	20	5	ไม่ข้อมูล เนื่องจากเปิดบริการได้ไม่ครบ 1 ปี	ไม่จำกัดจำนวน

หมายเหตุ ข้อมูลของเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยเหตุที่บ้านพักคนชราในกรุงเทพมหานครมีหลายระดับให้เลือกตามความสามารถในการจ่ายของผู้สูงอายุหรือญาติ จึงกล่าวได้ว่าการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่มีบริการต่างกันนั้นนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดียังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยด้านจิตใจ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

3. ปัจจัยด้านจิตใจ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีภาวะทางอารมณ์เปลี่ยนแปลง ใจน้อย คิดมาก ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ความเคารพยกย่องจากคนในครอบครัวและคนรอบข้าง ความเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุนี้ ถ้าบุคคลในครอบครัวไม่เข้าใจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ นอกจากนี้ปัญหายังมาจากผู้อ่อนวัยกว่าให้ความเคารพย่ำเกรงในตัวผู้สูงอายุลดลง จากภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุเอง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจมีความรุนแรงมากจนทำให้ผู้สูงอายุไม่อาจทนอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวได้ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จึงหาทางออกให้กับตนเอง ด้วยวิธีการย้ายไปอยู่ในที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งจะทำหน้าที่แทนที่อยู่อาศัยเดิมและเป็นที่พึ่งพาเมื่อเกิดความทุกข์ยาก

สำหรับกระบวนการรวบรวมข้อมูล ในหัวข้อนี้จะไม่ใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้สูงอายุโดยตรงเพราะอาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่สบายใจ ดังนั้นจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรา

จากข้อมูลในบทที่สี่ชี้ให้เห็นถึงผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เนื่องจากปัญหาครอบครัวมีจำนวนมากเป็นเป็นอันดับสองรองจากปัญหาการขาดผู้ดูแล แสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านจิตใจว่าสามารถส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องย้ายที่อยู่อาศัยในวัยชรา นอกจากนี้ จากการสังเกตบันทึกประวัติของผู้สูงอายุที่สมัครที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นผู้สูงอายุที่อายุไม่มากนัก คือ 60-69 ปี เป็นผู้ที่ดูแลตัวเองได้ สุรกุล เจนอบรม (2534:86) ได้กล่าวว่า ผู้ที่อายุอยู่ในช่วง 60-65 ปี เป็นช่วงการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการ แสดงว่า ผู้สูงอายุกลุ่มที่ศึกษานี้ยังอาจปรับตัวไม่ได้กับสภาวะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะปัญหาครอบครัวที่ส่งผลต่อจิตใจผู้สูงอายุ

ในส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนที่มีผู้สูงอายุมีปัญหากับครอบครัวเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์รองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขนพบว่า สาเหตุของการเข้าพักอาศัยของผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ที่เกิดจากความขัดแย้งในครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นมีผู้สูงอายุจำนวนไม่มากนัก ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลาน หรือผู้สูงอายุกับบุตรเขย หรือลูกสะใภ้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากปัญหาด้านจิตใจที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มาขอรับบริการของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าพี่เลี้ยงของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง ทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มิได้เกิดจากปัญหาครอบครัว การที่ผู้สูงอายุบางส่วนพักอาศัยต่อไป ทั้งๆ ที่มีอาการเป็นปกติแล้วหรือสามารถกลับไปพักฟื้นต่อที่บ้านได้ มีสาเหตุจากผู้สูงอายุกลัวเรื่องความปลอดภัยในชีวิต อาทิเช่น การเข้าห้องน้ำ การต้องอยู่ห่างจากแพทย์และพยาบาล ความกลัวที่เกิดกับผู้สูงอายุนี้ซึ่ง มาสโลว์ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 2534:37) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการเกี่ยวกับจิตใจอย่างหนึ่งของมนุษย์คือความต้องการความปลอดภัย ผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวจึงได้มาอยู่ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ทำให้รู้สึกว่าได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากอันตรายและมีความปลอดภัยในชีวิต

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้ง 3 แห่ง ที่ทำการศึกษาแล้วนั้น เกิดจากปัญหาด้านจิตใจ กล่าวคือ ส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน เพราะปัญหาครอบครัว และผู้สูงอายุเป็นผู้ยื่นความจำนงขอเข้าพักอาศัยด้วยตนเอง จากข้อค้นพบนี้ชี้ชัดว่า ปัญหาครอบครัวมีผลต่อจิตใจของผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่งในการทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้ง 2 แห่ง นอกจากนั้น ปัญหาด้านจิตใจอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราคือ ความวิตกกังวลและมีความกลัวต่ออุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ซึ่งพบมากในผู้สูงอายุที่เข้ามาพักในบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง กล่าวได้ว่าปัญหาด้านจิตใจที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้ง 3 แห่ง คือ ปัญหาที่เกิดกับบุคคลในครอบครัว และความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิตซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 23

ตารางที่ 23

แสดงการเปรียบเทียบลักษณะปัญหาด้านจิตใจระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	ลักษณะปัญหาด้านจิตใจ
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	ปัญหาการอยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	ปัญหาจากความกลัวต่ออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	ปัญหาการอยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม

หมายเหตุ ข้อมูลได้จากการการสัมภาษณ์พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชรานั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง</u>

ในล

ทั้งสามแห่ง โดยมีตัวแปรที่ใช้ศึกษาทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ดังนี้ ตัวแปรที่หนึ่งตัวแปรส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพครอบครัวทางสังคม เชื้อชาติ และศาสนา ตัวแปรที่สองตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย เป็นการวิเคราะห์ถึงกระบวนการดูแลด้านสุขภาพ ร่างกาย ของผู้สูงอายุโดยพี่เลี้ยง และที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง มีวิธีการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร และเพราะสาเหตุใด ตัวแปรที่สองตัวแปรด้านจิตใจ วิเคราะห์ถึงกระบวนการดูแลด้านจิตใจของแต่ละบ้านพักคนชรา และมีปัจจัยแวดล้อมอื่นใดที่ทำให้วิธีการดูแลด้านจิตใจต่างกัน ตัวแปรที่สี่ตัวแปรด้านการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ถึงกิจกรรมแต่ละประเภทที่ผู้สูงอายุทำว่าก่อประโยชน์อย่างไรและลักษณะประชากรผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมนั้นๆ ตัวแปรที่ห้าตัวแปรการแยกตัวเอง เป็นการวิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ไม่ทำกิจกรรม ตัวแปรสุดท้ายตัวแปรที่หกตัวแปรด้านการมีงานทำ วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุทำงานของบ้านพักคนชรานั้นๆ และลักษณะประชากรสูงอายุที่ทำกิจกรรม การวิเคราะห์ทั้ง 6 ตัวแปรนี้ แยกตามประเด็นตัวแปรต่างๆ ได้ดังนี้

1. ตัวแปรส่วนบุคคล
2. ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย
3. ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ
4. ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม
5. ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง
6. ตัวแปรด้านการมีงานทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ตัวแปรส่วนบุคคล

คุณลักษณะของประชากรสูงอายุที่พักอาศัยในบ้านพักคนชรา เป็นคุณลักษณะที่พึงศึกษา เนื่องจากคุณลักษณะของประชากรสูงอายุสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการทำนายโอกาสที่ผู้สูงอายุจะเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของเมืองนั้นๆ เพื่อการสร้างบ้านพักคนชราที่เพียงพอต่อความต้องการ

ในส่วนของตัวแปรส่วนบุคคลมีตัวแปรย่อยที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ อายุ เพศ สถานภาพครอบครัวทางสังคม เชื้อชาติและศาสนา เพื่อความเข้าใจดูตารางที่ 13 ประกอบ สำหรับรายละเอียดของวิเคราะห์เป็นดังนี้

1.1 อายุ

สำหรับการแบ่งช่วงข้อมูลอายุเพื่อศึกษาความถี่ได้แบ่งเป็นช่วงอายุ 60-69 ปี 70-79 ปี และ 80 ปีขึ้นไป จากการศึกษาข้อมูลของผู้สมัครประเภทเสียค่าบริการและสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี เป็นกลุ่มที่สมัครขอรับบริการมากที่สุด และจากการสำมะโนประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2533 (2533:56) ทำให้ทราบว่า ประชากรสูงอายุของกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี นี้มีจำนวนมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ทำให้มีผู้สูงอายุในช่วงอายุนี้สมัครขอรับบริการจำนวนมากที่สุด และผู้สูงอายุในช่วงอายุนี้ยังสามารถดูแลตัวเองได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเข้าพักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

จากการสัมภาษณ์รองผู้จัดการสถานพักฟื้นคนชราบางเขนทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยจะมีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี เป็นส่วนมาก สำหรับข้อมูลสนับสนุนเป็นเช่นเดียวกับที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

การที่จำนวนผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีความถี่ในช่วงอายุ 60-69 ปี สูงสุดเหมือนกันนั้นเกี่ยวโยงถึงความสามารถในการให้บริการของบ้านพักคนชราที่มีขีดจำกัดในการรับสมัครเฉพาะผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ข้อมูลของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง จะแตกต่างจากบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งที่กล่าวมาคือ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง และจากการพูดคุยกับผู้สูงอายุบางส่วนทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สมัครมีอายุระหว่าง 70-79 ปี ด้วยเหตุที่ผู้สูงอายุในระยะนี้ร่างกายทรุดโทรมลงมาก นอกจากปัญหาด้านร่างกายแล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับจิตประสาทที่ไม่เป็นปกติ ประกอบกับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง นี้ตั้งขึ้นมา เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วยตัวเองไม่ได้ และเพื่อผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุนี้ทำให้มีผู้สูงอายุที่มีอายุในช่วงนี้เข้าพักอาศัยมากที่สุด สำหรับข้อมูลการเปรียบเทียบแสดงไว้ในตารางที่ 24

ตารางที่ 24

แสดงการเปรียบเทียบช่วงอายุที่มาสมัครเข้ารับบริการมากครั้งที่สุดระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	ช่วงอายุที่สมัครเข้ารับบริการบ่อยครั้งที่สุด (ปี)
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	60-69
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	70-79
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	60-69

หมายเหตุ ข้อมูลได้จากการแจงนับจากแฟ้มประวัติผู้สูงอายุและการคาดประมาณของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านสถิติ

1.2 เพศ

สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีผู้สูงอายุหญิงอาศัยอยู่มากถึงร้อยละ 80 และเป็นลักษณะเดียวกันกับที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ที่มีผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นเพศหญิงร้อยละ 70 จากการสำมะโนประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2533 (2533:56-57) พบว่าประชากรเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนมากกว่า ประชากรเพศชายที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ถึง 45,768 คน ดังนั้น การที่ในบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย เป็นเพราะเพศหญิงมีอายุเฉลี่ยยืนยาวกว่าเพศชาย จึงมีผลให้มีจำนวนผู้สูง-อายุเพศหญิงในบ้านพักคนชรามากกว่าเพศชาย สำหรับการเปรียบเทียบได้แสดงไว้ในตารางที่ 25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 25

แสดงการเปรียบเทียบจำนวนเพศของผู้สูงอายุระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

เพศ	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค		บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน
	สามัญ	เสียค่าบริการ		
-ชาย				
จำนวน (คน)	36	4	6	110
ร้อยละ	13	11	30	100
-หญิง				
จำนวน (คน)	240	34	14	0
ร้อยละ	87	89	70	0

ที่มา : จากการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยในขณะที่ทำการศึกษา
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2538
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2539

จากการศึกษาบ้านพักคนชราที่มีผู้สูงอายุเพศชายและหญิงอยู่รวมกัน พบว่า มีผู้สูงอายุเพศหญิงอาศัยอยู่มากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับที่โบรดี อีลีน (Elaine M. Brody 1977:88-91) ได้กล่าวถึงผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึงสามเท่า จากผลการศึกษาบ้านพักคนชราทั้งสองแห่ง มีเพศหญิงมากกว่าเพศชายประมาณสามเท่าเช่นกัน

1.3 สถานภาพครอบครัวทางสังคม

ผู้เป็นที่พึ่งพาของผู้สูงอายุโดยส่วนมากคือ บุตรหรือหลาน สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโสดหรือผู้สูงอายุที่มีครอบครัวแต่ไม่มีบุตร สามารถอยู่ในการดูแลของญาติได้ แต่ผู้สูงอายุเลือกที่จะเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราซึ่งไม่ต้องพึ่งพาญาติ อาจเป็นเพราะในอดีตเมื่อครั้งที่อยู่ในวัยแรงงานตนเองเคยมีชีวิตที่ไม่ต้องพึ่งพาใครมาก่อน เมื่อชราภาพลงจึงไม่ต้องการพึ่งพิงญาติ นอกจากนั้น ศรีทับทิม พานิชพันธ์ (2530:5) ได้กล่าวถึงความต้องการอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุคือ ความต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่จะลดการพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง ดังนั้น ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จึงแสดงถึงความต้องการตามที่กล่าวนี้ออกมาด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ซึ่งไม่ต้องพึ่งพาญาติพี่น้อง

สถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง และผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมีสถานภาพเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต กล่าวได้ว่าผู้สูงอายุที่เข้าพักในบ้านพักคนชราส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นม่าย ซึ่งสอดคล้องกับที่โบรดี อีลีน (1977:88-91) ได้กล่าวว่า สถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรามักจะเป็นม่าย

ผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยประเภทเสียค่าบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เกือบครึ่งหนึ่งมีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นโสด และโดยส่วนมากเป็นข้าราชการบำนาญ เป็นผู้มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา 6 ถึงระดับปริญญาตรี ส่วนมากเป็นเพศหญิง จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เป็นเพราะปัจจุบันนี้บิดามารดานิยมส่งเสียให้บุตรสาวได้เรียนหนังสือ ทำให้เพศหญิงได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเพศชาย โดยเฉพาะในสังคมเมือง เพศหญิงมีบทบาทในการทำงานหารายได้ได้ไม่ต่างจากเพศชาย และสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง มีผลให้แนวโน้มการแต่งงานลดลง ประกอบกับข้อมูลจากการสำมะโนประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2523 (2523:37) และ ปี พ.ศ. 2533 (2533:57) พบว่าช่วงเวลา 10 ปี ดังกล่าว เพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นโสดเพิ่มขึ้น 4,446 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.84 จึงสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุที่สมัครเข้ารับบริการประเภทเสียค่าบริการ ซึ่งผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ค่อนข้างมีฐานะเป็นเพศหญิงมีการศึกษาและเป็นโสด มีแนวโน้มจะเข้าพักอาศัยอยู่มากที่สุด

สำหรับข้อมูลทางสังคมของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ได้จากการคาดประมาณของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นข้อมูลในระยะเวลาที่แจ้งความจำนง ส่วนข้อมูลของผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้จากการแจงนับจากแฟ้มประวัติผู้แจ้งความจำนงขอเข้ารับบริการ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 26

แสดงการเปรียบเทียบสถานภาพครอบครัวทางสังคมโดยส่วนมากระหว่าง
ผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	สถานภาพครอบครัวทางสังคมโดยส่วนมาก
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทสามัญ	ม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต
ประเภทเสียค่าบริการ	โสด
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	ม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	ม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต

ที่มา : จากการแจงนับแฟ้มประวัติผู้เข้ารับบริการและจากการสัมภาษณ์หัวหน้าบ้านพักคนชรา

1.4 เชื้อชาติและศาสนา

สำหรับข้อมูลในส่วนนี้ใช้ตารางที่ 4, 9 และ 10 ซึ่งเป็นข้อมูลของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ตามลำดับมาประกอบ สำหรับรายละเอียดของการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นดังที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

ตัวแปรส่วนบุคคลอีกประการหนึ่งที่นำมาพิจารณา คือ ตัวแปรเชื้อชาติ และศาสนา กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่สมัครเข้าสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยประมาณร้อยละ 98.5 และส่วนน้อยที่มีเชื้อชาติจีน สาเหตุที่มีผู้สูงอายุเชื้อชาติไทยอยู่จำนวนมาก เนื่องจากองค์กรที่จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นองค์กรที่ดำเนินการโดยรัฐบาลและมีผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ พี่เลี้ยง ที่มีเชื้อชาติไทย ทำให้มีผู้สูงอายุเชื้อชาติไทยประสงค์จะเข้าพักอาศัยมากที่สุด

ผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีเชื้อชาติจีนมากกว่าเชื้อชาติไทย ซึ่งเป็นชาวจีนถึงร้อยละ 98 ทั้งนี้เนื่องมาจากบ้านพักคนชรานี้จัดตั้งขึ้นมาโดยมูลนิธิของชาวจีนและมีชาวจีนเป็นผู้บริหาร สภาพชีวิตความเป็นอยู่ภายในบ้านพักคนชราเป็นรูปแบบของคนจีน พบได้จากการดื่มน้ำชาของผู้สูงอายุ ตามอาคารจะมีอักษรภาษาจีนติดอยู่ การพูดคุยกันของผู้สูงอายุใช้ภาษาจีน ผู้สูงอายุบางท่านยังพูดภาษาไทยไม่ชัด การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาจีน รวมทั้งการแต่งกายของผู้สูงอายุชอบนุ่งกางเกงขาก๊วย ใส่เสื้อกล้ามสีขาวตัวเดียว จากที่กล่าวมานี้ เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุชาวจีนมาพักอาศัยในบ้านพักคนชรานี้มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 90 เป็นคนจีนเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน เพราะโรงพยาบาลนี้เป็นของมูลนิธิชาวจีน คือ มูลนิธิป่อเต็กตึ้ง ทำให้ชาวจีนนิยมมารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลหัวเฉียวนี้ สำหรับการออกแบบและตกแต่งภายในของบ้านพักคนชรามิได้มีลักษณะของความเป็นจีน โดยเป็นลักษณะของห้องผู้ป่วยทั่วๆ ไป อย่างไรก็ตามจากผู้ก่อตั้งที่เป็นชาวจีนและความนิยมของชาวจีนที่ใช้บริการของโรงพยาบาลหัวเฉียวทำให้ญาติของผู้สูงอายุชาวจีนพาผู้สูงอายุมาพักอาศัยที่บ้านพักคนชรานี้

ผู้สูงอายุที่สมัครเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ จากการสำมะโนประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2533 (2533:59) ทำให้ทราบว่า ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 94 นับถือศาสนาพุทธ ประกอบกับพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นของศาสนาพุทธทั้งสิ้น

สำหรับข้อมูลในการเปรียบเทียบได้แสดงไว้ในตารางที่ 27

ตารางที่ 27
แสดงการเปรียบเทียบตัวแปรเชื้อชาติและศาสนาระหว่างผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	ตัวแปรเชื้อชาติ				ตัวแปรศาสนา (พุทธ)	
		ไทย		จีน			
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านบางแค	322	≅95	≅ 98.5	≅ 5	≅ 1.5	322	100
บ้านวัยทอง	20	2	10	18	90	20	100
บ้านบางเขน	110	2	2	108	98	110	100

ที่มา : จากการแจงนับข้อมูลของผู้สูงอายุและการคาดประมาณของเจ้าหน้าที่
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2538
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้สูงอายุจะเลือกเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งใดนั้น ผู้สูงอายุหรือบุตรหลานจะพิจารณาที่การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านพักคนชราว่าเป็นแบบเชื้อชาติใด ซึ่งผู้สูงอายุหรือบุตรหลานได้นำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ ในการสมัครเข้าพักในบ้านพักคนชรา

สำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลตัวแปรส่วนบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลจากตารางที่ 25 ถึง 27 สามารถนำมาประกอบเป็นตารางที่ 28

ตารางที่ 28

แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ตัวแปร	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค		บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	บ้านพักคนชรา บ้านบางเขน
	สามัญ	เสียค่าบริการ		
<u>เพศ</u>				
-ชาย จำนวน (คน)	36	4	6	110
ร้อยละ	13	11	30	100
-หญิง จำนวน (คน)	240	34	14	0
ร้อยละ	87	89	70	0
<u>สถานภาพครอบครัวทางสังคม</u>				
-โดยส่วนมาก	ม่าย	โสด	ม่าย	ม่าย
<u>ช่วงอายุ</u> ที่สมัครขอรับบริการมากที่สุด (ปี)	60-69		70-79	60-69
<u>เชื้อชาติ</u>				
-ไทย ร้อยละ	≅ 95		10	2
-จีน ร้อยละ	≅ 1.5		90	98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ตัวแปร	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	บ้านพักคนชรา บ้านบางเขน
ศาสนา			
-พุทธ ร้อยละ	100	100	100

หมายเหตุ ข้อมูลในส่วนของตัวแปรอายุ เชื้อชาติ และศาสนาของผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค หมายรวมถึงผู้สูงอายุประเภทพิเศษ อีกจำนวน 8 คน รวมเป็นทั้งหมดคือ 322 คน

2. ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

ปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัญหาที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องประสบเพราะความชรา เพราะเป็นเหตุให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลงถูกโรคภัยเบียดเบียนได้ง่าย ระบบต่างๆ ในร่างกายเสื่อมลง ซึ่งสุรกุล เจนอบรม (2534:44) ได้กล่าวไว้คือ กระดูกและข้อเคลื่อนไหวไม่เป็นปกติ หูตึง ตาฟาง ผิวหนังเหี่ยวย่น ฟันหลุดร่วงไป เกิดการไร้สมรรถภาพและความสามารถ จึงต้องการความช่วยเหลือและพึ่งพาผู้อื่น รวมทั้งต้องการพักอาศัยในที่ที่มีผู้ดูแลตลอดเวลา

ในการวิเคราะห์ตัวแปรการดูแลด้านร่างกายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและดูแลผู้สูงอายุ กระบวนการดูแลด้านสุขภาพ อาการเจ็บป่วยและโรคที่พบได้บ่อย บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง นี้มีกระบวนการบริหารงานที่ไม่เหมือนกัน ทำให้มีการดูแลด้านร่างกายที่แตกต่างกัน ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

2.1 เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและดูแลผู้สูงอายุ

บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนั้นตั้งขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากการเป็นที่พักอาศัย ที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้มีบริการด้านการดูแลส่งเสริมสุขภาพกล่าวคือ มีแพทย์และพยาบาล มาให้การรักษาถึงบ้านพักคนชรา เพื่อผู้สูงอายุเดินทางโดยไม่ลำบาก การที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีแพทย์ 2 คน มาให้การรักษาอาทิตย์ละ 2 ครั้ง นักกายภาพบำบัด 1 คน ให้การรักษาอาทิตย์ละ 2 ครั้ง และมีพยาบาลประจำ 3 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีแพทย์ 1 คน มาให้การตรวจรักษาอาทิตย์ละ 1 ครั้ง การตรวจรักษาของแพทย์เป็นการตรวจรักษาโรคทั่วไป ไม่ใช่การรักษาโรคเฉพาะทาง ประกอบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจ้างแพทย์ และค่ายารักษาโรค เป็นภาระของบ้านพักคนชราทั้งหมด ส่วนผู้สูงอายุที่มารับการรักษาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย จากการสังเกตยาที่ผู้สูงอายุได้รับจากแพทย์เป็นยาที่มีราคาไม่สูงนัก ด้วยเหตุที่งบประมาณสำหรับค่ายารักษาโรคมีจำกัด ทำให้มีข้อจำกัดในด้านคุณภาพของยา นอกจากนี้ บ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ สร้างขึ้นมาเพื่อสาธารณประโยชน์ จึงไม่มีทุนทรัพย์มากพอในการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาทำงานประจำที่บ้านพักคนชรา และอาจไม่มีความจำเป็นต้องมีแพทย์อยู่ตลอด 24 ชั่วโมง เพราะผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยเป็นผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองได้

บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีบริการทางการแพทย์ที่ต่างจากบ้านพักคนชราสองแห่งที่กล่าวไว้ข้างต้นคือ พี่เลี้ยงที่ดูแลผู้สูงอายุคือ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และบุรุษพยาบาล การดูแลสุขภาพร่างกายจึงมีความใกล้ชิดกว่า แพทย์มาให้การตรวจรักษาผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ถ้าหากผู้สูงอายุเกิดอาการผิดปกติ ผู้สูงอายุจะถูกส่งไปรักษาตามแผนกเฉพาะทางทันที ทำให้ได้รับความสะดวก เพราะไม่ต้องเดินทาง ข้อแตกต่างอีกประเด็นหนึ่งคือ ผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ต้องพาตัวเองมารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ผู้สูงอายุจึงไม่ได้รับการตรวจรักษาครบทุกคน ขึ้นอยู่กับความสนใจในสุขภาพของผู้สูงอายุเอง แต่ผู้สูงอายุทุกคนของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้รับการตรวจจากแพทย์ ทั้งนี้เป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้กับบ้านพักคนชราเป็นประการสำคัญ

สำหรับการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและการดูแลผู้สูงอายุระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง แสดงไว้ในตารางที่ 29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 29

แสดงการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลและการดูแลผู้สูงอายุ ระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

เจ้าหน้าที่	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง
<u>พี่เลี้ยง</u>			
จำนวน (คน)	29	0	20
อัตราส่วนของผู้สูงอายุต่อพี่เลี้ยง	11:1	0	1:1
<u>แพทย์</u>			
จำนวน (คน)	2	1	20
อัตราส่วนของแพทย์ต่อผู้สูงอายุ	161:1	110:1	1:1
จำนวนวันที่ให้การตรวจรักษาใน 1 อาทิตย์ (วัน)	2	1	2
<u>พยาบาลประจำ</u>			
จำนวน (คน)	3	0	20
อัตราส่วนของผู้สูงอายุต่อพยาบาล	107:3	0	1:1
จำนวน(คน)	1	0	0
<u>นักกายภาพบำบัด</u>			
จำนวนนักกายภาพบำบัดต่อผู้สูงอายุ	1:332	0	0
จำนวนวันที่ให้การตรวจรักษาใน 1 อาทิตย์ (วัน)	1	0	0

หมายเหตุ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของบ้านพักคนชราบ้านวัยทอง มีอาชีพเป็นพยาบาลของโรงพยาบาลหัวเฉียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การดูแลสุขภาพ

สำหรับการวิเคราะห์กระบวนการดูแลด้านร่างกายได้แยกออกเป็น การดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้และโรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุรับบริการ สำหรับรายละเอียดเป็นดังนี้

2.2.1 การดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้

กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดคือ ผู้สูงอายุที่สุขภาพทรุดโทรมมาก ผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้และผู้สูงอายุที่มีอาการทางจิตประสาท บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง มีวิธีการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต่างกันคือ ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค จะนำผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไปแยกไว้คนละส่วนกับผู้สูงอายุทั่วไป โดยให้พักอยู่ที่อาคารมหาดไทย 100 ปี ผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องการการดูแลในส่วนของการป้อนอาหาร การชำระล้างร่างกาย การขับถ่ายและการซักเสื้อผ้า พี่เลี้ยงเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว ยกเว้นการป้อนอาหารเป็นหน้าที่ของผู้สูงอายุที่สุขภาพแข็งแรงผลัดเวรมาช่วยงาน ในปัจจุบันนี้มีผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้อยู่ประมาณ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ของผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก

สำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จะอยู่รวมกับผู้สูงอายุทั่วไป เนื่องจากมีพื้นที่ไม่มากพอและทำให้พี่เลี้ยงสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึง ในเรื่องการดูแลเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย ขับถ่าย และการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้นี้เป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยง ที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ในด้านผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนร้อยละ 1 เป็นผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้ซึ่งอาศัยอยู่ในห้องเดียวกับผู้สูงอายุที่ปกติทั่วไป และมีผู้สูงอายุด้วยกันทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้การดูแลช่วยเหลือ การนำผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองได้และไม่ได้มาอยู่รวมกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ช่วยดูแลผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้

จากข้อมูลของผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้จากบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง สามารถแสดงได้ตามตารางที่ 30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 30

แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติภาระกิจประจำวันได้และการพักอาศัยระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน
จำนวน (คน)	30	16	1
ร้อยละ	9	85	1
การพักอาศัย	แยกไว้ต่างหาก	อยู่รวมกับผู้สูงอายุที่เป็นปกติ	อยู่รวมกับผู้สูงอายุที่เป็นปกติ

ที่มา : จากการแจงนับจำนวนผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2538
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2538
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2539
หมายเหตุ ค่าร้อยละเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด

2.2.2 โรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุรับการรักษา

ถ้าหากผู้สูงอายุมีอาการหนัก เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชราจะนำผู้สูงอายุส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ใช้บริการของโรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลทหารเรือ และโรงพยาบาลตากสิน ซึ่งเป็นโรงพยาบาล ที่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การแพทย์ และบุคลากรเพียงพอสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ใช้บริการของโรงพยาบาลเทียนฟ้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของเอกชน ชาวจีนนิยมมาใช้บริการกันมาก ด้วยเหตุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ตั้งขึ้นมาอยู่ในโรงพยาบาลหัวเฉียวจึงใช้บริการของโรงพยาบาลหัวเฉียว

จะเห็นได้ว่าสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ซึ่งเป็นบ้านพักคนชราพักอาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายที่ไม่มากนักจะใช้บริการของรัฐบาลที่อยู่ใกล้บ้านพักคนชรามากที่สุด การใช้บริการของโรงพยาบาลรัฐทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งผู้สูงอายุยังสามารถใช้สิทธิจากสวัสดิการของผู้สูงอายุได้อีกด้วยคือ การรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

สำหรับข้อมูลการเปรียบเทียบแสดงได้ดังตารางที่ 31

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 31

แสดงการเปรียบเทียบโรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุใช้บริการระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	โรงพยาบาลที่ผู้สูงอายุใช้บริการ
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	รพ.ทหารเรือ รพ.ตากสินมหาราชและรพ.ศิริราช
บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง	รพ.หัวเฉียว
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	รพ.ภูมิพลอดุลยเดชและรพ.เทียนฟ้า

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนี้ ตอบสนองความต้องการด้านการดูแลด้านร่างกายเป็นหลัก กล่าวคือ มีที่พักอาศัยที่ปลอดภัย มีอาหารที่มีคุณค่าให้รับประทานครบ 3 มื้อ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้ตามสมควร มีการรักษาพยาบาลโดยการนำแพทย์มาให้การตรวจรักษาผู้สูงอายุถึงบ้านพักคนชรา โดยเฉพาะบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ผู้สูงอายุรับการดูแลด้านการรักษาพยาบาลเป็นพิเศษ นอกจากนี้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งจะแยกกล่าวในหัวข้อถัดไป

3. ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

เนื่องจากผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุถูกลดบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การได้อยู่กับครอบครัว มีบุตรหลานคอยประคับประคองจิตใจเป็นสิ่งที่เป็นความสุขที่สุดในวัยสูงอายุ การที่ผู้สูงอายุต้องแยกจากครอบครัวมาอยู่บ้านพักคนชราไม่ว่าจะเกิดจากเหตุผลใดๆ ก็ตาม ผู้สูงอายุยิ่งต้องการการดูแลด้านจิตใจมากขึ้น เพราะการย้ายที่อยู่ การห่างจากครอบครัวและคนรู้จัก เป็นเหตุให้หยิบยกประเด็นการดูแลด้านจิตใจที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่มีให้แก่ผู้สูงอายุ มากล่าวถึง

สำหรับในหัวข้อนี้จะได้แยกประเด็นของการวิเคราะห์ออกเป็น การดูแลจิตใจโดยการปฏิบัติหลักศาสนา การสนทนาและการมาเยี่ยมของญาติ ซึ่งรายละเอียดเป็นดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1 การปฏิบัติตามหลักศาสนา

บ้านพักคนชราแต่ละแห่งมีวิธีการดูแลด้านจิตใจที่ต่างกันไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขใจกับสถานที่พักอาศัยใหม่ กล่าวคือ ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้ใช้พุทธศาสนาเป็นสิ่งจรรโลงจิตใจ การได้ฟังเทศน์ และการทำบุญตักบาตร ผู้สูงอายุเชื่อว่าการปฏิบัติศาสนกิจที่กล่าวมาเป็นการสั่งสมบุญกุศล สำหรับพุทธศาสนิกชนที่มีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด การทำบุญจะเป็นกุศลส่งให้ผู้ทำเมื่อเสียชีวิตไปแล้วได้ไปเกิดหรืออยู่ในที่ที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมองอนาคตของตนเองคือความตาย เมื่อยังมีชีวิตอยู่จึงควรสร้างบุญกุศลไว้

การดูแลด้านจิตใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เนื่องจากส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุที่มาอยู่ที่บ้านพักคนชรานี้ มาจากปัญหาด้านจิตใจ ซึ่งมาจากปัญหาครอบครัว นอกจากนั้นผู้สูงอายุที่ได้เข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรายังเกิดความเหงาว้าเหว่ เนื่องจากไม่มีญาติมาเยี่ยม ขาดการติดต่อกับทางบ้าน รวมทั้งเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ จากปัญหาด้านจิตใจที่เกิดขึ้นนี้ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้มีวิธีการดูแลด้านจิตใจโดยใช้ศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ประกอบกับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นบ้านพักคนชราของรัฐบาล ที่สนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายของคณะทำงานพิจารณานโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้กำหนดมาตรการหลักไว้ (คณะทำงานพิจารณานโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ 2535:3) คือ "สนับสนุนให้สถาบันศาสนาเผยแพร่ศาสนาคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้สูงอายุ" อย่างไรก็ดีที่บ้านพักคนชรานี้ได้ใช้ศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้สูงอายุมาก่อนที่นโยบายดังกล่าวนี้จะกำหนดมา แสดงถึงว่าสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้ใช้วิธีการดูแลด้านจิตใจที่ถูกต้องตามหลักการมาโดยตลอด

การทำบุญตักบาตรและการฟังเทศน์ ฟังธรรม พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าเป็นการสร้างบุญกุศลให้กับตนเอง จากการศึกษาของศิริวรรณ ศิริบุญ (2538:31) พบว่า นอกจากการสั่งสมบุญกุศลแล้ว ผู้สูงอายุยังได้นำศาสนามาเป็นที่พึ่งทางใจ ให้คลายความทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจที่ตนประสบอยู่ ซึ่งนำมาสนับสนุนภาวะจิตใจของผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทั้งชายและหญิงจะมีความตั้งใจในการเตรียมอาหารสำหรับตักบาตรในตอนเช้า ซึ่งเป็นอาหารที่มีคุณภาพและราคาสูงกว่าที่ตนเองรับประทาน การได้ตักบาตรผู้สูงอายุถือว่าเป็นการทำบุญ เมื่อตักบาตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สูงอายุบางคนจะกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลให้กับผู้ล่วงลับ ทั้งนี้เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายหรือชีวิตในโลกหน้า ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (สุรกุล เจนอบรม 2534:107)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้นิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ และรับบาตรถึงที่บ้านพักคนชรา ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องเดินทางไปวัด รวมทั้งผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพจะได้มีโอกาสมาร่วมทำบุญด้วย จากการศึกษาจะเห็นความแตกต่างระหว่างสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง กล่าวคือ ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ผู้สูงอายุที่มีอาการหลง และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินมาตักบาตรหรือฟังเทศน์ได้ด้วยตัวเอง จะมีพี่เลี้ยงช่วยประคองผู้สูงอายุให้ได้ตักบาตร หรือมานั่งฟังเทศน์ แต่ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีลักษณะที่แตกต่างจากบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง คือ ผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้จะไม่มีโอกาสได้ร่วมตักบาตรหรือมานั่งฟังเทศน์ เนื่องจากมีจำนวนพี่เลี้ยงไม่เพียงพอที่จะพาผู้สูงอายุมาทำบุญตักบาตร ทำให้มีเพียงผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้เท่านั้นที่ได้มาทำบุญตักบาตร

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องดูแลจิตใจ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เท่านั้นที่ฟังรายการธรรมะจากวิทยุส่วนตัว ผู้สูงอายุที่ฟังวิทยุได้นี้มีสุขภาพดีไม่มีปัญหาในเรื่องของการฟัง แต่ไม่ใช่กับผู้สูงอายุทุกคนที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ที่ฟังรายการวิทยุ เพราะที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีผู้สูงอายุที่ชราภาพมากอาศัยอยู่ด้วย ผู้สูงอายุเหล่านี้มีปัญหาเรื่องการได้ยินเสียงเช่นเดียวกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง แต่ผู้สูงอายุที่ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีโอกาสได้ร่วมฟังเทศน์จากพระที่มาเทศน์ได้ การฟังเทศน์ของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นเพียงการนั่งดูพระสงฆ์ที่มาเทศน์เท่านั้น มีผู้สูงอายุประมาณ 3 คน ที่เข้าใจในสิ่งที่พระเทศน์ แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ที่มีประสาทการฟังสมบูรณ์กลับไม่ได้ฟังรายการธรรมะจากวิทยุอาจเป็นเพราะผู้สูงอายุทั้ง 3 คนนี้มีเชื้อชาติจีน หรืออาจไม่ได้นับถือลัทธิหินยาน ทำให้ไม่ฟังรายการธรรมะจากวิทยุ

ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่นิยมฟังรายการธรรมะจากวิทยุและไม่ร่วมกิจกรรมทางศาสนาใดๆ รวมทั้งการตักบาตรในตอนเช้า อาจมีสาเหตุมาจาก ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 98 เป็นชาวจีน ซึ่งย้ายถิ่นมาจากประเทศจีน ทำให้ผู้สูงอายุไม่ร่วมในการปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาพุทธในวัดของคนไทย ประกอบกับบริเวณโดยรอบของบ้านพักคนชราไม่มีศาลเจ้าหรือวัดจีน สำหรับให้ผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรานี้ได้ปฏิบัติศาสนกิจ

ดังนั้นจึงสรุปข้อมูลการเปรียบเทียบการดูแลจิตใจโดยใช้ศาสนาระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งได้ตามตารางที่ 32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 32

แสดงการเปรียบเทียบการดูแลจิตใจโดยใช้ศาสนาระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	การทำบุญตักบาตร	การฟังเทศน์
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	ตักบาตรทุกเช้า	เฉพาะวันพระ
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	เฉพาะวันพระ	เฉพาะวันศุกร์ต้นเดือน
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	ไม่มี	ไม่มี

3.2 การสนทนา

สำหรับในหัวข้อของการสนทนาได้แยกบุคคลที่สนทนากับผู้สูงอายุออกเป็น 2 กลุ่มคือ การสนทนาระหว่างผู้สูงอายุกับพี่เลี้ยง ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

นอกจากนั้นการได้สนทนากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ที่ผ่านชีวิตมาจนถึงวัยสุดท้ายของชีวิตและการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการสร้างสัมพันธภาพทางด้านสังคม ซึ่ง สุเทพ เชาวลิต (2527:137) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ ที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ มักจะนั่งสนทนาอยู่ตามระเบียงบ้าน โดยส่วนมากเป็นผู้สูงอายุหญิง มีผู้สูงอายุชายบ้างซึ่งพบได้ไม่บ่อยครั้งนัก ส่วนผู้สูงอายุที่เรือนคนหลงจะไม่มีการสนทนาใดๆ เนื่องจากผู้สูงอายุสุขภาพไม่ดีและมีจิตประสาทที่ไม่ปกติ สำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีการสนทนากันบ้างและพบได้บ่อยครั้งในขณะที่เล่นหมากรุก และในระหว่างที่ผู้สูงอายุเดินสวนกันแต่ก็ไม่ชัดเจนเท่าที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค การสนทนาไม่ว่าจะเป็นในวัยใดมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิต ซึ่ง เกษม ตันติผลาชีวะ (2528:79) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นการระบายความเครียดออกไปและอาจได้คำแนะนำปรึกษากลับมาจากเพื่อนผู้สนทนาด้วย ซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เกือบทุกคนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ หรือมีอาการหลงๆ ลืมๆ ทำให้ไม่พบว่ามีการสนทนาระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน นอกจากพี่เลี้ยงจะชวนผู้สูงอายุคุยเรื่องทั่วไป หรือหยอกล้อกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะโต้ตอบด้วยการยิ้ม หรือลักษณะถามคำตอบคำมากกว่า ที่จะเป็นผู้สูงอายุเป็นผู้เริ่มเรื่องในการสนทนา

ดังนั้นจึงสรุปการเปรียบเทียบข้อมูลการสนทนาได้เป็นตารางที่ 33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 33

แสดงการเปรียบเทียบการสนทนาระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

บ้านพักคนชรา	การสนทนาระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง	การสนทนาระหว่างผู้สูงอายุกับพี่เลี้ยง
สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	เด่นชัดมาก	ไม่เด่นชัด
บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง	ไม่เด่นชัด	เด่นชัดมาก
สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	เด่นชัดมาก	ไม่พบ เพราะไม่มีพี่เลี้ยง

3.3 การมาเยี่ยมของญาติ

การดูแลด้านจิตใจที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องการคือ การมาเยี่ยมของบุตรหลานหรือญาติ ถึงแม้ว่าที่บ้านพักคนชราบางแห่งจะมีพี่เลี้ยงคอยเอาอกเอาใจ หรือการมีเพื่อนในวัยเดียวกันก็ไม่ทำให้ผู้สูงอายุเป็นสุขใจเท่าได้จากญาติ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จะมีญาติมาเยี่ยมในวันหยุดหรือหลังเวลาทำงาน โดยส่วนใหญ่ญาติจะมาเยี่ยมในวันเสาร์-อาทิตย์ของทุกอาทิตย์ ในการมาเยี่ยมของญาติมีระยะเวลาห่างที่สุดคือเดือนละ 1 ครั้ง เพราะญาติต้องมาเสียค่าใช้จ่าย จึงกล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง นี้มีญาติมาเยี่ยมทุกคน ส่วนผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ร้อยละ 17 มีญาติมาเยี่ยมและมีผู้สูงอายุบางท่านที่แข็งแรงจะเดินทางกลับไปเยี่ยมญาติด้วยตนเอง มีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ขาดการติดต่อจากญาติ สำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนที่ยังคงติดต่อกับญาติมีจำนวนน้อย

ประเด็นในส่วนนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่า การที่ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ไม่ถูกทอดทิ้งจากญาติ เนื่องจาก ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ยังต้องการค่าใช้จ่ายจำนวนมากในแต่ละเดือนจากทางครอบครัว รวมทั้งการที่ผู้สูงอายุแยกตัวเองมาอยู่ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง นี้ ไม่ได้เกิดปัญหาขัดแย้งใดๆ ในครอบครัวของผู้สูงอายุจึงยังคงเป็นที่รักและต้องการของคนในครอบครัว สำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ไม่มีญาติมาเยี่ยมถึงร้อยละ 90 และ 83 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างผู้สูงอายุกับญาติ ประกอบกับผู้สูงอายุไม่ต้องพึ่งพาเรื่องค่าใช้จ่ายจากครอบครัว

สำหรับผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขนที่บางส่วนยังคงติดต่อกับญาติ เป็นเพราะผู้สูงอายุยังมีความผูกพันทางใจกับคนในครอบครัว นอกจากนี้การพักอาศัยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้สูงอายุที่มีเงินเก็บสะสมซึ่งได้จากการบริจาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และการทำงาน ผู้สูงอายุที่มาจากครอบครัวยากจนเหล่านี้จะมีญาติมาเยี่ยม เนื่องจากต้องการหยิบยืมเงินเพื่อมาจุนเจือครอบครัว

สำหรับข้อมูลการมาเยี่ยมของญาติของผู้สูงอายุแสดงได้ตามตารางที่ 34

ตารางที่ 34

แสดงการเปรียบเทียบของการมาเยี่ยมของญาติระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

การมาเยี่ยมของญาติ	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	สถานพักฟื้นคนชราบางเขน	บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง
ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีญาติมาเยี่ยมใน 1 เดือน	17	10	100
สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีญาติมาเยี่ยม	ผู้สูงอายุบางคนมีปัญหาขัดแย้งกับคนในครอบครัวและผู้สูงอายุไม่ต้องพึ่งพาเรื่องค่าใช้จ่ายใดๆ จากครอบครัว	ผู้สูงอายุบางคนมีปัญหาขัดแย้งกับคนในครอบครัวและผู้สูงอายุไม่ต้องพึ่งพาเรื่องค่าใช้จ่ายใดๆ จากครอบครัว	-

การดูแลจิตใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา ทางบ้านพักคนชราจึงได้มีวิธีการดูแลจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันไปบ้างแต่มีจุดประสงค์เดียวกันคือ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ดำรงชีวิตบั้นปลายอย่างมีความสุข ฉวีวรรณ แก้วพรหม (2530:80) ได้กล่าวไว้ถึงการทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตใจดีได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่และการเยี่ยมเยียนจากบุตรหลาน นอกจากนี้การพูดคุยกับคนที่อยู่ในวัยเดียวกันคือความสุขที่ได้จากคนรอบข้าง และความสุขใจอีกประการหนึ่งนั้นได้มาจากการปฏิบัติศาสนกิจ การได้ทำบุญตักบาตร หมั่นฟังเทศน์ ทำให้เกิดเป็นกุศล สำหรับผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ได้มีโอกาสปฏิบัติศาสนกิจตามวิสัยของพุทธศาสนิกชน แต่สำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ซึ่งเป็นชาวจีนที่ยังคงยึดถือวัฒนธรรมของชนชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จีนอย่างเคร่งครัด ผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรานี้จึงไม่ร่วมปฏิบัติศาสนกิจตามแบบชาวพุทธในวัดไทย จึงกล่าวได้ว่า พุทธศาสนาเป็นสิ่งจรรโลงจิตใจสำหรับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี การปฏิบัติศาสนกิจจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุ นอกจากการร่วมปฏิบัติศาสนากิจแล้ว บ้านพักคนชราที่ได้ทำการศึกษายังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขได้เช่นกัน

4. ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

จากคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาได้นิยามคำว่ากิจกรรม ซึ่งมีขอบเขตของการศึกษาที่ชัดเจนคือ มุ่งศึกษาเฉพาะสิ่งที่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมและมีผู้สูงอายุเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ประโยชน์โดยทั่วไปของกิจกรรมก็เพื่อความบันเทิงและเพื่อสุขภาพ สำหรับประโยชน์ด้านสุขภาพนั้นมีความเกี่ยวโยงกับหัวข้อตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย ด้วยเหตุที่มีประเด็นตัวแปรในหัวข้อนี้ขึ้นมา จึงได้นำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการดูแลด้านร่างกายแยกมากล่าวในหัวข้อนี้ แต่ในหัวข้อตัวแปรด้านการทำกิจกรรมนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีหรือกระบวนการในการปฏิบัติกิจกรรมจึงเป็นเหตุให้แยกมากล่าวเป็นหัวข้อตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

การทำกิจกรรมมีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โรเบิร์ต ฮาวิเกริสท์ (1968:20-23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมในวัยสูงอายุไว้คือ ทำให้เป็นคนคล่องแคล่ว มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีความพอใจในชีวิตและสามารถยอมรับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนไปได้ จะเห็นได้ว่าการทำกิจกรรมทำให้เกิดผลดีต่อผู้ทำกิจกรรม และกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว

ในการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง มีบ้านพักคนชราจำนวนสองแห่งที่จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำคือ ที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง และสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำ ทำให้เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการจัดกิจกรรมและไม่จัดกิจกรรมในบ้านพักคนชรา ประกอบกับการทำกิจกรรมมีประโยชน์อย่างไรแก่ผู้สูงอายุที่ร่วมทำกิจกรรมนั้นจะทำการวิเคราะห์เฉพาะสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเท่านั้น

การจัดกิจกรรมในบ้านพักคนชราทั้งสองแห่ง นั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ในบ้านพักคนชราจัดขึ้น และอีกประเภทหนึ่งคือ กิจกรรมที่บุคคลภายนอกเป็นผู้จัด โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ขึ้นกับนโยบายของบ้านพักคนชราเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้บริหารบ้านพักคนชราใดมีนโยบายที่เล็งเห็นถึงประโยชน์อันเกิดจากกิจกรรม ก็จะส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้สูงอายุจัดกิจกรรมนั้นๆ ขึ้นมา และสนับสนุนบุคคลภายนอกให้มาร่วมจัดกิจกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสุขภาพของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค คือ กิจกรรมกายบริหารช่วงเช้า และกิจกรรมรำมวยจีน สำหรับกิจกรรมรำมวยจีน เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมออกกายบริหารช่วงเช้า ทั้งนี้เพราะกิจกรรมออกกายบริหารช่วงเช้าจะเป็นการกายบริหารด้วยท่าที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่อำนวย ไม่ต้องใช้แรงและการเคลื่อนไหวมากเท่าการรำมวยจีน รวมทั้งการรำมวยจีนต้องยืนตลอดจนเสร็จกิจกรรม ทำให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการยืนและเดินไม่สามารถทำท่าตามได้ ส่วนกิจกรรมกายบริหารในช่วงเช้านั้นผู้สูงอายุสามารถนั่งทำได้

กิจกรรมเพื่อสุขภาพและเพื่อความเพลิดเพลิน ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีดังนี้ กิจกรรมรำไทยและกิจกรรมอาชีวบำบัด กิจกรรมรำไทยเป็นการออกกำลังขา แขน และนิ้วมือ และทำให้เกิดความสนุกสนานด้วย ส่วนกิจกรรมอาชีวบำบัด มีประโยชน์ทางตรง คือ ได้ออกกำลังแขน และนิ้วมือในการหยิบจับชิ้นงาน ประโยชน์ทางอ้อม คือ สิ่งของที่ผู้สูงอายุประดิษฐ์ขึ้นมาสามารถขาย นำรายได้แก่ผู้ที่ร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูความทรงจำ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการหลงๆ ลืมๆ ได้กลับมาเป็นผู้มีความจำเป็นหรือไม่ให้มีอาการมากไปกว่านี้ แต่ในวงการแพทย์ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่ากิจกรรมดังกล่าวนี้สามารถทำให้ผู้สูงอายุหายป่วยจากโรคหลงนี้ได้ และกิจกรรมสุดท้ายคือ กิจกรรมดนตรีไทย เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความเพลิดเพลินโดยเฉพาะ ประโยชน์ทางอ้อม คือ ผู้สูงอายุได้ใช้สมองในส่วนของความทรงจำในการท่องจำโน้ตเพลง

ตารางเวลาในการทำกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค จะจัดให้เลื่อมล้ำกันทำให้ผู้สูงอายุคนหนึ่งสามารถทำกิจกรรมได้หลายประเภท จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุจำนวน 200 คน หรือร้อยละ 62.11 ร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ซึ่งสุรกุล เจนอบรม (2534:34) ได้กล่าวว่าทำให้เป็นผู้มีบุคลิกกระฉับกระเฉง ชอบการพบปะสังสรรค์ พูดคุยทักทายกับเพื่อนผู้สูงอายุที่มาร่วมทำกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตามมีผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ต้องการร่วมทำกิจกรรมใดๆ ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องการอยู่อย่างสันโดษจึงลดระดับกิจกรรมลง และมีชีวิตอยู่อย่างสงบ ซึ่งจะกล่าวถึงในประเด็นต่อไป

กิจกรรมของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง นี้มีไม่บ่อยครั้งนัก เพียงอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมที่จัดขึ้นเกือบทุกครั้งมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้มีบุคคลภายนอกมาร่วมจัดกิจกรรม เป็นนักเรียนนักศึกษา ซึ่งมาร่วมจัดให้นานๆ ครั้ง จากที่เคยกล่าวมาแล้วถึงสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ทุกวัน กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการออกกำลังกายง่ายๆ เช่น ตบมือ ขยับเท้า โยนลูกบอล ใช้นิ้วมือปั้นดินน้ำมัน หรือทำขนม นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมฟื้นฟูความทรงจำ เพื่อทำให้ผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีความจำดีขึ้น และป้องกันความเสื่อมของสมอง ทั้งนี้การจัดกิจกรรมได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยพี่เลี้ยงทำหน้าที่พยุงผู้สูงอายุมาที่สถานที่จัดกิจกรรม และพี่เลี้ยงต้องคอยดูแลผู้สูงอายุให้นั่งในท่าที่ถูกต้อง เช่น ไม่นั่งไขว่ห้าง หรือนั่งหลังงอ การจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งจะมีพี่เลี้ยงอย่างน้อย 5 คน และเมื่อเปรียบเทียบจำนวนพี่เลี้ยงกับจำนวนผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง จำนวน 20 คน ผู้สูงอายุที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ประมาณ 15 คน เมื่อคิดเป็นอัตราส่วนของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมกับจำนวนพี่เลี้ยงที่ดูแลกิจกรรมแล้วมีสัดส่วนเป็น 1:3 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพกายและความจำไม่ดี จะเกิดขึ้นมาได้ต้องมีพี่เลี้ยงอย่างเพียงพอ

ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ที่เรียกว่า “คนหลง” เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณลักษณะคล้ายกับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ในขณะที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ไม่นำผู้สูงอายุเหล่านี้มาร่วมกิจกรรมใดๆ อาจเป็นเพราะลักษณะกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นปกติ อีกทั้งพี่เลี้ยงมีจำนวนไม่มากพอสำหรับนำผู้สูงอายุที่ไม่เป็นปกติมาร่วมทำกิจกรรมได้

สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทดลองร่วมทำกิจกรรม เพื่อพิจารณาว่าความเป็นจริงแล้วผู้สูงอายุต้องการทำกิจกรรมหรือไม่ จากการสังเกต กลุ่มผู้สูงอายุที่เล่นหมากรุก มีพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรม ซึ่งศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534:54) ได้กล่าวไว้คือ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ชอบการรวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อการสังสรรค์ ปรากฏการณ์ที่แสดงออกมานี้ แสดงถึงความต้องการของผู้สูงอายุที่จะทำกิจกรรม ดังนั้นที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการจัดกิจกรรม

สำหรับการสรุปเนื้อหาการเปรียบเทียบในหัวข้อนี้แสดงได้ในตารางที่ 35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 35

แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างบ้านพักคนชราทั้งสองแห่ง

ข้อมูลกิจกรรม	สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค	บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง
จำนวนวันที่จัดกิจกรรมใน 1 อาทิตย์	5	1
ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม	พี่เลี้ยงและบุคคลภายนอก	พี่เลี้ยง
จำนวนผู้ดูแลกิจกรรมในแต่ละประเภท	≅ 2	≅ 5
จำนวนผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรม (คน)	≅ 200	≅ 15
ร้อยละของผู้สูงอายุที่ร่วมทำกิจกรรม	≅ 62.11	≅ 75

การจัดกิจกรรมในบ้านพักคนชราต้องประกอบด้วย นโยบายของผู้บริหารบ้านพักคนชราที่เห็นประโยชน์จากกิจกรรม ผู้นำในการจัดกิจกรรมและผู้สูงอายุที่สมัครใจร่วมทำกิจกรรม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา พบว่า สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีกิจกรรมหลายประเภทต่างจากบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ทั้งนี้เป็นเพราะสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นบ้านพักคนชราของรัฐบาลที่ตั้งมานาน เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อยู่ในย่านชุมชน และเปิดกว้างสำหรับการศึกษา เป็นแหล่งศึกษาข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ อีกทั้งเป็นสถานที่ที่นำความรู้อันเกิดจากการศึกษาทั้งในและต่างประเทศมาทดลองปฏิบัติกับผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมบางประเภทที่นำมาทดลองแล้วก่อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม กิจกรรมนั้นจึงยังคงใช้ปฏิบัติกันสืบไป ประกอบกับผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ สำหรับผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นผู้มีสุขภาพไม่แข็งแรง ทำให้การจัดกิจกรรมมีได้ไม่บ่อยนัก และที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำ เนื่องจากผู้บริหารของบ้านพักคนชราไม่มีนโยบายในการจัดกิจกรรม ประกอบกับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นบ้านพักคนชราของเอกชนที่ค่อนข้างเข้มงวดสำหรับบุคคลภายนอก ที่จะเข้ามา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำเนินการจัดกิจกรรม ทำให้ไม่มีกิจกรรมใดๆ เกิดขึ้นในบ้านพักคนชรา แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่ง มีทั้งสุขภาพดีและไม่ดี ซึ่งไม่ร่วมทำกิจกรรมใดๆ สำหรับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะกล่าวถึงในส่วนของตัวแปรการแยกตัวเอง

5. ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

ประเด็นตัวแปรการแยกตัวเอง เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ควรได้รับการพิจารณา เนื่องจากพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่แยกตัวเองนี้จะตรงกันข้ามกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นไปตามทฤษฎีกิจกรรม ซึ่ง อีลีน คัมมิง และวิลเลียม อี เฮนลี (1961:211) ได้กล่าวถึงการลดบทบาททางสังคมและลดระดับกิจกรรมลงของผู้ที่เข้าสู่วัยสูงอายุ จากผลการวิจัย บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง พบว่าผู้สูงอายุชอบนั่งทอดสายตาเหม่อลอยอยู่ตามลำพัง หรือนอนเล่นอยู่บนเตียงตามลำพัง โดยไม่สนใจต่อการสนทนาหรือเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมานี้ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการแยกตัวเอง โดยมีสาระสังเขปดังนี้

ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่มีการจัดกิจกรรมใดๆ แต่มิได้หมายความว่าผู้สูงอายุจะไม่มีอะไรทำ เพราะที่บ้านพักคนชราแห่งนี้มีงานอดิเรกให้ผู้สูงอายุได้ทำ เช่น การทำงานให้บ้านพักคนชรา การอ่านหนังสือพิมพ์ การชมรายการโทรทัศน์ และการเล่นหมากรุก ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ทำงานอดิเรกที่กล่าวมาจะนอนหรือนั่งเล่นอยู่ที่ระเบียง หรือเดินออกไปซื้อหาสิ่งของที่ตลาดคนเดียว ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีเวลาว่างมากกว่าผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เพราะที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีกิจกรรมหลายชนิดให้ผู้สูงอายุเลือกทำ

ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นผู้ที่สามารถดูแลตัวเองได้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพไม่ดีก็จะไม่ต้องร่วมทำกิจกรรม ดังนั้น ในบางครั้งที่ผู้สูงอายุไม่ต้องการร่วมกิจกรรม ก็จะอ้างถึงความเจ็บป่วยของตนเอง หรือให้เหตุผลว่าการร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ แล้วทำให้ตนเองรู้สึกปวดเมื่อยยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมรำมวยจีน ทำให้รู้สึกปวดแขนหรือปวดขา ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่ต้องการที่จะร่วมทำกิจกรรมของผู้สูงอายุบางคน และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะประชากรด้วยแล้ว จะพบว่าผู้สูงอายุที่ไม่ร่วมทำกิจกรรมแต่ยังช่วยเหลือดูแลตัวเองได้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ชราภาพมาก นอกจากนั้น มาลินี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537:56-63) ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุระดับประเทศของโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม และประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทย (SECAPT) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ในปี พ.ศ.2529 พบว่า ผู้สูงอายุยิ่งอายุมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัดส่วนของผู้ที่ยินดีเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือชมรมประเภทต่างๆ ลดลง รวมทั้งการทำกิจกรรมของชุมชนก็ลดลงตามลำดับอายุ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่อายุมากจะชอบอยู่อย่างสงบและต้องการถอนตัวออกจากสังคม ดังนั้น ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ที่มีพฤติกรรมแยกตัวเองนี้โดยส่วนใหญ่จะมีอายุมาก นอกจากนั้นผู้สูงอายุที่มีอาการทางจิตประสาทและผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีพฤติกรรมการแยกตัวเอง

สำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง แตกต่างกับบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งตรงที่ผู้สูงอายุที่ไม่ร่วมทำกิจกรรมใดๆ เป็นผู้สูงอายุที่ต้องนอนอยู่บนเตียงตลอดเวลา ไม่สามารถไปนั่งร่วมทำกิจกรรมได้ ส่วนผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้แต่สามารถพาขึ้นรถเข็นไปร่วมกิจกรรมได้ พี่เลี้ยงได้นำไปเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ กิจกรรมหลักปฏิบัติอาทิตย์ละ 1 วัน ส่วนอีก 6 วัน เป็นวันที่ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎีการแยกตัวเอง คือ นอนเล่นหรือนั่งเหม่อมองโดยไม่มีการสนทนาระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดกล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่จะปฏิบัติกิจกรรมได้นั้นขึ้นอยู่กับภาวะสุขภาพและกิจกรรมที่ได้รับการจัดขึ้นในบ้านพักคนชรานั้นๆ ด้วย ที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งนี้มีผู้สูงอายุที่ชราภาพมากหรือผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรค ซึ่งพอใจที่จะอยู่อย่างสงบโดยไม่สนใจต่อกิจกรรมใดๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 37.81 จะไม่ร่วมกิจกรรมใดๆ ส่วนผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราบ้านวัยทองร้อยละ 25 จะไม่ร่วมทำกิจกรรมใดๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับที่ สุรกุล เจนอบรม (2534:35) กล่าวไว้ คือ ผู้สูงอายุจะชอบนั่งเหม่อลอย นอนเล่นและเดินเล่นตามลำพัง ข้อค้นพบทางการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ ผู้สูงอายุบางส่วนจะมีพฤติกรรมตามทั้งสองทฤษฎีคือ ทั้งทฤษฎีกิจกรรมและทฤษฎีการแยกตัวเอง กล่าวคือ ผู้สูงอายุจะทำกิจกรรมตามโอกาส และในบางโอกาสก็จะแยกตัวเองออกมาใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังและเป็นผู้ที่มีอายุมาก ประกอบกับสุขภาพที่ทรุดโทรมลงก็จะยิ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการแยกตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพดี และไม่ชอบการนั่งเล่น นอนเล่น จะรู้สึกว่าตนเองมีเวลาว่างมาก ทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ที่บ้านพักคนชราได้แก้ปัญหานี้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ด้วยการจัดหางานให้ผู้สูงอายุได้ทำ ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ตัวแปรด้านการมีงานทำ

ลักษณะงานในเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร ส่วนมากเป็นงานที่มีการเกษียณอายุ ทั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นหลังเข้ามาทำงานแทนที่ ผู้สูงอายุที่ถูกปลดเกษียณจะรู้สึกว่าตัวเองมีเวลาว่างมากขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัว มีหน้าที่ทำงานบ้าน เฝ้าบ้าน หรือทำหน้าที่รับส่งหลานไปโรงเรียน ซึ่งเป็นงานที่ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจแต่มีคุณค่าทางจิตใจ สำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราที่ไม่ต้องทำงานในลักษณะดังกล่าว โดยงานของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราจะมีจุดประสงค์เพื่อฆ่าเวลาและเป็นการหารายได้ นอกจากนั้น สุเทพ เชาวลิต (2527:139) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการงานในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ ทำให้ผู้สูงอายุมีความภูมิใจที่ได้ทำงาน รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า และเป็นการแสดงความสามารถให้ผู้อื่นยอมรับและเคารพ

ผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขนและสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีหน้าที่หรืองานที่ต้องทำ คือ ผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ต้องซักเสื้อผ้า ล้างภาชนะบรรจุอาหารของตัวเอง และผลัดเวรกันช่วยป้อนอาหารให้ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สำหรับผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ต้องทำงานส่วนตัวเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ยกเว้นการล้างภาชนะบรรจุอาหาร และการป้อนอาหารให้ผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้ การที่ผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ต้องทำงานที่กล่าวมา ทำให้ผู้สูงอายุได้ฆ่าเวลา ได้ออกกำลังกาย และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อมาทำงานในหน้าที่นี้

นอกจากนี้ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีงานให้ผู้สูงอายุทำโดยสมัครใจซึ่งเป็นงานที่สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ สำหรับงานของผู้สูงอายุหญิงได้แก่งานฝีมือ ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เย็บปักถักร้อย พับถุงกระดาษ สำหรับงานที่ไม่เป็นรายได้แต่ให้ความเพลิดเพลิน มีผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงสนใจทำ คือ การช่วยคนสวนซึ่งเป็นลูกจ้างของบ้านพักคนชราดูแลต้นไม้ที่อยู่ตามระเบียงบ้านหรือสวนหย่อม รดน้ำ พรวนดินและการดูแลต้นไม้งานเหล่านี้ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นสุขใจเมื่อได้เห็นการเจริญงอกงามของต้นไม้ที่ตนรดน้ำพรวนดิน อีกทั้งได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และยังรู้สึกภาคภูมิใจว่าได้ทำประโยชน์แก่ที่พักอาศัยของตน

การถูกปลดเกษียณหรือการเข้าสู่วัยชรามิได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะทำงานในเชิงเศรษฐกิจไม่ได้ หรือต้องหยุดอยู่นิ่งเพราะสิ้นสุดวัยทำงาน ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของคนสูงวัยที่ยังสามารถทำงานในเชิงเศรษฐกิจได้ และทำได้ดีเท่าๆ กับคนหนุ่มสาว กล่าวคือ ผู้สูงอายุสามารถเป็นผู้บริหารบ้านพักคนชรา ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัย ทำงานด้านการรักษาความสะอาด เป็นพี่เลี้ยงดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ โดยที่บ้านพักคนชราไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานหนุ่มสาวเพื่อมาทำงานในหน้าที่ที่กล่าวมาแล้ว การทำงานมีผลโดยตรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อผู้สูงอายุที่ทำงาน คือ ได้ค่าจ้างตอบแทนและมีผลทางอ้อมคือ ทำให้ผู้สูงอายุที่ทำงานรู้สึกรักและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบ้านพักคนชรา อีกทั้งเป็นความภาคภูมิใจที่ยังมีผู้เห็นคุณค่าของท่าน นอกจากนี้การจ้างงานผู้สูงอายุเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่บ้านพักคนชราได้ด้วย เพราะค่าแรงของผู้สูงอายุนั้นต่ำกว่าแรงงานจากวัยหนุ่มสาว ประกอบกับบ้านพักคนชราแห่งนี้ดำเนินงานอยู่ได้ก็ด้วยเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาเท่านั้น ไม่ได้รับงบประมาณเพื่อช่วยค่าใช้จ่ายจากภาครัฐบาลแต่อย่างใด บ้านพักคนชรานี้จึงต้องสนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำงาน

สำหรับผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ไม่ต้องทำงานเช่นผู้สูงอายุของบ้านพักคนชราอีกสองแห่งที่กล่าวมา เนื่องจากผู้สูงอายุมีร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถ ซักล้าง ทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้เองได้ หน้าที่ต่างๆนี้จึงเป็นของเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลหัวเฉียว นอกจากนี้ผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้ เพราะผู้สูงอายุทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีถึงดีมาก รวมทั้งบุตรหลานของผู้สูงอายุไม่ต้องการให้ผู้สูงอายุทำงาน

จากการทำงานของผู้สูงอายุสามารถเปรียบได้ตามตารางที่ 36

ตารางที่ 36

แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน

ลักษณะงาน	สถานสงเคราะห์ คนชรา บ้านบางแค	สถานพักฟื้นคนชรา บางเขน
งานที่เป็นรายได้	งานฝีมือ และงานพับถุงกระดาษ	งานทำความสะอาด งานดูแลสวนหย่อมและงานดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือดูแลตัวเองไม่ได้
งานที่ไม่เป็นรายได้	งานดูแลต้นไม้ งานช่วยเหลือแม่ครัวและงานป้อนอาหารผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการทำงานของผู้สูงอายุตามที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านการทำงานจะนำมาอธิบายได้ดีสำหรับบ้านพักคนชราสองแห่งคือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเท่านั้น บ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้มีงานให้ผู้สูงอายุทำและมีผู้สูงอายุที่พอใจทำงาน งานที่ผู้สูงอายุได้ทำนั้นเป็นของบ้านพักคนชราทั้งสิ้น ไม่ปรากฏว่าผู้สูงอายุคนใดได้ทำงานภายนอกบ้านพักคนชรา ดังนั้นการทำงานของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราต้องประกอบด้วยความสมัครใจของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่และนโยบายของผู้บริหารเป็นสำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

สถานการณ์ปัจจุบันนี้จำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยังผลให้มีจำนวนผู้สูงอายุในอนาคตเพิ่มมากขึ้นด้วย ในขณะเดียวกัน สภาพครอบครัวของสังคมเมืองได้เปลี่ยนจากครอบครัวเดี่ยวเป็นครอบครัวขยาย ผู้สูงอายุถูกลดบทบาทในครอบครัวสมัยใหม่ลง รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในสังคมลง แต่อย่างไรก็ตามองค์การสหประชาชาติและองค์กรต่างๆ ในประเทศไทยพยายามให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในลักษณะต่างๆ อีกทั้งทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มีแนวคิดมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งในด้านหนึ่งย่อมหมายถึงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันครอบครัวที่นับวันจะทวีจำนวนสูงมากขึ้น

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา และเพื่อศึกษาสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา อันจะเป็นแนวทางในการจัดสร้างบ้านพักคนชราที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการที่แท้จริงของของผู้สูงอายุในสังคมเมืองได้ บ้านพักคนชราที่ทำการศึกษานั้นมีจำนวน 3 แห่ง ได้ทำหน้าที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นบ้านพักคนชราของรัฐบาลจำนวน 1 แห่ง คือสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และบ้านพักคนชราของเอกชนจำนวน 2 แห่ง คือ สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นบ้านพักคนชราของรัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยผู้วิจัยได้แยกประชากรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ตามที่กรมประชาสงเคราะห์ได้แบ่งไว้แล้ว คือ ผู้สูงอายุประเภทสามัญและประเภทเสียค่าบริการ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยจะได้รับ อาหารและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นรวมทั้งการอยู่อาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และประเภทเสียค่าบริการ ผู้สูงอายุแต่ละคนจะต้องเสียค่าเช่าห้องพักเดือนละ 550 บาท ซึ่งมีที่อยู่อาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมีความสะดวกเป็นส่วนตัวกว่า มีอาหารและสิ่งของเครื่องใช้บริการให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเช่นกัน

สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเป็นบ้านพักคนชราของเอกชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการกุศล ผู้สูงอายุที่พักอาศัยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ รวมทั้งค่าอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น ส่วนบ้านพักคนชราแห่งสุดท้ายที่ทำการศึกษาคือ บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง เป็นบ้านพักคนชราของเอกชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงหากำไร ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในลักษณะอยู่ประจำเพื่อรักษาพยาบาล (Nursing Home) ให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่ดี หรือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือดูแลตนเองไม่ได้ ผู้สูงอายุที่ประสงค์จะเข้ามาพักอาศัยที่บ้านพักคนชรานี้จะต้องมีความสามารถในการจ่ายในแต่ละเดือนที่ค่อนข้างสูง

ผลการศึกษาพบว่า บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกัน กล่าวคือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค มีพื้นที่ใช้สอยมาก ซึ่งมีอาคารพักอาศัยของผู้สูงอายุปลูกแยกเป็นหลังเดี่ยว รวมทั้งอาคารสำนักงานและบ้านพักเจ้าหน้าที่ ส่วนสถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีพื้นที่ใช้สอยปานกลาง ที่พักอาศัยสร้างยาวติดต่อกันเป็นรูปห้าเหลี่ยมปลายปิด สำหรับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีพื้นที่ใช้สอยไม่มากนัก ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุมีลักษณะเหมือนห้องพักผู้ป่วยรวมของโรงพยาบาล นอกจากนั้นยังพบว่า การเข้าพักอาศัยของผู้สูงอายุ มีสาเหตุมาจากสุขภาพร่างกาย ปัญหาจิตใจ และปัญหาด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรามีความแตกต่างกันออกไปด้วย สำหรับผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา

สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งจัดว่าเป็นสถานที่ที่ค่อนข้างเหมาะสม กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว อยู่ในชุมชนที่ตั้งมานาน มีการคมนาคมที่สะดวก มีร้านค้า มีการดูแลรักษาความปลอดภัย มีระบบสาธารณูปโภคครบและห่างไกลจากแหล่งมลพิษ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ตรงตามเงื่อนไขที่นักวิชาการได้ระบุไว้ (Isac Green 1975:34) ซึ่งลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีความสุข สำหรับบ้านพักคนชราที่จะสร้างขึ้นมาใหม่ควรพิจารณาเลือกให้มีสถานที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมือนบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ได้ศึกษามา

ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย จากการศึกษาพบว่า บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งมีการออกแบบที่ตรงกับ เคลนน์ เอช เบเยอร์ (1965:437) ได้กล่าวไว้ถึงหลักการออกแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ห้องพักของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ชั้นหนึ่ง และขึ้นบันไดเพียง 2-3 ขั้นเท่านั้น สำหรับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม้ว่าจะอยู่บนอาคารชั้นที่แปด แต่ก็อยู่ในพื้นที่ชั้นเดียวกันตลอด รวมทั้งการขึ้นลงจากอาคารสามารถใช้ลิฟต์ นอกจากนี้ประตูยังมีความกว้างมากพอสำหรับให้รถเข็นผ่านเข้าออกได้ รวมทั้งไม่มีธรณีประตูซึ่งอาจทำให้รถเข็นเข้าออกลำบาก และผู้สูงอายุอาจเดินสะดุดได้ แม้บางห้องพักของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขนยังมีธรณีประตูที่ทำไว้ไม่สูงนัก แต่ได้ทำการลบเหลี่ยมออกจนหมด ตามทางเดินที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำจะมีราวจับตามทางเดินโดยเฉพาะในห้องน้ำ สำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่พบว่ามีราวจับเหมือนกับบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งที่กล่าวมา

เกี่ยวกับการตกแต่งตามธรรมชาติ ในบริเวณบ้านพักคนชราสองแห่งคือ สถาน-สงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีการจัดสวนหย่อม ซึ่งผู้สูงอายุใช้เป็นที่พักผ่อนและเป็นจุดทอดสายตาด้วย ส่วนบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีเพียงไม้ประดับ 4-5 กระถาง ปลูกไว้ในพื้นที่ส่วนที่ใช้พักผ่อน เมื่อประเมินโดยรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้รับการออกแบบที่ค่อนข้างเหมาะสมกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

มลพิษที่พบว่าสร้างปัญหาให้กับผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราคือ มลพิษทางเสียง เนื่องจากสถานพักฟื้นคนชราบางเขนมีสถานที่ตั้งใกล้กับท่าอากาศยาน สำหรับสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีสถานที่ตั้งอยู่ติดกับคลองซึ่งใช้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้า ส่วนมลพิษทางเสียงที่เกิดจากอากาศยานและเรือหางยาวนี้ แม้ว่าจะเป็นเสียงที่เกิดไม่ต่อเนื่อง แต่ก็เป็นเสียงที่ดังมากซึ่งรบกวน ผู้สูงอายุที่กำลังพักผ่อน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ชอบการนอนกลางวัน เสียงรบกวนที่เกิดขึ้นอาจทำให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนในเวลากลางวันได้ไม่เต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามเสียงรบกวนนี้ ในเวลากลางคืนจะไม่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเท่าเวลากลางวัน จึงรบกวนการพักผ่อนน้อยกว่าเวลากลางวัน

เสียงดังที่เกิดขึ้นนี้ไม่รบกวนผู้สูงอายุ 2 กลุ่มด้วยกันคือ ผู้สูงอายุที่สามารถปรับตัวให้เคยชินและผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการฟัง เพราะปัญหาในการฟังของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นตามอายุ สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค อาจแก้ปัญหาโดยการย้ายผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการฟังมาพักในบ้านพักที่ชื่อว่า บ้านพิบูลสุข ซึ่งสร้างติดกับตลองราชมนตรี แต่ที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขนไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ เพราะเสียงรบกวนจากเครื่องบินมีความเข้มเสียงเสมอกันตลอดบริเวณบ้านพักคนชรา ส่วนการปรับตัวให้เคยชินของผู้สูงอายุนั้นขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการพักอาศัยและเป็นความสามารถส่วนบุคคลด้วย ถ้าผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เคยชินกับมลพิษทางเสียงนี้ได้ บ้านพักคนชราทั้งสองแห่งนี้ก็จะเป็นบ้านพักคนชราที่มีสภาพแวดล้อมที่น่าพักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมถอย ทำให้มีปัญหาต่างๆ เกิดตามมา ผู้สูงอายุที่ต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่ทำการศึกษาแล้วนั้น เกิดจากสาเหตุที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี กล่าวคือ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:136) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ (พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ 2525:154) ปัญหาด้านจิตใจ (สุเทพ เชาวลิต 2527:137) นอกจากนั้น ผู้สูงอายุยังมีความต้องการลดการพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง (ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์ 2530:5) ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้เลือกกระทำคือ การย้ายตัวเองเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

สำหรับปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งกล่าวได้ดังนี้ ในส่วนของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ผู้สูงอายุที่สมัครประเภทสามัญ พบว่า ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลด้านร่างกายเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ สาเหตุจากปัญหาด้านจิตใจ และอันดับสามคือ สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ สำหรับผู้สูงอายุที่สมัครประเภทเสียค่าบริการ พบว่า ปัจจัยหลักคือ สาเหตุจากการขาดผู้ดูแลด้านร่างกาย รองลงมาคือ สาเหตุจากปัญหาด้านจิตใจ และปัจจัยที่สามคือ สาเหตุจากความไม่ต้องการเป็นภาระแก่ผู้อื่น ส่วนสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ปัจจัยหลักคือปัญหาด้านเศรษฐกิจ สำหรับบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง พบว่าผู้สูงอายุที่สมัครส่วนใหญ่มีสาเหตุจากสุขภาพร่างกาย ปัจจัยรองคือ ปัญหาด้านจิตใจ เนื่องจากไม่สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้และปัจจัยรองลงมาคือ สาเหตุจากจิตใจที่เกิดจากความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต

3. สภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชรา

ตัวแปรที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในบ้านพักคนชราคือ ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม ตัวแปรด้านการแยกตัวเองและตัวแปรด้านการมีงานทำ สามารถกล่าวโดยแบ่งเป็นบ้านพักคนชรารายแห่ง สรุปได้ดังนี้

สำหรับสถานภาพครอบครัวทางสังคมของผู้สูงอายุที่สมัครประเภทสามัญของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 70 ปี มีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่าย เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธทุกคน ส่วนผู้สูงอายุที่สมัครประเภทเสียค่าบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นโสด มีอายุโดยเฉลี่ย 70 ปี เชื้อชาติไทย และเป็นพุทธศาสนิกชนทุกคน การดูแลด้านร่างกายที่ผู้สูงอายุทุกคนได้รับคือ ได้รับการตรวจรักษาพยาบาลเบื้องต้นจากแพทย์ที่มาให้บริการที่สถานพยาบาลที่อยู่ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านพักคนชรา ที่สถานพยาบาลนี้มีอุปกรณ์สำหรับการทำกายภาพบำบัดที่ค่อนข้างครบครัน โดยการทำกายภาพบำบัดนั้นอยู่ในความดูแลของนักกายภาพบำบัดและพยาบาลประจำ รวมทั้งผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านจิตใจโดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติศาสนกิจ รวมทั้งการสนทนากันเองระหว่างผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลจิตใจกันเอง ผู้สูงอายุบางคนมีเพื่อนสนิทของตนเอง นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมหลายชนิดให้ผู้สูงอายุเลือกทำ และมีงานฝีมือให้ทำ แต่มีผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่ต้องการร่วมกิจกรรม หรือทำงานใดๆ ผู้สูงอายุเหล่านี้มีความต้องการแยกตัวเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุตามทฤษฎีการแยกตัวเอง

สำหรับที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ผู้สูงอายุทุกคนเป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย 70 ปี นับถือศาสนาพุทธทุกคน ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีน มีสถานภาพครอบครัวทางสังคมเป็นม่ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต การดูแลด้านร่างกายที่ผู้สูงอายุได้รับคือ การตรวจรักษาเบื้องต้นจากแพทย์ การดูแลด้านจิตใจของผู้สูงอายุคือ เพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันเอง ที่บ้านพักคนชรานี้ไม่มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำ แต่มีงานให้ผู้สูงอายุทำโดยทำหน้าที่เป็นลูกจ้างช่วยงานของบ้านพักคนชรา จากสภาพการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมการแยกตัวเอง

ในส่วนของบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุโดยเฉลี่ย 70 ปี มีสถานภาพครอบรัวทางสังคมเป็นม่ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต มีเชื้อชาติจีน และทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านร่างกายคือ การตรวจรักษาที่สมบูรณ์จากแพทย์ของโรงพยาบาลหัวเฉียว และได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยงซึ่งเป็นพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลด้านจิตใจผู้สูงอายุคือ พี่เลี้ยง บุตรหลาน การทำบุญตักบาตรและฟังเทศน์ กิจกรรมที่มีให้ผู้สูงอายุร่วมทำเป็นกิจกรรมเบาๆ เพื่อความสนุกสนาน และการออกกำลังกายบ้างเล็กน้อย เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุไม่เอื้ออำนวยจึงไม่มีงานให้ผู้สูงอายุทำ ผู้สูงอายุเกือบทุกคนแสดงพฤติกรรมการแยกตัวเอง

ลักษณะประชากรผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ตามที่ศึกษามานั้นค่อนข้างสอดคล้องกับลักษณะประชากรสูงอายุในสหรัฐอเมริกาที่ อีลีน โบรดี (Elaine M. Brody 1977:88-91) ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ในปี 1974 กล่าวคือ มีอายุมากกว่า 65 ปี ส่วนใหญ่มีอายุ 82 ปี ซึ่งเป็นอายุที่มากว่าอายุของประชากรสูงอายุที่ทำการศึกษามาคือ มีอายุเฉลี่ย 70 ปี ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีอายุยืนยาว ในด้านของเพศ เพศหญิงเข้าพักอาศัยมากกว่าเพศชาย ผู้สูงอายุที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำจะเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่มีการสงเคราะห์ด้านค่าใช้จ่ายและค่ารักษาพยาบาล สถานภาพครอบครัวทางสังคม เป็นโสด ม่าย หรือแต่งงานแล้วแต่ไม่มีบุตรหรือมีบุตรเพียง 1 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราที่ทำการศึกษาซึ่งพบได้บ่อยคือ พฤติกรรมการทำกิจกรรมและพฤติกรรมการแยกตัวเอง สำหรับผู้สูงอายุที่ชอบการทำกิจกรรมซึ่ง สุรกุล เจนอบรม (2534:33) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่ว ชอบการสังสรรค์ ส่วนอีลีน คัมมิ่ง และวิลเลี่ยม อี เฮนรี (Elaine Cumming and William E. Henry 1961:211) ได้กล่าวถึงผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการแยกตัวเอง ตามทฤษฎีแล้วมีพฤติกรรมตรงข้ามกับผู้สูงอายุที่ชอบทำกิจ จากพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่บ้านพักคนชราทั้งสามแห่งก็มีผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการแยกตัวเองอยู่ด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นยิ่งมีพฤติกรรมการแยกตัวเองสูงและผู้สูงอายุบางคน มีทั้งพฤติกรรมการแยกตัวเองและบางโอกาสก็จะเข้าร่วมทำกิจกรรมด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในการจัดการเกี่ยวกับบ้านพักคนชราในกรุงเทพมหานคร หรือบ้านพักคนชราที่ดำเนินการจัดสร้างขึ้น เพื่อรองรับผู้สูงอายุของเมืองหลักในส่วนภูมิภาค และมาตรการสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมือง โดยแยกเป็น 2 หัวข้อ คือ ข้อเสนอแนะสำหรับบ้านพักคนชราที่ได้ศึกษามาแล้วและข้อเสนอแนะเชิงภาพรวม ซึ่งเป็นผลลัพธ์มาจากการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะสำหรับบ้านพักคนชราที่ได้ศึกษามาแล้ว

สำหรับข้อเสนอแนะในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประเด็นย่อยอีก 3 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดสร้างบ้านพักคนชรา ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งและข้อเสนอแนะสำหรับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดสร้างบ้านพักคนชรา

จากลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ได้ศึกษาแล้วนั้น ทำให้ได้ข้อสรุปสำหรับการจัดสร้างบ้านพักคนชราในเขตเมือง กล่าวคือ มีทำเลที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีศักย-ภาพ ใกล้กับการคมนาคมที่สะดวก มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบครัน ห่างไกลจากแหล่งมลพิษทุกชนิด ภายในบ้านพักคนชราควรมีสถานที่พักผ่อนทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่ใช้เทคโนโลยี ตามทางเดินที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ ต้องมีหลังคาหรือซุ้มไม้เลื้อย เพื่อลดความเข้มแสง เพราะนัยน์ตาของผู้สูงอายุไม่สามารถทนต่อแสงที่มีความเข้มสูงได้ได้ พื้นอาคารควรราบเรียบเสมอกันและมีทางลาดสำหรับรถเข็น มีห้องน้ำที่ได้รับการออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ กล่าวคือ มีราวจับสุขาแบบนั่งราบ มีทั้งน้ำเย็นและน้ำอุ่นให้ผู้สูงอายุได้อาบ ภายในห้องนอนต้องมีอากาศมีอากาศเย็นสบายและถ่ายเทได้สะดวก สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองร้อน จึงควรติดตั้งพัดลม เพื่อช่วยให้อากาศถ่ายเท หรือติดตั้งเครื่องปรับอากาศ นอกจากนั้น ผู้สูงอายุควรมีตู้เก็บของใช้ส่วนตัวทุกคน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เตียงนอนและอุปกรณ์การนอน พี่เลี้ยงต้องหมั่นดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ นอกจากลักษณะทางกายภาพที่มีความเหมาะสมสำหรับการสร้างบ้านพักคนชราแล้ว การดูแลจิตใจเป็นสิ่งที่บ้านพักคนชราควรมีให้แก่ผู้สูงอายุด้วย

การดูแลจิตใจที่ควรมีให้แก่ผู้สูงอายุคือ สนับสนุนให้ญาติของผู้สูงอายุมาเยี่ยม เช่น จัดงานรื่นเริงขึ้นภายในบ้านพักคนชราและเชิญชวนญาติของมาร่วมงาน นอกจากนั้น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใกล้ชิดศาสนา ซึ่งสามารถหล่อเลี้ยงจิตใจของผู้ที่อยู่ในวัยไม้ใกล้ฝั่งได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนของพี่เลี้ยงซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด ควรคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เพราะพี่เลี้ยงคือผู้ดูแลจิตใจผู้สูงอายุได้ดีเช่นกัน

ในแง่ของการดูแลสุขภาพนั้น ในบ้านพักคนชราควรมีพยาบาลประจำเพื่อดูแลผู้สูงอายุได้ตลอด 24 ชั่วโมง และมีโรงพยาบาลอยู่ไม่ไกลจากผู้สูงอายุนัก สำหรับบ้านพักคนชราที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาล ทำให้ได้เปรียบในเรื่องการรักษาพยาบาลและทำให้ผู้สูงอายุหรือญาติรู้สึกวางใจ ว่าได้พักอาศัยในที่ปลอดภัยและในบ้านพักคนชราควรมีผู้มีความรู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุ

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

สำหรับสาระของหัวข้อนี้ได้แยกเป็นประเด็นย่อยอีก 3 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบ้านพักคนชรา ข้อเสนอแนะสำหรับบ้านพักคนชราที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหามลพิษ ในส่วนของรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1.2.1 ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบ้านพักคนชรา

เมื่อกล่าวถึงความต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่เสียค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลจากบทที่สี่และบทที่ห้าของการศึกษาครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษาอยู่นั้น ผู้สูงอายุต้องรอคิวเพื่อเข้าพักอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ประเภทเสียค่าบริการ นานกว่า 10 ปี และมีผู้สูงอายุที่รอคิวประมาณ 60 ราย ในขณะที่บ้านพักคนชราประเภทนี้รองรับผู้สูงอายุได้เพียง 40 คน ซึ่งมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เต็มทุกห้อง การจะเข้าพักอาศัยได้ก็ต่อเมื่อผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เดิมย้ายออกหรือเสียชีวิต ในปีหนึ่งๆ ให้บริการผู้สูงอายุได้ปีละประมาณ 5 คน เท่านั้น และการรอคิวนี้ยังพบที่บ้านพักคนชราบ้านวัยทอง อีกด้วย กล่าวคือมีผู้สูงอายุที่รอคิวเข้าพักอาศัยเป็นจำนวนถึง 44 ราย บ้านพักคนชรานี้สามารถให้บริการผู้สูงอายุได้จำนวน 20 รายเท่านั้น และมีผู้สูงอายุพักอยู่ทุกเตียง จากข้อค้นพบข้างต้นชี้ชัดว่าบ้านพักคนชราที่มีค่าใช้จ่าย เป็นที่ต้องการของผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแลและดูแลตัวเองไม่ได้ ซึ่งมีฐานะปานกลางถึงดีมาก ดังนั้น หน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการขยายบริการบ้านพักคนชราที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือเมืองในส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อให้ญาติของผู้สูงอายุสามารถเดินทางมาเยี่ยมได้สะดวก

1.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับบ้านพักคนชราที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

กิจการบ้านพักคนชราสามารถดำเนินอยู่ได้นั้นต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมาก สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ดำเนินการให้บริการแก่ผู้สูงอายุอยู่ได้ด้วยเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวจีน ค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนของบ้านพักคนชรานั้นเป็นเงินจำนวนมาก ทำให้สวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับนั้นอาจไม่ดีพอ จึงควรมีองค์กรมาช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือขอความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อจัดหางานที่เป็นรายได้ให้ผู้สูงอายุซึ่งสามารถนำมาจุนเจือตัวผู้สูง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อายุเองและบ้านพักคนชราได้ นอกจากนั้นควรมีองค์กรเข้ามาช่วยดำเนินการหรือสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น ชมรมผู้สูงอายุ สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยและกรมการแพทย์ ซึ่งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยให้มีอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกายและอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัด อีกทั้งจัดหานักกายภาพบำบัดและแพทย์ เพราะในขณะนี้มีแพทย์เพียง 1 คน เท่านั้น ซึ่งว่าจ้างมาด้วยทุนทรัพย์ของบ้านพักคนชรา รวมทั้งจัดหายาที่มีคุณภาพ สิ่งเหล่านี้จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราของเอกชนที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในเขตเมืองแห่งนี้ดีขึ้น

1.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหามลพิษ

สถานที่ตั้งของบ้านพักคนชราที่ดีต้องห่างไกลจากแหล่งมลพิษ แต่อย่างไรก็ตาม มลพิษที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้สูงอายุ ในบ้านพักคนชราที่ทำการศึกษามาคือ มลพิษทางเสียงที่เกิดจากเรือหางยาว ซึ่งมลพิษสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สามารถแก้ไขได้โดยการแจ้งต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำ ให้ทำการว่ากล่าวตักเตือนแก่พนักงานขับเรือ ไม่ให้เร่งเครื่องยนต์เกินกำลังขณะที่แล่นผ่านบ้านพักคนชรา รวมทั้งให้ติดตั้งอุปกรณ์ลดเสียงที่มีประสิทธิภาพและดูแลรักษาเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพที่ใหม่เสมอ อีกวิธีทางหนึ่งในการแก้ปัญหามลพิษทางเสียงนี้ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วคือ ให้ผู้สูงอายุที่มีการฟังที่ไม่เป็นปกติย้ายมาอยู่อาศัยในบ้านพักหลังที่ติดกับคลองนี้ ในส่วนของมลพิษทางเสียงจากอากาศยานที่รบกวนผู้สูงอายุของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน วิธีการป้องกันหรือแก้ไขนั้น กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ ได้เสนอแนะวิธีการป้องกันเสียงจากอากาศยานคือ ปรับปรุงห้องนอนของผู้สูงอายุไม่ให้มีช่องเปิดและติดเครื่องปรับอากาศ อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะข้างต้นอาจเป็นสิ่งที่เกินกำลังทรัพย์ของบ้านพักคนชรานี้จะทำได้ วิธีการผ่อนคลายปัญหานี้ได้ดีที่สุดคือ การสร้างความเคยชินกับเสียงรบกวนที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านี้ ในการจัดสร้างบ้านพักคนชราต่อไปต้องคำนึงถึงทำเลที่ตั้งเป็นสำคัญ

สำหรับในต่างประเทศได้แก้ปัญหามลภาวะทางเสียงนี้ด้วยการใช้กระจกสองชั้นเพื่อป้องกันเสียง (Double Glass) โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ออกค่ากระจกและค่าใช้จ่ายในการติดตั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบเนื่องจากผลกระทบจากโครงการของรัฐคือ โครงการท่าอากาศยาน แต่สำหรับประเทศไทยแล้วรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมลภาวะทางเสียงนี้ ไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการแสดงความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง

ในส่วนของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งที่ทำการศึกษานั้น ประกอบด้วยประเด็นย่อยอีก 2 ประเด็น คือ ข้อแนะนำเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่งและลักษณะการจัดสร้างบ้านพักคนชรา ที่ควรปรับปรุง ซึ่งมีสาระสังเขปดังนี้

1.3.1 ข้อแนะนำเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ซึ่งแยกรายแห่ง กล่าวคือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค สถานพักฟื้นคนชราบางเขนและบ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1.1 สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีสถานที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ในบางครั้งที่ฝนตกหนักติดต่อกันทำให้น้ำท่วมขังในบริเวณบ้านพักคนชรา ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรหาทางป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้

1.3.1.2 สถานพักฟื้นคนชราบางเขน บริเวณด้านหน้ามีลานคอนกรีต ซึ่งใช้เป็นที่จอดรถและมีเก้าอี้หินอ่อนจำนวนมากเรียงไว้ใต้ต้นสน แต่ไม่มีผู้สูงอายุไปใช้ เนื่องจากไม่มีความร่มรื่นพอ ดังนั้นควรปรับปรุงโดยการปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ด้วยการใช้ต้นไม้ยืนต้นที่มีใบดกหนา เช่น หูกวาง ประดู่ สักและอินทนิน เป็นต้น รากของต้นไม้เหล่านี้ไม่สามารถชอนไชเข้าไปทำลายอาคารได้ เพราะบริเวณที่ปลูกอยู่ห่างไกลจากตัวอาคารในระยะที่ปลอดภัย เมื่อต้นไม้เหล่านี้เติบโตขึ้นจะเกิดร่มเงาที่เป็นธรรมชาติและเป็นสถานที่พักผ่อนแห่งใหม่ให้ผู้สูงอายุ

1.3.1.3 บ้านพักคนชรา บ้านวัยทอง ควรจัดสร้างสถานที่พักผ่อนที่เป็น ธรรมชาติและควรสร้างไว้นอกห้องนอนของผู้สูงอายุ เพราะต้นไม้จะไม่ผลิตกาซออกซิเจนในเวลากลางคืน อีกทั้งยังผลิตกาซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นผลเสียแก่ผู้ที่อาศัยอยู่อีกด้วย สำหรับพื้นที่ที่เหมาะสมนั้นควรเป็นที่ชั้นสี่ เพราะมีระเบียงที่มีความกว้างพอสมควรและเป็นที่เปิดโล่ง ปัจจุบันนี้ได้จัดวางโต๊ะหินอ่อนไว้ 2-3 ชุด และปลูกต้นปาล์มขวดไว้ 3-4 กระถาง พื้นที่ตรงนี้สามารถนำมาจัดสร้างเป็นสวนธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนที่มีบรรยากาศร่มรื่น ให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อน อีกทั้งการเดินทางระหว่างชั้นแปดกับชั้นสี่ก็กระทำได้สะดวกโดยใช้ลิฟต์

1.3.2 ในส่วนของลักษณะการจัดสร้างบ้านพักคนชราที่ควรปรับปรุง แยกเป็นรายแห่ง คือ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค และสถานพักฟื้นคนชราบางเขน มีรายละเอียดดังนี้

1.3.2.1 สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ควรปรับปรุงเกี่ยวกับสุขา เพราะห้องน้ำบางห้องยังใช้สุขาแบบนั่งยองตักราด เพื่อให้เหมาะสมกับหลักสรีรศาสตร์ ควรได้รับการเปลี่ยนเป็นแบบนั่งราบและควรเป็นชักโครกด้วย เพื่อผู้สูงอายุไม่ต้องก้มตัวในการตักน้ำมาลาด เพราะอาจทำให้เกิดการเคล็ดคลัดยอกได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.2.2 ในส่วนของสถานพักฟื้นคนชราบางเขน ควรได้รับการปรับปรุงดังนี้

1.3.2.2.1 ควรติดตั้งพัดลมในห้องนอนของผู้สูงอายุ เพื่อทำให้อากาศถ่ายเทและเพิ่มความเย็นสบายแก่ผู้สูงอายุ

1.3.2.2.2 ควรจัดหาเครื่องทำน้ำอุ่นให้ผู้สูงอายุได้มีน้ำอุ่นอาบ

1.3.2.2.3 หมั่นดูแล แนะนำให้ผู้สูงอายุทำความสะอาดอุปกรณ์การนอน เช่น มุ้งผ้า ผ้าห่มและปลอกหมอน เป็นต้น

1.3.2.2.4 ที่นอนควรได้รับการเปลี่ยนจากเดิมคือ เสื่อกกมาเป็นที่นอนที่ทำจากใยมะพร้าวหรือยางพารา

1.3.2.2.5 ตามทางเดินที่ผู้สูงอายุใช้บ่อย และในบริเวณที่อาจเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มได้ง่าย ควรติดราวจับตามข้างผนังของทางเดินเหล่านี้

1.3.2.2.6 สุขา ซึ่งเดิมเป็นแบบนั่งยองตักราด ควรเปลี่ยนมาเป็นแบบนั่งราบและใช้ชักโครก

2. ข้อเสนอแนะเชิงภาพรวมซึ่งเป็นผลลัพธ์มาจากการศึกษา

กรุงเทพมหานครและเมืองอื่นๆ ในส่วนภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่นและหาดใหญ่ ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จึงควรจัดเตรียมมาตรการหรือนโยบาย เพื่อให้ผู้สูงอายุของสังคมเมืองมีสภาพชีวิตที่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุเองด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงภาพรวมซึ่งเป็นผลลัพธ์มาจากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 4 หัวข้อ ด้วยกันคือ หนึ่งการวางเป้าหมายการดูแลผู้สูงอายุในเขตเมืองที่อาศัยในบ้านพักคนชรา สองการควบคุมทิศทางการบริหารบ้านพักคนชรา สามมาตรการสำหรับป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สี่สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและห้าศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยมีสาระสังเขปดังนี้

2.1 การวางเป้าหมายการดูแลผู้สูงอายุในเขตเมืองที่อาศัยในบ้านพักคนชรา

ยุคสมัยนี้เป็นยุคแห่งการสื่อสารที่รวดเร็ว สังคมเมืองจึงได้รับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของประเทศที่พัฒนาแล้วเข้ามาได้ง่าย ทำให้สภาพชีวิตของคนเมืองเปลี่ยนไปจากเดิม ผู้คนรู้จักการพึ่งพาตนเองและความเอื้ออาทรถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพครอบครัวของคนกรุงเทพฯ จึงได้เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ยิ่งไปกว่านั้นครอบครัวที่ไม่มีบุตร หรือผู้ที่ไม่แต่งงานก็มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เมื่อคนกลุ่มนี้เข้าสู่วัยสูงอายุจึงไม่มีผู้ดูแล ทำให้ความต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราของคนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

เมื่อนำผลการศึกษามาประกอบการพิจารณา จะเห็นว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ การที่คนเหล่านี้จะต้องพึ่งพาญาติหรือหลานจึงไม่ใช่สิ่งที่ต้องการ บ้านพักคนชราจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มนี้ซึ่งมีความหรูหราและมีความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ในบริเวณบ้านพักคนชราต้องมีสถานที่สำหรับให้คนเหล่านี้ได้สร้างสรรค์ผลงาน หรือแสดงความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

สำหรับผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่ให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือดูแลตัวเองไม่ได้หรือทุพลภาพ (Nursing Home for the Aged) เนื่องจากครอบครัวของผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป สามารถเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่มีบริการดังกล่าว ซึ่งจัดสร้างไว้หลายแห่งในกรุงเทพฯ แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนซึ่งช่วยเหลือดูแลตัวเองไม่ได้ เป็นผู้ที่ประสบกับความทุกข์ยาก อีกทั้งครอบครัวของผู้สูงอายุก็ไม่สามารถให้การอุปการะผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือจัดสร้างบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำลังทำวิทยานิพนธ์ สภากาชาดไทยได้จัดโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้ปานกลางขึ้น โครงการนี้เป็นอาคารชุดพักอาศัย 8 ชั้น มีห้องพัก 168 ห้อง ราคาห้องละ 700,000 บาท โครงการมีกำหนดแล้วเสร็จประมาณ ปี พ.ศ. 2541 สถานที่ตั้งอยู่ที่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ห้องพักได้รับการออกแบบให้เหมาะกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการดูแลรักษาพยาบาลเช่นเดียวกับบ้านพักคนชราที่ได้ทำการศึกษามา การที่สภากาชาดไทยจัดทำโครงการนี้ทำให้เห็นได้ชัดว่า การดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่สังคมต้องการเอาใจใส่ แม้ว่าโครงการนี้จะสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงได้จำนวนหนึ่ง แต่ยังไม่อาจเทียบได้กับปัญหาความรุนแรงของเหล่าผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่ยังคงไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร

2.2 การควบคุมทิศทางการบริหารบ้านพักคนชรา

สำหรับประเทศไทย ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อาจทำให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภคขึ้นได้ รัฐจึงควรเข้ามากำกับหรือควบคุม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม เฉกเช่นการดำเนินกิจการบ้านพักคนชราในกรุงเทพมหานคร หรือบ้านพักคนชราแห่งใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นเพื่อรองรับผู้สูงอายุในเมืองหลักของส่วนภูมิภาค เนื่องจากในปัจจุบันนี้เอกชนหลายรายในกรุงเทพฯ ได้ดำเนินกิจการบ้านพักคนชรา ซึ่งมีทั้งที่พักอาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบ้านพัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนชราที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง ตัวอย่างของบ้านพักคนชราที่พักอาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษานั้น ประสบกับปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์ ทำให้บ้านพักคนชราไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ที่มีคุณภาพ ตลอดจนอุปกรณ์สำหรับทำกายภาพบำบัด รัฐควรให้การอุปการะด้านค่าใช้จ่ายหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบว่ามีบ้านพักคนชราในลักษณะนี้อยู่ในกรุงเทพมหานคร และต้องการความช่วยเหลือตามที่กล่าวมา เพื่อให้องค์กรเพื่อการกุศลหรือผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันจัดหาสิ่งที่ขาดแคลนให้ผู้สูงอายุ ในส่วนของบ้านพักคนชราของเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายสูงนั้น ด้วยเหตุที่เป็นบริการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง รัฐควรเข้ามามีส่วนในการจัดสร้างบ้านพักคนชราหรือจัดหาเงินทุนมาสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดสร้างบ้านพักคนชรา สำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ซึ่งมีฐานะปานกลางเพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการควบคุมบ้านพักคนชราของรัฐเองเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการควบคุม การจัดการบ้านพักคนชราของเอกชน ทำให้บ้านพักคนชราเหล่านี้มีวิธีการบริหารที่อาจไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับบ้านพักคนชราของรัฐ ซึ่งได้รับเอานโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) มาปฏิบัติ รัฐควรให้บ้านพักคนชราของเอกชนรับเอานโยบายดังกล่าวนี้ไปปฏิบัติด้วย ประกอบกับนโยบายเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ (องค์การสหประชาชาติ) ทั้งนี้เพื่อเพิ่มมาตรฐานชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา สำหรับการควบคุมการบริหารงานบ้านพักคนชราของเอกชนนั้นควรใช้วิธีการโน้มน้าวจิตใจผู้บริหารบ้านพักคนชรา ด้วยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงเชิญชวนให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ้านพักคนชราเหล่านั้นได้เข้าร่วมการสัมมนาเกี่ยวกับนโยบายของผู้สูงอายุทุกครั้งที่มีการจัดสัมมนาขึ้น เพื่อบุคคลเหล่านั้นได้รับทราบความเป็นไปของนโยบายผู้สูงอายุรวมทั้งให้ตระหนักถึงคุณธรรมในการจัดการบริหารงาน จากนั้นจึงจัดการวางมาตรการหรือกฎหมายในการควบคุมบ้านพักคนชราของเอกชน

2.3 มาตรการสำหรับป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา

ในส่วนลึกของจิตใจมนุษย์ทุกคนไม่มีใครที่ต้องการจะแยกตัวเองออกมาจากครอบครัว การได้อยู่อาศัยร่วมกับคนในครอบครัวจนสิ้นอายุขัยเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ครอบครัวที่มีคนต่างวัยอาศัยอยู่ร่วมกันจะทำให้เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับผู้สูงอายุที่แยกตัวเองออกมาจากครอบครัว เพื่อเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรานั้นมีสาเหตุต่างกันไป อย่างไรก็ตามบุตรหลานควรทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุมิใช่ให้เจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชราทำหน้าที่แทน ดังนั้นจึงควรมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรการสำหรับป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุที่มีบุตรหลานดูแลเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากจิตใจและความยากจน ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาจิตใจซึ่งใช้วิธีการลดปัญหา ด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรานั้น เป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงประเด็นรวมทั้งเป็นการหนีปัญหามากกว่าเป็นการแก้ปัญหา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดหามาตรการสำหรับป้องกันปัญหานี้ซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะจิตใจและเสนอแนะวิธีการปฏิบัติตัวต่อผู้สูงอายุแก่ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ สิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครอบครัวได้อย่างมีความสุข

ในส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งประสบกับปัญหาความยากจน ขาดรายได้ ไม่มีงานทำ เพราะต้องเกษียณอายุการทำงาน อีกทั้งสำนักงานไม่มีเงินบำเหน็จ บำนาญ ทำให้ผู้สูงอายุหาทางออกของปัญหาด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านปัจจัยสี่ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงประเด็นอีกเช่นกัน สำหรับกระบวนการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหามาตรการ สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน เช่น มีการประกันชราภาพหรือเงินบำเหน็จ บำนาญ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ทำงานให้กับภาคเอกชน รวมถึงลูกจ้างซึ่งมีรายได้น้อย รวมทั้งจัดหางานที่เป็นรายได้ให้ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน การลดหย่อนภาษีและการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถอยู่อาศัยกับครอบครัวได้โดยไม่ต้องเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราเพราะยากจน

สำหรับรายละเอียดของสวัสดิการดังกล่าวข้างต้นจะนำมากล่าวในหัวข้อถัดไป

2.4 สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

แนวคิดในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุมีอยู่หลายวิธีด้วยกันกล่าวคือ เงินบำเหน็จ บำนาญ การประกันชราภาพและการลดหย่อนภาษี บางส่วนของแนวคิดดังกล่าวรัฐได้นำมาปฏิบัติกับทั้งลูกจ้างของรัฐและของเอกชน สำหรับรายละเอียดจะได้แยกกล่าวต่อไปนี้

2.4.1 เงินบำเหน็จ บำนาญ

เงินบำเหน็จ คือ เงินที่ทางราชการรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนบางแห่งจ่ายให้แก่พนักงานที่เกษียณอายุเป็นเงินก้อนเดียว ส่วนเงินบำนาญ คือ เงินที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการเมื่อเกษียณอายุเป็นรายได้ทุกเดือน จะเห็นได้ว่าเงินบำนาญจะช่วยบรรเทาปัญหาทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้สูงอายุไปจนสิ้นชีวิต อย่างไรก็ตามหน่วยงานของเอกชนควรพิจารณาความเป็นไปได้ของสวัสดิการด้านนี้ให้กับพนักงานเพื่อคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวมด้วยการพิจารณาว่าเงินบำเหน็จบำนาญเป็นภาระขององค์กรที่ภาคเอกชนไม่มีสมรรถนะจะรองรับได้นั้น แท้จริงแล้วภาครัฐมีทัศนะที่ไม่แตกต่างกันแต่แนวทางของพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2539 (พรบ. กบข.) อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณาในภาคเอกชนเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ วิธีการของ พรบ.กบข. คือ ในขณะที่ข้าราชการทำงานอยู่นั้นให้นำรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเข้ากองทุนหรือ กบข. ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์แก่สมาชิกและเพื่อเป็นหลักประกันการจ่ายบำเหน็จบำนาญและให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ข้าราชการเมื่อออกจากราชการหรือพ้นวัยทำงาน ทั้งนี้โดยไม่ต้องเป็นภาระในเชิงรัฐสวัสดิการซึ่งใช้งบประมาณแผ่นดินที่ได้มาจากภาษีอากร ด้วยแนวคิดเช่นนี้จึงเป็นแนวทางที่ภาคเอกชนอาจพิจารณาใช้ได้บ้างในอนาคต

2.4.2 การประกันชราภาพ

การประกันชราภาพหรือเงินออมสวัสดิการสังคมก็เป็นอีกหนึ่งในการจัดสวัสดิการหรือกระบวนการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุต้องเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราเพราะความยากจน ในแง่ของการจัดการนั้นอาจทำโดยจัดให้มีองค์กร เพื่อทำหน้าที่สะสมเงินให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มนั้นๆ ด้วยการเรียกเก็บรายเดือนหรือรายปี เมื่อถึงกำหนดที่คนเหล่านั้นเกษียณอายุการทำงาน องค์กรนี้จะเข้ามาทำหน้าที่จัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ

ปัจจุบันนี้มีกฎหมายประกันสังคมสำหรับลูกจ้างที่ไม่ใช่ข้าราชการและเป็นบริษัทที่มีลูกจ้างจะได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ด้วยเงินกองทุนประกันสังคม โดยลูกจ้างจ่าย 1 ส่วน (เท่ากับร้อยละ 3 ของอัตราเงินเดือน) นายจ้างจ่าย 1 ส่วน และรัฐบาลจ่าย 1 ส่วน สำหรับผู้ที่ทำงานอิสระและมีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการตามกฎหมายประกันสังคม ด้วยการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน 2 ส่วน และรัฐจ่ายให้ 1 ส่วน เมื่อสมาชิกเกษียณอายุจะได้เงินที่สะสมนี้ไว้คืนกลับ แต่อย่างไรก็ตามรายได้ที่ได้จากกฎหมายประกันสังคมนี้ได้ไม่มากนัก เนื่องจากจำนวนเงินที่ถูกหักในแต่ละเดือนไม่มากเช่นกัน สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการเงินจำนวนมากสามารถเข้าร่วมโครงการได้กับบริษัทประกันชีวิตทั่วไป จำนวนเงินจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับวงเงินประกันที่ทำสัญญาไว้

2.4.3 การลดหย่อนภาษี

การลดหย่อนภาษีเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องประสบกับความยากจน สำหรับวิธีการอาจทำได้โดยการลดหย่อนภาษีรายได้บุคคลธรรมดาแก่ผู้ที่เลี้ยงดูบิดามารดาสูงอายุ หรือการยกเว้นภาษีรายได้บุคคลธรรมดาแก่ข้าราชการบำนาญหรือผู้ที่ได้รับเงินประกันชราภาพ แนวคิดดังกล่าวน่าจะได้รับการสนับสนุนให้มีการนำไปปฏิบัติโดยกำหนดเป็นกฎหมายต่อไป

สวัสดิการที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ เงินออมบำเหน็จบำนาญการประกันชราภาพและการลดหย่อนภาษีล้วนมีผลให้ผู้สูงอายุยังมีรายได้จากเงินกองทุนบำเหน็จบำนาญ พระราชบัญญัติประกันสังคมหรือจากประกันชราภาพซึ่งถือเป็นรายได้ประจำของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนมาตรการลดหย่อนภาษียังอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดการณ์ว่าถ้ามีการนำไปปฏิบัติจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายบางส่วนของผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุลงได้ สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้จัดการเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายในแต่ละเดือน ควรมีองค์กรที่รับทำหน้าที่จัดการในส่วนนี้ อาทิเช่น การจัดหาบริการทางการแพทย์ การดูแลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ หรือจัดหาสถานที่พักอาศัยที่เหมาะสมในกรณีที่ผู้สูงอายุช่วยตัวเองไม่ได้ ดังนั้นถ้ามีองค์กรในลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจะมีผลให้ผู้สูงอายุมีสภาพชีวิตที่สะดวกสบายขึ้นด้วยการทำหน้าที่บริหารการเงินให้กับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ

2.5 ศักยภาพของผู้สูงอายุ

ลักษณะของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมประการหนึ่งคือ การจำกัดอายุผู้ทำงาน โดยทั่วไปแล้วอยู่ในช่วง 55-60 ปี บุคคลเหล่านี้เมื่อพ้นจากวัยทำงานจะอยู่บ้าน มีหน้าที่เฝ้าบ้าน โดยเฉพาะผู้ที่เคยทำงานมียศตำแหน่งสูง จะรู้สึกว่าตนเองเป็นเพียงผู้รับและคิดว่าชีวิตไร้คุณค่า ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงทัศนะเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ ซึ่งเป็นผู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตได้เป็นผู้ผลิต ด้วยการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ให้เป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง สังคมมิควรมองข้ามความสามารถของคนเหล่านี้ การเข้าสู่วัยสูงอายุมิใช่การสิ้นสุดศักยภาพ ตัวอย่างของผู้สูงอายุที่ยังคงคุณค่าต่อสังคมคือ ผู้สูงอายุที่สถานพักฟื้นคนชราบางเขน ซึ่งทำหน้าที่ผู้จัดการ ผู้บริหาร นักการบัญชี ผู้ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้รักษาความสะอาด เป็นพี่เลี้ยงดูแลผู้สูงอายุด้วยกันเอง เป็นผู้ดูแลสวนและเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย บ้านพักคนชรานี้จึงไม่ต้องว่าจ้างบุคคลภายนอกมาทำหน้าที่ดังกล่าวและดำเนินอยู่ได้ด้วยพลังความสามารถของผู้สูงอายุทั้งสิ้น จากตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นเพียงความสามารถของผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ยังมีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่ยังสามารถทำงานเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ เช่น ในต่างประเทศนิยมใช้ผู้สูงอายุเพศหญิงเป็นเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังในพิพิธภัณฑ์ ตามสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนั้นในกรุงมอสโคว์ ผู้สูงอายุที่เกษียณอายุจะทำหน้าที่ให้บริการบอกเส้นทางและเขียนแผนที่ให้แก่นักท่องเที่ยว บริการนี้มีกระจายอยู่ทั่วไปในย่านท่องเที่ยวของประเทศโซเวียตเดิม ทำให้ภาพลักษณ์ของคนชราดูมีคุณค่าอยู่ร่วมในสังคมได้ตามศักยภาพ ดังนั้น จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่จะมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีความสามารถได้กลับเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ และยังเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่าอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>ประเด็นเพื่อการศึกษาต่อไป</u>

สำหรับการศึกษาถึงการดูแลผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยภาครัฐและเอกชนเป็นการศึกษาเจาะจงเกี่ยวกับการดูแลด้านที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นบ้านพักคนชราเท่านั้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มากด้วยข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาบ้านพักคนชราจำนวนสามแห่งซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดในด้านกระบวนการบริหารงานและวิธีการดูแลผู้สูงอายุ กล่าวคือ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีการทำงานที่เป็นขั้นตอน มีรัฐบาลเป็นผู้บริหารงาน ส่วนบ้านพักคนชรา บ้านวัยทองเอกชนเป็นผู้บริหาร ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและสำหรับสถานพักฟื้นคนชราบางเขนเอกชนเป็นเจ้าของ โดยผู้สูงอายุเป็นผู้บริหารงานและทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุด้วยกันเอง อย่างไรก็ตาม บ้านพักคนชราทั้งสามแห่ง ได้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเหมือนกัน เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามกรอบแนวความคิดที่วางไว้แล้วจึงพบว่า ขอบเขตของการให้บริการหรือสวัสดิการของภาครัฐที่มีให้แก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครนั้น มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ผู้สูงอายุทุกคนไม่มีโอกาสได้รับทราบว่ามีบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองมากน้อยเพียงใด ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงการกระจายของบริการหรือสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับทราบและได้ใช้บริการนั้นๆ หรือไม่ ตลอดจนมีความต้องการการบริการหรือสวัสดิการอะไรที่นอกเหนือจากที่มีให้

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปคลุกคลีกับผู้สูงอายุและพี่เลี้ยงในบ้านพักคนชรา ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องการที่จะอยู่บ้านเดิมของตนเอง แต่ด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจและแรงบีบคั้นทางสังคมและจิตใจทำให้ต้องย้ายเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรา อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่งต้องการเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา เนื่องจากความไม่พร้อมของที่อยู่อาศัยเดิม ดังนั้นจึงควรมีการการศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุที่ประสงค์จะเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราว่า มีความต้องการพักอาศัยในบ้านพักคนชราที่มีทำเลที่ตั้งและการออกแบบอย่างไร รวมทั้งบ้านพักคนชราที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่นั้นสามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมและความของผู้สูงอายุได้เพียงไร นอกจากนั้นควรศึกษาถึงวิธีการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชราทั้งๆ ที่ตนเองอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีบุตรหลานดูแล ตลอดจนศึกษาวิธีการที่จะทำให้ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านพักคนชราเนื่องจากปัญหาจิตใจและปัญหาความยากจนสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ดังเดิม

บ้านพักอาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีสภาพแออัดรวมทั้งการออกแบบบ้านให้เหมาะกับผู้สูงอายุมักถูกละเลย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาหาแนวทางในการจัดการและปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านร่างกาย ความต้องการด้านจิตใจ และความต้องการด้านสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ในบ้านอย่างเป็นสุข

โดยสรุป ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว หัวข้อที่อาจศึกษาต่อไปคือ หนึ่งการศึกษาการกระจายของบริการหรือสวัสดิการที่รัฐและเอกชนมีให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนเมือง รวมทั้งผู้สูงอายุมีความต้องการอะไรนอกเหนือจากบริการหรือสวัสดิการที่มีให้ในขณะนี้ สองศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราว่า ต้องการบ้านพักคนชราที่มีทำเลที่ตั้งและการออกแบบอย่างไร สามศึกษาถึงวิธีการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุที่มีบุตรหลานดูแล ต้องเข้ามาพักอาศัยในบ้านพักคนชรา สี่วิธีการที่ทำให้ผู้สูงอายุที่ประสงค์เข้าพักอาศัยในบ้านพักคนชรา เนื่องจากปัญหาจิตใจหรือปัญหาเศรษฐกิจได้กลับมาอยู่ในบ้านเดิมของตน ห้าควรทำการศึกษาหาแนวทางในการจัดการและปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

การศึกษาและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในคณะอนุกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการ "แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525-2544" กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

เกษม ตันติผลาชีวะ. "การรักษาสุขภาพในวัยสูงอายุ" กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2528.

เขมิกา ยามะรัต. "ความพึงพอใจในชีวิตคนชรา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. "การจุดประกายความคิดเพื่อนำไปสู่ การกำหนดทิศทาง การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8," เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่อง แนวความคิดและทิศทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 วันที่ 3-4 มีนาคม 2538. (อัดสำเนา)

คณะทำงานพิจารณานโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ, สาระสำคัญของนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) กรุงเทพฯ: 2535.

นภาพร ชโยวรรณ. ผู้สูงอายุไทยถูกทอดทิ้งมากจริงหรือ. รายงานการวิจัย สถาบันประชากร-ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. (อัดสำเนา)

ประชาสงเคราะห์,กรม. คู่มือการสงเคราะห์ผู้สูงอายุและคนไร้ที่พึ่ง กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2536.

ประพิมพ์ดาว สุคนธ์. "สุขภาพจิตคนชรา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และคนอื่นๆ. ความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง และปัญหาบางประการของคนชรา. รายงานการวิจัย สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2525.

มาลินี วงศ์สิทธิ์ และ ศิริวรรณ ศิริบุญ. ข้อเท็จจริง และทัศนคติของผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาวในกรุงเทพมหานครต่อบทบาทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ. รายงานการวิจัย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. (อัดสำเนา)

มาลินี วงศ์สิทธิ์ และ ศิริวรรณ ศิริบุญ. ศักภาพของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ : ข้อมูลจากงานวิจัย. รายงานการวิจัย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. (อัดสำเนา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลมัย นิยมในธรรม. "การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุศูนย์บริการสาธารณสุข 38 "จี๊ด-ทองคำ" บำเพ็ญ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ศรีทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์. "บริการสังคมกับผู้สูงอายุ," เอกสารประกอบการสัมมนาอบรมหลักสูตร ชีวิตนี้มีคุณค่าถ้าสรรหา สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ . รายงานการวิจัย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ศิริวรรณ ศิริบุญ. ผู้สูงอายุไทยกับศาสนา. รายงานการวิจัย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. (อัดสำเนา)

สถิติแห่งชาติ และ นายกรัฐมนตรี, สำนัก. สำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2523. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2523.

สถิติแห่งชาติ และ นายกรัฐมนตรี, สำนัก. สำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2533.

สุเทพ เชาวลิต. สวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.

สุรกุล เจนอบรม, "วิทยาการผู้สูงอายุ," เอกสารประกอบการสอนวิชา 422 65, วิยาการผู้สูงอายุ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. (อัดสำเนา)

อุตตราพร บุญนาค. "ปัญหาบางประการและความต้องการของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Alexander, Christopher. A Pattern Language. 5th ed.; New York: Oxford University Press, 1981.

Cottrell, L. The adjustment of the individual to his sex roles. American Sociological Reviews, 1942, pp. 617-620.

Cumming, Elaine, and E. Henry, William. Growing Old. New York: Basic book,1961.

Green, Isac, and Others. Housing for the Elderly. New York: Van Nostland Reinhold company International Offices, 1975.

H. beyer, Clenn. Housing and Society. New York: The Mc Millan Company, 1965.

J. Havighurst, Robert. The Gerontologist. New York, 1986.

Kurpat, Edward. People in Cities The Urban Environment and it Effect. New York: Cambridge University Press, 1985.

Lidz, Theodore. The Person. New York: Publishers Inc., 1968.

Lowy, Louis. Socialwork with the Aging. New York: Longman Inc., 1979.

M. Brody, Elaine. Long - Term Care of Older People. New York: Human Sciences Press, 1977, pp. 14-15.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการศึกษาโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการสำรวจลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา มีรายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูล คือผู้ดูแลผู้สูงอายุของบ้านพักคนชรา สัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.1 ผู้สูงอายุก่อนเข้ามาอยู่ในบ้านพักคนชรา

1.1.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

1.1.1.1 ผู้สูงอายุมีสุขภาพเป็นอย่างไร ป่วยเป็นโรคหรือไม่ อย่างไร

1.1.1.2 ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้หรือไม่

1.1.1.3 จำนวนผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้เป็นเท่าไร

1.1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

1.1.2.1 จำนวนผู้สูงอายุที่มีรายได้ และผู้สูงอายุมีรายเฉลี่ยแล้วเดือนละเท่าไร

1.1.2.1 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ ได้รับเงินเดือนหรือเบี้ยเลี้ยงจากใคร

1.1.2.2 ผู้สูงอายุต้องเสียค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัยแต่ละเดือนเป็นจำนวนเท่าไร

1.1.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

1.1.3.1 จำนวนผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการอยู่อาศัยกับครอบครัว

1.1.3.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุจากครอบครัวที่เคยอาศัยอยู่มีหรือไม่อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 เมื่อผู้สูงอายุมาอยู่ในบ้านพักคนชราแล้ว

1.2.1. ปัจจัยด้านสถานภาพครอบครัวทางสังคม

1.2.1.1 จำนวนผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็น โสด สมรสและม่าย

1.2.1.2 ผู้สูงอายุมีเพศชายและหญิงเป็นจำนวนเท่าไร

1.2.1.3 โดยเฉลี่ยผู้สูงอายุมีอายุเท่าไร เชื้อชาติและศาสนาอะไร

1.2.2 ตัวแปรด้านการดูแลด้านร่างกาย

1.2.2.1 จำนวนผู้สูงอายุที่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

1.2.2.2 จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง และต้องช่วยเหลืออย่างไร

1.2.2.3 ภารกิจประจำวันที่ผู้สูงอายุต้องทำมีอะไรบ้าง

1.2.2.4 มีการสอนให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือไม่ อย่างไร

1.2.2.5 อาการเจ็บป่วยและโรคที่ผู้สูงอายุเป็นประจำ เป็นจำนวนเท่าไร

1.2.2.6 มีวิธีการส่งเสริม ฟื้นฟู สุขภาพ ร่างกาย หรือไม่ อย่างไร

1.2.3 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

1.2.3.1 มีกระบวนการส่งเสริมสุขภาพจิตโดยนักจิตวิทยา หรือไม่อย่างไร

1.2.3.2 ในบ้านพักคนชรานี้ ใครเป็นผู้ดูแลจิตใจผู้สูงอายุและเป็นอย่างไร

1.2.3.3 ใช้วิธีการทางศาสนาช่วยด้วยหรือไม่อย่างไร

1.2.3.4 จำนวนผู้สูงอายุที่มีบุตรหลานมาเยี่ยมและความถี่ในการมาเยี่ยม

1.2.4 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

1.2.4.1 ในบ้านพักมีกิจกรรมอะไรให้ผู้สูงอายุทำ

1.2.4.2 ใครเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมและปฏิบัติเวลาใด

1.2.4.3 กิจกรรมเหล่านั้นผู้สูงอายุให้ความร่วมมือเป็นจำนวนเท่าใด และอย่างไร

1.2.4.4 การทำกิจกรรมก่อประโยชน์อย่างไรแก่ผู้สูงอายุ

1.2.5 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

1.2.5.1 ผู้สูงอายุที่ไม่ทำกิจกรรม ท่านได้ใช้เวลาส่วนนี้ไปทำอะไรในขณะที่เพื่อนผู้สูงอายุคนอื่นไปร่วมกิจกรรมกัน

1.2.5.2 เหตุผลของการไม่ร่วมกิจกรรม

1.2.6 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

1.2.6.1 มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำงานหรือไม่และเป็นงานอะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.6.2 เหตุผลที่ส่งเสริมให้ผู้ผู้สูงอายุทำงาน

2. แบบสังเกตการณ์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยใช้กับข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 การแจงนับ นำเสนอในรูปของร้อยละและค่าเฉลี่ย

2.1.1 ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

2.1.1.1 จำนวนผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยเนื่องจากปัญหาสุขภาพร่างกาย

2.1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2.1.2.1 ค่าใช้จ่ายในการพักอาศัยในแต่ละเดือนของผู้สูงอายุเป็นเท่าใด

2.1.3 ปัจจัยด้านจิตใจ

2.1.3.1 จำนวนผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัย เนื่องจากปัญหาจิตใจ

2.1.4 ตัวแปรส่วนบุคคล

2.1.4.1 จำนวนผู้สูงอายุแยกตามเพศ

2.1.4.2 จำนวนผู้สูงอายุแยกตามช่วงอายุต่างๆ กัน คือ 60-69, 70-79 และ 80 ปีขึ้นไป

2.1.4.3 จำนวนผู้สูงอายุแยกตามสถานภาพครอบครัวทางสังคม คือ โสด สมรสและม่าย

2.1.5 ตัวแปรการดูแลด้านร่างกาย

2.1.5.1 จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้

2.1.5.2 จำนวนผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพร่างกายและจำนวนวันที่ให้การตรวจรักษา

2.1.6 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

2.1.6.1 จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติมาเยี่ยม

2.1.7 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

2.1.7.1 จำนวนผู้สูงอายุที่เข้ากิจกรรม แยกตามประเภทของกิจกรรม

2.1.8 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

2.1.8.1 จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่ทำกิจกรรม

2.2 การจดบันทึกและการเฝ้าดู การศึกษาพฤติกรรม

2.2.1 ตัวแปรการดูแลด้านสุขภาพร่างกาย

2.2.1.1 สังเกตสุขภาพของผู้สูงอายุ

2.2.1.2 สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.1.3 สังเกตการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ของเจ้าหน้าที่

2.2.1.4 สังเกตวิธีการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

2.2.2 ตัวแปรการดูแลด้านจิตใจ

2.2.2.1 สังเกตการสนทนาระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง

2.2.2.2 สังเกตพฤติกรรมการติดต่อกับญาติ

2.2.2.3 สังเกตการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

2.2.3 ตัวแปรด้านการทำกิจกรรม

2.2.3.1 สังเกตลักษณะของกิจกรรมแต่ละประเภท

2.2.3.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมทำกิจกรรมของผู้สูงอายุว่าเป็นไปโดยความสมัครใจหรือไม่ อย่างไร

2.2.4 ตัวแปรด้านการแยกตัวเอง

2.2.4.1 ผู้สูงอายุที่ไม่ทำกิจกรรม ท่านได้ใช้เวลาส่วนนี้ไปทำอะไรในขณะที่เพื่อนสูงอายุคนอื่นไปทำกิจกรรมกัน

2.2.5 ตัวแปรด้านการมีงานทำ

2.2.5.1 ลักษณะงานที่ผู้สูงอายุทำ

2.2.5.2 ทำงานเวลาใด

2.2.5.3 จากลักษณะงานที่ผู้สูงอายุทำนั้นชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุทำงานชิ้นนั้นไปเพื่ออะไร (ต้องการเงิน เพื่อความเพลิดเพลิน หรือฆ่าเวลา)

2.2.6 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักคนชรา

2.2.6.1 สภาพภายนอกบ้านพักคนชรา ประกอบด้วย บริการขั้นพื้นฐาน บริการของชุมชน และมลพิษ

2.2.6.2 สภาพภายในบ้านพักคนชรา ประกอบด้วย เจ้าหน้าทีของบ้านพักคนชรา การจัดสภาพแวดล้อมในบ้านพักคนชรา สิ่งปลูกสร้าง และสถานที่พักผ่อน

ในระหว่างที่ทำการศึกษาด้วยวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์นั้น จะทำการจดบันทึกในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการแจงนับข้อมูลที่เป็นตัวเลข แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเขียนรายงานโดยการพรรณาในขั้นตอนสุดท้าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

แผนผังการปกครองในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค

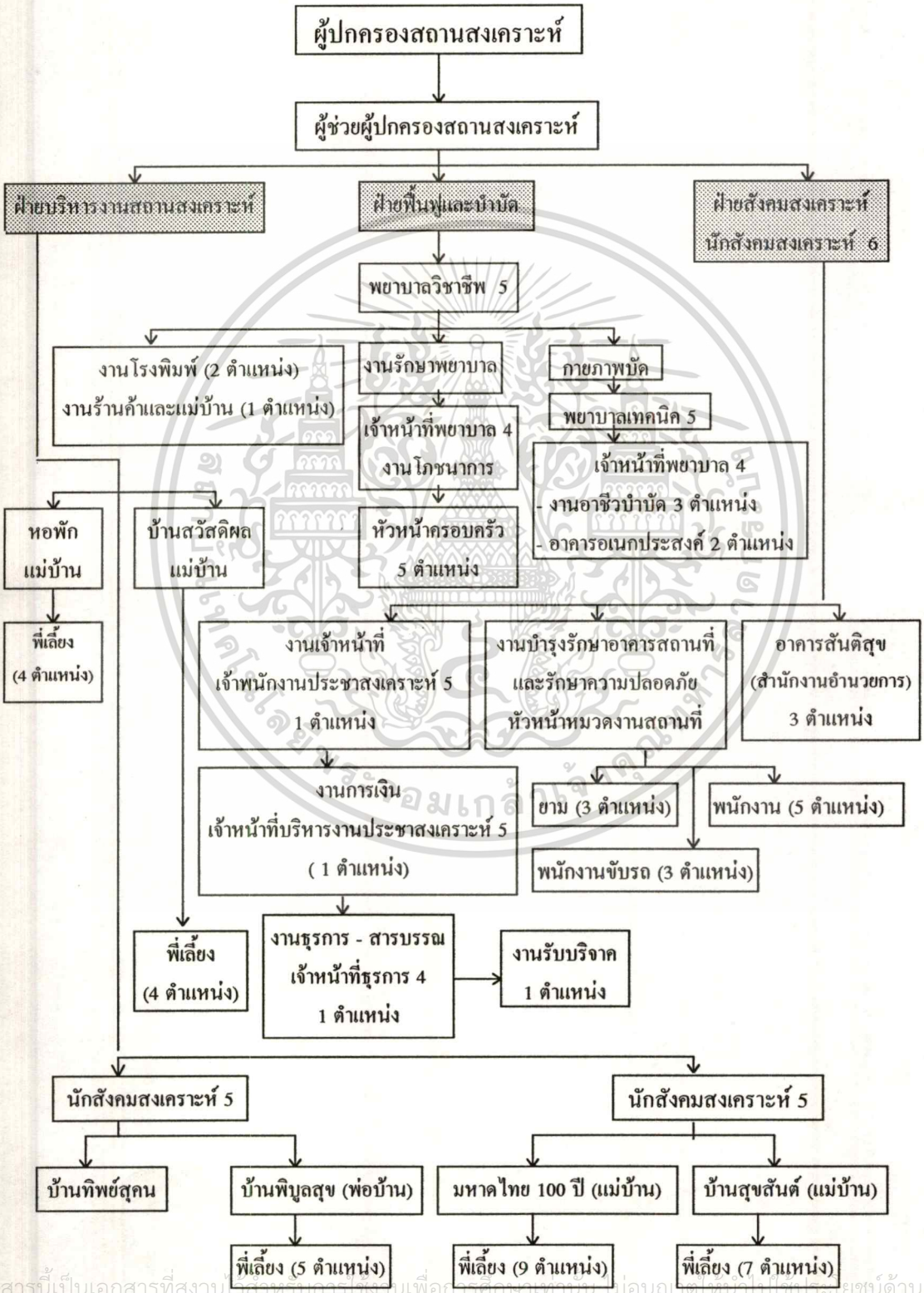

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

นางสาวชูติวรรณ ฟองสุวรรณ เกิดวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีชนบท) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2536

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้